

SISÄLLYSLUETTELO

SAATE

1. JOHDANTO	3
1.1 Taustaa - vesilainsäädännön uudistaminen	3
1.2 Vesilakitoimikunnan mietintö	3
1.3 Vesilakityöryhmän toimeksianto	4
1.4 Mietinnön rakenne	5
2. VALTIONEUVESTON POIKKEUSLUPA-ASIA	6
2.1 Työryhmän toimeksianto	6
2.2 Asian käsittely työryhmässä	6
2.3 Työryhmän ehdotukset	8
3. VESILAIN KORVAUSSÄÄNNÖSTEN AJANMUKAISTAMINEN	9
3.1 Työryhmän toimeksianto	9
3.2 Asian käsittely työryhmässä	9
3.3 Työryhmän ehdotukset	9
4. LUONNONTILAISTEN PUROJEN SÄÄNTELY VESILAISSA	11
4.1 Työryhmän toimeksianto	11
4.2 Asian käsittely työryhmässä	11
4.2.1 Puroselvitys	11
4.2.2 Keskustelut työryhmässä	12
4.2.3 Työryhmässä esillä olleita ratkaisuvaihtoehtoja	12
4.3 Työryhmän ehdotukset	14
5. VOIMASSA OLEVIEN LUPIEN TARKISTAMINEN	16
5.1 Työryhmän toimeksianto	16
5.2 Asian käsittely työryhmässä	16
5.3 Työryhmän ehdotukset	17
6. KALATALOUSVELVOITTEET JA KALATALOUSMAKSUT	19
6.1 Työryhmän toimeksianto	19
6.2 Asian käsittely vesilakityöryhmässä	19
6.2.1 Vesilakiehdotuksesta annetut lausunnot	19
6.2.2 Asiantuntijakuuleminen	20
6.2.3 Keskustelut työryhmässä	20
6.2.3.1 Kalatalousvelvoitteen ja kalatalousmaksun samanarvoisuus	20
6.2.3.2 Kalatalousmaksun siirtäminen kalastusoikeuden haltijalle	21
6.2.3.3 Muuta asiaan liittyvää	21
6.3 Työryhmän ehdotukset	22
7. VESILAIN SUHDE MUUHUN LAINSÄÄDÄNTÖÖN	23
7.1 Ympäristönsuojelulaki	23
7.2 Maankäyttö- ja rakennuslaki: vesijohdon sijoittaminen	23
7.3 Viittaukset vesilakiin eri laeissa	24
7.3.1 Yleistä	24
7.3.2 Normit, joissa viitataan vesilakiin	25
7.3.2.1 Lait	25
7.3.2.2 Vesilain nojalla annetut asetukset ja asetusta alemmat normit	26
7.3.2.3 Muiden lakien kuin vesilain nojalla annetut asetukset ja asetusta alemmat normit	26

8. VESIASETUS	28
8.1 Työryhmän toimeksianto	28
8.2 Asian käsittely työryhmässä	28
8.3 Työryhmän ehdotukset	28
9. JATKOTYÖSKENTELYÄ KOSKEVAT EHDOTUKSET	30
9.1 Vesilain, luonnonsuojelulain ja metsälain suhde luontotyyppien.....	30
suojelussa	30
9.2 Ympäristönsuojelulain muutokset	30
9.3 Maankäyttö- ja rakennuslain muutokset	30
9.4 Vesiasetuksen jatkovalmistelu	30
9.5 Vesistön vakiintuneen tilan huomioon ottaminen lupaharkinnassa.....	31
9.6 Vanhaan lupaan perustuva vesistön säännöstely	31
9.7 Kalataloudellisten toimenpiteiden tuloksellisuutta koskeva tarkkailuohjelma	31
10. SÄÄDÖSEHDOTUSTEN PERUSTELUT	32
10.1 Muutokset vesilakitoimikunnan ehdotukseen.....	32
10.1.1 Toimikunnan ehdotuksen yleisperustelut	32
10.1.2 Toimikunnan ehdotuksen yksityiskohtaiset perustelut	34
10.2 Ympäristönsuojelulaki	73
10.3 Maankäyttö- ja rakennuslaki.....	78
LAKIEHDOTUKSET	79
LAGFÖRSLAG	112
LUONNOS VESIASETUKSEKSI.....	146
LAUSUMAT	159
ERIÄVÄ MIELIPIDE	162

1. JOHDANTO

1.1 Taustaa - vesilainsäädännön uudistaminen

Vesilaki (264/1961) tuli voimaan 1.4.1962. Vesilaissa säädetään vesialueiden ja vesivarojen käytöstä. Säännökset koskevat muun ohella yleiskäyttöoikeuksia, vesistöön rakentamista, säännöstelyä, vedenottoa ja ojitusta. Vesilakiin sisältyvät lisäksi päätöksentekoa koskevat menettelysäännökset sekä vesitaloushankkeista aiheutuneiden edunmenetysten korvaamista koskevat säännökset. Lainsäädäntömuutokset, kansainvälisen vesioikeuden kehitys samoin kuin yhteiskunnassa ja vesivarojen käytössä lain säätämisen jälkeen tapahtuneet muutokset ovat aiheuttaneet tarpeen laaja-alaiseen vesilain tarkistamiseen ja ajanmukaistamiseen.

Oikeusministeriö asetti 22.3.2000 toimikunnan selvittämään vesilakiin liittyviä uudistamistarpeita sekä tekemään tarpeellisiksi katsomansa ehdotukset vesilain uudistamiseksi. Vesilakitoimikunta jätti mietintönsä oikeusministeriölle kesäkuussa 2004 (Komiteamietintö 2004:2). Toimikunnan mietintö sisältää hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen vesilainsäädännön kokonaisuudistukseksi. Ajanpuutteen vuoksi mietintöä ei kuitenkaan kaikilta osin viimeistelty hallituksen esitykseltä edellytettävällä tavalla. Esitysluonnoksesta muun muassa puuttuvat liitännäislakien muutosehdotukset, luonnokset uuden lain nojalla annettaviksi asetuksiksi ja esityksen vaikutusten arvioinnit. Toimikunta myös esitti, että jatkovalmistelussa kiinnitetään vielä huomiota ehdotettuun valtioneuvoston poikkeuslupasääntelyyn liittyviin menettelyllisiin kysymyksiin, luonnontilaisten purojen suojelua koskevaan sääntelyyn, aikaisemman lainsäädännön nojalla annettujen lupien tarkistamiseen sekä kalatalousvelvoitteen ja kalatalousmaksun saattamiseen tasarvoiseen asemaan.

Oikeusministeriö pyysi 30.7.2004 päivätyllä kirjeellä lausuntoja vesilakitoimikunnan mietinnöstä viranomaisilta ja yhteisöiltä. Oikeusministeriö on laatinut tiivistelmän annetuista lausunnoista (Lausuntoja ja selvityksiä 2005:20).

Vesilakitoimikunnan mietinnön mukaan jatkovalmistelua edellyttävien asiakokonaisuuksien valmistelua varten oikeusministeriö asetti 1.6.2005 työryhmän. Työryhmä otti nimekseen vesilakityöryhmä.

1.2 Vesilakitoimikunnan mietintö

Vesilakitoimikunta katsoo, että vesilainsäädännön uudistaminen edellyttää vesilain kirjoittamista kokonaan uudestaan. Vaikka lain keskeisiä periaatteita tai soveltamisalaa ei ole tarpeen olennaisesti muuttaa, lain ajantasaistamiseksi tarpeelliset uudistukset ovat niin merkittäviä, ettei niiden toteuttaminen osauudistuksella ole mahdollista tai ainakaan tarkoituksenmukaista. Toimikunta päätyikin ehdottamaan kokonaan uuden vesilain säätämistä korvaamaan nykyinen laki. Toimikunnan ehdottama uusi laki rakentuisi voimassa olevan vesilain peruseriaatteille. Lain soveltamisalaa tai keskeisiä soveltamisperiaatteita ei ole tarkoitus muuttaa laajemmin kuin on tarpeen uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Toimikunnan mukaan tarve vesilainsäädännön kokonaisuudistukseen ei aiheudu pelkästään sääntelyn tarkistamistarpeista vaan myös sääntelyn selkeyttämisestä ja lain ymmärrettävyyden parantamisesta. Toimikunnan mukaan olennaista on vesilain kasuistisuuden vähentäminen sekä raskaan sisäisen viittaustekniikan yksinkertaistaminen. Lain soveltamista vaikeuttavat myös lukuisat osittaisuudistukset, jotka ovat rikkoneet lain alkuperäistä kokonaisuutta ja joiden jäljiltä laki on hajainen. Osittaisuudistusten jälkeen lain rakennetta ei ole uudistettu, eikä lain järjestelmää ole missään vaiheessa tarkasteltu systemaattisesti kokonaisuutena. Toimikunnan näkemyksen mukaan lain ajanmukaistaminen ei ole mahdollista ilman tällaista kokonaisvaltaista tarkastelua ja lähestymistapaa.

Vesilakitoimikunnan mukaan uuden ajanmukaistetun vesilain peruseriaatteena tulee olla lain soveltamisalaan kuuluvien vesitaloushankkeiden ja niiden toteuttamisen sääntelyn yhdenmukaistaminen mahdollisimman pitkälle. Tämän mukaisesti toimikunnan mietintöön sisältyvässä lakiluonnoksessa on koottu kaikille vesitaloushankkeille yhteinen sääntely lain alkuun yleisiksi säännöksiksi. Yleiset säännökset on laadittu yksilöimällä nykyisen vesilain rakentamista koskevista säännöksistä ja hankeluvuista yleiset kaikkia vesitaloushankkeita koskevat periaatteet ja ajanmukaistamalla nämä vastaamaan lain säätämisen jälkeen muuttuneita yhteiskunnallisia näkemyksiä sekä kansainvälisiä vesioikeudellisia periaatteita ja Euroopan yhteisön lainsäädäntöä. Uuden lain yleisiä säännöksiä sovellettaisiin lähtökohtaisesti kaikkiin lain mukaisiin hankkeisiin, jolloin erillisiä viittaussäännöksiä ei hankekohtaisen sääntelyn yhteydessä enää tarvittaisi. Tämä vähentäisi merkittävästi vesilain nykyistä raskasta ja vaikeasti avautuvaa viittaustekniikkaa. Samalla vesilaki pykälämääräisesti lyhenisi merkittävästi. Kun nykyisessä vesilaissa on 485 pykälää, uudessa laissa niitä olisi 274.

Jatkovalmistelusta toimikunta katsoi, että ensi vaiheena tulisi olla laaja lausunto-kerros. Toimikunnan mietinnöstä puuttuvat liitännäislakien ja uuden lain nojalla annettavien asetusten muutosehdotukset tulisi myös valmistella. Lisäksi toimikunnan käsittelemistä asioista edellä kohdassa 1.1 mainitut neljä asiakokonaisuutta edellyttivät mietinnön mukaan jatkovalmistelua.

1.3 Vesilakityöryhmän toimeksianto

Asettamispäätöksen mukaan vesilakityöryhmän tehtävänä on ollut valmistella vesilain kokonaisuudistuksen vaatimat muutokset muuhun lainsäädäntöön, laatia luonnos vesiasetukseksi sekä valmistella tarpeelliseksi katsomansa muut muutokset lainsäädäntöön seuraavien asiakokonaisuuksien osalta:

- menettely valtioneuvoston poikkeuslupa-asiassa,
- vesilain korvaussäännösten muodollinen/tekninen uudistaminen,
- luonnontilaisten purojen suojelu,
- voimassa olevien lupien tarkistaminen, ja
- kalatalousvelvoitteet ja -maksut.

Vesilakityöryhmän työ on pohjautunut vesilakitoimikunnan mietintöön ja siihen sisältyvään ehdotukseen uudeksi vesilaiksi. Työryhmän tehtävänä on ollut tarkastella ehdotusta ja tehdä siihen tarkistuksia vain toimeksiantonsa edellyttämässä laajuudessa. Näin ollen työryhmä ei laajemmin ole ottanut kantaa vesilakitoimikunnan mietintöön ja siitä annettuihin lausuntoihin.

1.4 Mietinnön rakenne

Mietinnön rakenne perustuu toimeksiannossa mainittuihin asiakokonaisuuksiin. Työryhmän ehdotusten taustalla olevia näkemyksiä ja asian käsittelyä työryhmässä esitellään luvuissa 2 - 8. Työryhmän työskentelyn aikana on noussut esille erillisiä kysymyksiä ja asiakokonaisuuksia, jotka eivät ole sisältyneet työryhmän toimeksiantoon. Työryhmä pitää tarpeellisena, että vesilainsäädännön uudistuksen jatkovalmistelussa tai siitä erillisissä lainsäädäntöhankkeissa kiinnitetään huomiota näihin luvussa 9 yksilöityihin kysymyksiin.

Työryhmän laatimien säädösehdotusten perustelut sisältyvät mietinnön lukuun 10. Vesilakitoimikunnan mietintöön sisältyvän hallituksen esitysluonnoksen tarkistukset esitetään kohdassa 10.1 erikseen yleisperustelujen ja yksityiskohtaisten perustelujen osalta. Ympäristönsuojelulakia sekä maankäyttö- ja rakennuslakia koskevien lakiehdotusten perustelut esitetään kohdissa 10.2-10.3. Muuhun lainsäädäntöön tehtävät muutokset ovat luonteeltaan viittaussäännösten tarkistuksia. Näitä lakiehdotuksia koskevia perusteluja ei sisälly työryhmän mietintöön.

2. VALTIONEUVOSTON POIKKEUSLUPA-ASIA

2.1 Työryhmän toimeksianto

Vesilakitoimikunnan mietinnön mukaan toimikunnan enemmistö piti vesilain 2 luvun 5 §:n mukaista pelkästään haitan suuruuden arviointiin perustuvaa luvanmyöntämisestettä liian ehdottomana. Toimikunta päätyi ehdottamaan, että uuteen vesilakiin otettaisiin säännös, jonka mukaan valtioneuvosto voisi myöntää poikkeuksen ehdottomasta luvanmyöntämisesteestä yleisen edun kannalta tärkeälle hankkeelle. Toimikunnassa asiaa käsiteltiin kuitenkin lähinnä periaatteellisella tasolla, eikä valtioneuvoston poikkeuslupaan liittyviä menettelyllisiä kysymyksiä ehditty yksityiskohtaisesti tarkastella. Näin ollen myös toimikunnan mietintöön sisältyvän lakiehdotuksen poikkeuslupaa koskevat menettelysäännökset ovat lakiteknisesti viimeistelemättömiä. Näiden säännösten valmistelu annettiin vesilakityöryhmän tehtäväksi.

Toimeksiantonsa mukaan työryhmän ei tullut ottaa kantaa vesilakitoimikunnan ehdottaman poikkeusmenettelyn tarpeellisuuteen tai siihen, tarvitaanko uudessa laissa ehdotonta luvanmyöntämisestettä. Työryhmä on tarkastellut valtioneuvoston poikkeuslupa-asiaa ensisijaisesti sitä koskevan menettelyn näkökulmasta. Lisäksi työryhmä ehdottaa menettelyn piiriin kuuluvien hankkeiden rajaamista ja poikkeusluvan myöntämisedellytyksien täsmentämistä.

2.2 Asian käsittely työryhmässä

Työryhmässä on ollut esillä lukuisia erilaisia malleja siitä, millä tavalla valtioneuvoston poikkeuslupa voitaisiin menettelyllisesti kytkeä ympäristölupavirastossa muutoin ratkaistavaan lupa-asiaan. Käydyissä keskusteluissa on yleisesti todettu, että täysin ongelmatonta ja yksinkertaista menettelymallia tuskin on olemassa. Tavoitteena on ollut löytää malli, joka olisi mahdollisimman selkeä, joustava ja läpinäkyvä. Menettelyn tulisi olla myös muutoksenhaun kannalta yksinkertainen. Lisäksi työryhmä katsoo, että menettelyn soveltamisala tulisi rajata tarkoituksenmukaisella tavalla. Valtioneuvostossa poikkeamisasian käsittelyn täytyisi myös vastata luonteeltaan ja yksityiskohtaisuuden tasoltaan valtioneuvoston ratkaistavaksi yleensä kuuluvia asioita. Varsinaisen lupapäätöksen valmistelu ja laatiminen kuuluisivat työryhmän käsityksen mukaan näin ollen aina ympäristölupavirastolle, ja valtioneuvoston ratkaistavaksi jäisi ainoastaan poikkeaminen ehdottomasta luvanmyöntämisesteestä. Menettely ei myöskään saisi muodostua sellaiseksi, että valtioneuvoston suorittama harkinta käytännössä korvaisi intressivertailuharkinnan.

Työryhmässä on erilaisina muunnelmina ollut esillä seuraavanlaisia vaihtoehtoja:

- *Esilupamalli*, jossa valtioneuvoston hyväksyntää edellyttävät hankkeet luettelaisiin laissa. Tässä Ruotsin järjestelmän kaltaisessa mallissa valtioneuvosto päättäisi luetteltujen hankkeiden hyväksyttävyydestä esikysymyksenä jo ennen varsinaisen lupa-asian käsittelyä. Mallin etuna on lain-

säädännöllinen selkeys, koska valtioneuvoston lupaa edellyttävät hankkeet olisi ennakolta tyhjentävästi määritelty. Tällöin myös valtioneuvoston ratkaisu asiassa saataisiin prosessin alkuvaiheessa. Malli tosin merkitsisi sitä, että kaikki tietyn tyyppiset hankkeet joutuisivat aina valtioneuvostoon riippumatta niiden vaikutuksista. Valtioneuvoston ratkaisu saattaisi muodostua myös tarpeettomaksi, jos vasta myöhemmin osoittautuu, etteivät varsinaiset luvanmyöntämisedellytykset täyty. Myös valtioneuvoston luvan suhde varsinaiseen lupaharkintaan saattaisi olla vaikeasti määritettävissä niin, ettei esimerkiksi myönteinen esiluparatkaisu saisi liian suurta merkitystä varsinaisessa lupaharkinnassa.

- *Poikkeusluvan tarpeen tutkiminen esikysymyksenä* ympäristölupavirastossa. Malli poikkeaisi esilupamallista siinä, että erillisen menettelyn sijasta ympäristölupavirasto tutkisi esikysymyksenä, edellyttääkö hanke poikkeamista luvanmyöntämisedellytyksistä ja siirtäisi tarvittaessa asian valtioneuvoston ratkaistavaksi tältä osin. Poikkeusluvan tarve voitaisiin määrittää hanketyypeittäin tai yleisin kriteerein. Mallia puoltaisivat ympäristölupaviraston resurssien tehokas käyttö, joka edellyttäisi ratkaisun tekemistä poikkeamisasiassa lupaprosessin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Toisaalta myös tässä mallissa valtioneuvoston ratkaisu saattaisi muodostua tarpeettomaksi, ja valtioneuvoston myönteisen ratkaisun suhde varsinaiseen lupapäätökseen saattaisi jäädä epäselväksi samalla tavalla kuin esilupamallissa. Resurssitaloudellinen hyöty ei kokonaisuudessaan myöskään käytännössä välttämättä olisi kovin suuri, koska luvanmyöntämiseen ja valtioneuvoston poikkeamisedellytysten olemassaolon selvittäminen edellyttäisi asian valmistelua joka tapauksessa varsin pitkälle.
- *Lupa-asian ratkaiseminen ennen poikkeuslupaa.* Vesilakitoimikunnan ehdotuksessa hahmotellussa mallissa luvanmyöntämiseen olemassaolo tutkittaisiin vasta, kun luvanmyöntämisedellytysten täyttyminen on muilta osin ratkaistu. Ympäristölupavirasto siirtäisi asian valtioneuvostolle ennen lopullisen luparatkaisun tekemistä, jos se muiden luvan myöntämisedellytysten tutkimisen jälkeen katsoisi luvanmyöntämiseen olevan olemassa. Malli edellyttäisi asian käsittelyä varsin pitkälle ennen valtioneuvoston ratkaisua, mutta tällöin valtioneuvoston arvioinnin kannalta relevantit asiat olisi varmuudella selvitetty. Kun lupa-asia olisi muilta osin jo ratkaistu ensimmäisessä asteessa, valtioneuvoston päätöstä ei lähtökohtaisesti haettaisi turhaan. Myös valtioneuvoston päätöksen luonne pelkästään ehdotonta luvanmyöntämisedellytystä koskevana poikkeuksena olisi selkeä.
- *Ratkaisun siirtäminen valtioneuvostolle korkeimmasta hallinto-oikeudesta.* Malli perustuisi siihen, että valtioneuvoston poikkeuslupaharkinta määritettäisiin viime kädessä tarkoituksenmukaisuusharkinnaksi. Asia ratkaistaisiin muilta osin normaalissa järjestyksessä, mutta ehdottoman luvanmyöntämiseen olemassa olemassa, korkein hallinto-oikeus siirtäisi korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain (74/1918) 5 §:n nojalla valtioneuvoston ratkaistavaksi sen, tulisiko hankkeen toteuttaminen luvanmyöntämisedellytysten huolimatta sallia. Muilta osin lupa-asia samoin kuin luvanmyöntämiseen olemassaolo olisivat edelleen oikeusharkintaa ja ratkaistaisiin viime kädessä korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Malli olisi yksinkertainen ja selkeä eikä edellyttäisi erillisiä tai ylimääräisiä muutoksenha-

kumenettelyjä. Se kuitenkin rikkoisi systematiikan, jonka mukaan vesilain mukainen päätöksenteko on kaikilta osin oikeusharkintaa.

Vesilakitoimikunnan ehdotuksessa valtioneuvoston poikkeuksen soveltamisala on yleinen ja koskee kaikkia hankkeita, joissa luvanmyöntämisestä muodostuisi esteeksi hankkeen toteuttamiselle. Työryhmän keskusteluissa tätä on pidetty liian laajana ja työryhmä katsoo, että poikkeamismahdollisuuden tulisi koskea ainoastaan yhteiskunnan kannalta merkittäviä hankkeita. Työryhmä on myös pyrkinyt täsmentämään poikkeusluvan myöntämisedellytyksiä, joita toimikunnan ehdotuksessa ei juurikaan pohdittu.

2.3 Työryhmän ehdotukset

Menettelyn osalta eri vaihtoehtojen vertailun avulla toimivimmaksi ratkaisuksi arvioitiin malli, jossa asia siirrettäisiin valtioneuvoston ratkaistavaksi suoraan ympäristölupavirastosta sen jälkeen, kun luvan myöntämisen edellytysten on muutoin todettu olevan käsillä. Perusteena tälle on ennen kaikkea se, että poikkeusluvan tarve ja edellytykset olisi mahdollista arvioida vasta sen jälkeen, kun lupaviranomainen olisi yksityiskohtaisen hankehakemuksen perusteella käsitellyt hankkeen omalta osaltaan. Muutoksenhakumenettely pidettäisiin mahdollisimman yksinkertaisena siten, että siirtopäätökseen ei voitaisi erikseen hakea muutosta, vaan muutosta myös tähän haettaisiin samassa yhteydessä kuin valtioneuvoston päätökseen. Korkein hallinto-oikeus tutkisi tässä vaiheessa myös sen, tarvitaanko hankkeelle ylipäätään valtioneuvoston poikkeuslupaa. Näin toimittaisiin myös siinä tapauksessa, että valtioneuvosto olisi evännyt luvan. Työryhmän ehdotuksen mukaan poikkeuslupa-asia tulisi ratkaista valtioneuvostossa sen ministeriön esityksestä, jonka toimialaan hanke pääasiallisesti kuuluisi.

Työryhmä ehdottaa poikkeamismahdollisuutta rajattavaksi vesilakitoimikunnan ehdotusta suppeammaksi. Poikkeusmenettely koskisi ainoastaan yhteiskunnallisesti merkittäviä hankkeita, kun taas muiden hankkeiden osalta luvanmyöntämisestä olisi jatkossakin ehdoton. Poikkeusmenettelyä ei kuitenkaan rajattaisi tietyn tyyppisiin hankkeisiin, vaan ratkaisevaa olisi hankkeen yhteiskunnallinen merkitys. Esimerkkeinä laissa lueteltaisiin yleistä turvallisuutta, energiahuoltoa, liikenneyhteyksiä, tulvilta suojautumista ja yhdyskunnan vesihuoltoa palvelevat hankkeet.

Työryhmä katsoo, että poikkeuslupaharkinnan tulee perustua hankkeen toteuttamisesta saatavien yhteiskunnallisten hyötyjen ja haittojen punnintaan. Työryhmän ehdotuksen mukaan valtioneuvosto voisi myöntää poikkeusluvan vain sillä perusteella, että hankkeen toteuttaminen on yhteiskunnan kokonaisedun mukaista. Lais- sa valtioneuvoston ratkaisuharkinnassa huomioon otettavien näkökohtien piiriä ei rajattaisi tämän tarkemmin, vaan valtioneuvosto voisi vapaasti harkita hankkeen toteuttamisen hyväksyttävyyttä yhteiskunnan kokonaisedun kannalta.

3. VESILAIN KORVAUSSÄÄNNÖSTEN AJANMUKAISTAMINEN

3.1 Työryhmän toimeksianto

Vesilakitoimikunta toteaa mietinnössään, että vesilain korvaussäännökset on uudistettu 1990-luvun puolivälissä. Toimikunta piti säännösten tulkintaa vakiintuneena, eikä katsonut olevan tarvetta tehdä asiallisia muutoksia korvaussäätelyyn ja sen systematiikkaan. Säännösten vaikeaselkoisuus on kuitenkin vaikeuttanut niiden ymmärtämistä, minkä vuoksi toimikunta pyrki ehdotuksessaan selventämään ja ajantasaistamaan säätelyä. Korvausjärjestelmän keskeiset periaatteet, kuten vahinkojen korvattavuus ja korvaamiseen sovellettava lainsäädäntö sekä korvausjärjestelmään liittyvät menettelymuodot säilytettiin kuitenkin ennallaan.

Oikeusministeriö piti toimikunnan ratkaisua lähtökohtaisesti perusteltuna, mutta katsoi korvauksia koskevan säätelyn jääneen toimikunnan ehdotuksen muihin osiin verrattuna kasuistiseksi ja vaikeaselkoiseksi. Sen vuoksi oikeusministeriö osoitti vesilakityöryhmän tarkasteltavaksi, olisiko korvausten määräämistä koskevaa säätelyä edellä mainitut näkökohdat huomioon ottaen mahdollista laatia vieläkin selkeämmäksi.

3.2 Asian käsittely työryhmässä

Vesilakityöryhmä ja sen perustama korvaussäännöksiä valmistellut alatyöryhmä on keskustellut yleisesti korvaussäätelyyn liittyvistä ongelmista ja sen uudistamistarpeista haitankärsijöiden, viranomaisten ja toiminnanharjoittajien näkökulmasta. Yleisesti vesilain korvaussäätelyä pidetään liian seikkaperäisenä ja eräiltä osin asianosaisille vaikeasti avautuvana, minkä vuoksi säätelyä tulisi mahdollisuuksien mukaan pyrkiä yksinkertaistamaan.

Vesioikeudellisen korvausjärjestelmän tarkistamismahdollisuuksia arvioitaessa on otettava huomioon, että järjestelmä muodostaa laajan ja moniulotteisen aineellisoikeudellisten ja menettelyllisten säännösten kokonaisuuden. Korvausjärjestelmä siihen liittyvine virallismenettelyineen turvaa varsin kattavasti asianosaisten intressejä, mikä vähentää asianosaisten tarvetta turvautua hallinto-oikeudellisen korvausmenettelyn ulkopuolisiin oikeussuojakeinoihin. Korvaustilanteiden moninaisuudesta johtuen korvausjärjestelmä on muodostunut huomattavan yksityiskohdattaiseksi, mutta samalla sekä haitankärsijöiden että vesitaloushankkeiden toteuttajien näkökulmasta toimivaksi. Korvausjärjestelmän yksinkertaistamisen mahdollisuudet ovat työryhmän käsityksen mukaan kuitenkin suhteellisen rajalliset, mikäli muun muassa asianosaisten oikeussuojan taso halutaan pysyttää nykyisellä tasolla ja korvausten määräämistä koskeva vakiintunut oikeuskäytäntö säilyttää.

3.3 Työryhmän ehdotukset

Työryhmä on tarkastellut toimeksiantonsa mukaisesti vesilain korvausjärjestelmää pyrkien säilyttämään ennallaan korvausjärjestelmän keskeiset periaatteet ja korvausjärjestelmään liittyvät menettelyt. Työryhmä on ottanut huomioon toimikun-

nan laatiman ehdotuksen ja pyrkinyt selkiinnyttämään sääntelyä edellä mainitut rajoitukset huomioon ottaen. Työryhmä on tehnyt muutoksia toimikunnan mietintöehdotuksen korvauksia koskevan 13 luvun useisiin pykäliin.

Vesilain piiriin kuuluvasta toiminnasta aiheutuvat vahingot korvataan pääosin vesilain korvaussäännösten perusteella, mutta eräiltä osin sovellettavaksi saattavat tulla myös ympäristövahinkolain ja lunastuslain säännökset. Lainvastaisesta toiminnasta aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen sovelletaan vahingonkorvauslakia ja ympäristövahinkolakia. Lakien soveltamisalojen rajaukset määräytyvät vahinkotyyppien perusteella, minkä vuoksi lakien soveltamisalan rajaukset on lakiteknisesti perusteltua kytkeä kuhunkin korvaussäännökseen eikä esimerkiksi yhteen erilliseen pykälään.

Nykyisen vesilain 11 luvun 3 §:ssä oleva korvattavien vahinkojen luettelo on seikkaperäinen ja sääntelytekniikaltaan vanhahtava. Korvattavien vahinkojen määrittely yleisemmällä tasolla ei työryhmän käsityksen mukaan ole kuitenkaan mahdollista ilman, että sääntelyn sisällössä tai soveltamiskäytännössä tapahtuisi aineellisoikeudellisia muutoksia.

Voimassa olevaan vesilakiin sisältyvät säännökset vesitaloushankkeen toteuttajan velvollisuudesta maksaa korvaukselle korkoa ajalta ennen eräpäivää. Koronmaksuvelvollisuuden alkamisajankohta voi tilanteesta riippuen olla joko korvausvelvollisuuden synnyttävän toimenpiteen toteuttamisajankohta, asianosaisen tekemän korvausvaatimuksen esittämisajankohta tai vesioikeudellisen lupahakemuksen viereillepanemisen ajankohta. Työryhmä on todennut nykyisen korkosääntelyn rasakaaksi tilanteissa, joissa on paljon asianosaisia ja samalla kertaa ratkaistavana useita asioita. Ongelmallisena pidettiin myös sitä, että nykyisen vesilain 11 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettujen vahinkojen osalta koronmaksuvelvollisuus voi alkaa eri ajankohdasta siitä riippuen, minkä tyyppisessä menettelyssä korvausvaatimus esitetään. Vesilakityöryhmän käsityksen mukaan nykyiset korkosäännökset ovat varsin seikkaperäiset, mutta ne kompensoivat oikeudenmukaisesti korvausten viipymisestä johtuvia haittoja. Vesilakityöryhmä on tämän vuoksi pysyttänyt koronmaksuvelvollisuutta koskevan sääntelyn ennallaan, mutta koonnut säännökset yhteen pykälään.

Viranomaisen toimintaa ohjaavan virallisperiaatteen ja toiminnanharjoittajan näyttötaakan sisältö on eräissä edellyttämättömien vahinkojen korvaamista koskevissa tilanteissa muodostunut epäselväksi, ja toiminnanharjoittajan selvitysvelvollisuutta on jouduttu arvioimaan tapauskohtaisesti. Tätä seikkaa on pidetty ongelmallisena toiminnanharjoittajien näkökulmasta, kun toiminnanharjoittajalta edellytettävästä selvitysvelvollisuuden sisällöstä ei ennakolta ole täyttä varmuutta. Toisaalta näyttötaakan siirtäminen selkeämmin haitankärsijöille voisi tapauskohtaisesti vaikeuttaa riittävän selvityksen saamista. Vahinkojen selvittämistä vastaavaan jakaantumiseen vahingonkärsijöiden ja toiminnanharjoittajien kesken ei sen vuoksi ole esitetty muutoksia.

4. LUONNONTILAISTEN PUROJEN SÄÄNTELY VESILAISIA

4.1 Työryhmän toimeksianto

Toimeksiantonsa mukaan vesilakityöryhmän on tullut valmistella tarpeelliseksi katsomansa muutokset lainsäädäntöön muun muassa luonnontilaisten purojen suojelun osalta. Toimeksiannon taustalla on Suomen luonnonsuojeluliiton vesilakitoimikunnalle tekemä aloite, jonka mukaan luonnontilaiset purot tulisi sisällyttää vesilain nojalla suojeltuihin luontotyyppeihin. Vesilakitoimikunta piti aloitetta siinänsä perusteltuna, mutta katsoi, että asia liittyy laajempaan kysymykseen vesilain ja metsälain välisestä suhteesta ja että sitä tulisi tämän vuoksi vielä selvittää erikseen. Toimikunnan esitykseen ei sisälly tältä osin muutoksia voimassa olevaan sääntelyyn, vaan toimikunta katsoi, että ehdotetun lisäyksen vaikutukset tulisi selvittää. Näin ollen toimikunta päätyi ehdottamaan asiakokonaisuuden selvittämistä ja asiaa koskevan ratkaisuehdotuksen tekemistä erikseen ennen vesilainsäädännön uudistamista koskevan hallituksen esityksen antamista.

4.2 Asian käsittely työryhmässä

4.2.1 Puroselvitys

Vesilakityöryhmä katsoi työnsä alkuvaiheessa, että lainsäädäntöratkaisut edellyttävät selvitystä luonnontilaisten purojen määrästä Suomessa. Koko maata kattavaa selvitystä ei kuitenkaan ollut mahdollista tehdä käytettävissä olevan ajan ja resursien puitteissa. Työryhmän työtä varten tehtiin maa- ja metsätalousministeriön rahoituksella Metsäkeskus Tapion tutkimus Etelä-Suomen luonnontilaisten tai niiden kaltaisten purojen kartoittamiseksi. Selvitykseen liittyen Suomen luonnonsuojeluliitto ja Tapio järjestivät 7.11.2005 keskustelutilaisuuden luonnontilaisten purojen suojelusta. Tilaisuuteen liittyi maastokäynti purokohteella. Selvityksen loppuraportti valmistui 20.1.2006. (*Samuli Joensuu, Timo Makkonen, Maija-Liisa Niskala: Luonnontilaisten purojen suojelu vesilaissa - metsätaloudellisten vaikutusten selvitys. Projektin loppuraportti, Tapio 20.1.2006*).

Raportin mukaan luonnontilaisten purojen määrän arvioiminen osoittautui hankalaksi, koska käsitettä luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen ei ole yksiselitteisesti määritelty. Raportin mukaan eri tahoilta kerätyn aineiston perusteella luonnontilaisia kokonaisia puroja, joiden lähiympäristö on myös luonnontilainen, on enintään kaksi prosenttia kaikista puroista. Kun mukaan lasketaan kokonaan luonnontilaisen kaltaiset purot sekä luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset purojaksot, kohteita on raportin mukaan selvästi enemmän. Eteläisessä Suomessa niitä on 2,3 - 6,7 prosenttia ja Pohjois-Karjalassa 12 prosenttia. Jos tarkastelun kohteena on pelkästään uoma, luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia puroja on raportin mukaan eteläisessäkin Suomessa vähintään 10 prosenttia purojen lukumäärästä ja yksittäisiä purojaksoja kolmannes purojen kokonaispituudesta. Raportissa myös todetaan, että lähes kaikki luonnontilaiset purot näyttävät olevan kartoitetut metsälain (1093/1996) 10 §:n mukaisiksi erityisen tärkeiksi elinympäristöiksi.

4.2.2 Keskustelut työryhmässä

Työryhmä on keskustellut luonnontilaisia puroja koskevasta sääntelystä ja purojen säilymiseen liittyvistä ongelmista useissa kokouksissa. Työryhmä lähtee siitä, että luonnontilaiset purot on asianmukaisella tavalla otettava lainsäädännössä huomioon ja varmistettava, että niiden säilyminen ei vaarannu. Vesilain osalta olennaista on, että luvantarvesääntely kattaa kaiken sellaisen lain soveltamisalaan kuuluvan toiminnan, joka vaarantaa purojen luonnontilaisuuden säilymistä.

Työryhmän käsityksen mukaan ongelmana ei niinkään ole sääntelyn riittämättömyys, vaan ennen kaikkea se, että säännösten noudattamista ei valvota riittävästi. Tähän on monia syitä, erityisesti valvontaan käytettävien resurssien rajallisuus ja vesilain säännösten huono tunnettavuus. Purojen säilymistä vaarantavia toimenpiteitä ei myöskään aina mielletä vesilain mukaan luvanvaraisiksi hankkeiksi. Erittäisenä ongelmana on puroja koskevan sääntelyn jakautuminen vesilakiin ja metsälakiin, jotka molemmat lähestyvät puroja omasta näkökulmastaan. Vaikka säädökset on pyritty sovittamaan yhteen, niiden rajapinnat eivät kaikilta osin ole täysin selviä, eivätkä eri näkökulmista asiaa tarkastelevat säädökset välttämättä ota riittävällä tavalla huomioon puroluontotyyppiä kokonaisuutena. Lainsäädäntöratkaisu on vesilain näkökulmasta johtanut myös siihen, että vesilakia ei aina osata asianmukaisella tavalla ottaa huomioon metsälain mukaisissa toimenpiteissä.

4.2.3 Työryhmässä esillä olleita ratkaisuvaihtoehtoja

Työryhmässä on ollut esillä seuraavia vaihtoehtoja nykyisen sääntelyn soveltamisessa ilmenneiden ongelmien ratkaisemiseksi:

- *Luonnontilaiset purot sisällytetään vesilaissa suojeltuihin luontotyyppeihin*, kuten Suomen luonnonsuojeluliiton aloitteesta esitettiin. Ratkaisu tarkoittaisi käytännössä sitä, että luonnontilaisten purojen luonnontilan vaarantaminen edellyttäisi aina ympäristölupaviraston poikkeuslupaa, joka voitaisiin myöntää vain, jos purojen suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu. Hankkeen tärkeydellä ei tältä osin olisi merkitystä.

Vesilain luontotyyppisäännös koskee muun muassa noroja, jotka vesistön käsitteeseen kuulumattomina muutoin jäisivät vesilain luvantarvesäännösten ulkopuolelle. Purot sen sijaan ovat vesistöjä ja niitä koskevat muutokset edellyttäisivät poikkeuslupan lisäksi tavanomaista lupaa, joten ratkaisu synnyttäisi tältä osin ainakin osittain päällekkäistä sääntelyä.

- *Täsmennetään muuttamiskieltoon perustuvaa luvantarvesääntelyä*. Kun purot vesistöinä kuuluvat vesilain muuttamiskieltoon piiriin ja tämä lähtökohta säilyisi uudessakin laissa, purojen muuttamisesta ei ole tarvetta säätää erikseen luontotyyppisäännöksen yhteydessä. Käytännössä luvantarvekynnys on joka tapauksessa purojen osalta pitkälti yhdenmukainen luontotyyppisääntelyn kanssa, joten erona on lähinnä se, että lupaharkinta perustuu intressivertailuun, eikä lakiin tällöin sisältyisi ehdotonta kieltoa suojelutavoitteiden huomattavaan vaarantamiseen. Luonnontilaisten purojen

merkitys arvokkaana luontotyyppinä otettaisiin kuitenkin huomioon yleisenä etuna intressivertailussa. Luonnontilaisten purojen merkitystä arvokkaana luontotyyppinä korostettaisiin lakiin otettavalla nimenomaisella maininnalla, jonka mukaan luonnontilaisen puron luonnontilan vaarantaminen aina synnyttäisi luvantarpeen. Kysymyksessä olisi etenkin valvonnan kannalta selventävä säännös, joka ei merkitsisi asiallista muutosta nykytilaan. Puron luonnontilan vaarantamista on nimittäin pidettävä juuri sellaisena luonnon ja sen toiminnan vahingollisena muuttamisena kuin säännöksessä nykyisinkin mainitaan. Luvanvaraisuuden korostaminen olisi kuitenkin selkeä ratkaisu. Käytännössä tämä johtaisi todennäköisesti siihen, että toiminnanharjoittajat katsoisivat useimmat tällaiset hankkeet kokonaan tarpeettomiksi ja jättäisivät ne toteuttamatta.

Vaikka kysymyksessä olisi asiallisesti ottaen vain selventävä maininta, sillä saattaisi kuitenkin olla laajempia vaikutuksia. Kun muuttamiskieltoon perustuva luvanvaraisuussäännös perustuu yleisesti hankkeiden vaikutuksiin, yhden hanketyypin nostaminen esiin ennemminkin lisäisi koko luvanvaraisuussäännöksen epäselvyyttä kuin selkeyttäisi säännöstä. Säännös olisikin muotoiltava niin, että vältetään tällaiset ongelmat.

- *Täsmennetään purojen asemaa perusteluissa, mutta ei muuteta säännöksiä.* Kun ongelmana on nykyisten säännösten valvonnan puutteellisuus, ei tilannetta voida korjata uusilla säännöksillä. Tämä huomioon ottaen purosääntely voitaisiin vesilaissa jättää ennalleen. Sen sijaan lain perusteluissa painotettaisiin purojen luonnontilaisuuden huomioon ottamista nykyistä enemmän. Perusteluissa tulisi painottaa myös sitä, että valvontaresurssien riittävydestä on huolehdittava.

Jos luonnontilaisten purojen suojele jätettäisiin tällä tavalla vain maininnaksi perusteluihin, vaadittavia lupia ei edelleenkään välttämättä haettaisi. Näin vaarana olisi, että mikään ei käytännössä muuttuisi. Valvontaviranomaiset ja toiminnanharjoittajat eivät välttämättä tunne lain perusteluja, ja luonnontilaiset purot saattaisivat hävitä, ennen kuin hallinnon valvontaresursseja saadaan lisättyä.

- *Valvonnan mahdollisuuksia ja lain noudattamista tehostettaisiin rangaistussäännöksiä täsmenämällä.* Rangaistussäännöksiä täsmennettäisiin niin, että luvantarpeen synnyttävän vaikutuksen aiheuttaminen selvästi säädetäisiin rangaistavaksi. Ratkaisumalli perustuu siihen, että kyse on nimenomaisesti juuri valvontaan liittyvästä ongelmasta. Ratkaisu myös selventäisi sääntelyä, sillä kaikkia 3 luvun 2 §:n tarkoittamia toimenpiteitä on vaikea yleiskielessä mieltää vesitaloushankkeeksi. Näin myös lain toimivuus todennäköisesti parantuisi.
- *Luontotyyppisuojele siirrettäisiin vesilaista luonnonsuojelulakiin.* Ratkaisussa luontotyyppisääntely kokonaisuudessaan, mukaan lukien luonnontilaiset purot ja vesilaissa jo suojellut luontotyypit, siirrettäisiin luonnonsuojelulain (1096/1996) mukaisen suojelun piiriin. Tämä olisi johdonmukai-

nen ratkaisu siinä mielessä, että luonnontilaiset purot suojeltaisiin kokonaisuudessaan luontotyyppinä, mikä ei erillislakiin perustuvan lähestymistavan kautta ole mahdollista. Tällöin lainsäädännössä tehtäisiin myös selvä ero yhtäältä suojelusääntelyn ja toisaalta luonnonvarojen käytön ympäristöperusteisen rajoittamisen välillä. Pienvesien suojelusäännökset eivät tämän perusteella kuuluisi vesilakiin. Suojelusäännökset eivät kuuluisi vesilakiin myöskään siksi, että niitä sovelletaan kaikkeen toimintaan ja siis myös muihin kuin vesilain mukaisiin hankkeisiin.

Nykyinen vesilain, metsälain ja luonnonsuojelulain välinen soveltamisalajako perustuu luonnonsuojelulain valmisteluvaiheessa omaksuttuihin periaatteisiin. Näitä periaatteita tuskin voidaan muuttaa yksin vesilain uudistuksen yhteydessä, vaan luontotyyppien suojelusäännösten uudelleensijoittelu edellyttäisi koko järjestelmän avaamista. Tämä ei ole kuulunut työryhmän toimeksiantoon, minkä vuoksi sitä ei ole tarkasteltu mietinnössä.

- *Luonnontilaisten purojen huomioon ottaminen vesitaloushankkeissa mainittaisiin vesilakitoimikunnan ehdottamassa 2 luvun 7 §:ssä* (yleiset velvollisuudet). Erityinen maininta korostaisi purojen asemaa paremmin kuin pelkkä maininta lain perusteluissa. Kysymyksessä olisi kuitenkin informatiivinen säännös, joka ei sinänsä toisi sääntelyyn uutta aineellista sisältöä vaan toimisi lähinnä lain soveltamisohjeena niin luvanvaraisessa kuin lupaa edellyttämättömässä vesienkäytössä.

Vesilakitoimikunnan noudattamassa systematiikassa myös 2 luvun 7 §:ssä on kuitenkin pyritty pääsemään eroon nykyisen vesilain 2 luvun 3 §:n kaltaisesta luetteloinnista. Puroja koskeva lisäys pelkästään informatiivisena säännöksenä sopisi myös huonosti lakiehdotuksen systematiikkaan. Kaikki nykyisen vesilain 2 luvun 3 §:ssä luetellut vaikutukset ovat yleisen edun kannalta tärkeitä. Niistä yhden mainitseminen uudessa laissa johtaisi virheelliseen painotukseen. Luettelo olisikin joko otettava lakiin kaikilta osin tai jätettävä kokonaisuudessaan pois. Erillisen maininnan merkitys jäisi myös viranomaisvalvonnassa epäselväksi. Käytännön valvontatyössä säännös saattaisi johtaa siihen, että varmuuden vuoksi mitään toimenpiteitä ei sallittaisi ilman lupaa.

4.3 Työryhmän ehdotukset

Työryhmän käsityksen mukaan edellä esitetyt ratkaisuvaihtoehdot eivät ole toisiinsa poissulkevia, vaan asia on ratkaistavissa niiden yhdistelmän kautta seuraavalla tavalla:

- 1) Puroja ei sisällytetä vesilain luontotyyppisäännökseen, eikä 2 luvun 7 §:ään. Sen sijaan purojen luonnontilan vaarantamisen luvanvaraisuutta korostetaan ottamalla asiasta erillinen säännös luvanvaraisia vesitaloushankkeita koskevaan 3 luvun 2 §:n 1 momenttiin. Purot mainitaan omana kohtanaan, jotta ei aiheuteta epäselvyyttä muiden yleisempien luvanvaraisuussäännösten soveltamiseen;

- 2) Vesilain rangaistusäännöstä täsmennetään kuvatulla tavalla;
- 3) Lain perusteluissa täsmennetään ja painotetaan luonnontilaisten purojen merkitystä ja sääntelyllistä asemaa sekä valvonnan tärkeyttä kaikissa asianomaisissa kohdissa, kuten yleisperustelujen nykytilan arvioinnissa ja keskeisissä muutosehdotuksissa sekä asiaan liittyvien pykäliden yksityiskohtaisissa perusteluissa; ja
- 4) Työryhmän mietintöön ja hallituksen esitykseen otetaan lausuma siitä, että luonnonsuojelulain säätämisen yhteydessä omaksuttu vesilain, metsälain ja luonnonsuojelulain soveltamisalojen keskinäinen suhde luontotyyppien suojelun osalta on epäselvä, minkä vuoksi näiden lakien suhde pitäisi purojen suojelun osalta selvittää kokonaisuudessaan erikseen.

5. VOIMASSA OLEVIEN LUPIEN TARKISTAMINEN

5.1 Työryhmän toimeksianto

Toimeksiantonsa mukaan työryhmän on tullut valmistella tarpeellisiksi katsomansa muutokset lainsäädäntöön muun muassa voimassa olevien vesitalouslupien tarkistamiseksi. Näiltä osin toimeksiannon perustana on vesilakitoimikunnan mietinnössä esitetty näkemys, jonka mukaan voimassa oleviin lupiin tulisi tarvittaessa voida puuttua lakiehdotuksessa esitettyä laajemminkin. Toimikunta on pitänyt erityisen tärkeänä lupien tarkistamismahdollisuutta sellaisissa hankkeissa, jotka ovat jo menettäneet merkityksensä mutta vaikuttavat taustalla muun muassa uusia hankkeita suunniteltaessa. Vanhoja lupia koskeva yleinen tarkistamismahdollisuus merkitsisi kuitenkin toimikunnan mukaan niin suurta periaatteellista muutosta valitsevaan oikeustilaan, että sen toteuttamismahdollisuudet ja vaikutukset on selvitettävä perusteellisesti.

5.2 Asian käsittely työryhmässä

Vesilakityöryhmä tiedusteli kesäkuussa 2005 yleisellä tasolla alueellisten ympäristökeskusten käsitystä alueillaan toimeenpannuista vesitaloushankkeista, jotka ovat nyttemmin saattaneet menettää merkityksensä. Ympäristökeskusten vastauksissa todettiin, että menettelyjä vanhojen vesioikeudellisten lupien tarkistamiseksi, täsmentämiseksi ja ajan tasalle saattamiseksi olisi tärkeä selventää, jotta lainsäädännöstä saataisiin käytännössä toimiva ja vesilain valvonnan sekä vesipolitiikan puitteista annetun direktiivin (2000/60/EY) mukaisen vesienhoitotyön tarpeita vastaava. Myös tarpeettomiksi jääneiden lupien lakkauttamista tulisi mahdollisuuksien mukaan helpottaa. Vanhojen lupien arvioinnissa olisi otettava huomioon vesistön käytön ja toimintojen muuttuminen hankkeen vaikutusalueella.

Suurin ryhmä ennen vesilakia annetuista luvista koskee vanhoja myllyjä tai voimalaitoksia. Esimerkiksi Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen alueella vanhoja myllypaikkoja on satoja, toimivia myllypatoja 50 - 100. Lounais-Suomen ympäristökeskuksen alueella kartoitetuista 300 padosta pääosa on vanhoja 1800-luvulla tai 1900-luvun alussa rakennettujen myllyjen ja sahojen patorakenteita. Luvista ei välttämättä ole lainkaan tietoja käytettävissä. Luvan haltijana voi olla esimerkiksi myllylahko tai vastaavankaltainen yhteenliittymä, jonka toiminta on sittemmin lakannut eikä sen jäsenistä ole enää tietoa. Puutteena luvissa on, ettei niissä ole otettu riittävästi huomioon virkistyskäytön ja kalankulun tarpeita. Padot voivat myös olla turvallisuusriskejä. Myllyn käytön ja lupien ajantasaistamista vaikeuttaa usein epäselvä oikeus vesialueeseen ja koskivoimaan. Epäselvyyttä lisää se, että rakenteet ovat voineet olla pitkään käyttämättöminä eikä nykyistä oikeudenomistajaa pystytä aukottomasti selvittämään. Säännöstelyn käyttö voimantuotantoon on voinut loppua kokonaan. Muutoinkin pääosa vanhoista myllyistä ja sahoista on lakannut toimimasta, ja niiden rakenteet ovat hävinneet tai huonossa kunnossa.

Jos suurin osa lupaan liittyvistä rakenteista on ajan myötä hävinnyt tai rakenteiden vaikutus vesistöön lakannut eikä asiasta ole kukaan esittänyt valituksia, joidenkin

ympäristökeskusten kanta on, että tilanne on palautunut luonnontilaiseksi eikä siihen ole syytä puuttua velvoitteilla. Tällaiset luvat olisi kuitenkin syytä pystyä lakkauttamaan. Huonokuntoisia rakenteita, jotka vaikuttavat vedenkorkeuksiin ja aiheuttavat haittaa tai vaaraa, pyritään kunnostamaan. Velvoitteena luvissa on yleensä rakenteen pitäminen kunnossa ja ylävedenkorkeuden ylärajaa koskeva seuranta. Velvoite huonokuntoisten myllyjen patorakenteiden kunnostamiseen voi kuitenkin yksityisomistuksessa olevien ja käytöstä poistettujen rakenteiden osalta olla kohtuuton kustannuksiltaan.

Vesistön järjestelyjä on tehty liittyen säännöstely- ja kuivatushankkeisiin, vedenhankintaan sekä tulvantorjuntaan. Luvat voivat olla sekä vesioikeuslain että vesilain perusteella myönnettyjä. Luvassa on yleensä annettu oikeus vedenpinnan laskuun lasku-uomaa perkaamalla. Samalla on yleensä myös perattu järveen laskevia pieniä uomia niiden varrella olevien peltojen kuivatustilan parantamiseksi. Joissain tapauksissa purku-uomaan on rakennettu järjestelypato vedenpinnan säännöstelyä varten. Esimerkiksi Pohjois-Savon ympäristökeskuksen vesistökortistossa on noin 120 järjestelyhankkeen tiedot. Osaa hankkeista ei ole koskaan toteutettu. Osa hankkeista on loppukokouksissa siirretty osakkaiden kunnossapidettäväksi, mutta yleensä mitään kunnossapitotöitä ei ole tämän jälkeen tehty. Lisäksi nykyiset osakkaat eivät välttämättä tiedä olevansa järjestely-yhtiön osakkaita.

Valtaosa järvien lasku- ja perkaushankkeista on toteutettu viljelykelpoisen peltoalan lisäämiseksi. Maatalous on saattanut loppua alueelta kokonaan tai se on usein jäänyt ainakin toissijaiseksi käyttötarkoitukseksi ja vallitsevaksi on noussut virkistyskäyttö. Alueen käytön muuttumisen myötä odotukset vesistöjen suhteen ovat muuttuneet eli aikaisemmin lasketuilla järvilla on vedennostotarve. Vanhoja järjestely- ja ojitushankkeita voi olla käynyt tarpeettomiksi joko kokonaan tai osittain, mikä saattaa olla tavallisempaa. Tarpeettomuuden toteaminen voi kuitenkin olla hankalaa. Perkausten ja ruoppausten merkitys katoaa ajan mittaan vesistön liettymisen, sedimentaation ja kasvillisuuden palautumisen seurauksena ja toteutettu toimenpide menettää merkityksensä.

5.3 Työryhmän ehdotukset

Keskustelujen perusteella työryhmä ehdottaa seuraavaa:

- 1) Lupaviranomainen voi määrätä vesitaloushankkeelle myönnetyn luvan raukeamaan, jos hanke on menettänyt alkuperäisen merkityksensä. Merkityksen menettämistä arvioidaan sen perusteella, täyttääkö hanke yhä olennaisin osin sen tarkoituksen, jota varten lupaa on aikanaan haettu ja jota varten se on myönnetty. Vesitaloudellisten lupien ja niihin sisältyvien oikeuksien lähtökohtainen pysyvyys huomioon ottaen luvan haltijalle on varattava ennen luvan raukeamaan määräämistä tilaisuus palauttaa hanke lupaa vastaavaan tilaan. Rauettamispäätöksessä on yleensä otettava kantaa myös hanketta palvelleiden rakenteiden poistamiseen ja tästä mahdollisesti aiheutuviin haitallisiin seurauksiin. Hakemuksen luvan raukeamaan määräämiseksi voivat tehdä samat tahot, joilla on oikeus hakea vesilain mukaista hallintopakkoa. Hankkeen alkuperäisen merkityksen menettäminen

säädetään siirtymäsäännöksellä koskemaan rauettamisperusteena myös ennen uutta vesilakia voimassa olleen lainsäädännön nojalla myönnettyjä lupia.

- 2) Lupaviranomainen voi määrätä luvan raukeamaan myös silloin, jos luvan haltijaa ei tiedetä tai ei voida hankaluudetta selvittää tai jos luvan haltija rauettamista pyytää. Myös nämä rauettamisperusteet säädetään koskemaan sekä uuden vesilain että aikaisempien säännösten mukaisia lupia, minkä lisäksi soveltamisen edellytyksiä väljennetään jonkin verran vesilakitoimikunnan esittämästä.
- 3) Uutta vesilakia sovelletaan vanhojen lupien tarkistamiseen myös silloin, kun luvan määräyksiä tarkistetaan vanhaan lupaan sisältyvän tarkistamisvelvoitteen perusteella.
- 4) Selkeyden vuoksi nykyisen vesilain siirtymäsäännökset kootaan uuden lain voimaantulo- ja siirtymäsäännöksiä koskevaan 19 lukuun. Lisäksi vesilakitoimikunnan esittämiä siirtymäsäännöksiä tarkistetaan eräiltä osin.
- 5) Siirtymäsäännöksiin lisätään nykyisen vesilain 3 luvun 15 ja 17 §:ää vastaavat säännökset, jotka koskevat ennen vesilakia myönnettyä määräaikaista oikeutta vesivoimaan. Säännökset laajennetaan koskemaan myös vesilain aikana saatua määräaikaista oikeutta, josta nykyisin säädetään vesilain 3 luvun 7 §:ssä. Samassa yhteydessä työryhmä on todennut, että vesilain 3 luvun 7 §:ää vastaava säännös on tarpeen sisällyttää myös uuteen lakiin, ja laatinut tätä koskevan ehdotuksen.

6. KALATALOUSVELVOITTEET JA KALATALOUSMAKSUT

6.1 Työryhmän toimeksianto

Toimeksiantonsa mukaan työryhmän on tullut muun muassa harkita kalatalousvelvoitteen ja kalatalousmaksun saattamista keskenään tasa-arvoisempaan asemaan sekä mahdollisuutta ohjata kalatalousmaksuja kalastusoikeuden haltijan käytettäväksi. Vesilakitoimikunnan ehdotuksen mukaan kalatalousvelvoitteen ja kalatalousmääräyksen antamista koskeva sääntely säilyisi uudessa laissa pääperiaatteiltaan nykyisellään. Toimikunnalle tehtiin kuitenkin aivan työn loppuvaiheessa aloite, jonka mukaan säännöksiä tulisi täsmentää niin, että kalatalousvelvoitteen ja kalatalousmaksun tulisi olla nykyistä tasa-arvoisempia vaihtoehtoja, jolloin valinta niiden välillä voitaisiin tehdä tapauskohtaisesti. Aloitteessa esitettiin myös mahdollisuutta ohjata kalatalousmaksu kalastusoikeuden haltijan käytettäväksi viranomaisen valvonnassa. Toimikunta kuitenkin katsoi, että järjestely edellyttäisi lisäselvitystä nykyisen järjestelmän toimivuudesta ja uudistamistarpeista samoin kuin aloitteen toteuttamismahdollisuudesta. Asian selvittäminen ja tarpeellisten lainsäädäntömuutosten valmistelu annettiin vesilakityöryhmän tehtäväksi.

6.2 Asian käsittely vesilakityöryhmässä

6.2.1 Vesilakiehdotuksesta annetut lausunnot

Vesilakitoimikunnan mietinnöstä annetuissa lausunnoissa kalatalousvelvoitteiden ja -maksujen suhteesta on todettu seuraavaa:

- *Maa- ja metsätalousministeriö* katsoo, että kalatalousvelvoite ja -maksu tulisi saattaa tasavertaiseen asemaan, jolloin lupaviranomainen voisi tapauskohtaisesti päättää velvoitteen laadusta.
- *Hämeen, Keski-Suomen, Pohjois-Savon ja Kainuun TE-keskukset* katsovat, että kalatalousvelvoitteen ja -maksun saattaminen keskenään tasavertaiseen asemaan olisi perusteltua
- *Lapin TE-keskus* pitää kalatalousvelvoitteen etusijaa kalatalousmaksuun nähden perusteltuna.
- *Uudenmaan TE-keskus* ei pidä nykyistä järjestelmää epätasa-arvoisena.
- *Elinkeinoelämän keskusliitto EK* pitää kalatalousvelvoitteen ja -maksun saattamista samanarvoisiksi tärkeänä.
- *Finergy* katsoo, että kalatalousmaksu olisi saatettava ensisijaiseksi tai vähintään samanarvoiseksi kalatalousvelvoitteen kanssa.
- *Suomen luonnonsuojeluliitto* katsoo, että kalatalousvelvoitteen ensisijaisuus tulee säilyttää.
- *Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö* katsoo, että velvoitteet ja maksut tulisi saattaa samanarvoisiksi.

Mahdollisuudesta ohjata kalatalousmaksut kalastusoikeuden haltijan käytettäväksi on puolestaan todettu seuraavaa:

- *Pohjois-Savon TE-keskus* pitää ehdotusta erikoisena.

- *Uudenmaan TE-keskus* vastustaa ehdotusta.
- *Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen* mukaan kalatalousmaksuja tulisi voida ympäristölupaviraston lupapäätöksellä ohjata vaatimuksesta kalastusoikeuden haltijan käytettäväksi.
- *Finergy* kannattaa mahdollisuutta ohjata kalatalousmaksu kalastusoikeuden haltijan käytettäväksi viranomaisen valvonnassa.
- *Kalatalouden keskusliitto* katsoo, että maksujen toimeenpano tulee siirtää kalastusalueille.
- *Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen* mukaan mahdollisuutta ohjata kalatalousmaksu kalastusoikeuden haltijan käytettäväksi viranomaisen valvonnassa tulee selvittää, koska menettely voisi lisätä viranomaisten ja toiminnanharjoittajien toiminnan kustannustehokkuutta.
- *Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö* katsoo, ettei kalatalousmaksujen siirtäminen kalavesien omistajien välittömään ohjaukseen ja käyttöön ole aiheellista.

6.2.2 Asiantuntijakuuleminen

Lisäselvityksen saamiseksi työryhmä kutsui asiantuntijoita kuultavaksi kokoukseen, joka pidettiin 17.10.2005. Kuultavana olivat kalastusneuvos *Pentti Munne* maa- ja metsätalousministeriön kala- ja riistaosastolta, asiakkuuspäällikkö *Otso Järvisalo* Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksesta, kalatalousjohtaja *Jukka Muhkanen* Hämeen TE-keskuksen kalatalousyksiköstä, osastopäällikkö *Kari Kilpinen* Kalatalouden keskusliitosta, professori *Hannu Lehtonen* Helsingin yliopistosta ja toimitusjohtaja *Birger Ylisaukko-oja* PVO-Vesivoima Oy:sta.

Kalatalouden keskusliiton edustajaa lukuun ottamatta asiantuntijat olivat yksimielisiä siitä, että kalatalousvelvoitteiden ja -maksujen tulisi olla keskenään tasavertaisessa asemassa niin, että asia voitaisiin ratkaista tapauskohtaisesti mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Kalatalouden keskusliiton edustajan mukaan kalatalousvelvoitteen tulisi sen sijaan olla ensisijainen maksuun nähden. Näkemykset kalatalousmaksujen ohjaamisesta kalastusoikeuden haltijan käytettäväksi sen sijaan hajosivat enemmän. Suurin osa asiantuntijoista oli kuitenkin sitä mieltä, ettei maksuja ole perusteltua ohjata kalastusoikeuden haltijan käytettäväksi.

6.2.3 Keskustelut työryhmässä

6.2.3.1 Kalatalousvelvoitteen ja kalatalousmaksun samanarvoisuus

Työryhmä katsoo, että kalatalousvelvoitteiden tarkoituksena on alun perin ollut säilyttää hankkeen vaikutusalueen alkuperäinen kalakanta. Myöhemmin tarkoitus on muun muassa kalatalousmaksun käyttöönoton myötä muuttunut siten, että tavoitteena on yleisemmin kalaston säilyttäminen vaikutusalueella. Nykykatsannon mukaan kalatalousvelvoitteilla ja -maksuilla pyritään suojaamaan monenlaisia kalatalouteen liittyviä etuja: yleinen kalatalousetu, kalastuselinkeinojen edut, virkistyskalastuksen edut ja luonnon monimuotoisuus, mukaan lukien vaikutusalueella esiintyvien kalakantojen ja niiden lisääntymis- ja elinympäristöjen säilyttäminen

ja parantaminen. Velvoitteiden tausta on siis kalanhoidollinen, ei korvausoikeudellinen, mutta toisaalta kalatalousveloitteet ja -maksut osaltaan vähentävät korvauksia.

Työryhmä on samaa mieltä kuultavien asiantuntijoiden enemmistön kanssa siitä, että kalatalousvelvoite ja -maksu tulisi saattaa laissa samanarvoiseksi kompensatiokeinoiksi. Työryhmän käsityksen mukaan lupaviranomaisen on voitava nykyistä joustavammin valita velvoitteiden ja maksun välillä. Jyrkkää eroa veloitteen ja maksun kesken ei myöskään tulisi tehdä, vaan tarvittaessa niitä tulisi voida käyttää rinnakkain. Nykyinen säännös korostaa myös liikaa istutusvelvoitetta, vaikka useassa tapauksessa muut kalakannan hoitotoimenpiteet - kuten elinympäristöjen ja lisääntymisalueiden hoito - olisivat tarkoituksenmukaisempia. Muut hoitotoimenpiteet pitäisi laissa nostaa samanarvoiseksi istutusvelvoitteen kanssa.

6.2.3.2 Kalatalousmaksun siirtäminen kalastusoikeuden haltijalle

Työryhmä on tiedostanut sen, että toiminnanharjoittajat ovat kokeneet ongelmalliseksi kalatalousviranomaisten monet roolit kalatalousmaksujen käytöstä päättämisessä, suunnittelussa ja toimeenpanossa. Myös kalastusoikeuden haltijan mahdollisuus vaikuttaa kalatalousvelvoitteiden toteuttamiseen tai maksujen käyttämiseen on koettu puutteelliseksi. Vesilakitoimikunnan ehdotus kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelmasta ja kalatalousmaksun käyttösunnitelmasta (ehdotettu 3 luvun 14 §) kuitenkin parantaisi vesialueen omistajien mahdollisuuksia vaikuttaa kalatalousvelvoitteen ja -maksun suunnitteluun ja toteuttamiseen. Suunnitelmiin liittyvää oikaisu- ja valitusmenettelyä koskevat säännökset myös turvaisivat eri etunäkökohtia.

Edellä mainitut säännökset huomioon ottaen työryhmän käsityksen mukaan kalatalousviranomainen pystyy parhaiten huolehtimaan maksujen käytöstä siten, että myös muiden tahojen kuin kalastusoikeuden haltijoiden edut otetaan huomioon. Kalatalousmaksujen ohjaaminen kalastusoikeuden haltijalle saattaisi kuitenkin joissain yksittäistapauksissa olla perusteltua. Tästä kuitenkin todennäköisesti aiheutuisi ongelmia muun muassa osakaskuntien puutteellisten valmiuksien ja järjestäytymättömyyden vuoksi. Lisäksi on otettava huomioon, että vaikutuksiltaan laaja-alaisissa hankkeissa tietyllä alueella suoritettavilla kalataloudellisilla toimenpiteillä ei välttämättä pyritä kompensoimaan yksinomaan mainitulla alueella tapahtuvia kalataloudellisia menetyksiä, vaan niiden vaikutusalue voi olla huomattavasti laajempi. Näissä tilanteissa kalanhoidollisten velvoitteiden osoittaminen yksittäisten osakaskuntien hoidettavaksi saattaisi perustaa mainituille osakaskunnille velvoitteita toisilla alueilla kalastukseen oikeutettuihin tahoihin nähden.

6.2.3.3 Muuta asiaan liittyvää

Työryhmä katsoo myös, että kalatalousvelvoitteilla ja -maksuilla saavutettujen tulosten seuranta ja vaikuttavuuden arviointia on lisättävä. Tiettyä aluetta koskevat kalatalousveloitteet ja tarkkailuveloitteet on voitava koota riittävän suuriksi kokonaisuuksiksi, joiden toteuttaminen on taloudellisesti järkevää.

Maa- ja metsätalousministeriön kala- ja riistaosaston antaman tiedon mukaan joissakin laajoissa hankkeissa kalatalousviranomaisen hyväksyy nykyisin kalataloudellisten toimenpiteiden tuloksellisuutta koskevan erillisen tarkkailuohjelman. Työryhmä toteaa, että oikaisumenettelyä koskeva säännös pitäisi laajentaa koskemaan myös tällaista hyväksymispäätöstä.

6.3 Työryhmän ehdotukset

Asiantuntijakuulemisen, vesilakitoimikunnan mietinnöstä annettujen lausuntojen ja työryhmässä käytyjen keskustelujen perusteella työryhmä ehdottaa seuraavaa:

- 1) Kalatalousvelvoitetta ja kalatalousmaksua koskeva säännös kirjoitetaan uudelleen niin, että kalatalousvelvoite ja kalatalousmaksu ovat myös lain tasolla selkeästi tasavertaisia kalataloudellisia kompensatiokeinoja, joita voidaan käyttää kulloistenkin olosuhteiden ja tilanteiden perusteella joustavasti mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 2) Toimenpiteiden tuloksellisuuden seurannan parantamiseksi vesilakiin kirjaetaan mahdollisuus kalatalousmaksun käyttämiseen myös toimenpiteiden tuloksellisuuden seurantaan; ja
- 3) Vesilakiin ei tässä vaiheessa kirjata mahdollisuutta siirtää kalatalousmaksu kalastusoikeuden haltijan käytettäväksi. Valmiuksia tähän ei nykyisin ole osakaskuntien puutteellisten valmiuksien ja järjestäytymättömyyden vuoksi. Työryhmän käsityksen mukaan osakaskuntien valmiuksia tehtäviensä hoitamiseen tulisi pyrkiä parantamaan ohjaamalla osakaskuntia yhdistymään suuremmiksi kokonaisuuksiksi, mihin yhteisaluelaki (758/1989) nykyisin antaa mahdollisuuden. Osakaskunnan mahdollisuudet osallistua maksujen ja velvoitteiden määräämiseen kuitenkin paranevat vesilakitoimikunnan ehdottaman kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelmaa ja kalatalousmaksun käyttösuunnitelmaa koskevan säännöksen kautta.

7. VESILAIN SUHDE MUUHUN LAINSÄÄDÄNTÖÖN

7.1 Ympäristönsuojelulaki

Työryhmä on käsitellyt vesilain ja ympäristönsuojelulain (86/2000) mukaista suhdetta. Työryhmän ehdotukset liittyvät lupajärjestelmän yhteensovittamiseen sekä eräiden viittaussäännösten tarkistamiseen. Työryhmä on lisäksi ehdottanut voimassa olevan vesilain 10 luvun jätevesisäännösten korvaamista ympäristönsuojelulakiin sisällytettävillä säännöksillä. Voimassa olevat vesilain säännökset ovat tältä osin vaikeaselkoisia, eikä ehdotettavien säännösten riittävyttä kaikkiin lukuisiin käytännön ongelmatilanteisiin ole voitu selvittää. Jäteveden johtamista koskevat ympäristönsuojelulain säännökset edellyttävät lisäksi mahdollisesti eräitä muita selvennyksiä. Käytännössä epäselvyyttä on ollut muun muassa siitä, milloin suhteellisen vähäisiin usein tavanomaisesta asumisesta aiheutuviin jätevesipäästöihin tulisi hakea ympäristölupaa ja milloin sovelletaan lain 103 §:ää. Työryhmä esittää, että ympäristönsuojelulakia tarkistetaan erikseen tältä osin ja samalla tarkastellaan työryhmän ehdottamien säännösten riittävyys käytännön ratkaisutilanteissa.

7.2 Maankäyttö- ja rakennuslaki: vesijohdon sijoittaminen

Vesilakitoimikunnan mietinnössä vesijohdon sijoittamista koskeva sääntely on ehdotettu toteutettavaksi samalla tavalla kuin ojitusta koskeva sääntely. Tarkoituksena on ennen kaikkea selkeyttää sääntelyä niin, että vesilain ja maankäyttö- ja rakennuslain osittain päällekkäinen soveltamisala poistettaisiin. Toimikunnan ehdotuksen mukaan johdon sijoittamista koskevassa sääntelyssä tehtävänjako vesilakiin tai maankäyttö- ja rakennuslain välillä riippuisi yhtäältä siitä, onko kyse niin sanotusta taajamasta vai muusta alueesta ja toisaalta ojituksen vaikutuksista. Toimikunnan ehdotukseen ei kuitenkaan sisälly luonnosta järjestelyn maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999) edellyttämistä muutoksista. Tämän muutoksen valmistelu on kuulunut vesilakityöryhmän toimeksiannon mukaisesti työryhmälle.

Keskustellessaan maankäyttö- ja rakennuslakiin tarvittavista muutoksista työryhmä on katsonut, että toimikunnan ehdotusta johdonmukaisempaa olisi, että sijoittaminen perustuisi yksinomaan maankäyttö- ja rakennuslakiin. Tätä saattaisi kuitenkin olla ongelmallista toiminnanharjoittajien kannalta, sillä niissä tapauksissa, joissa sijoittamisesta ei päästä sopimukseen, oikeus tulisi hakea erikseen kaikilta kunnilta. Toisaalta on huomattava, että käytännössä suurin osa sijoittamisista tapahtuu sopimuksella, eikä sijoittamisesta myöskään tulisi päättää kaukana sijoittamispaikasta, jossa paikallisia olosuhteita ei välttämättä tunneta tai oteta riittävästi huomioon. Lisäksi huomioon on otettava sekin, että käytännössä samaan kaintoon pyritään sijoittamaan myös muita yhdyskuntateknisiä johtoja.

Vesilain mukaista lupa-asiaa ei kuitenkaan välttämättä voida ratkaista, jos tietoa sijoittamismahdollisuudesta ei ole. Näin ollen vedenottoluvan yhteydessä tulisikin voida päättää myös johtojen sijoittamisesta, vaikka sijoittaminen muutoin perustuisi maankäyttö- ja rakennuslakiin.

Työryhmä on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että jäteveden johtamiseen liittyvät kysymykset saattavat ajankohtaistua samanaikaisesti vesijohtojen sijoittamista ratkaistaessa ja viemäreiden sijoittamista koskeva sääntely tulee ottaa huomioon pohdittaessa johtojen sijoittamista koskevia säännöksiä. Yleisenä lähtökohdana on, että vesijohdon sijoittamisesta päätettäessä tulisi voida päättää myös viemäriputken samoin kuin muiden vastaavien yhdyskuntateknisten rakenteiden sijoittamisesta samaan kaivantoon. Vesijohdon sijoittaminen tulisi ympäristölupaviraston käsiteltäväksi ainoastaan silloin, kun kyse on vesistön alituksesta tai sijoittamisesta päätetään vedenottoluvan yhteydessä. Vesilain säännösten tulee näin ollen mahdollistaa viemäriin sijoittamisesta päättäminen näissä tilanteissa.

Keskustelujen perusteella työryhmä ehdottaa seuraavaa:

- 1) Vesilakitoimikunnan ehdottamaa järjestelyä ehdotetaan muutettavaksi niin, että johtojen sijoittaminen perustuisi aina maankäyttö- ja rakennuslakiin, ellei asiasta päätetä vedenottoluvan yhteydessä. Tämä tehtäisiin niin, että vesilakiehdotuksen 4 luvun 8 §:n 1 momentti säilytetään, mutta 2 momentti muutetaan viittaukseksi maankäyttö- ja rakennuslakiin;
- 2) Vesilakiehdotukseen lisätään säännös siitä, että viemäriin samoin kuin samaa tarkoitusta palvelevien muiden johtojen sijoittamisesta vesijohdon kanssa samaan kaivantoon samanaikaisesti vesijohdon kanssa voidaan päättää vesijohdon sijoittamista koskevan päätöksen yhteydessä; ja
- 3) Työryhmän ehdottamasta muutoksesta vesijohtojen sijoittamista koskevaan sääntelyyn samoin kuin maankäyttö- ja rakennuslain muutosehdotuksesta tulee vielä keskustella ympäristöministeriön alueidenkäytön osaston kanssa.

7.3 Viittaukset vesilakiin eri laeissa

7.3.1 Yleistä

Työryhmän toimeksianto on kattanut myös muussa lainsäädännössä olevien viittaussäännösten teknisen muuttamistarpeen selvittämisen. Työryhmän tekemän selvityksen mukaan voimassa olevissa säädöksissä viittaussäännöksiä vesilakiin on kaikkiaan 32 laissa, 14 muussa kuin vesilain nojalla annettussa asetuksessa ja viisi asetusta alemmanasteisissa normeissa. Lisäksi vesilain nojalla on annettu kaksi asetusta ja kaksi alemmanasteista normia.

Näiden viittaussäännösten tekninen muuttamistarve riippuu säännöksen luonteesta. Suurin osa mainituista viittauksista on luonteeltaan yleisiä viittauksia vesilain soveltamiseen. Näiden muuttaminen ei lakiteknisten syiden vuoksi ole tarpeen, kun otetaan huomioon vesilakitoimikunnan ehdottama siirtymäsäännös, jonka mukaan muussa laissa oleva viittaussäännös vesilakiin tarkoittaisi uuden lain voimaantulon jälkeen viittausta uuteen lakiin. Näin ollen muuttamistarve rajoittuu sellaisiin säännöksiin, joissa viitataan suoraan voimassa olevan vesilain yksilöi-

tyihin säännöksiin. Työryhmän ehdotukseen sisältyvät sen vuoksi vain tällaisia säännöksiä koskevat muutosehdotukset. Kaikki viittaussäännöksiä sisältävät normit kuitenkin yksilöidään seuraavassa kohdassa.

7.3.2 Normit, joissa viitataan vesilakiin

7.3.2.1 Lait

a) lait, joissa viitataan vesilain yksilöityihin säännöksiin ja jotka edellyttävät muutosta

- Laki Suomen talousvyöhykkeestä 26.11.2004/1058
- Luotsauslaki 21.11.2003/940
- Ympäristönsuojelulaki 4.2.2000/86
- Laki peruskuivatustoiminnan tukemisesta 24.10.1997/947
- Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096
- Vesiliikennelaki 20.6.1996/463
- Maastoliikennelaki 22.12.1995/1710
- Kiinteistönmuodostamislaki 12.4.1995/554
- Laki Neuvostoliiton kanssa Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännöstä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta 27.3.1991/1331
- Laki vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä 20.5.1988/451
- Patoturvallisuuslaki 1.6.1984/413
- Kalastuslaki 16.4.1982/286

b) lait, joissa viitataan yleisesti vesilakiin ja jotka ehdotetun vesilain 19 luvun 2 §:n 1 momentin viimeisen virkkeen yleinen siirtymäsäännös huomioon ottaen eivät edellyttäne muutosta

- Maantielaki 23.6.2005/503
- Laki Metsähallituksesta 30.12.2004/1378
- Vesihuoltolaki 9.2.2001/119
- Laki ympäristölupavirastoista 4.2.2000/87
- Hallinto-oikeuslaki 26.3.1999/430
- Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132
- Merensuojelulaki 29.12.1994/1415
- Terveystoimintalaki 19.8.1994/763
- Laki ympäristövahinkojen korvaamisesta 19.8.1994/737
- Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista 26.7.1993/701
- Laki Kyrönjoen erityissuojelusta 16.8.1991/1139
- Löytötavaralaki 26.8.1988/778
- Koskiensuojelulaki 23.1.1987/35
- Laki Ounasjoen erityissuojelusta 19.8.1983/703

- Maa-ainelaki 24.7.1981/555
- Laki oikeudesta yleisiin vesialueisiin 1.4.1966/204
- Laki eräiden asiakirjain lähettämisestä tuomioistuimille 7.5.1965/248
- Laki yksityisistä teistä 15.6.1962/358
- Laki Korkeimmasta hallinto-oikeudesta 22.7.1918/74B
- Rikoslaki 19.12.1889/39

7.3.2.2 Vesilain nojalla annetut asetukset ja asetusta alemmat normit

a) asetukset

- Vesiasetus 282/1962
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus ojitussuunnitelman laatimisesta perittä-
vistä maksuista 1042/2003

b) asetusta alemmat normit

- Ympäristönsuojelulainsäädännön voimaannpanosta annetun lain 3 §:n 1 mo-
mentin mukaan valtioneuvoston päätökset, jotka on annettu vesilain
(264/1961) nojalla, jäävät voimaan, kunnes ympäristönsuojelulain nojalla toi-
sin säädetään (esim. VNp 1172/1999, 219/1998, 112/1997, 366/1994,
365/1994, 364/1994, 363/1994). Vastaava säännös on ehdotetun vesilain
19 luvun 2 §:n 1 momentissa.
- Ympäristöministeriön päätös sisävesien kalavesiksi nimeämisestä ja näiden
vesien tutkimisesta 117/2000

7.3.2.3 Muiden lakien kuin vesilain nojalla annetut asetukset ja asetusta alemmat normit

a) asetukset, joissa viittaus yksilöityyn vesilain säännökseen

- Asetus ympäristövahinkovakuutuksesta 717/1998
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus Euroopan yhteisön kokonaan rahoitta-
man siementen tuotantotuen horisontaaliedoista 372/2000

b) asetukset, joissa yleinen viittaus vesilakiin

- Valtioneuvoston asetus maa- ja metsätalousministeriöstä 1061/2003
- Valtioneuvoston asetus luotsauksesta 982/2003
- Valtioneuvoston asetus Merenkululaitoksesta 981/2003
- Valtioneuvoston asetus vesistötoimenpiteiden tukemisesta 651/2001
- Ympäristönsuojeluasetus 169/2000
- Asetus peruskuivatustoiminnan tukemisesta 530/1998
- Asetus kestävä metsätalouden rahoituksesta 1311/1996
- Kiinteistönmuodostamisasetus 1189/1996
- Asetus metsähallinnosta 213/1987
- Maa-ainesasetus 91/1982

- Maa- ja metsätalousministeriön asetus eräiden Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien suoritteiden maksuista 1382/2004
 - Maa- ja metsätalousministeriön asetus työvoima- ja elinkeinokeskusten maa-seutuosastojen suoritteista perittävistä maksuista 1269/2004
- c) asetusta alemmat normit, joissa viittaus yksilöityyn vesilain säännökseen
- Maa- ja metsätalousministeriön työjärjestys 544/2002
- d) asetusta alemmat normit, joissa yleinen viittaus vesilakiin
- Valtioneuvoston päätös puhdistamolietteen käytöstä maanviljelyksessä 282/1994
 - Maa- ja metsätalousministeriön päätös siirtymäkauden tuen maksamisesta kalanviljelyelinkeinolle 1276/1995
 - Ympäristöministeriön päätös yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointeihin myönnettävien korkotukilainojen yleisistä ehdoista 299/1990
 - Maa- ja metsätalousministeriön päätös vedenhankinta- ja viemäröintilaitteiden rakentamiseen myönnettävien korkotukilainojen yleisistä ehdoista 273/1990

8. VESIASETUS

8.1 Työryhmän toimeksianto

Työryhmä on toimeksiantonsa mukaisesti laatinut luonnoksen vesiasetukseksi. Vesiasetus annettaisiin valtioneuvoston asetuksena. Vesilakitoimikunnan mietinnössä jakoa lain ja asetuksen tasolla säädettäviin asioihin on pohdittu eri yhteyksissä. Toimikunta on sisällyttänyt lakiehdotukseen ne nykyisen vesiasetuksen säännökset, joiden on katsottu perustuslain mukaan edellyttävän lain tasolla sääntämistä.

Valtioneuvoston asetuksenantovaltuuksia toimikunnan lakiehdotuksessa sisältyy ojitusta koskevaan 5 lukuun, lupamenettelyä koskevaan 11 lukuun, valvontaa ja hallintopakkoa koskevaan 14 lukuun sekä muutoksenhakua ja päätöksen täytäntöönpanoa koskevaan 15 lukuun. Lisäksi 18 luvun 16 §:ään on koottu edellä sanottuihin lukuihin liittyviä sekä eräitä muita asioita, joista tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

8.2 Asian käsittely työryhmässä

Työryhmä on laatinut asetustasoiset säännösehdotukset pääosaan niistä kysymyksistä, joista vesilakiehdotuksen mukaan on tarkoitus säätää valtioneuvoston asetuksella. Työryhmä ei sen sijaan ole yleisemmin selvittänyt vesilakiehdotuksen asetuksenantovaltuuksia koskevien säännösten riittävyttä tai tarpeellisuutta.

Työryhmän laatima asetusluonnos perustuu voimassa olevaan vesiasetukseen. Työryhmällä ei ole ollut mahdollisuutta säännösten yksityiskohtaiseen tekniseen viimeistelyyn. Osa kysymyksistä on otettu asetusluonnokseen ainoastaan otsikkotasolla. Työryhmä katsoo, että asetusluonnoksen keskeisenä tavoitteena tässä vaiheessa on osoittaa vesilakiehdotuksen mukainen jako laintasoiisiin ja asetustasoiisiin säännöksiin.

Työryhmä on lisäksi tutkinut mahdollisuutta siirtää joitakin toimikunnan lakiehdotuksen säännöksistä asetustasolle ja siten edelleen keventää vesilakia. Työryhmän käsityksen mukaan tällaisia säännöksiä ei lakiehdotuksessa kuitenkaan ole.

8.3 Työryhmän ehdotukset

Työryhmän vesiasetusluonnoksessa eri vesitaloushankkeita yleisesti koskevat säännökset hankesuunnitelman sisällöstä on koottu yhteen pykälään (asetusluonnoksen 1 §). Tavoitteena on ollut selkeyttää asetuksen rakennetta nykyisestä siten, etteivät samansisältöiset säännökset toistu eri yhteyksissä. Säännösten terminologiaa on ajanmukaistettu.

Asetusluonnoksesta on jätetty pois seuraavat voimassa olevan vesiasetuksen säännökset:

- 34 § Asian siirtäminen ojitustoimitukseen (ei sisälly vesilakiehdotukseen)

- 35 § Asian siirtäminen ympäristölupavirastoon (sisältyy yleisiin hallintolain (434/2003) säännöksiin)
- 38 § Katselmus tilapäistä uittoa varten (ei sisälly vesilakiehdotukseen)
- 42 § Hakemusasian suunnitelman sisältö (säädetään vesilakiehdotuksen 11 luvun 3 §:ssä)
- 43 § Suunnitelman laatijan pätevyys (säädetään vesilakiehdotuksen 11 luvun 4 §:ssä)
- 49 § Virtaamamittaukset (tarpeeton)
- 70 § Viemäriä koskevan suunnitelman sisältö (ei sisälly vesilakiehdotukseen)
- 85 a § Ruoppausilmoitus (säädetään vesilakiehdotuksen 2 luvun 6 §:ssä)
- 4 luku. Katselmustoimitus, selvitysmenettely ja lopputarkastus (eivät sisälly vesilakiehdotukseen)
- 5 luku. Uittosääntö (ei sisälly vesilakiehdotukseen)

Muilta osin asetusluonnos vastaa pitkälti voimassa olevaa vesiasetusta.

Työryhmä on myös keskustellut yleisellä tasolla siitä, kuinka yksityiskohtaiseen hankesuunnitelmien sääntelyyn vesiasetuksessa on tarkoituksenmukaista pyrkiä. Nykyisin lupaviranomaisen oikeus vaatia selvityksiä ja hakijan velvollisuus niiden toimittamiseen perustuu pääasiassa vesilain 16 luvun 1 ja 3 §:ään sekä vesiasetuksen eräisiin yleissäännöksiin, lähinnä 42 ja 43 §:ään. Näiden lisäksi voimassa olevassa vesiasetuksessa on hankesuunnitelmia koskevia yksityiskohtaisia teknisiä määräyksiä. Myös tekniset ja luonteeltaan pääasiassa informatiiviset säännökset voivat olla sinänsä tarpeen. Työryhmä katsoo kuitenkin, että muihin asetustason säädöksiin verrattuna vesiasetus sisältää poikkeuksellisen yksityiskohtaisia teknisiä säännöksiä. Säännökset myös koskevat sellaisia hankkeita, joiden osuus lupaviranomaisessa vireille tulevista hakemusasioista on suhteellisen pieni. Koska näitä hankkeita koskevat suunnitelmat lisäksi laaditaan yleensä asiantuntijoiden toimesta, säännösten tarve ja informaatioarvo hakijoille jää vähäiseksi. Käytännössä ohjeistuksen tarve koskisi erityisesti pieniä vesirakennushankkeita tai sellaisia hankkeita kuten venesatamat tai vesistön kunnostaminen, jotka voivat olla yhdistelmä erilaisesta vesistö rakentamisesta. Valtioneuvoston asetus ei toisaalta välttämättä ole tarkoituksenmukainen eikä tehokas väline tällaisten ohjeiden antamiseksi.

Edellä sanotuista syistä työryhmä katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi vielä pohdita, onko vesiasetukseen syytä ottaa säännöksiä, jotka sisältävät pääasiassa teknisiä ohjeita. Tällaisia ovat esimerkiksi useimmat asetusluonnoksen 1 luvun osioon *Erinäisiä määräyksiä* sisältyvät säännökset. Asetukseen sisältyvää ohjeistusta mahdollisesti vähennettäessä ympäristöhallinnon tulisi kuitenkin samalla huolehtia siitä, että uuden vesilain ja vesiasetuksen voimaan tullessa hakijoiden käytettävissä olisi ajantasaisia ja sähköisessä muodossa helposti saatavilla olevia oppaita erilaisten hankesuunnitelmien laadinnasta ja niiden tarpeellisesta sisällöstä.

9. JATKOTYÖSKENTELYÄ KOSKEVAT EHDOTUKSET

9.1 Vesilain, luonnonsuojelulain ja metsälain suhde luontotyyppien suojelussa

Tarkastellessaan luonnontilaisten purojen suojeluun liittyviä kysymyksiä työryhmä on havainnut, että luonnonsuojelulain säätämisen yhteydessä omaksuttu lainsäädäntöratkaisu pienvesien suojelua koskevan sääntelyn jakamisesta vesilain ja metsälain kesken on osoittautunut epäselväksi ja aiheuttanut soveltamisongelmia käytännössä. Asiakokonaisuus edellyttää kohdissa 4.2 ja 4.3 esitetyllä tavalla laajempaa tarkastelua vesilain, luonnonsuojelulain ja metsälain soveltamisalasta ja tehtävistä luontotyyppien suojelussa. Tämä ohjaus- ja valvontakeinojen tarkastelu tulisi tehdä asianomaisten ministeriöiden ja etutahojen yhteistyössä erillisenä hankkeena.

9.2 Ympäristönsuojelulain muutokset

Työryhmä on käsitellyt vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaista suhdetta. Ehdotukset liittyvät lupajärjestelmän yhteensovittamiseen sekä eräiden viittaussäännösten tarkistamiseen. Työryhmä on lisäksi ehdottanut voimassa olevan vesilain 10 luvun jätevesisäännösten korvaamista ympäristönsuojelulakiin sisällytettävillä säännöksillä. Voimassa olevat vesilain säännökset ovat olleet tältä osin vaikeaselkoisia, eikä ehdotettavien säännösten riittävyttä kaikkiin lukuisiin käytännön erilaisiin ongelmatilanteisiin ole voitu selvittää. Jäteveden johtamista koskevat ympäristönsuojelulain säännökset edellyttävät lisäksi mahdollisesti eräitä muita selvennyksiä. Käytännössä epäselvyyttä on ollut muun muassa siitä, milloin suhteellisen vähäisiin usein tavanomaisesta asumisesta aiheutuviin jätevesipäästöihin tulisi hakea ympäristölupaa ja milloin sovelletaan lain 103 §:ää. Työryhmä esittää, että ympäristönsuojelulakia tarkistetaan erikseen tältä osin ja samalla tarkastellaan työryhmän ehdottamien säännösten riittävyttä käytännön ratkaisutilanteissa.

9.3 Maankäyttö- ja rakennuslain muutokset

Työryhmä ehdottaa vesilain ja maankäyttö- ja rakennuslain tehtävien selkeyttämistä vesijohdon sijoittamisen sääntelyssä. Tämä edellyttäisi kohdassa 7.2 esitetyllä tavalla maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n muuttamista. Työryhmä katsoo, että tästä muutosehdotuksesta tulee vielä keskustella ympäristöministeriön alueidenkäytön osaston kanssa.

9.4 Vesiasetuksen jatkovalmistelu

Vesilakityöryhmä on laatinut luonnoksen vesiasetuksiksi voimassaolevan vesiasetuksen pohjalta ottaen huomioon vesilainsäädännön uudistamisesta johtuvat muutostarpeet. Kuten luvusta 8 tarkemmin ilmenee, vesilakityöryhmän käsityksen mukaan huomattavaa osaa vesiasetuksen sisältämästä sääntelystä ei olisi välttämättä antaa sitovina normeina, vaan ne voitaisiin antaa ei-sitovana ohjeistuksena. Vesiasetuksen jatkovalmistelussa tulisikin huomiota kiinnittää siihen, mistä asioista on säädettävä asetuksella ja mitä voitaisiin jättää yleisen ohjeistuksen va-

raan. Tämänkaltainen lainvalmistelutyö olisi työryhmän käsityksen mukaan tarkoituksenmukaista organisoida erilliseksi työryhmäksi.

9.5 Vesistön vakiintuneen tilan huomioon ottaminen lupaharkinnassa

Lupa- ja valvontakäytännössä esiintyy tilanteita, joissa alun perin ilman lupaa tai lupamääräysten vastaisesti aikaan saatu vedenkorkeus tai muu vesistön tila on ajan myötä vakiintunut. Vakiintunut tila voi olla myös laajasti hyväksytty niin, että vesistön muu käyttö on siihen sopeutunut. Tilanne olisi kuitenkin muodollisesti lainvastainen, ja se voitaisiin saattaa lailliseksi ainoastaan vesitalousluvan myöntämisen tai luvan muuttamisen kautta. Uudessa vesilaissa tulisi säätää siitä, että tällaisessa tilanteessa luvan myöntämisedellytyksiä harkittaessa voitaisiin ottaa huomioon vesistön vallitsevan tilan pitkäaikaisuus ja vakiintuneisuus samoin kuin toisaalta se haitta, joka luvan vaihtoehtona olevasta tilanteen ennallistamisesta aiheutuisi.

9.6 Vanhaan lupaan perustuva vesistön säännöstely

Vanhoihin, ennen 1.5.1991 myönnettyihin vesitalouslupiin sisältyviä säännöstelymääräyksiä voidaan tarkistaa nykyisen vesilain 8 luvun 10 b §:n nojalla. Vastaava säännös sisältyisi vesilakiehdotuksen 19 luvun 5 §:n siirtymäsäännökseen. Säännösten soveltamisen kannalta ongelmallisiksi ovat osoittautuneet tilanteet, joissa toisaalta säännöstelyluvan ja toisaalta säännöstelyn yhteydessä harjoitettavan voimalaitostoiminnan luvan haltijoina ovat eri tahot, käytännössä valtio ja voimalaitosyhtiö. Menettely ja perusteet säännöstelymääräysten tarkistamiseksi, ottaen huomioon myös korkeimman hallinto-oikeuden viimeaikaisen oikeuskäytännön, ovat osittain epäselviä. Tämän vuoksi ympäristöhallinnossa kartoitetaan parhaillaan tällaisia säännöstelyjä koskevia lupia ja niiden soveltamiskäytäntöjä. Työryhmä katsoo, että selvitysten valmistuttua tulisi pohtia, onko lainsäädäntöä tarvetta selventää tältä osin.

9.7 Kalataloudellisten toimenpiteiden tuloksellisuutta koskeva tarkkailuohjelma

Maa- ja metsätalousministeriön kala- ja riistaosaston antaman tiedon mukaan joissakin laajoissa hankkeissa kalatalousviranomaisen hyväksyy nykyisin kalataloudellisten toimenpiteiden tuloksellisuutta koskevan erillisen tarkkailuohjelman. Työryhmä toteaa, että oikaisumenettelyä koskeva säännös pitäisi laajentaa koskemaan myös tällaista hyväksymispäätöstä.

10. SÄÄDÖSEHDOTUSTEN PERUSTELUT

10.1 Muutokset vesilakitoimikunnan ehdotukseen

10.1.1 Toimikunnan ehdotuksen yleisperustelut

Työryhmä ehdottaa seuraavia täydennyksiä ja muutoksia vesilakitoimikunnan mietintöön (Komiteamietintö 2004:2) sisältyvän vesilakiehdotuksen yleisperusteluihin.

2.5. Nykytilan arviointia

(Lisäys vesilakitoimikunnan mietinnön yleisperusteluihin sivulle 22)

Vesilain soveltamiskäytännössä yksittäisenä ongelmana on ollut purojen luonnontilan vaarantuminen. Luonnontilaiset purot ovat omaleimaisia luontotyyppisiä, joilla on tärkeä merkitys monen uhanalaisen lajin säilymiselle ja yleisemmin luonnon monimuotoisuudelle. Luonnontilaisia puroja on varsinkin Etelä-Suomessa erittäin vähän. Eri yhteyksissä tehtyjen selvitysten mukaan vain alle kaksi prosenttia kaikista puroista on säilynyt kokonaan luonnontilaisena. Pienvesiä koskeva sääntely on luonnonsuojelulain säätämisen yhteydessä omaksutun lainsäädäntöratkaisun mukaan jakautunut vesilain ja metsälain kesken. Vesilain sääntely kohdistuu ensisijaisesti uomaan, kun taas uoman lähiympäristö kuuluu metsälain soveltamisalaan. Vesilain erityiset luontotyyppisäännökset koskevat noroja, kun taas purot kuuluvat vesistön muuttamiskielon piiriin.

Eri näkökulmista asiaa tarkastelevat säädökset eivät välttämättä ota riittäväällä tavalla huomioon puroluontotyyppiä kokonaisuutena. Nykyinen sääntely on myös soveltamiskäytännössä osoittautunut ongelmalliseksi, sillä rajanveto eri lakien soveltamisalojen ja tehtävien kesken on jäänyt epäselväksi. Vesilakia ei aina osata asianmukaisella tavalla ottaa huomioon metsälain mukaisissa toimenpiteissä. Myös valvonnan näkökulmasta kahteen eri lakiin perustuva sääntely on ongelmallinen, eikä purojen säilymisen kannalta keskeisten säännösten noudattamista valvota riittävästi. Tähän on monia syitä, mukaan lukien valvontaan käytettävien resurssien rajallisuus ja vesilain säännösten huono tuntemus. Purojen säilymistä vaarantavia toimenpiteitä ei myöskään aina mielletä vesilain perusteella luvanvaraisiksi hankkeiksi.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

(Lisäys vesilakitoimikunnan mietinnön yleisperusteluihin sivulle 23)

Luonnontilaisten purojen säilymiseksi purot tulisi ottaa asianmukaisella tavalla huomioon lainsäädännössä. Vesilain näkökulmasta olennaista on, että luvantarvesääntely kattaa kaiken sellaisen lain soveltamisalaan kuuluvan toiminnan, joka vaarantaa purojen luonnontilaisuuden säilymisen. Kun purot ve-

sistön osana kuuluvat vesilain muuttamiskiellon piiriin ja tämä lähtökohta säilyisi uudessakin laissa, purojen muuttamista koskevaa aineellista sääntelyä ei ole tarpeen muuttaa. Selkeyden vuoksi purojen luonnontilan vaarantuminen kuitenkin lisättäisiin vesitaloushankkeen luvanvaraisuuden määrittäviin säännöksiin.

Nykyisten säännösten noudattamatta jättämisestä ja valvonnan puutteellisudesta aiheutuvia ongelmia ei kuitenkaan voida korjata lisäämällä säännöksiä. Tärkeää onkin yhtäältä edistää säännösten ymmärrettävyyttä toiminnanharjoittajien keskuudessa sekä toisaalta selventää valvontaviranomaisten tehtäväjakoja ja huolehtia riittävästä valvontaresursseista. Lain tasolla tähän pyrittäisiin selventämällä lain rangaistussäännöksiä niin, että luvantarpeen synnyttävän vaikutuksen aiheuttaminen selvästi säädetäisiin rangaistavaksi silloin, kun vaikutuksen aiheuttaneella toimenpiteellä ei ole vaadittavaa lupaa. Taustalla on ennen kaikkea se, että kaikkia purojen säilymistä vaarantavia toimenpiteitä on vaikea yleiskielessä mieltää vesitaloushankkeeksi, eikä lupaa näin ollen osata aina hakea.

Vaikka puroja koskevan sääntelyn toimivuus näin paranisi, pelkästään tämä ei riitä korjaamaan yleisempää sääntelyn jakautumisesta eri lakeihin aiheutuvaa ongelmaa. Vesilakiin ja metsälakiin perustuva sääntely ei mahdollista luonnontilaisten purojen kokonaistarkastelua luontotyyppinä, mikä lähestyttäessä asiaa purojen säilymisen kannalta olisi tärkeää. Luonnonvaran käyttöä sääntelevän vesilain tehtäviin ei kuulu kohdesuojelun kaltainen luontotyyppi-suojelu, joka ympäristönkäyttöä ohjaavassa lainsäädännössä on lähinnä luonnonsuojelulainsäädännön tehtävänä. Kun ongelma ei lopulta rajaudu vesilakiin ja sen soveltamiseen, sitä ei voida pelkästään vesilain uudistamisen yhteydessä ratkaista. Kestävän ratkaisun löytämiseksi tarvitaan kokonaisvaltaisempaa tarkastelua eri lakien välisistä suhteista ja tehtävistä luontotyyppien suojelua koskevassa sääntelyssä.

3.2. Uuden vesilain keskeinen sisältö

(Uusi teksti, joka korvaa vesilakitoimikunnan mietinnön yleisperustelujen sivun 27 toisen kokonaisen kappaleen)

Lain 13 luku sisältäisi vesilain korvaussäännökset, jotka nykyään ovat pääosin vesilain 11 luvussa. Vuoden 1961 vesilain korvaussäännöksiä on tarkistettu useaan otteeseen, ja korvaussääntely on yleisesti ottaen ajanmukaista. Korvaussääntelyyn ja sen systematiikkaan ei sen vuoksi esitetä tehtäväksi merkittäviä asiallisia muutoksia. Vesilain korvaussääntely on sääntelytilanteiden moninaisuudesta johtuen kuitenkin moniulotteista ja säännökset vaikeaselkoisia, mikä vaikeuttaa sääntelyjärjestelmän hahmottamista. Säännökset on sen vuoksi pyritty laatimaan helpommin ymmärrettävään muotoon ja ryhmittelemään ne selkeämmiksi kokonaisuuksiksi.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

(Lisäys vesilakitoimikunnan mietinnön yleisperusteluihin sivulle 27)

Pidemmällä aikavälillä luonnonsuojelulain säätämisen yhteydessä omaksuttua vesilain ja metsälain sekä luonnonsuojelulain välistä tehtäväjako luontotyyppien suojelusääntelyssä on syytä arvioida uudelleen. Koska nykyinen järjestely on soveltamiskäytännössä osoittautunut epäselväksi ja aiheuttanut ongelmia, lainsäädännössä tulisi selventää yhtäältä luonnonvarojen käyttöä koskevan sääntelyn ja toisaalta luonnonsuojelua koskevan sääntelyn välistä eroa. Tämän mukaisesti varsinaiset vesiluontotyyppien suojelua koskevat säännökset kuuluisivat pikemmin luonnonsuojelulakiin kuin vesilakiin. Tämä mahdollistaisi luontotyyppien tarkastelun ja sääntelyn kokonaisuutena. Samalla sääntösten soveltamisala laajenisi muihinkin kuin vesilain soveltamisalaan kuuluviin toimenpiteisiin. Vesiluontotyyppien, mukaan lukien luonnontilaiset purot, suojelun siirtäminen luonnonsuojelulakiin olisi johdonmukaista. Tämä merkitsisi kuitenkin koko luonnonsuojelulain säätämisen yhteydessä luodun luontotyyppisääntelyn uudelleen arvioimista, minkä vuoksi asiaa on hallituksen mielestä selvitettävä erikseen luonnonsuojelulain näkökulmasta.

10.1.2 Toimikunnan ehdotuksen yksityiskohtaiset perustelut

Työryhmä ehdottaa seuraavia täydennyksiä ja muutoksia vesilakitoimikunnan mietintöön (Komiteanmietintö 2004:2) sisältyvän vesilakiehdotuksen yksityiskohtaisiin perusteluihin.

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

3 §. Määritelmiä

(Uusi teksti, joka korvaa vesilakitoimikunnan ehdotuksen 1 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohdan yksityiskohtaiset perustelut toimikunnan mietinnön sivulla 31)

Lain soveltamisalan kannalta keskeisessä asemassa on vesitaloushankkeen käsite, jolla pääasiassa tarkoitetaan kaikkea lain soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa lukuun ottamatta yleiskäyttöä. Vesitaloushankkeen määritelmän taustalla on vesilain muuttamiskiellon sisältäneen 1 luvun 15 §:n johdantokappale. Käsite siis kattaa kaikki vesialueella toteutettavat toimenpiteet samoin kuin maalla toteutettavat toimenpiteet, jotka vaikuttavat pinta- tai pohjaveteen, eikä itse käsitteen perusteella näin voida rajata lain soveltamisalaa. Esimerkiksi 3 luvun luvanvaraisuussäännökset koskisivat kaikkia määritelmän mukaisia toimenpiteitä, myös sellaisia, joita ei välttämättä helposti mielletä hankkeeksi. Määritelmä on siis tarkoitettu laajaksi, eikä pelkästään vesitaloushankkeen käsitteeseen vedoten voida tehdä lain soveltamisalaa rajaavia päätelmiä.

2 luku. Yleiset velvollisuudet, oikeudet ja rajoitukset

6 §. Oikeus haitan poistamiseen

(Korvaa vesilakitoimikunnan ehdotuksen 2 luvun 6 §:n 3 momentin yksityiskohtaiset perustelut toimikunnan mietinnön sivulla 37)

Pykälän 3 momentin säännös poikkeaisi nykyisestä laista siten, että ruoppausmassan toisen maalle sijoittamiseen tulisi aina olla maanomistajan suostumus tai ympäristölupaviraston myöntämä oikeus. Nykyisen lain mukaan vähäinen määrä voidaan ilman suostumusta tai ympäristölupaviraston lupaa sijoittaa muualle kuin viljelyskäytössä tai erityisessä käytössä olevalle alueelle. Ympäristölupavirasto voisi myöntää oikeuden, jos ruoppausmassan sijoittamisesta ei aiheutuisi alueen käytölle sanottavaa haittaa. Ruoppausmassan sijoittamiseen ei saisi myöntää myöskään oikeutta, jos massan sijoittamiseen tulisi hakea ympäristölupaa. Ympäristöluvan tarpeesta säädetään ympäristönsuojelulain 28 §:n 2 momentin 4 kohdassa ja ympäristönsuojeluasetuksen 4 §:ssä. Säännöksen mukaan oikeutta ei kuitenkaan voitaisi myöntää sellaiselle sijoittamiselle, joka ympäristönsuojelulain mukaan edellyttää ympäristölupaa. Myös jätelaki saattaa tulla noudatettavaksi sijoitettaessa ruoppausmassaa maa-alueelle. Erillistä mainintaa jätelain soveltamisesta ei kuitenkaan vesilakiin tarvita, sillä viittaus ympäristöluvan tarpeeseen kattaa myös tämän.

9 §. Eräiden luontotyyppien suojelu

(Lisäys vesilakitoimikunnan ehdotuksen 2 luvun 9 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin toimikunnan mietinnön sivulle 38)

Vesilain luontotyyppisäännös koskisi nykyisen lain tavoin virtaavista pienvesistä vain puroja pienempiä uomia, joita uudessa vesilaissa kutsuttaisiin noroiksi. Noroja koskeva erityissäännös on tarpeen sen vuoksi, että ne jäävät vesilain vesistöjä koskevan säännösten ulkopuolelle. Säännöksen soveltamisalaa ei sen sijaan laajennettaisi puroihin, sillä vesilain järjestelmässä purot ovat vesistöjä ja näin ollen niitä koskevat muutokset kuuluvat 3 luvun 2 §:ssä säädetyn vesitaloushankkeen luvanvaraisuuden piiriin, kuten ehdotuksessa selvästi säädettäisiin. Käytännössä 3 luvun 2 §:n mukainen luvantarvekynnys olisi purojen osalta pitkälti yhdenmukainen noroja koskevan poikkeusluvan tarpeen kanssa. Tämä huomioon ottaen seuraavat näkökohdat koskevat soveltuvien osin myös ehdotetun 3 luvun 2 §:n 1 momentin 8 kohdan soveltamista.

Käsite luonnontila on ymmärrettävä samalla tavalla kuin nykyisen vesilain 1 luvun 15 a ja 17 a §:ssä. Ensisijaisesti kysymys on luontotyypeistä, joiden olennaiset ominaispiirteet eivät ole muuttuneet muokkauksen seurauksena. Käsitettä ei kuitenkaan ole tulkittava ahtaasti niin, että se kattaisi vain täysin ihmistoiminnan vaikutuksen ulkopuolelle jääneet kohteet. Ensinnäkin vähäiset olennaisiin ominaispiirteisiin vaikuttamattomat muutokset ovat mahdollisia ilman, että luonnontilaa pidetään palautumattomana. Toisaalta luonnontila on

saattanut palautua muutosten jälkeen pitkäaikaisen luonnollisen kehityksen tai ennallistamistoimenpiteiden seurauksena. Säännös ei sen sijaan koske tilanteita, joissa olennaiset ominaispiirteet on pysyvästi menetetty.

Näin luonnontilaisuuden käsite vesilaissa kattaa pitkälti myös sen, mitä metsälain 10 §:ssä tarkoitetaan luonnontilan kaltaisella tilalla. Metsäasetuksen 8 §:n mukaan elinympäristöä nimittäin pidetään luonnontilaisen kaltaisena, jos sen biologisen monimuotoisuuden kannalta olennaiset ominaispiirteet ovat säilyneet aikaisemmasta ihmisen toiminnasta huolimatta tai elinympäristöä on käsitelty metsälain nojalla annettujen määräysten mukaisesti. Näkökulma on vesilaissa kuitenkin toinen, sillä esimerkiksi metsälain mukaisia pienvesien lähiympäristöjä voidaan pitää luonnontilaisen kaltaisena, vaikka itse uoma ei vesilain tarkoittamalla tavalla olisikaan luonnontilainen veden laadun huonontumisen tai virtaussuhteiden muuttumisen vuoksi.

Säännöksen taustalla on nykyisen vesilain muuttamiskielto, mikä on otettava huomioon säännöksen tulkinnassa. Säännös esimerkiksi rajoittuu itse uomaan, eikä se koske laajemmin uoman lähiympäristön käyttöä, jota säännellään muun muassa metsälaissa. Säännös myös viittaa fyysiseen muuttamiseen, eikä koske pilaamisesta aiheutuvaa veden laadullista muuttamista. Pilaantumista aiheuttavia toimintoja säännellään ympäristönsuojelulaissa ja ojituksen osalta ehdotetun lain 5 luvun 3 §:ssä. Muilta osin luonnontilan vaarantumisesta on arvioitava suhteessa luontotyypin olennaisiin ominaispiirteisiin vastaavasti kuin luonnontilaisuuden arvioinnissa. Esimerkiksi noron luonnontilan voitaisiin katsoa vaarantuvan silloin, kun purotaimenkantojen nousu lisääntymisalueilleen estyisi norossa tehtävän toimenpiteen takia. Vastaavasta vaikutuksesta purossa voisi puolestaan seurata luvantarvekynnyksen ylittyminen 3 luvun 2 §:n nojalla.

3 luku. Luvanvaraiset vesitaloushankkeet

(Uusi teksti, joka korvaa vesilakitoimikunnan ehdotuksen 3 luvun 2 §:n yksityiskohtaisten perustelujen alun toimikunnan mietinnön sivulla 42 sekä lisäys 3 luvun 2 §:n 1 momentin perusteluihin sivulle 43)

2 §. *Vesistömuutoksen aiheuttamisen luvanvaraisuus.* Vesitaloushankkeen luvanvaraisuutta koskevat yleiset säännökset olisivat luvun 2 ja 3 §:ssä. Luvanvaraisuuden selventämiseksi vesilain nykyiset yleiskiellot on muotoiltu selvemmin lupakynnyksiksi. Tämä tapahtuisi niin, että luvun 2 §:ään otettaisiin säännös, jonka mukaan vesitaloushankkeella on oltava ympäristölupaviraston lupa silloin, kun siitä aiheutuu nykyisin vesistön ja pohjaveden muuttamiskielloissa yksilöityjä seurauksia. Uudessa laissa näitä kutsuttaisiin luvanvaraisiksi vesistömuutoksiksi. Pykälässä tarkoitettun vesistömuutoksen aiheuttaminen ilman ympäristölupaviraston lupaa olisi myös rangaistavaa 16 luvun 2 §:n nojalla.

Luvanvaraisuus liitettäisiin laissa yleisesti käytettyyn vesitaloushankkeen käsitteeseen. Vesitaloushankkeella kuitenkin tarkoitettaisiin 1 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohdan mukaisesti laajasti kaikkia vesialueella toteutettavia toimenpiteitä samoin kuin sellaisia maalla toteutettavia toimenpiteitä, jotka voivat vaikuttaa pinta- tai pohjaveteen.

Pykälän 1 momentin 8 kohtaan lisättäisiin selventävä maininta siitä, että puron luonnontilan vaarantaminen aina synnyttäisi luvantarpeen. Säännös pohjautuu vesilain nykyiseen muuttamiskieltoon, joten sen soveltamisala on määriteltävä tästä lähtökohdasta käsin vastaavasti kuin luonnontilaisten norojen osalta edellä 2 luvun 9 §:n yhteydessä on esitetty. Näin säännös ensinnäkin koskisi vain itse uomaa, ei laajemmin uoman lähiympäristön käyttöä, jota koskevia säännöksiä on muun muassa metsälaissa. Toiseksi säännös viittaa fyysiseen muuttamiseen, eikä koske pilaamisesta aiheutuvaa veden laadullista muuttamista. Pilaantumista aiheuttavia toimintoja säännellään ympäristönsuojelulaissa ja ojituksen osalta ehdotetun lain 5 luvun 3 §:ssä. Näillä rajauksilla säännös kattaa kaikki toimenpiteet, joita on pidettävä vesitaloushankkeena ehdotetun lain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohdan määritelmän mukaan. Tyypillisiä säännöksen tarkoittamia toimenpiteitä ovat ojitus, patoaminen ja perkaaminen.

Käsite luonnontila on ymmärrettävä samalla tavalla kuin ehdotetun lain 2 luvun 9 §:ssä ja sen edeltäjissä nykyisen vesilain 1 luvun 15 a ja 17 a §:ssä. Näin se, mitä edellä 2 luvun 9 §:n yhteydessä on esitetty luonnontilasta ja sen arvioinnista, säännöksen suhteesta metsälakiin sekä luonnontilan vaarantumisesta, koskee aiemmin mainitulla tavalla soveltuvien osin myös puroja nyt käesillä olevan säännöksen kautta. Vaikka toimenpiteen ei katsottaisi vaarantavan puron luonnontilaa säännöksen tarkoittamalla tavalla, se saattaa olla luvanvarainen muiden pykälässä mainittujen vaikutusten vuoksi. Säännös ei myöskään edellytä sitä, että koko puron olisi oltava luonnontilainen, vaan luvantarve syntyy, jos toimenpide vaikuttaa kuvatuilla tavalla puron luonnontilaiseen osaan.

(Uusi teksti, joka korvaa vesilakitoimikunnan ehdotuksen 3 luvun 4 ja 5 §:n yksityiskohtaiset perustelut toimikunnan mietinnön sivuilla 46 - 48)

4 §. *Luvan myöntämisen yleiset edellytykset.* Vesitaloushankkeen toteuttaminen edellyttää, että hakijalla on oikeus tarvittaviin alueisiin, hanke on hyödyllinen eikä siitä aiheudu tietyn rajan ylittäviä haitallisia vaikutuksia. Luvan myöntämisen yleisiä edellytyksiä koskeva pykälä perustuisi nykyisiin vesilain intressivertailua ja luvan myöntämisen esteitä koskeviin säännöksiin. Säännöstä täydentäisivät yleiset vesitaloushankkeen toteuttamista koskevat 2 luvun 7 §:n mukaiset edellytykset samoin kuin hankekohtaisissa luvussa olevat erityissäännökset. Pykälässä ei ole nimenomaista säännöstä muiden lakien huomioon ottamisesta lupaharkinnassa, vaan tämä perustuisi lain 1 luvun 2 §:n yleissäännökseen. Vesilain mukainen lupaharkinta olisi edelleen oikeusharkintaista päätöksentekoa. Jos luvan myöntämisedellytykset täyttyvät, ympäristölupaviraston on myönnettävä hankkeelle lupa. Toisaalta lupaa ei voida myöntää, jos kaikki edellytykset eivät täyty. Tästä olisi nimenomainen säännös 11 luvun 18 §:n 2 momentissa.

Voimassa olevan vesilain 2 luvun 6 §:n hyötyjen ja haittojen vertailun perusteet säilyisivät asiallisesti samansisältöisinä. Sääntelyn rakenne muuttuisi voimassa olevaan vesilain 2 luvun 5 - 6 §:ään verrattuna siten, että lupaharkintaa koskevat säännökset kirjattaisiin yhteen pykälään. Pykälän 1 momentti si-

sältäisi nykyisen vesilain 2 luvun 6 §:n haitattomuus- ja intressivertailuedellytykset sekä nykyisistä ehdottomista luvan myöntämiseistä yleisen terveyden-tilan vaarantamisen kiellon. Muut ehdottomat luvanmyöntämiseet, eli hankkeen korostetun haitalliset vaikutukset ympäristöön sekä paikkakunnan asutus- ja elinkeino-oloihin, sijoitettaisiin pykälän 2 momenttiin.

Uudessa laissa selvennettäisiin intressivertailun ja ehdottoman luvanmyöntämiseiden suhdetta lupaharkinnassa niin, että luvanmyöntämiseet tulisivat harkittavaksi vasta, jos luvanmyöntämisedellytysten on muuten todettu olevan olemassa. Tämä poikkeaa nykyisestä vakiintuneesta työskentelytavasta, jossa ensin todetaan, onko luvan myöntämiseelle ehdotonta estettä, ja sen jälkeen verrataan hankkeesta aiheutuvia edunmenetyksiä siitä saataviin etuihin. Muutoksella korostettaisiin ehdotonta luvanmyöntämiseestä tarkoittavan säännöksen luonnetta poikkeussäännöksenä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa edellytettäisiin, että hakijalla on käyttöoikeudet hankkeen toteuttamiseksi tarvittaviin alueisiin. Säännöksen mukaan käyttöoikeudet voivat olla hakijalla lupaa haettaessa tai ne myönnetään luvan yhteydessä siten kuin 2 luvussa säädetään. Lisäksi säännöksen viimeinen virke mahdollistaisi luvan myöntämisen silloin, kun käyttöoikeuksien saamista koskeva asia on luvanhakutilanteessa vireillä muussa viranomaismenettelyssä, kuten yksityistielain mukaisessa tietoimituksessa. Tällöin lupa voitaisiin myöntää ehdollisena. Alueen käyttöön ottamisella tarkoitetaan maa- tai vesialueen varaamista hanketta palvelemaan tarkoitukseen. Hankkeen laadusta riippuen alueen käyttöön ottaminen voisi esimerkiksi muuttaa alueen maankäyttömuetoa maa-alueesta vesialueeksi. Säännös on tarkoitettu vastaamaan vallitsevaa tulkintaa siitä, mitä tarkoitetaan käyttöön otettavalla alueella. Tämän mukaisesti käyttöön otettavalla alueella tarkoitetaan esimerkiksi vedennostohankkeissa veden alle jääviä maa-alueita, ei sen sijaan hankkeen kohteena olevia vesialueita.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin kahdesta luvan myöntämisen vaihtoehtoisesta edellytyksestä. Näistä alakohta a koskisi niin sanottuja haitattomia hankkeita ja alakohta b tavallista lupaharkintatilannetta, joka perustuu intressivertailuun. Intressivertailua sovellettaisiin kaikissa muissa kuin a alakohtassa tarkoitetuissa tilanteissa. Haitattomia hankkeita koskeva säännös perustuisi vesilain nykyiseen 2 luvun 6 §:n 1 momenttiin. Sen nojalla voitaisiin lupa myöntää hankkeelle, joka ei sanottavasti loukkaa yleistä tai yksityistä etua. Nykyisessä laissa olevaa hyödyllisyyden vaatimusta ei lakiin sisältyisi, vaan hankkeen hyödyllisyyden arviointi jäisi näiltä osin luvan hakijan harkittavaksi. Muutoin säännöksen soveltamisalaa ei laajennettaisi, vaan se jäisi suppeaksi ja koskisi pääasiassa vähäisiä hankkeita. Säännöksen soveltamisen kannalta ratkaisevaa ei kuitenkaan olisi hankkeen koko, vaan pientenkin hankkeiden haitattomuus on varmistettava, jotta säännöstä voidaan soveltaa. Säännöstä ei myöskään voitaisi soveltaa, jos hakijalla ei ole pykälän 1 kohdassa tarkoitettuja käyttöoikeuksia. Käytännössä vähänkin merkittävämpien hankkeiden lupaharkinta perustuisi b kohdan mukaiseen intressivertailuun, jonka mukaan luvan myöntäminen edellyttää, että hankkeen hyödyt ovat suuremmat kuin siitä aiheutuvat menetykset. Säännös viittaa yleisesti kaikkiin hankkeen hyötyihin ja menetyksiin. Niiden arvioinnista säädettäisiin erikseen yleisten ja yksityisten hyötyjen ja menetysten osalta 6 ja 7 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa ja 2 momentissa säädettäisiin nykyisen vesilain 2 luvun 5 §:n mukaisista niin sanotuista ehdottomista luvanmyöntämisehdoista. Säännöksen tarkoituksena on asettaa yläraja vesitaloushankkeen hyväksyttävälle seurauksille. Jos tämä raja ylittyy, hankkeelle ei voida myöntää lupaa, olivat sen hyödyt kuinka suuret tahansa. Vesilain 2 luvun 5 § on tarkoitettu poikkeussäännökseksi ja sen vuoksi kynnys on asetettu varsin korkeaksi, eikä sitä oikeuskäytännössä ole itsenäisesti juurikaan sovellettu lukuun ottamatta Vuotoksen tekoallasta koskenutta korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisua 2002:86, jossa lupa ensimmäistä kertaa evättiin vesilain 2 luvun 5 §:ään vedoten.

Säännöksen peruslähtökohtia ei ole tarpeen muuttaa, vaan säännöksen luonne tulisi jatkossakin säilyttää alkuperäisen kaltaisena poikkeussäännöksenä. Sen soveltamiskynnystä ei ole syytä alkuperäisestä laskea muun muassa sen vuoksi, että sen tarkoittamat asiat sisältyvät intressivertailuun yleisen edun loukkauksina ja tulevat jo tätä kautta mukaan lupaharkintaan. Säännöksen vähäisestä soveltamisesta huolimatta sen sisällyttäminen uuteenkin lakiin on perusteltua yleisestävän vaikutuksen vuoksi. Sillä on myös merkittävä hankkeiden toteuttamistapaa ympäristön kannalta myönteiseen suuntaan ohjaava vaikutus.

Säännöksen asiallinen sisältö vastaisi pääpiirteittäin nykyistä vesilakia. Paikallisten elinkeino-olojen ja terveydellisten syiden sisällyttäminen säännökseen on perusteltua jatkossakin, vaikka esimerkiksi pilaamisasiat on siirretty vesilaista ympäristönsuojelulakiin. Nykyoloissa vähintään yhtä tärkeänä pidettävä intressi on yleinen turvallisuus, jota säännös ei nykymuodossaan koske. Tämän vuoksi yleinen turvallisuus on lisätty 1 momentin 3 kohtaan, jossa lisäksi säädettäisiin yleisen terveydentilan vaarantamisesta. Pykälän 1 momentin 3 kohdalla on liityntä vesipolitiikan puitedirektiiviin, mutta säännöksen soveltamisala on laajempi. Ympäristön luonnonsuhteet nimittäin kattaa käsitteenä useita eri näkökulmia vesivarataloudesta lähtien ja on siten laajempi kuin direktiivissä tarkoitettu vesien ekologinen hyvä tila. Kielto suuresti huonontaa paikkakunnan asuin- ja elinkeino-oloja sisältyisi 2 momenttiin.

5 §. *Valtioneuvostossa käsiteltävä asia.* Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta saattaa asia valtioneuvoston ratkaistavaksi silloin, kun 4 §:n 2 momentin mukainen luvanmyöntämiseste on olemassa. Ilman tällaista mahdollisuutta pelkästään haitan suuruuteen perustuva arviointi olisi liian ehdoton, kun otetaan huomioon oikeuskäytännössä tapahtunut kehitys. Vesilain mukaisessa ehdottoman luvanmyöntämisesteen tutkimisessa on kyse sen arvioinnista, voidaanko lupa myöntää hankkeelle, jonka toteuttamisesta aiheutuu huomattavia ja laaja-alaisia ei-toivottavia vaikutuksia. Vesitaloushankkeiden tarkoituksena on pääsääntöisesti taloudellisen hyödyn tuottaminen hankkeen toteuttajalle, mutta samanaikaisesti hankkeilla voi olla välillisesti ja välittömästäkin merkittäviä suotuisia vaikutuksia myös yhteiskunnan kannalta. Vesilain joustavasti muotoillut säännökset ovat jättäneet lupaviranomaiselle varsin laajasti harkintamarginaalia sen suhteen, millainen painoarvo huomioon otettaville intresseille annetaan tapauskohtaisessa ratkaisuharkinnassa. Tämä on varmistanut sen, että yhteiskunnan arvomaailmassa tapahtuneet muutokset on voitu ottaa lupaharkinnassa huomioon ilman, että lain säännöksiä olisi ollut tarpeen muuttaa. Vaikka vesitaloushanke on vesilain 2 luvun 5 §:n nojalla hylätty ainoas-

taan Vuotoksen tekoaltaan rakentamista koskevassa korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa 2002:86, säännöksen soveltaminen on ollut esillä myös eräissä pienemmissä hankkeissa. Säännöksen joustavuudesta johtuen ehdoton luvanmyöntämiseste saattaaakin joissain tapauksessa muodostua esteeksi myös sellaisen yhteiskunnan kannalta merkittävän hankkeen toteuttamiselle, jota vesilain 2 luvun 5 §:n ei säännöksen alkuperäinen tarkoitus huomioon ottaen ole tarkoitettu koskevan. Säännös on kuitenkin nyky muodossaan ehdoton, eikä tällaista hanketta voida haitallisten vaikutusten vuoksi toteuttaa sen merkittävistä yhteiskunnallisista hyödyistä huolimatta. Nykyisessä muodossaan vesilain 2 luvun 5 §:ää ehdottomana säännöksenä voidaankin pitää hankkeen yhteiskunnallista merkityksen punnintaa tarpeettomasti rajoittavana ja näin yhteiskunnan kokonaisedun kannalta tärkeiden hankkeiden osalta yhteiskunnallista tavoitteenasettelua vastaamattomana ratkaisuna.

Sääntelyä ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että eräiden hankkeiden osalta luvanmyöntämisesteiden harkinnassa otettaisiin huomioon hankkeen yhteiskunnallinen merkitys. Tältä osin poikkeaminen luvan myöntämisen esteistä kuuluisi valtioneuvostolle. Luvan myöntämisen yleisten edellytysten harkinta suoritettaisiin ennen ehdottomien luvanmyöntämisesteiden tutkimista. Hankkeen hyväksyttävyyden arviointi valtioneuvostossa tulisi siten kyseeseen ainoastaan niissä tilanteissa, joissa ympäristölupavirasto on katsonut luvan myöntämisedellytysten olevan olemassa ja hankkeesta aiheutuisi 4 §:n 2 momentin kieltämiä seurauksia. Koska lakiuudistuksella ei ole tarkoitettu muuttaa ehdottoman luvanmyöntämisesteiden tulkintaa tältä osin, jäisi poikkeusmenettelyyn ohjautuvien hankkeiden määrä ennalta arvioiden harvalukuiseksi.

Vesilain mukaista lupaharkintaa on pidetty luonteeltaan kokonaisuudessaan oikeusharkintaisena, eikä vesioikeudellisia lupa-asioita sen vuoksi ole voitu siirtää miltään osin valtioneuvoston ratkaistavaksi. Yhteiskunnan kokonaisedun arvioinnissa on kyse hankkeen yhteiskunnallisten hyötyjen ja haittojen arvottamisesta, mikä soveltuu yksittäistä lupaviranomaista paremmin valtioneuvoston harkittavaksi. Valtioneuvoston asiana on arvioida hankkeen sallittavuutta vesilain 3 luvun 4 §:n 2 momentin edellytysten kannalta ja päättää, onko hankkeen toteuttaminen yhteiskunnan kokonaisedun mukaista. Valtioneuvoston asiana ei olisi arvioida hankkeen toteuttamisen edellytyksiä yksittäisten asianosaisten oikeuksia koskevien vaatimusten kannalta tai ryhtyä yksityiskohtaisesti muotoamaan hankkeen toteuttamistapaa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että valtioneuvosto voisi myöntää poikkeuksen 4 §:n 2 momentin luvan myöntämisen esteistä. Laissa ei rajattaisi poikkeusmenettelyä tiettyihin hanketyyppeihin, minkä vuoksi yhteiskunnallisesti merkittävä hanke tyypistä riippumatta voisi ohjautua valtioneuvostossa ratkaistavaksi. Laissa lueteltaisiin esimerkinomaisesti tietyntyyppisiä hankkeita, jotka ennalta arvioiden saattavat olla yhteiskunnan kannalta merkittäviä. Epätodennäköistä kuitenkin on, kun otetaan huomioon poikkeusmenettelyn soveltamisalaa rajaavat muut kriteerit, että muun tyyppinen hanke saattaisi ohjautua valtioneuvostoon. Keskeinen rajauskriteeri olisi hankkeen yhteiskunnallinen merkitys. Tällaisia hankkeita voisivat olla esimerkiksi energiaomavaraisuutta merkittävästi parantavat voimataloushankkeet, alueellista vesihuoltoa järjestävät hankkeet tai tärkeisiin vienti- ja tuontisatamiin johtavien vesireittien rakentamis- tai kunnostamishankkeet. Hankkeen laajuus ei tässä suhteessa

voisi olla ratkaiseva kriteeri, vaan yksinomaan hankkeen yhteiskunnallinen merkitys, jolla tarkoitetaan paikallis- ja aluetasoa yleisempää merkitystä. Tämä ei merkitse sitä, että hankkeen sallittavuutta tulisi arvioida yksinomaan valtion näkökulmasta, vaan esimerkiksi myös hankkeen merkittävyys useille kunnille saattaisi muodostaa perusteen asian ratkaisemiseen valtioneuvostossa.

Hankkeen kuuluminen poikkeusmenettelyn alaan ratkaistaisiin ensi vaiheessa ympäristölupavirastossa. Ympäristölupaviraston olisi katsoessaan hankkeesta aiheutuvan 3 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuja seurauksia ratkaistava, onko kyse yhteiskunnan kannalta merkittävästä hankkeesta. Vaikka poikkeuksen myöntämistä koskeva valtioneuvoston harkinta on tarkoituksenmukaisuusharkintaa, on poikkeusmenettelyn soveltamisalan ratkaiseminen kokonaisuudessaan oikeusharkintaa. Kysymys asian siirtämisestä valtioneuvoston käsiteltäväksi poikkeuksen myöntämistä varten ratkaistaisiin laissa säädettyjen perusteiden mukaisesti. Hakija ei voisi menestyksekkäästi vaatia asian siirtämistä valtioneuvostolle, mikäli laissa säädetyt siirtämisen edellytykset eivät täytyisi. Toisaalta tilanteessa, jossa siirtämisen edellytykset ympäristölupaviraston mukaan olisivat olemassa, hakijalla olisi aina mahdollisuus peruuttaa hakemus, jollei hän haluaisi saattaa asiaa valtioneuvoston ratkaistavaksi.

Ehdottomilla luvanmyöntämisesteillä suojataan yleisiä intressejä, jotka eivät ole luontevasti palautettavissa yksittäisten henkilöiden oikeuksiksi. Koska valtioneuvoston ratkaisovalta merkitsee nimenomaan näiden yleisten intressien painoarvon punnintaa, tulee valtioneuvoston sallittavuusarvioinnin kohdistua erityisesti hankkeen toteuttamisesta saatavien yhteiskunnallisten hyötyjen ja haittojen punnintaan. Harkinnassa ei siten voitaisi antaa ratkaisevaa painoarvoa hankkeen kannattavuudelle sen toteuttajan näkökulmasta. Valtioneuvoston ratkaisuharkinnassa huomioon otettavien näkökohtien piiriä ei olisi tarpeen rajata laintasoisesti, vaan valtioneuvoston tulisi voida vapaasti harkita hankkeen toteuttamisen hyväksyttävyyttä yhteiskunnan kokonaisedun kannalta. Valtioneuvoston tulisi kuitenkin ottaa huomioon ratkaisuharkintaa rajaavina kriteereinä Suomea sitovat kansainvälisoikeudelliset velvoitteet ja perustuslain 2 luvun mukaiset perusoikeudet.

Valtioneuvoston myöntämän poikkeuksen jälkeen hankkeelle voitaisiin myöntää lupa 4 §:n 2 momentin estämättä. Valtioneuvosto ei voisi poikkeusta myöntäessään asettaa hankkeen toteuttamistapaa koskevia määräyksiä, vaan valtioneuvoston päätös koskisi yksinomaan hankkeen sallittavuutta 4 §:n 2 momentin suhteen. Valtioneuvoston ratkaisulla ei lyötäisi lukkoon hankkeen toteuttamisen yksityiskohtaisia edellytyksiä, vaan tämä tapahtuisi lupaviranomaisen päätöksellä. Ympäristölupaviraston tulisi liittää päätökseen vesilain suojaamien oikeushyvien turvaamiseksi tarpeelliset lupamääräykset. Lupamääräyksillä ei kuitenkaan tulisi muodota hanketta valtioneuvoston hyväksymään toteuttamistapaan nähden siten, että lupamääräykset olennaisesti muuttaisivat hanketta tai vähentäisivät hankkeesta saatavaa hyötyä hakemukseen verrattuna.

Asian valtioneuvostossa esittelevän ministeriön tulisi pyytää lausunto hankkeen vaikutuspiirissä olevilta kunnilta ja niiltä ministeriöiltä, joiden hallinnonalaan kuuluvien tehtävien hoitamisen kannalta asiassa annettavalla ratkaisulla on merkitystä. Tällä varmistettaisiin se, että eri hallinnonalojen asiantun-

temus ja näkemykset hankkeen yhteiskunnallisesta merkityksestä sekä paikalliset ja alueelliset näkökohdat välittyisivät valtioneuvoston tietoon ennen asian ratkaisemista.

Poikkeusasia tulisi 11 luvun 20 §:n mukaan valtioneuvostossa vireille ympäristölupaviraston siirrettyä asian valtioneuvoston ratkaistavaksi. Poikkeusasiasta päätettäisiin valtioneuvoston yleisistunnossa. Asian valmistelu ja esittely kuuluisivat sille ministeriölle, jonka hallinnonalaan hanke pääasiallisesti kuuluisi. Esittelevällä ministeriöllä on parhaat edellytykset arvioida hankkeen merkittävyyttä oman hallinnonalansa puitteissa ja siten muodostaa perusta yhteiskunnallisen kokonaisarvion suorittamiselle. Tällöin esimerkiksi vedenhankintaa koskevat asiat esiteltäisiin maa- ja metsätalousministeriöstä, energiantuotantoa koskevat asiat kauppa- ja teollisuusministeriöstä ja väylähankkeita koskevat asiat liikenne- ja viestintäministeriöstä. Jos esittelevästä ministeriöstä on epäselvyyttä, asiasta päätettäisiin valtioneuvoston yleisistunnossa.

Valtioneuvoston käsiteltäväksi tuleva hanke saattaisi edellyttää myös luonnonsuojelulain 66 §:n 2 momentin mukaista valtioneuvoston lupaa. Näissä tilanteissa vesilain ja luonnonsuojelulain mukaiset asiat tulisi mahdollisuuksien mukaan pyrkiä käsittelemään samanaikaisesti valtioneuvostossa. Koska luonnonsuojelulain 66 §:n 2 momentin mukaisen valtioneuvoston luvan tarve määräytyy kuitenkin eri perustein ja mahdollisesti myös eri aikaan kuin vesilain mukaisen poikkeusasian, ei näitä asioita voida laissa säätää käsiteltäväksi samanaikaisesti.

10 §. *Yleiset lupamääräykset*

(Lisäys vesilakitoimikunnan mietinnön 3 luvun 10 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin toimikunnan mietinnön sivulle 50)

Pykälän 3 momentin mukaan kaikissa vesitaloushankkeissa tulisi ottaa huomioon myös vesistön pilaantuminen. Pilaantumista voi aiheutua monin eri tavoin luvanvaraisten vesitaloushankkeiden yhteydessä muun muassa pumpattaessa kuivatusvesiä tai ruopattaessa pilaantuneita sedimenttejä. Tällöinkään ei siis haettaisi erillistä ympäristölupaa ympäristönsuojelulain 28 §:n 2 momentin 1 kohtaan ehdotettavan uuden rajauksen vuoksi. Jos kuitenkin kyse olisi esimerkiksi määrältään vähäisen mutta pilaantuneen sedimentin ruoppauksesta, johon ei tulisi hakea vesilain mukaan muutoin lupaa hankkeen vähäisten vesitaloudellisten vaikutusten vuoksi, olisi mahdollista, että pilaantumisen vuoksi tähän hankkeeseen olisi haettava pelkästään ympäristölupaa. Säännöksen mukaan pilaantumista aiheuttavalle hankkeelle olisi annettava tarpeelliset lupamääräykset pilaantumisen ehkäisemisestä noudattaen soveltuvin osin ympäristönsuojelulain 7 luvun säännöksiä. Ehdotettava 3 momentti vastaisi pitkälti voimassa olevan vesilain 2 luvun 1 a §:ää. Ympäristönsuojelulain lupamääräyksiä koskevia säännöksiä voitaisiin soveltaa aina, jos vesilain mukaan luvanvaraisesta hankkeesta aiheutuisi vesistön pilaantumista. Ympäristönsuojelulain soveltamista ei kytkettäisi voimassa olevan vesilain 1 luvun 19 §:ssä tarkoitettuihin hankkeisiin. Vesilain 5 luvun 3 §:ssä olisi kuitenkin edelleen ojitusta koskeva erityinen luvan hakemisvelvollisuus, jos hankkeesta aiheutuisi vesistön pilaantumista. Esimerkiksi ruoppaukseen haettaisiin lupaa vesilain mu-

kaan, mutta vesilain mukaisessa lupaharkinnassa sovellettaisiin ympäristönsuojelulakia, jos ruoppauksesta aiheutuisi vesistön pilaantumista. Ympäristölupaa haettaisiin ruoppaukseen vain silloin, jos ruoppaukseen ei tarvitsisi hakea lupaa vesilain perusteella. Tällainen ruoppaus voisi olla lähinnä pienimuotoinen ruoppaus, jossa ruoppausmassa olisi kuitenkin pilaantunut siten, että ruoppauksesta saattaisi aiheutua vesistön pilaantumista.

11 §. *Tarkkailuvelvoite*

(Uusi teksti, joka korvaa vesilakitoimikunnan ehdotuksen 3 luvun 11 §:n yksityiskohtaiset perustelut toimikunnan mietinnön sivuilla 50 - 51)

11 §. *Tarkkailuvelvoite*. Pykälä sisältäisi yleisen säännöksen vesitaloushankkeen ja sen vaikutusten tarkkailusta. Säännös olisi pääosin samansisältöinen kuin ympäristönsuojelulain 46 §. Tarkkailuvelvollisuus voitaisiin toteuttaa esimerkiksi omana tarkkailuna tai yhteistarkkailuna usean toiminnanharjoittajan yhteistyönä. Yhteistarkkailu voisi koostua vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisista velvoitetarkkailuista. Yhteistarkkailusta päätettäisiin kuitenkin erikseen kunkin toiminnanharjoittajan osalta. Tarkkailuvelvoitteen toteuttaminen osana yhteistarkkailua voitaisiin vahvistaa lupapäätöksessä tai tarkkailusuunnitelmassa.

Pykälän 1 momentti olisi yleinen tarkkailua koskeva säännös. Vaikutusten tarkkailu kattaisi vedenjuoksun ja vedenkorkeuden tarkkailun, joten erillistä tätä koskevaa vesilain 2 luvun 14 §:n 2 momentissa olevaa säännöstä ei lakiin otettaisi. Tarkkailuvelvoitetta annettaessa tulisi ottaa huomioon vesienhoidon järjestämisestä koskevan lakiehdotuksen 9 §:n mukainen seurantaohjelma ja siinä todetut tarkkailun tarpeet. Tämä voisi koskea muun muassa tarkkailtavia tekijöitä. Velvoitteet eivät kuitenkaan perustuisi seurantaohjelmaan, vaan ne tulisi määrätä vesilain omista lähtökohdista.

Lupaviranomainen voisi pykälän 2 momentin nojalla velvoittaa eri toiminnanharjoittajat tarkkailemaan yhdessä hankkeiden vaikutuksia. Yhteistarkkailu on useissa tilanteissa toimivampi ratkaisu kuin useat toiminnanharjoittajakohdittaiset tarkkailuvelvoitteet. Yhteistarkkailupäätökseen voitaisiin sisällyttää myös ympäristönsuojelulain mukaisia toimintoja koskevat tarkkailut.

Tarkoituksena on, että tarkkailuvelvoitteet määrätään mahdollisimman yksityiskohtaisesti lupapäätöksessä. Lupapäätöksessä ei kuitenkaan välttämättä aina voida määrätä yksityiskohtaisesti velvoitteen sisällöstä esimerkiksi sen vuoksi, että hankkeen vaikutusten laajuutta tai kohdetta ei päätöstä annettaessa osata riittävällä tarkkuudella ennakoita. Jotta tällaisessa tilanteessa velvoitteen sisällön tarkentaminen ei aina edellyttäisi lupapäätöksen muuttamista, 3 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta jättää hankkeen vaikutuksia koskevan tarkkailuvelvoitteen toteuttamisen yksityiskohdat vahvistettavaksi erityisellä tarkkailusuunnitelmalla. Toiminnanharjoittaja voitaisiin velvoittaa luvassa esittämään suunnitelma lupaviranomaiselle tai sen määräämälle viranomaiselle. Tarkkailusuunnitelman hyväksyisi pääsääntöisesti ympäristölupavirasto. Se voisi kuitenkin päättää, että suunnitelman hyväksyy alueellinen ympäristökeskus tai kalatalouteen liittyvän tarkkailun osalta työvoima- ja elinkeinokeskus.

Pykälän 4 momentin mukaan erillisenä käsiteltävää tarkkailusuunnitelma-

asiaa ratkaistaessa olisi otettava huomioon, mitä ympäristönsuojelulaissa säädetään. Päätös annettaisiin julkipanon jälkeen. Tarkkailuvelvoitetta voitaisiin muuttaa tarvittaessa. Säännös vastaisi ympäristönsuojelulain 46 §:n 4 momentin säännöstä. Lakiehdotuksen 15 luvun 1 §:n mukaan tarkkailusuunnitelmaa koskevaan päätökseen haettaisiin muutosta oikaisuvaatimuksella.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin päätökseen kohdistuvasta oikaisuvaatimuksesta ja muutoksenhausta. Säännökset vastaisivat ympäristönsuojelulain 46 §:ssä säädettyä.

13 §. *Kalatalousvelvoite ja kalatalousmaksu*

(Uusi teksti, joka korvaa vesilakitoimikunnan ehdotuksen 3 luvun 13 §:n yksityiskohtaiset perustelut toimikunnan mietinnön sivuilla 51 - 52)

13 §. *Kalatalousvelvoite ja kalatalousmaksu.* Pykälään koottaisiin säännökset kalatalousvelvoitteesta ja kalatalousmaksusta. Nykyisin nämä säännökset ovat vesilain 2 luvun 22, 22 b ja 22 c §:ssä. Kalatalousmaksusta ja -velvoitteesta säädettäisiin samassa pykälässä, koska nämä liittyvät toisiinsa ja lupapäätöksessä joudutaan niiden käyttöä arvioimaan samanaikaisesti. Säännöstä täydentäisi 14 §:ään otettava uusi säännös kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelmasta ja kalatalousmaksun käyttösuunnitelmasta. Kalatalousvelvoitteen ja -määräyksen tarkistamisesta säädettäisiin 20 §:ssä. Nykyisen vesilain 2 luvun 22 a §:n kaltaista nimenomaista säännöstä ei pykälään sisältyisi, koska kyse ei ole lupamääräyksistä vaan vesitaloushankkeen yleisistä edellytyksistä. Uudessa laissa edellytys sisältyisi 2 luvun 7 §:ssä säädettyihin vesitaloushankkeen toteuttamisen yleisvelvoitteisiin, ja sitä koskevat lupamääräykset olisi annettava tämän luvun 10 §:n yleissäännöksen perusteella.

Kalatalousvelvoitteen ja -määräyksen antamista koskeva sääntely säilyisi uudessa laissa pääperiaatteiltaan nykyisellään. Kysymys olisi näin kalastolle taikka yleiselle tai yksityiselle kalatalousintressille aiheutuvien vahinkojen ehkäisemisestä tai vähentämisestä, joka voisi tapahtua toimenpidevelvoitteen tai maksun muodossa. Tämä lähtökohta ilmaistaisiin pykälän 1 momentissa. Velvoitteiden tausta on siis puhtaasti kalanhoidollinen, ei korvausoikeudellinen, mutta toisaalta kalatalousvelvoitteet ja -maksut osaltaan vähentävät korvauksia.

Vesilain soveltamiskäytännössä kalatalousvelvoitteiden ja kalatalousmaksun määräämisen välinen suhde on vaihdellut eri aikoina. Vuonna 2002 voimassa oli kaikkiaan noin 700 vesilain tai ympäristönsuojelulain nojalla annettua lupaa, jossa oli asetettu istutus- tai maksuvelvoitteita. Istutusvelvoitteita oli kaikkiaan 292 luvassa ja vuosittaiselta arvoltaan ne olivat ilman arvonlisäveroa yhteensä 6 940 800 euroa. Kalatalousmaksuja oli määrätty 414 ja vuosittaiselta yhteisarvoltaan ne olivat ilman arvonlisäveroa yhteensä 1 733 250 euroa.

Uudessa laissa kalatalousvelvoitetta ja -maksua koskevia säännöksiä täsmennettäisiin niin, että toimenpidevelvoite ja maksu olisivat nykyistä selvemmin tasa-arvoisia vaihtoehtoja. Tästä säädettäisiin pykälän 2 momentissa, jonka mukaan velvoite tai maksu taikka näiden yhdistelmä voitaisiin määrätä tapauskohtaisesti joustavasti kulloistenkin tilanteiden ja olosuhteiden mukai-

sesti mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Huomioon otettaisiin nykyiseen tapaan hankkeen ja sen vaikutusten laatu, muut haitta-alueella toteutettavat hoitotoimenpiteet ja kalastuksen järjestely. Valinta kompensatiokeinojen välillä tehtäisiin siis ottaen huomioon useita eri tekijöitä. Esimerkiksi pienet velvoitteet on ainakin useimmiten tarkoituksenmukaisinta määrätä pääsääntöisesti maksuna.

Säännöksessä mainittu kalastuksen järjestely kattaa muun muassa kalastuslain mukaiset kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmat, joiden mukaiset kalavarojen hoitoa ja käyttöä koskevat yleiset suuntaviivat viranomaisten on kalastuslain 82 §:n mukaan otettava huomioon. Näin ollen suunnitelmia ei ole tarpeen säännöksessä erikseen mainita. Säännös ei tekisi jyrkkää eroa toimenpidevelvoitteen ja maksun välillä, vaan näitä voitaisiin tarvittaessa käyttää rinnakkain. Momentin lopussa olisi nykyisen lain tapaan yleinen kohtuuttomia kustannuksia koskeva raja.

Nykyisen käytännön mukaan lupakäsittelyssä on kompensatiokeinoiksi valittu kalatalousvelvoite tai kalatalousmaksu tapauskohtaisesti. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tarkemmin kalatalousvelvoitteen määrittämisestä. Nykyisen vesilain 2 luvun 22 §:n 1 momentin mukaan toimenpiteenä voi olla kalanistutus, kalatie tai muu toimenpide tai näiden yhdistelmä. Säännös korostaa istutusvelvoitetta, vaikka useassa tapauksessa muut kalalannan hoitotoimenpiteet - kuten elinympäristöjen ja lisääntymisalueiden hoito - olisivat tarkoituksenmukaisempia. Tämän vuoksi muut hoitotoimenpiteet nostettaisiin momentissa nykyistä selkeämmin samanarvoisiksi istutusvelvoitteen kanssa.

Kalatalousmaksusta säädettäisiin pykälän 4 momentissa. Tarkoituksena on nykyiseen tapaan, että maksu käytettäisiin samanlaatuisiin toimenpiteisiin, kuin mitä voidaan määrätä toteutettavaksi velvoitteena. Maksua voitaisiin näin ollen käyttää esimerkiksi kalojen istutus- ja muihin perusteltuihin hoito- ja kunnostustoimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen samoin kuin tulosten seurantakuluihin. Nykyisessä laissa ei suunnittelukuluja ole nimenomaisesti mainittu, joten täysin selvää ei ole, onko maksuja voitu suunnittelukuluihin käyttää, jos tästä ei ole ollut määräystä lupapäätöksessä. Selvyyden vuoksi säännökseen lisättäisiin maininta suunnittelukuluista. Säännökseen lisättäisiin myös maininta mahdollisuudesta käyttää kalatalousmaksun toimenpiteiden tuloksellisuuden seurantaan. Tältä osin kysymys olisi pelkästään maksulla toteutettujen toimenpiteiden tuloksellisuuden seuraamisesta, ei yleisemmästä tarkailu- tai seurantavelvoitteesta.

Vesilain 2 luvun 22 §:ään lisätty mahdollisuus antaa määräyksiä maksun käytöstä on tarkoitettu joustavoittamaan käytäntöä, mutta käytännössä tätä mahdollisuutta ei juurikaan ole sovellettu. Mahdollisuus määräysten antamiseen säilytettäisiin kuitenkin uudessakin laissa. Sen nojalla lupapäätökseen voidaan esimerkiksi ottaa määräys siitä, että maksua voidaan käyttää kalaston hoitotoimien suunnittelukuluihin.

15 §. Valmistelulupa

(Uuden 3 momentin perustelut lisäyksenä vesilakitoimikunnan ehdotuksen 3 luvun 15 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin toimikunnan mietinnön sivulle 53)

Pykälän 3 momentin mukaan valmistelulupa voitaisiin myöntää 1-2 momentin edellytysten täytyessä lisäksi valitusajan kuluessa tai 14 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä erikseen tehdystä hakemuksesta. Valmistelulupaa koskevasta hakemuksesta tulisi kuulla valvontaviranomaisia ja lupapäätökseen muutosta hakeneita. Erillistä valmistelulupaa koskeva asia tulisi käsitellä viivytyksettä, ja myönnetystä valmisteluluvasta tulisi ilmoittaa välittömästi hallinto-oikeudelle ja muutosta hakeneille. Pääasiaan muutosta hakeneet voisivat hallinto-oikeudessa esittää valmistelulupapäätöstä koskevia vaatimuksia ilman erillistä valitusta.

23 §. *Luvan määrääminen raukeamaan*

(Uuden 23 §:n perustelut lisäyksenä vesilakitoimikunnan mietinnön 3 luvun yksityiskohtaisiin perusteluihin toimikunnan mietinnön sivulle 56)

23 §. *Luvan määrääminen raukeamaan.* Lähtökohtana olisi kuten voimassa olevassa vesilaisakin, että muu kuin määrääjäksi myönnetty lupa vesitaloushankkeelle olisi voimassa pysyvästi. Jälkikäteinen puuttuminen lupaan esimerkiksi uusia lupamääräyksiä antamalla olisi mahdollista vain laissa erityisesti säädettyin edellytyksin. Tällainen luvan tarkistaminen on myös yleensä riittävä keino luvan ajan tasalla pitämiseksi tai luvan myöntämisen jälkeen mahdollisesti ilmenevien eturistiriitojen ratkaisemiseksi. Käytännössä on kuitenkin ilmennyt tilanteita, joissa myös itse luvan voimassaoloon olisi tarpeen voida puuttua vesistön käyttöön liittyvien muiden etujen turvaamiseksi. Tämän vuoksi uuteen vesilakiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että lupaviranomainen voisi tietyin edellytyksin määrätä voimassa olevan vesitalousluvan raukeamaan. Koska luvan määrääminen raukeamaan viranomaisen tai muun ulkopuolisen aloitteesta merkitsisi poikkeuksellisen jyrkkää puuttumista luvan haltijan oikeudellisesti suojattuihin etuihin, raukeamaan määräämisen edellytykset olisi rajattava laissa suppeasti.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan lupa voitaisiin määrätä raukeamaan, jos luvan haltijaa ei enää olisi. Kyse olisi tällöin niin sanotusta isännättömästä hankkeesta. Käytännössä esiintyy myös tilanteita, joissa aikanaan myönnetystä luvasta ja edelleen olemassa olevasta luvan haltijasta voidaan esittää ainakin viitteellistä näyttöä, mutta lupaa ei enää pystytä jäljittämään tai luvan nykyistä haltijaa ei muusta syystä pystytä varmuudella selvittämään. Tämän vuoksi edellä sanottuihin isännättömiin hankkeisiin rinnastettaisiin myös tällaiset tilanteet, joissa luvan haltijaa ei voida hankaluudetta selvittää. Mahdollisuus määrätä lupa raukeamaan täydentäisi ehdotettua 14 luvun 6 §:n 1 momenttia, joka koskee rakennelmasta aiheutuvan haitan tai vaaran poistamista silloin, kun rakennelman omistajaa tai siitä muutoin vastaavaa ei voida hankaluudetta saada selville. Tällöin olisi tarkoituksenmukaista, että rakennelmaa koskeva lupa voitaisiin samalla määrätä raukeamaan.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan luvan voimassaoloon voitaisiin puuttua myös luvan haltijan tahdon vastaisesti. Lupaviranomainen voisi tällöin määrätä luvan raukeamaan sillä perusteella, että hanke olisi menettänyt alkuperäisen merkityksensä. Merkityksen menettämisen arvioinnissa lähtökohtana

olisi se tarkoitus, jota varten hanke olisi toteutettu ja jonka perusteella lupa hankkeeseen olisi alun perin myönnetty. Merkityksen arviointi ei voisi perustua ulkopuolisiin, hankkeesta riippumattomiin seikkoihin. Näin ollen luvan mukaista tarkoitustaan edelleen palvelevan hankkeen merkitys ei voisi tulla uudelleen arvioitavaksi esimerkiksi vaikutusalueen haitankärsijöiden vaatimuksesta, ei myöskään vesienkäytön yleisten ja ehkä ajan myötä muuttuvien arvostusten perusteella. Hankkeen toteuttamisella lupamääräysten vastaisesti ei myöskään olisi mitään yhteyttä hankkeen alkuperäisen merkityksen ja sen säilymisen arviointiin.

Merkityksen menettämistä voitaisiin arvioida muun muassa sen perusteella, tuottaako hanke edelleen olennaisin osin luvan myöntämisen perusteena ollut tai sitä vastaavaa hyötyä. Arvioinnin täytyisi perustua objektiivisesti todennettaviin seikkoihin. Perusteena voisi olla esimerkiksi hankkeen toteuttamiseksi välttämättömän rakenteen kuten padon tai penkereen vaurioituminen siten, että hankkeen alkuperäinen tarkoitus ei enää toteutuisi. Perusteena voisi olla myös esimerkiksi hankkeen hyötyalueen käyttötarkoituksen muuttuminen niin, että hankkeesta saatava hyöty olisi olennaisesti vähentynyt siitä, mitä lupaa myönnettäessä on edellytetty. Tällöin lupa voitaisiin myös määrätä raukeamaan vain tällaisen alueen osalta.

Vaurioituneet rakenteet voisivat olla myös voimassa olevien lupamääräysten vastaisia. Valvontaviranomainen joutuisi tällöin harkitsemaan kunnostamisvelvoitteen määräämistä. Jos kyse olisi edellä sanotuin tavoin alkuperäisen merkityksensä menettäneestä hankkeesta, viranomaisella olisi kuitenkin kunnostamisvelvoitteen sijaan tai sen vaihtoehtona mahdollisuus hakea luvan määräämistä raukeamaan ja tähän mahdollisesti liittyviä määräyksiä rakenteiden poistamiseksi.

Luvan määrääminen raukeamaan edellä sanotuissa tilanteissa voisi olla myös luvan haltijan edun mukaista. Rakenteiden kunnostaminen tai muiden velvoitteiden täyttäminen voisivat tulla luvan haltijalle kohtuuttoman kalliiksi esimerkiksi hankkeesta nyttemmin saatavaan hyötyyn verrattuna. Myös tämän vuoksi kunnostamisvelvoitteen vaihtoehtona olisi mahdollisuus määrätä lupa raukeamaan ja rakenteet poistettaviksi.

Luvan haltija voisi luonnollisesti myös itse hakea luvan määräämistä raukeamaan. Selvyyden vuoksi tästä olisi oma säännöksensä 1 momentin 3 kohdassa.

Pykälän 2 momentin mukaan vireillepano-oikeus luvan määräämiseksi raukeamaan olisi valvontaviranomaisen ja asianosaisen lisäksi kunnalla, jossa hanke sijaitsee tai jonka alueella hankkeen vaikutukset ilmenevät, sekä sellaisilla yhdistyksillä ja säätiöillä, joista hallintopakkoasioiden osalta säädetään 14 luvun 9 §:ssä. Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa hakemuksen voisi luvan haltijan suostumuksella tehdä myös muu asianosainen. Tämä mahdollisuus olisi tarpeen, jos 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua objektiivista rauettamisperustetta ei olisi olemassa tai sen osoittaminen olisi vaikeaa, eikä luvan haltijalla toisaalta olisi omaa intressiä hakea lupaa raukeamaan, koska prosessista mahdollisine rakenteiden poistamisineen koituisi enemmän kustannuksia kuin tilanteen jättämisestä ennalleen. Muulla asianosaisella saattaisi kuitenkin olla intressi saada lupa raukeamaan ja tämän vuoksi myös valmius vastata siihen liittyvistä kustannuksista.

Luvan raukeamisen varalta päätöksessä asetettaisiin tarpeen mukaan velvoite poistaa jäljellä olevat rakenteet vesistöstä. Tästä säädettäisiin pykälän 3 momentissa. Poistamisvelvoitteen asettamiseen sovellettaisiin hallintopakkoa koskevan 14 luvun mukaisia säännöksiä rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemisesta, uhkasakon, teettämis- tai keskeyttämishan asettamisesta sekä teettämiskustannuksista. Niissä tapauksissa, joissa rakenteen poistaminen itsessään edellyttäisi lupaa, kuten vedenkorkeuteen tai vedenjuoksuun vaikuttavan rakennelman poistaminen, luvan haltijan velvoittaminen hakemaan tällaista lupaa olisi ongelmallista. Itse luvan hakemiseen ei välttämättä olisi mielekästä asettaa uhalla tehostettua velvoitetta. Käytännössä luvan hakematta jättäminen merkitsisi kuitenkin, että rakenteiden poisto tehtäisiin viime kädessä velvoitetun kustannuksella. Näihin kustannuksiin voitaisiin sisällyttää myös täytäntöpanoviranomaiselle aiheutuneet kulut tarpeellisen luvan hakemisesta.

Kun luvan määrääminen raukeamaan merkitsisi puuttumista luvan haltijan oikeudellisesti suojattuihin etuihin, pykälän 4 momentin mukaan luvan haltijalle olisi tämän vuoksi ennen luvan raukeamista varattava tilaisuus ryhtyä kunnostus- tai muihin toimiin, joiden avulla hankkeen alkuperäinen merkitys voitaisiin olennaisin osin palauttaa ja siten säilyttää lupa. Lupaviranomainen voisi samalla päätöksellä ensisijaisesti asettaa hankkeen kunnostamisvelvoitteen ja toissijaisesti määrätä luvan raukeamisesta ja rakenteiden poistamisesta sen varalta, että kunnostamista ei suoritettaisi päätöksessä määrättyssä ajassa. Velvoitetta asetettaessa olisi toisaalta otettava huomioon, että myös rakenteiden kunnostaminen saattaisi edellyttää lupaa. Näin olisi esimerkiksi ehdotetun 5 luvun 8 §:n 3 momentissa tarkoitettussa tilanteessa, jossa ojan voitaisiin katsoa palautuneen luonnontilaiseksi.

Luvan määräämisestä raukeamaan ja erityisesti hankkeeseen kuuluneiden rakenteiden poistamisesta voisi aiheutua haittaa yleiselle edulle sekä muidenkin kuin luvan haltijan yksityiselle edulle. Pykälän 5 momentin mukaan luvan raukeamista koskevassa päätöksessä voitaisiin tämän vuoksi myöntää hakijalle lupa rakenteiden pysyttämiseen alkuperäisen luvan raukeamisesta huolimatta. Rakenteet voisivat olla tarpeen esimerkiksi vallitsevien vedenkorkeuksien säilyttämiseksi. Lisäksi rakenteet saattaisivat olla tarpeen hakijalle, joka alkuperäisen luvan raukeamisen jälkeen voisi käyttää rakenteita hyväkseen vesistön uuden käyttötarkoituksen ja sitä varten mahdollisesti tarvittavan luvan edellyttämällä tavalla. Päätöksen yhteydessä olisi tämän vuoksi mahdollista jättää rakenteet tai osa niistä paikalleen luvan raukeamisesta huolimatta, jolloin rakenteita koskeva uusi lupa voitaisiin myöntää ja rakenteiden omistus siirtää esimerkiksi vesialueen tai rannan omistajalle. Tarve tällaiseen järjestelyyn olisi yleensä tarpeen selvittää ennen asian vireillepanoa. Tällöin hakijaksi luvan raukeamaan määräämistä koskevassa asiassa ohjautuisi se taho, jolle jäljelle jäävät rakenteet ja niitä koskeva uusi lupa olisivat tarpeen.

Oletettavasti asia luvan määräämiseksi raukeamaan tulisi useimmiten vireille silloin, kun isännättömän tai alkuperäisen merkityksensä menettäneen hankkeen vaikutusalueella olisi syntynyt kilpailevaa vesistön käyttötarvetta, jota vanhaan lupaan liittyvät oikeudet estäisivät tai haittaisivat. Tällöin vanhan luvan määrääminen raukeamaan ja uuden vesienkäyttötavan luvittaminen olisi 5 momentin mukaisesti mahdollista yhdistää siten, että vanhojen rakenteiden hallinta sekä oikeus tai velvollisuus muuttaa, pitää kunnossa tai poistaa raken-

teet määrättäisiin uudesta hankkeesta vastaavalle. Niissä tapauksissa, joissa vesistön kilpailevaa käyttötarvetta ja sen myötä mahdollista uutta vastuutahoa ei olisi, vanhan luvan raukeamaan määrääminen voisi estyä. Toisaalta kilpailevien käyttötarpeiden puuttuessa itse luvan rauettamisellekaan ei yleensä olisi varsinaista tarvetta.

Rauettamissäännös ei asettaisi valvontaviranomaiselle velvollisuutta puuttua isännättömiin tai alkuperäisen merkityksensä menettäneisiin hankkeisiin. Jos puuttumiseen olisi viranomaisen kannalta erityinen syy, esimerkiksi tarve poistaa rappeutuneista patorakenteista aiheutuva turvallisuusriski tai kalan nousua haittaava este, viranomaisen hakisi luvan määräämistä raukeamaan ja huolehtisi haitan poistamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä. Toimenpiteestä ei useinkaan seuraisi myöhempää kunnossapitotarvetta ja -velvoitetta viranomaiselle. Jos tällainen tarve kuitenkin olisi olemassa, valvontaviranomainen ottaisi sen etukäteen huomioon arvioidessaan sitä, onko isännättömään hankkeeseen tarpeen viranomaisen aloitteesta puuttua.

Rakenteiden pysyttäminen edellyttäisi rakenteiden omistuksen siirtämistä hakijalle. Isännättömissä hankkeissa, joissa luvan haltija ja rakenteiden omistaja olisi lakannut olemasta tai omistajaa ei hankaluudetta saataisi selville, hakijalle voitaisiin 5 momentin mukaan myöntää oikeus lunastaa rakenteet vastikkeetta.

Pykälän 6 momentti vastaisi ehdotuksen 3 luvun 9 §:n 3 momenttia.

4 luku. Vedenotto

2 §. Vesialueen omistajan oikeus vedenottoon

(Osin täydennetty teksti, joka korvaa vesilakitoimikunnan ehdotuksen 4 luvun 2 §:n 2 momentin yksityiskohtaisten perustelujen ensimmäisen kappaleen toimikunnan mietinnön sivulla 57)

Pykälän 2 momentissa olisi vesilain nykyiseen 1 luvun 16 §:n toiseen virkkeeseen sisältyvä säännös sovitettuna uuteen 1 momenttiin sekä täydennettynä nykyisin vesiasetuksen 37 §:ssä olevalla säännöksellä. Pykälän mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voisi päätöksellään määrätä rajoituksia veden käyttämiseen, jos vettä ei riitä kaikille sitä 1 momentin mukaiseen käyttöön tarvitseville. Mahdollisuus määräysten antamiseen säilytettäisiin uudessa laissa, vaikka säännöstä ei ilmeisesti ole koskaan sovellettu. Määräysten antamistoimivalta olisi edelleen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella, jolle säännöksen tarkoittamat vesialueen omistussuhteisiin ja naapuruussuhteisiin läheisesti liittyvät asiat soveltuisivat paremmin kuin ympäristölupavirastolle. Vesiasetuksen 37 §:stä lakiin nostettaisiin veden riittävyden ja käyttäjien tarpeiden huomioonottamisvaatimus päätöstä annettaessa sekä vaatimus yksilöidä päätöksessä, ovatko määräykset voimassa toistaiseksi vai määräajan.

8 §. Vesijohdon sijoittaminen

(Uusi teksti, joka korvaa vesilakitoimikunnan ehdotuksen 4 luvun 8 §:n yksityiskohtaiset perustelut toimikunnan mietinnön sivuilla 61 - 62)

8 §. *Vesijohdon sijoittaminen.* Pykälässä säädettäisiin vesijohdon sijoittamisesta toisen alueelle. Lähtökohtana olisi, että sijoittaminen edellyttäisi omistajan suostumusta tai viranomaispäätöstä. Tämä vastaisi nykyistä sääntelyä, vaikka nykyisen vesilain 9 luvun 18 §:n 1 momentissa harhaanjohtavasti mainitaan alueen omistajan sallimisvelvollisuus. Maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:ää voidaan sen 4 momentin mukaan soveltaa vesihuoltolaitoksen vesijohdon sijoittamiseen, vaikka tarvittava oikeus olisi perustettavissa myös vesilain säännösten nojalla. Tältä osin vesilain ja maankäyttö- ja rakennuslain säännökset vesijohdon sijoittamisesta ovat päällekkäisiä. Tällaista järjestelyä, jossa johtojen sijoittaminen perustuu kahteen päällekkäiseen säädökseen, ei voida pitää tarkoituksenmukaisena eikä tilannetta, jossa voidaan valita sovellettava laki, voida pitää hyväksyttävänä. Vaikka vesilain ja maankäyttö- ja rakennuslain järjestelmät ovat päällekkäisiä, niissä on kuitenkin eroja muun muassa menettelyn joustavuuden samoin kuin korvausten määräämisen osalta.

Uudessa laissa sääntelyn päällekkäisyys poistettaisiin ja lakien soveltamisalasta johtojen sijoittamisesta säädettäisiin nykyistä tarkemmin. Tämä koskisi sekä 4 luvussa säänneltyjä vedenottoon liittyviä vesijohtoja että 5 luvussa säänneltyjä ojia. Uudessa laissa avonaista vesijohtoa käsiteltäisiin ojana, ja nyt käsillä oleva pykälä koskisi vain varsinaista vesijohtoa. Vesilain ja maankäyttö- ja rakennuslain soveltamisala määriteltäisiin 4 ja 5 luvussa kuitenkin eri tavalla. Päällekkäisyyden poistaminen myös maankäyttö- ja rakennuslain osalta edellyttäisi vastaavien rajausten lisäämistä myös maankäyttö- ja rakennuslakiin.

Vesijohdon sijoittamista koskevan sääntelyn peruseriaatetta muutettaisiin niin, että sijoittaminen muutoin kuin vapaaehtoisin järjestelyin perustuisi pääsääntöisesti maankäyttö- ja rakennuslakiin. Tästä säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Poikkeuksena kuitenkin 1 momentissa säädettäisiin sijoittamisesta päättämisestä ympäristölupaviraston päätöksen yhteydessä. Poikkeus on tarpeen sen vuoksi, että vesilain mukaista lupa-asiaa ei kuitenkaan välttämättä voida ratkaista, jos tietoa sijoittamismahdollisuudesta ei vielä ole. Kaikissa muissa tapauksissa, joissa sijoittamisesta ei päästä sopimukseen, oikeus tulisi hakea erikseen kaikilta kunnilta. Vaikka tämä saattaa vaikuttaa hankalalta toiminnanharjoittajan kannalta, sijoittamisesta ei tulisi päättää kaukana kunnasta, missä paikallisia olosuhteita ei välttämättä tunneta riittävän hyvin. Toisaalta on huomattava, että käytännössä suurin osa sijoittamisista kuitenkin tapahtuu sopimuksella. Pykälä ei millään tavoin rajoittaisi oikeutta sopia johdon sijoittamisesta. Tarkoitusta varten Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto ry ja Suomen Kuntaliitto ovat laatineet sopimusmallin. Sopimuksen ongelmana on kuitenkin sen pysyvyys, sillä suostumuksia ei kirjata kiinteistötietojärjestelmään. Ehdotuksessa ei esitetä lakiin lisättäväksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n 2 momentin kaltaista säännöstä siitä, että johtojen sijoittamista koskeva sopimus sitoo myös kiinteistön uutta omistajaa. Tosin sijoittamista varten voidaan aina perustaa rasite, minkä lisäksi 17 luvun 9 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi sopimukseen perustuvan oikeuden suojaamiseksi annettavasta luvasta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös yleisestä periaatteesta, jonka mukaan johto on sijoitettava toisen alueelle niin, että siitä aiheutuva haitta jää

mahdollisimman vähäiseksi. Tämä tulee ottaa huomioon ennen kaikkea sijoittamispaikkaa valittaessa. Pykälässä ei olisi erillistä säännöstä sijoittamisesta aiheutuvan edunmenetyksen korvaamisesta, sillä yleistä korvausvelvollisuutta koskevan 13 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdan yleissäännös kattaa myös pykälän tarkoittamat tilanteet.

Pykälän 3 momentissa laajennettaisiin sijoittamista koskeva 1 momentti koskemaan maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n tavoin vesijohtoon liittyviä vähäisiä laitteita ja rakennelmia. Lisäksi säännös mahdollistaisi viemärin sijoittamisen samaan kaivantoon vesijohdon kanssa, koska jäteveden johtamiseen liittyvät kysymykset saattavat ajankohtaistua samanaikaisesti vesijohtojen sijoittamista ratkaistaessa ja viemäreiden sijoittamista koskeva sääntely tulee ottaa huomioon pohdittaessa johtojen sijoittamista koskevia säännöksiä. Yleisenä lähtökohtana on, että vesijohdon sijoittamisesta päätettäessä tulisi voida päättää myös viemäriputken sijoittamisesta samaan kaivantoon. Säännös mahdollistaisi myös muiden vedenottamis- tai jäteveden johtamistoimintaa palvelevien johtojen sijoittamisen samaan kaivantoon vesijohdon kanssa. Näin tällaisten samaa toimintaa välittömästi palvelevien johtojen sijoittamiselle ei tarvitsisi erikseen hakea maankäyttö- ja rakennuslain mukaista päätöstä silloin, kun ne sijoitetaan samanaikaisesti vesijohdon kanssa.

5 luku. Ojitus

1 §. Soveltamisala

(Lisäys vesilakitoimikunnan ehdotuksen 5 luvun 1 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin toimikunnan mietinnön sivulle 66)

Pykälän 2 momentti olisi lähinnä informatiivinen. Ojituslukua koskevia säännöksiä sovellettaisiin ympäristönsuojelulain 103 a §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa myös jäteveden johtamiseen.

9 §. Oikeus ojitukseen toisen maalla

(Lisäys vesilakitoimikunnan ehdotuksen 5 luvun 9 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin toimikunnan mietinnön sivulle 71)

Pykälän 4 momenttiin otettaisiin nykyisin vesilain 6 luvun 5 §:ssä oleva säännös maanomistajan oikeudesta halutessaan käyttää ojasta nostettu maa hyväkseen. Jos omistaja ei halua käyttää maata hyväkseen hankkeesta vastaavan olisi nykyiseen tapaan sijoitettava maa niin, ettei siitä aiheudu haittaa, tai vietävä se pois.

8 luku. Vesivoiman hyväksikäyttö

(Lisäys vesilakitoimikunnan ehdotuksen 8 luvun yksityiskohtaisiin perusteluihin toimikunnan mietinnön sivulle 96)

5 a §. Oikeus aloitteen tekemiseen määräaikaisten käyttöoikeuden päättyessä.

Säännös vastaisi nykyisen vesilain 3 luvun 7 §:ää. Säännös koskisi tilannetta, jossa vesivoiman omistaja ei kohtuullisin ehdoin haluaisi uudistaa uuden vesilain aikana tehtyä sopimusta, jolla vesialue olisi annettu vuokralle tai vesivoimaan olisi luovutettu 3 §:n mukainen määräaikainen käyttöoikeus.

Nykyisen 3 luvun 7 §:n mukaan käyttöoikeuden haltijalla on tällaisessa tilanteessa oikeus vaatia vesivoiman omistajaa lunastamaan kohtuullisen arvon mukaan määrättävästä hinnasta ne rakennukset, koneet ja laitteet, jotka kyseessä olevan oikeuden käyttämistä varten on rakennettu. Lunastamisvelvoitetta ei tietävästi ole vesilain aikana koskaan määrätty. Laissa säädetty menettely määräaikaisen vesivoimaoikeuden päättymistilanteita varten on kuitenkin sinänsä edelleen tarpeen. Nykyisin säädettyä lunastusvelvollisuutta on sen sijaan pidettävä epätarkoituksenmukaisena niin vesivoiman omistajan kuin käyttöoikeuden haltijankin kannalta, ja siitä esitetään luovuttavaksi. Lunastusvaatimuksen sijaan vesivoiman käyttöoikeuden haltijalla olisi oikeus tarjota vesivoiman omistajalle ja muille vesivoiman osakkaille osallistumista hankkeeseen siten kuin 8 luvussa säädetään.

Kuten nykyinen 3 luvun 7 §, säännös olisi tarpeen vain niissä tilanteissa, joissa vesivoiman käyttöoikeuden haltija ei itse omistaisi osuutta tarvitsemaan vesivoimasta tai hänen osuutensa olisi vähemmän kuin laissa säädetty vähimmäismäärä eli puolet. Vähimmäisosuuden tai ylipäänsä oman vesivoimaisuuden asettaminen osallistumistarjouksen edellytykseksi näissä tilanteissa jättäisi pääosan sellaisista ongelmatilanteista säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle, joita varten laissa säädettyä menettelyä on pidetty tarpeellisena. Käyttöoikeuden haltijalla olisi tämän vuoksi määräaikaisen sopimuksen päättyessä mahdollisuus käynnistää osallistumistarjousmenettely ja saada pysyvä käyttöoikeus toiselle kuuluvaan vesivoimaan myös silloin, kun hänellä itsellään ei olisi vesivoimaan lainkaan osuutta.

Jo nykyisen vesilain mahdollistama käyttöoikeus toisen vesivoimaan on merkinnyt sellaista poikkeamista vesivoiman omistajan omaisuudensuojasta, joka osaltaan edellytti vesilain yhteydessä perustuslain säätämisyjärjestyksessä säädettyä lakia eräistä vesien käyttämisistä varten myönnettävistä oikeuksista. Ehdotettu säännös kaventaisi tätä omaisuudensuojaa jossain määrin edelleen. Toisaalta säännös myös parantaisi vesivoiman omistajan asemaa, koska hänen kannaltaan kohtuuttomasta lunastusvelvollisuudesta voitaisiin samalla luopua. Lisäksi on huomattava, että ennen nykyistä vesilakia tehtyjen vuokra- ja muiden käyttöoikeussopimusten osalta vastaava oikeus on vesilain 3 luvun 15 ja 17 §:n mukaisesti jo olemassa.

11 luku. Hakemusmenettely

18 §. Päätösharkinta

(Lisäys vesilakitoimikunnan ehdotuksen 11 luvun 18 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin toimikunnan mietinnön sivulle 115)

Ympäristölupaviranomaisen tulisi intressivertailun suoritettuaan arvioida, aiheutuuko hankkeesta 3 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitettuja seurauksia. Jos hankkeesta ei näitä seurauksia aiheudu, on lupa

myönnettävä. Mikäli hankkeen toteuttaminen vaarantaisi 1 momentin 3 kohdan kieltämällä tavalla yleistä terveydentilaa tai turvallisuutta, on lupahakemus hylättävä. Jos hankkeesta ei aiheutuisi 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja seurauksia, mutta 2 momentissa tarkoitettuja haitallisia seuraamuksia, on lupaviranomaisen harkittava, onko kyse valtioneuvoston ratkaistavaksi kuuluvasta hankkeesta.

Ympäristölupaviraston ratkaisu koskien asian siirtämistä valtioneuvostolle olisi luonteeltaan käsittelyratkaisu. Jos ympäristölupavirasto katsoo, että asiassa ei ole kysymys valtioneuvoston ratkaisuvallan piiriin kuuluvasta hankkeesta, ratkaisu sisältyisi pääasiaratkaisuun eli hakemusasiassa annettavaan päätökseen. Mikäli ympäristölupavirasto katsoo, että asia on siirrettävä valtioneuvostolle poikkeusasian käsittelyä varten, on ympäristölupaviraston tehtävä tästä päätös.

Ympäristölupaviraston harkinnassa olisi, jatkettaisiinko asian käsittelyä ympäristölupavirastossa poikkeusasian käsittelyn ajan. Prosessitaloudelliset näkökohdat puoltaisivat kuitenkin asian käsittelyn lykkäämistä ympäristölupavirastossa, kunnes valtioneuvoston päätös on saanut lainvoiman. Koska valtioneuvoston poikkeusasiaan antamalla ratkaisulla olisi pääasian ratkaisun kannalta olennainen merkitys, ei ympäristölupaviraston päätöstä hakemusasiassa saisi antaa ennen kuin valtioneuvoston poikkeusasiassa antama päätös olisi saanut lainvoiman.

20 §. *Hakemuksen täydentäminen*

(Uusi teksti, joka korvaa vesilakitoimikunnan ehdotuksen 11 luvun 20 §:n yksityiskohtaiset perustelut toimikunnan mietinnön sivuilla 115 - 117)

20 §. *Hakemuksen täydentäminen.* Ympäristölupavirastolle toimitettavien hakemusasian asiakirjojen tulisi olla niin kattavat, että asia voitaisiin niiden pohjalta ratkaista. Niissä tilanteissa, joissa ennakolta voidaan pitää todennäköisenä, että asia siirrettäisiin valtioneuvostolle poikkeusasian käsittelyä varten, olisi tarkoituksenmukaista liittää hakemusasiakirjoihin jo niitä ympäristölupavirastolle jätettäessä valtioneuvostossa tapahtuvaa käsittelyä varten tarpeellinen selvitys. Hakemusta jätettäessä ei kuitenkaan ole aina selvää, aiheutuuko hankkeesta 3 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuja haitallisia seurauksia ja onko kyse mainitun luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettusta yhteiskunnallisesti merkittävästä hankkeesta. Hakemukseen liitetyt selvitykset ovat esimerkiksi saattaneet olla alun pitäen puutteellisia, hakemusta on voitu asian käsittelyn kestäessä muuttaa, tai kysymys poikkeuslupa-asiasta on olosuhteiden muutoksen myötä saattanut aktualisoitua vasta lupahakemuksen jättämisen jälkeen. Hakijalla tulee siten olla mahdollisuus täydentää hakemustaan poikkeusasian käsittelyn edellyttämällä selvityksillä.

Jos hakemukseen täydennyksen yhteydessä liitetään sellaista uutta asiallista selvitystä, josta asianosaisilla ei hakemuksen käsittelyn aikaisemmassa vaiheessa ole ollut tilaisuutta lausua käsitystään, on lupaviranomaisen varattava tilaisuus muistutusten ja mielipiteiden esittämiseen asiassa esitetystä uudesta

selvityksestä. Asianosaisten oikeusturva edellyttää, että heille varataan tilaisuus lausua käsityksensä asian ratkaisuun vaikuttavasta selvityksestä. Menettelyssä noudatettaisiin soveltuvin osin 11 luvun 7 §:ssä säädettyä. Täydentävä kuuleminen olisi kuitenkin tarpeen suorittaa ainoastaan niissä tilanteissa, joissa hakemuksen täydennys sisältää sellaista uutta asiaan vaikuttavaa selvitystä esimerkiksi hankkeen laajuudesta, ympäristövaikutuksista tai yhteiskunnallisesta merkityksestä, joka ei ilmene asiassa aikaisemmin esitetystä selvityksestä. Sen sijaan sellaisista tiedoista, jotka ilmenevät aikaisemmin toimitetuista selvityksistä mutta eri muodossa, ei olisi tarpeen varata asianosaisille tilaisuutta lausua käsitystään.

Ympäristölupaviraston on toimitettava valtioneuvostolle asian ratkaisemiseksi tarpeelliset asiakirjat. Valtioneuvostolle toimitettavasta selvityksestä on käytävä ilmi hakemusasiakirjoista ilmenevät sekä lupamenettelyn aikana esiin tulleet seikat, joilla on merkitystä hankkeen yhteiskunnallisten kokonaisvaltaisten hyötyjen ja haittojen punninnan kannalta. Asiakirjoihin tulee sisältyä selvitys hankkeen tarkoituksesta ja toteuttamistavasta, yhteiskunnallisesta merkityksestä, ympäristövaikutuksista sekä vaikutuksesta asutusolosuhteisiin ja elinkeinon harjoittamiseen. Tarkoituksenmukaista olisi, että poikkeusasian käsittelyssä hyödynnettäisiin mahdollisuuksien mukaan säännönmukaisessa menettelyssä syntyneitä aineistoja, kuten hakemusasiakirjoja ja mahdollista ympäristövaikutusten arviointiselostusta. Ympäristölupaviraston tulisi laatia valtioneuvoston käyttöön yhteenveto asianosaisten ja muiden tahojen esittämistä huomautuksista. Yhteenvedossa ei tarkasteltaisi yksittäisten asianosaisten tekemiä huomautuksia, vaan kuvattaisiin yleisellä tasolla niitä asiakysymyksiä ja näkökohtia, joihin asianosaiset ovat kiinnittäneet lupaviranomaisen huomiota. Ympäristölupaviraston tulisi lisäksi laatia asiassa esitetyn selvityksen perusteella valtioneuvostolle lausunto, jossa esitettäisiin ympäristölupaviraston käsitys hankkeen yhteiskunnallisesta merkityksestä, hankkeen toteuttamistavan asianmukaisuudesta sekä hankkeen vaikutuksista ympäristöön, asutukseen ja elinkeinon harjoittamiseen. Lausuntoa ei olisi tarpeen laatia, mikäli nämä seikat ilmenisivät asian siirtämistä koskevasta päätöksestä.

13 luku. Korvaukset

(Uusi teksti, joka korvaa vesilakitoimikunnan 13 luvun yksityiskohtaiset perustelut toimikunnan mietinnön sivuilla 123 - 131)

1 §. *Korvausvelvollisuus.* Nykyisessä vesilaisissa edunmenetykset ryhmitellään vahinkoihin, haittoihin ja muihin edunmenetyksiin. Jaottelulla ei kuitenkaan ole merkitystä edunmenetyksen korvattavuuden, korvauksen määräämisen tai tallettamisen taikka koronmaksuvelvollisuuden kannalta, vaan jaottelun tehtävä on ollut havainnollistava. Jaottelu esitetään sen vuoksi korvattavaksi edunmenetyksen käsitteellä, joka kattaisi mainitut erityyppiset menetykset.

Pykälän 1 momenttiin sisältyisivät yleisimmät vesilain mukaisen korvausvelvollisuuden perustavat tilanteet. Korvausvelvollisuus perustuu tyypillisesti viranomaisen myöntämään lupaan (1 kohta), joka oikeuttaa hankkeesta vastaavan toteuttamaan tietynsisältöisen vesitaloushankkeen. Luettelon 2 kohta koskisi pakkotoimioikeuksien perustamisesta aiheutuvien edunmenetysten

korvaamista. Usein pakkotoimioikeudet perustetaan vesitalousasian yhteydessä, mutta pakkotoimien perustaminen voidaan käsitellä myös erillisenä asiana.

Eräissä tilanteissa voi perustellusti vallita epäselvyyttä siitä, onko hanke vesioikeudellisen luvan tarpeessa vai ei. Haettaessa lupaa jälkikäteen hankkeelle, johon lupaa ei edellä mainitusta syystä ole haettu ennen sen toteuttamista, olisi hankkeesta johtuvat korvauskysymykset käsiteltävä samalla tavoin luvan yhteydessä kuin jos lupaa olisi haettu ennen hankkeen toteuttamista (3 kohta).

Momentin 4 kohdan perusteella vesilain säännösten mukaan määrättäisiin korvaukset sellaisista edunmenetyksistä, jotka aiheutuvat luvantarvekynnyksen alapuolelle jäävistä hankkeista, ojituksesta, puutavaran uitosta, kulkuväylien perustamisesta, vesiliikennealueiksi osoittamisesta ja vesilain mukaisista tutkimusluvista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin korvausvastuussa olevista tahoista. Vastuu korvauksen suorittamisesta kuuluu hankkeesta vastaavalle, joka lupasioissa on tyypillisesti luvan saaja. Jos hankkeesta vastaavia olisi useita, olisivat he yhteisvastuullisesti velvollisia korvauksen suorittamiseen. Ulkopuolisiin nähden hankkeen toteuttajat muodostavat yhden tahon, joka vastaa hankkeen toteuttamisesta ja pykälän mukaan myös maksettavaksi määräytyistä korvauksista. Hankkeesta vastaavien keskinäisistä suhteista ei säädettäisi vesilaisissa, jolloin lopullinen vastuuden jakautuminen hankkeesta vastaavien kesken järjestyisivät yleisten siviilioikeudellisten säännösten mukaisesti. Jos hankkeesta vastaava on vesioikeudellinen yhteisö, jakaantuisivat vastuut yhteisön sisällä siten kuin siitä erikseen olisi säädetty. Momentti koskisi ainoastaan sellaisia hankkeita, joita ollaan toteuttamassa yhdessä, eikä sitä voida soveltaa esimerkiksi erillisiin toiminnanharjoittajiin sillä perusteella, että toimintojen vaikutukset kohdistuvat saman vesialueeseen. Korvausvelvollinen tai korvausvelvolliset yksilöitäisiin korvausasiaa koskevassa ratkaisussa. Jos yhdellä päätöksellä annettaisiin ratkaisu useampiin hakemuksiin, olisi korvausvelvollisuutta koskevassa ratkaisussa luonnollisesti eriteltävä eri hankkeiden osuus kustakin edunmenetyksestä.

2 §. *Korvausten määrääminen eräissä tilanteissa.* Pykälässä säädettäisiin muista kuin 1 §:ssä luetelluista vesilakiin kytkeytyvistä korvaustilanteista. Korvaus määrättäisiin vesilain säännösten mukaisesti. Jos kyseessä olisi ympäristövahinkolaissa tarkoitettu vahinko, sovellettaisiin sen korvaamiseen mainittua lakia. Pykälän 1 momentti koskisi eräiden laitteiden ja rakennelmien virheellisestä toiminnasta aiheutuneiden vahinkojen korvaamista, ja säännös vastaisi asiallisesti nykyisen vesilain 11 luvun 2 §:n 1-2 momentteja. Momentissa tarkoitettut edunmenetykset olisi korvattava luvallisten vahinkojen tavoin, vaikka ne ovatkin aiheutuneet rakennelmien ja laitteiden virheellisestä toiminnasta. Laitteen tai rakennelman omistaja ja haltija vastaisivat yhdessä aiheutuneen edunmenetyksen korvaamisesta tuottamuksestaan riippumatta. Lähtökohteisesti vastuu laitteen asianmukaisesta toiminnasta ja virheellisestä toiminnasta aiheutuneiden edunmenetysten korvaamisesta kuuluu laitteen omistajalle. Milloin kuitenkin laite tai rakennelma on luovutettu toisen tosiasiassa hallintaan ja valvontaan, tulisi myös haltijan kantaa vastuu laitteen asianmukaisesta toiminnasta. Siitä, miten vastuu omistajan ja haltijan kesken viime kädessä jakautuisi, ei olisi tarpeen säätää vesilaisissa.

Vastuun ulkopuolelle jäisivät laitteen tai rakennelman omistajan tai haltijan

vaikutusmahdollisuuksien piirin ulkopuolelle rajautuvat tapahtumat. Laitteen omistaja ja haltija eivät siten vastaisi niistä edunmenetyksistä, jotka ovat aiheutuneet esimerkiksi ennalta arvaamattoman voimakkaista sateista tai pahoista tulvista taikka ulkopuolisesta vahingonteosta. Ratkaisevaksi seikaksi muodostuisi tällöin se, onko kyse ollut sellaisesta poikkeuksellisesta ulkopuolisesta seikasta, johon omistajan ja haltija ei hankkeen laatu ja olosuhteet huomiota ottaen ole tullut varautua. Vesitaloushankkeen toteuttajan on varauduttava esimerkiksi tietyllä todennäköisyydellä aiheutuviin poikkeuksellisiin luonnonolosuhteisiin tai onnettomuuksiin, sekä suojattava laitteet ja rakennelmat ilki-valtaa vastaan.

Laitteen tai rakennelman omistaja ja haltija vastaisivat virheellisestä toiminnasta aiheutuneen, omaisuuteen välittömästi kohdistuvan vahingon (esinevahinko) korvaamisesta tuottamuksestaan riippumatta. Omaisuudelle välillisesti aiheutunut vahinko (taloudellinen vahinko) korvattaisiin ainoastaan niissä tilanteissa, joissa omistaja tai haltija ovat menettelleet tahallisesti tai tuottamuksellisesti.

Ympäristövahinkolakia sovellettaisiin myös pykälän 1 momentissa tarkoitettujen laitteiden ja rakennelmien virheellisestä toiminnasta aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen, mikäli edunmenetyksessä olisi luonteeltaan ympäristövahinko. Muutoin sovellettavaksi tulisivat vesilain säännökset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vesistöissä kulkemisen aiheuttaman edunmenetyksen korvaamisesta. Säännös vastaa sisällöllisesti voimassa olevaa vesilain 1 luvun 25 §:ää, vaikka se onkin kirjoitettu yleisempään muotoon. Tässä momentissa tarkoitettuun korvaustilanteeseen saattavat soveltua myös merilain (674/1994) laivanisännän vastuun rajoittamista ja meripanttioikeutta koskevat säännökset, jotka on otettava huomioon korvausasiaa käsiteltäessä.

Vastuusäännös koskee kaikytyypistä kulkemista kaikkialla vesistöissä. Edunmenetyksen kannalta ei merkitystä olisi sillä, miten vahinko on aiheutunut. Kyse on sellaisen edunmenetyksen korvaamisesta, joka voidaan yksilöidä tietyn tahon aiheuttamaksi. Sillä, onko edunmenetyksessä aiheutunut yhdestä tai useammasta tapahtumasta, ei ole korvattavuuden kannalta sinänsä merkitystä. Koska aiheuttaja ei vastaa muiden aiheuttamasta vahingosta, saattaa pidemmän ajanjakson kuluessa aiheutuneen edunmenetyksen osalta aiheuttajan osuuden erottelu muodostua ongelmalliseksi. Vesistöissä kulkemisesta aiheutuvan edunmenetyksen korvaamista koskeva sääntely saattaa eräissä tilanteissa muodostua päällekkäiseksi kulkuväylien käyttämisestä aiheutuvien edunmenetyksien korvaamista koskevan sääntelyn kanssa. Niissä tilanteissa, joissa edunmenetyksessä on aiheutunut kulkuväylällä tapahtuneesta kulkemisesta eikä vahingon varsinaista aiheuttajaa voida osoittaa, saattaa kulkuväylän pitäjä olla 1 §:n nojalla vastuussa tapahtuneesta.

Vesistöissä kulkemisesta aiheutuvien edunmenetyksien korvaamisessa erotettaisiin kaksi erityistilannetta. Vesistöissä kulkevan korvausvastuu ei koskisi niitä vahinkoja, jotka aiheutuvat valtaväylään tai yleiseen kulkuväylään laittomasti pannulle esineelle. Sillä, joka on luvottomasti sijoittanut esineen maitulle alueelle, ei näin ollen olisi oikeutta saada korvausta edunmenetyksestään. Kalanpyydyksille aiheutuneiden vahinkojen korvaamista koskevaa sääntelyä säilyisi ennallaan. Jos kulkuväylällä tai sen ulkopuolella vesistöissä oleva pyydys vahingoittuu kulkemisen seurauksena, on tästä aiheutuva edunmenetyks

korvattava ainoastaan, milloin se on aiheutettu tahallisesti tai törkeällä varomattomuudella.

Korvausta määrättäessä huomioon tulisi ottaa edunmenetyksen kärsijän oma myötävaikutus edunmenetyksen syntymiseen. Jos edunmenetyks on muodostunut esimerkiksi omaisuuden puutteellisen kunnan tai hoidon puutteen vuoksi suuremmaksi kuin jos omaisuus olisi ollut asianmukaisessa kunnossa, ei korvausta tulisi määrätä siltä osin kuin edunmenetyksen voidaan katsoa aiheutuneen mainitusta edunmenetyksen kärsijän vaikutuspiirin kuuluvasta laiminlyönnistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vesilain mukaisesta toimenpiteestä aiheutuvien henkilövahinkojen sekä lainvastaisesta toiminnasta aiheutuneiden edunmenetysten korvaamiseen sovellettavasta lainsäädännöstä. Lainvastaisella toiminnalla aiheutuneiden edunmenetysten korvaaminen kuuluisi nykyiseen tapaan yleisen vahingonkorvausoikeuden alaan. Tällaisiin korvauksiin sovellettaisiin vahingonkorvauslakia. Jos kyse olisi ympäristövahinkolaissa tarkoitettusta vahingosta, sovellettaisiin kuitenkin mainitun lain säännöksiä. Säännös vastaa vesilain nykyistä 11 luvun 1 §:n 4 momenttia. Henkilövahinkojen korvaamiseen sovellettaisiin vahingonkorvauslakia. Jos henkilövahinko on aiheutunut vesien pilaantumisesta, sovellettaisiin vahingon korvaamiseen ympäristövahinkojen korvaamisesta annettua lakia. Säännös vastaisi vesilain nykyistä 11 luvun 3 a §:ää.

3 §. *Korvausasioita käsittelevät viranomaiset.* Pykälässä säädettäisiin yhdenmukaisesti nykyisen vesilain kanssa korvausasioiden oikeuspaikasta. Korvausasian forum määräytyisi toisaalta edunmenetyksen tyyppin ja toisaalta edunmenetyksen aiheuttaneen toimenpiteen laadun perusteella. Pykälän 1 momentin yleissäännöksen mukaan ympäristölupavirasto käsittelee vesilain mukaiset korvausasiat, jollei asiaa olisi erityissäännöksen perusteella osoitettu toisen viranomaisen tai tuomioistuimen toimivaltaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvista korvausasioista. Säännöksen mukainen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivalta korvausasioissa kytkeytyisi sen käsiteltäväksi kuuluviin vesitalousasioihin. Poikkeuksen muodostaisivat kuitenkin sellaiset ojitusasiat, joihin liittyvät korvaukset kuuluvat 5 luvun mukaan ojituslaitoksissa ratkaistaviksi. Säännös koskisi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisten käsiteltäväksi tulevien oikeuksia koskevien kysymysten lisäksi lähinnä tutkimuslupaa.

Pykälän 3 momentissa olisi vesilain nykyistä 11 luvun 3 a §:ää vastaava pääsääntö, jonka mukaan käräjäoikeus käsittelee henkilövahinkoja koskevat asiat. Näiden vahinkojen korvaamiseen sovellettaisiin vahingonkorvauslakia tai ympäristövahinkolakia. Käräjäoikeus käsittelee myös 2 §:n 1 momentin mukaiset asiat silloin, kun kyse olisi ympäristövahingosta. Pääsääntönä olisi kuitenkin, että tällaiset asiat käsitellään ympäristölupavirastossa ympäristönsuojelulain 72 §:n perusteella, joten tältä osin käräjäoikeuden toimivalta olisi toissijainen. Käräjäoikeuden toimivaltaan kuuluisivat myös lainvastaisella toimenpiteellä aiheutettuja edunmenetyksiä koskevien korvausvaatimusten käsittely. Poikkeuksena olisivat nykyisen tapaan hallintopakkoasiat ja sellaiset edunmenetykset, joita koskevan korvauskysymyksen ympäristölupavirasto voi 4 §:n 2 momentin mukaisesti ratkaista lupa-asian yhteydessä. Käräjäoikeudessa ratkais-

taisiin myös vesistöissä kulkemisesta aiheutuneita edunmenetyksiä koskevat korvausasiat, jos asiaa ei käsiteltäisi merilain mukaisessa järjestyksessä.

4 §. *Hakemusasiaan liittyvät korvaukset.* Pykälä sisältäisi säännökset korvausten määräämisestä hakemusasian yhteydessä. Pääsäännön mukaan lupaviranomaisen olisi luvan tai käyttöoikeuden antamisen yhteydessä määrättävä viran puolesta toiminnasta aiheutuvat edunmenetykset korvattavaksi. Poikkeuksena pääsäännöstä olisi 11 luvun 19 §:n mukainen mahdollisuus hakemuksen ratkaisemiseen osittain. Pykälän nojalla korvauksesta voitaisiin päättää asiaratkaisusta erillään. Myös tällöin korvaukset määrättäisiin viran puolesta.

Pykälän 2 momentissa olisi vesilain nykyistä 11 luvun 8 §:n 2 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan ympäristölupaviraston tulee lupa-asian yhteydessä viran puolesta käsitellä toiminnasta myös ennen asian ratkaisemista aiheutuneet edunmenetykset eli niin sanotut vanhat vahingot. Edellytyksenä olisi nykyiseen tapaan, että tästä ei saisi aiheutua olennaista viivästyä lupa-asian käsittelylle. Ympäristölupavirasto voisi myös päättää, että korvaukset käsitellään erillään asiaratkaisusta. Korvausvaatimuksen erikseen käsittelemistä koskevaan ratkaisuun ei saisi hakea valittamalla muutosta. Säännös koskisi kaikkia aiempia edunmenetyksiä, mukaan lukien 2 §:n 3 momentissa tarkoitusta lainvastaisesta toiminnasta aiheutuvat edunmenetykset. Kun sanotun lainkohdan mukaan korvauksiin tältä osin sovelletaan vahingonkorvauslakia tai ympäristövahinkojen korvaamisesta annettua lakia, saattaa ympäristölupavirasto joutua samassa asiassa soveltamaan korvauksen määräämisessä vesilain lisäksi myös näitä lakeja.

Pykälään ei otettaisi vesilain nykyisen 11 luvun 21 §:n 1 momentin kaltaista säännöstä luvan myöntämisen ja toimenpiteeseen ryhtymisen tai luvan raukeamisen välisenä aikana aiheutuneen erityisen menetyksen korvaamisesta. Poikkeussäännös on tarkoitettu lähinnä jätevesiasioita varten, eikä sitä ole tarpeen ottaa uuteen lakiin.

5 §. *Erilliset korvausasiat.* Pykälään koottaisiin säännökset erillisen korvausasian käsittelystä. Kysymyksessä olisi menettelysäännös, joka ei ratkaise korvausperustetta tai viranomaisen toimivaltaa. Pääsääntönä olisi, että vesitaloushankkeista aiheutuvista edunmenetyksistä määrätään korvaukset lupa-asian käsittelyn yhteydessä 4 §:n mukaisesti. Tällöin ei kuitenkaan välttämättä kyetä ennakoimaan kaikkia hankkeesta aiheutuvia edunmenetyksiä. Tällaisessa tilanteessa (ennakoimattomat vahingot) lain mukaan korvattavaa edunmenetystä kärsinyt voisi 1 momentin mukaan tehdä erillisen hakemuksen korvausten saamiseksi. Korvausta haettaisiin samalta viranomaiselta, joka on myöntänyt hankkeelle luvan. Säännös vastaisi vesilain nykyistä 11 luvun 8 §:n 3 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä tilanteista, joissa korvattava edunmenetys aiheutuu toimenpiteestä, johon ei tarvita vesilain mukaista lupaa tai käyttöoikeutta sekä niistä laitteen tai rakennelman epäkuuntoon aiheutumisesta johtuvista edunmenetyksistä, joita koskevia korvausvaatimuksia ei käsitellä käräjäoikeudessa. Korvausta näistä edunmenetyksistä olisi vaadittava ympäristölupavirastossa erillisellä hakemuksella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin korvauksen hakemisesta 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa (luvanvaraiseksi jälkikäteen osoittautunut toiminta). Toiminnasta aiheutuvien edunmenetysten korvaamista vaadit-

taisiin joko toimivaltaiselta lupaviranomaiselta lupa-asian yhteydessä tai erillisellä hakemuksella. Ympäristölupavirasto voisi, katsoessaan esimerkiksi korvausvaatimuksen käsittelemisen lupahakemuksen yhteydessä aiheuttavan viivästystä tai sen muutoin olevan epätarkoituksenmukaista, jättää lupa-asian käsittelyn yhteydessä esitetyn vaatimuksen tutkimatta. Tällöin korvausta olisi vaadittava ympäristölupavirastossa erikseen vireille pantuna hakemusasiانا. Tämänkaltainen menettely on kuitenkin vesioikeudellisen samanaikaisuusperiaatteen vastaista, ja siihen tulisi suhtautua pidättyväisesti.

Pykälän 4 momentti sisältäisi säännöksen korvauksen hakemisesta ojitukseen liittyvästä edunmenetyksestä. Tällaisen edunmenetyksen korvaamisesta päättäisi 3 §:n 2 momentin mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, jolle myös korvaushakemus tehtäisiin.

6 §. *Korvattava edunmenetys.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tyhjentävästi vesilain mukaan korvattavista edunmenetyksistä. Luetteloon kuulumattomat edunmenetykset tulisivat korvattaviksi ainoastaan siltä osin kuin muissa luvuissa nimenomaisesti näin säädettäisiin. Muissa luvuissa olisi myös paikoin täsmennetty luettelossa mainittuja edunmenetyksiä sekä rajoitettu eräiden luettelon mukaisten edunmenetysten korvaamista. Nämä erityissäännökset syrjäyttäisivät pykälän 1 momentin säännökset.

Pykälän 1 momentin luettelo vastaa vesilain nykyisessä 11 luvun 3 §:n 1 momentissa olevaa luetteloa. Korvauskäytäntö on vesilain voimassaoloaikana ehtinyt vakiintua. Korvattavien edunmenetysten piiriin ei tehtäisi tarkistuksia, joten vakiintunut korvauskäytäntö säilyisi nykyisellään.

Vesilain mukaisen korvauksen määrääminen edellyttää edunmenetyksen kytkeytymistä vesistön tilan tai kiinteistön fyysiseen muutokseen. Taloudellisista edunmenetyksistä, jotka eivät ole yhteydessä esinevahinkoon, ei ole vesilain mukaan määrätty korvauksia. Edellytyksenä oleva liityntä on tosin voinut olla hyvinkin etäinen. Poikkeuksen edunmenetyksen fyysisyysvaatimuksesta muodostaa immisiotyyppisten edunmenetysten korvaaminen, minkä lisäksi eräissä tilanteissa maisemanmuutoksesta on määrätty korvauksia. Fyysinen yhteys voi toisaalta olla olemassa yhteisen vesialueen osakkuuden kautta. Vesilaki ei sisällä yleisille vesialueille aiheutuvia vahinkoja (muutoin kuin ammattikalastuksen osalta) koskevia korvaussäännöksiä, eikä laissa ole sääntelymaksusta luopumisen jälkeen muutakaan yleisen edun kompensointimekanismia. Käytännössä kyseessä voisi kuitenkin olla lähinnä pilaantumisvahinko, johon sovelletaan vesilain sijasta ympäristövahinkolakia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vesilain nykyisen 11 luvun 3 §:n 2 momentin tavoin ympäristövahinkolain säännösten soveltamisesta edunmenetyksen korvaamiseen tietyissä tilanteissa. Ympäristövahinkolain 12 §:n mukaan tällöin sovellettavaksi tulisivat lain säännökset korvausvelvollisuudesta ja korvauksen määräämisen perusteista. Jos vesilain mukaisessa korvaustilanteessa tulisi määrättäväksi korvaus sellaisesta edunmenetyksestä, joka samalla olisi ympäristövahinkolaissa tarkoitettu ympäristövahinko, määrättäisiin korvaus ympäristövahinkolain säännösten mukaisesti. Poikkeuksen tästä muodostavat vesitaloushankkeesta johtuvat pilaantumistyyppiset vahingot, joiden korvattavuus perustuisi 1 momentin tyhjentävään luetteloon.

Pykälän 3 momentissa olisi vesilain nykyiseen 9 luvun 11 §:n 2 momenttiin perustuva säännös veden ottamiseen liittyvästä korvausvelvollisuudesta. Ny-

kyinen erityissäännös koskee pelkästään pohjaveden ottamista, mikä ei kuitenkaan tarkoita, että otettavasta pintavedestä maksettaisiin korvausta. Selvyyden vuoksi momentin ensimmäisessä lauseessa oleva yleinen periaate koskisi yleisesti veden ottamista ja kattaisi näin sekä pintaveden että pohjaveden ottamisen. Säännöksen mukaan alueen omistajalla ei olisi oikeutta saada korvausta alueelta otettavasta vesiaineesta. Säännös koskisi kaikkea vallintaoikeuden piiriin kuuluvaa vettä. Poikkeuksen kuitenkin muodostaisi vesisäiliössä ja kaivossa oleva vesiaine, joka 2 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan kuuluu omistajalleen. Korvattavana edunmenetyksenä pidettäisiin kuitenkin pohjaveden ottamisesta aiheutuvaa, omistajalle tai muun erityisen oikeuden nojalla pohjavettä käyttävälle aiheutuvaa veden saannin huonontumista, mikäli sitä ei ole pidettävä vähäisenä. Korvaustilanteiden tapauskohtaisuudesta johtuen lain tasolla ei ole mahdollista määritellä korvauskynnystä tarkemmin, vaan tämä jäisi lain soveltamiskäytännössä ratkaistavaksi. Veden saannin huonontumisesta johtuva edunmenetys voisi olla esimerkiksi kiinteistöllä harjoitetun toiminnan vaikeutuminen tai estyminen tai kiinteistön todellisten käyttömahdollisuuksien vaikeutuminen. Käyttömahdollisuuksien vaikeutumisen osalta edunmenetyksen korvaamiselta on kuitenkin edellytettävä vakuuttavaa näyttöä siitä, että käyttömahdollisuuksia hyödyntävään toimintaan oltaisiin ryhdytty ilman vedenottohankkeen vaikeuttavaa vaikutusta. Tapauskohtaisesti tulisivat arvioitavaksi myös ne tilanteet, joissa maanomistaja olisi esimerkiksi olosuhteiden muutoksen johdosta muuttamassa alueensa maankäyttöä enemmän vesivaroja kuluttavaan suuntaan.

7 §. *Yleiskäytön estyminen tai vaikeutuminen.* Pykälä sisältäisi vesitaloushankkeiden yleiskäyttöoikeuksien estymisestä tai vaikeutumisesta aiheutuvien edunmenetysten korvaamista koskevat säännökset. Tämänkaltaisia edunmenetyksiä ei vesilain nykyisen 11 luvun 4 §:n mukaan pääsääntöisesti korvata, eikä sääntelyä tältä osin muutettaisi. Poikkeuksen kuitenkin muodostaisi 6 §:n 1 momentin 6 kohdan ja osittain 7 kohdan mukainen niin sanottu kvalifioitu yleiskäyttö. Sääntelyn selventämiseksi pykälässä olisi nimenomainen viittaus näihin säännöksiin. Tämä on tarpeen muun muassa sen vuoksi, että yleiskäytölle aiheutuvan vahingon korvaamisesta ei juurikaan ole oikeuskäytäntöä. Tähän tosin liittyy vesilain nykyisen 2 luvun 17 §:n tarkoittama tilanne, jossa yleiskäyttöön perustuva kulkuyhteys liittyy omistusoikeuteen (ks. KHO 2.7.2003 taltio 1594).

8 §. *Korvauksen määrä.* Pykälässä säädettäisiin edunmenetysten korvauksen määristä vastaavasti kuin nykyisessä vesilaissa. Pykälän 1 momentin mukaan vesitaloushankkeesta aiheutuvasta edunmenetyksestä maksettaisiin pääsääntöisesti edelleen täysi korvaus. Täysi korvaus määräytyy tavalliseen tapaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain mukaisesti, kun kyse on kiinteistön luovutusta tai käyttöä koskevasta edunmenetyksestä. Vesilaissa ei sen vuoksi ole tarpeen tai mahdollista säätää tältä osin tarkemmin korvauksen määräytymisestä.

Pykälän 2 ja 3 momentti koskisivat tilanteita, joissa hankkeesta aiheutuu edunmenetyksen lisäksi hyötyä. Korvaussääntelyn lähtökohtana on vahingon tai haitankärsijän taloudellisen aseman säilyttäminen ennallaan, joten momenttien mukaan hankkeesta aiheutuva hyöty otettaisiin huomioon korvausta määrittäessä. Tämä ei kuitenkaan koske sellaista hyötyä, joka synnyttää velvolli-

suuden osallistua hankkeen kustannuksiin. Säännökset vastaisivat vesilain nykyisiä 11 luvun 5 §:n 2 ja 3 momentteja.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin käyttö- ja lunastusoikeuksien perustamisesta määrättävien korvausten suuruudesta. Momentissa säilytettäisiin vesilainsäädäntöön vanhastaan kuulunut periaate puolitoistakertaisesta korvauksesta. Alkujaan periaate on liittynyt vesivoiman saantiin, mutta nyttemmin periaatteen pääasiallinen soveltamisala koskee muita korvaustilanteita. Korvauksen puolitoistakertaisuus on poikkeus lunastusta ja pakkotoimioikeuksien perustamista koskevassa korvaussäätelyssä. Periaate on kuitenkin sisällytetty vesilainsäädäntöön pitkän aikaa ja sen soveltamisala on vakiintunut. Sääntelyn mahdollinen tarkistaminen tältä osin olisikin tehtävä vesilain korvausjärjestelmän kokonaisvaltaisen tarkistamisen yhteydessä. Puolitoistakertaisen korvauksen soveltamisala säilytettäisiin siten nykyisellään, joten periaate koskisi ainoastaan momentissa lueteltuja omaisuusosia. Myös momentin viimeisessä lauseessa oleva poikkeuksen poikkeus vastaisi soveltamisalaltaan nykyistä lakia. Vesijohdolla tarkoitettaisiin sekä putkijohtoja että avonaisia uomia.

9 §. *Lunastusvelvollisuus*. Pykälässä säädettäisiin tilanteista, jossa edunmenetyksen täysimääräinen korvaaminen ei pysytä vahingonkärsijän taloudellista asemaa ennallaan. Lunastuksen jälkeen jäljelle jäävä alue saattaa esimerkiksi jäädä epätarkoituksenmukaisen pieneksi tai muotoiseksi nykyisen tai muun mahdollisen käytön kannalta. Tällaisessa tilanteessa omistajalla olisi vesilain nykyisen 11 luvun 7 §:n tavoin oikeus vaatia alueen lunastamista. Lunastamista vaadittaisiin samalta viranomaiselta, joka luvun säännösten mukaan on toimivaltainen ratkaisemaan korvausasian.

Pykälän 1 momentin mukaan lunastusvelvollisuus koskisi tilanteita, joissa lupapäätökseen mukainen hanke aiheuttaa kiinteistölle huomattavaa haittaa tai joissa jäännöskiinteistölle aiheutuu lunastuksen johdosta vastaavaa haittaa. Nykyisessä laissa velvollisuus on kytketty kiinteistöön ja siihen kuuluvaan alueeseen. Pykälässä viitattaisiin nykyistä lakia täsmällisemmin kiinteistöön, yhteisalueeseen tai niiden osaan. Tämä vastaisi säännöksen tulkintakäytäntöä. Kiinteistön osana pidettäisiin kiinteistömuodostamislain 2 §:n ja oikeuskäytännössä omaksutun tulkinnan mukaisesti myös erityisiä etuuksia ja rasitteita. Jäännöskiinteistön lunastusvelvollisuutta koskevaa säännöstä täsmennettäisiin niin, että se ei johtaisi aina koko rekisteriyksikön alueen lunastamiseen. Säännöksen mukainen velvollisuus koskisi ainoastaan sitä osaa rekisteriyksiköstä, johon momentissa tarkoitettu haitta kohdistuu. Lunastusvelvollisuuden laajuus jouduttaisiin ratkaisemaan tapauskohtaisesti. Niissä tilanteissa, joissa jäljelle jäävää kiinteistöä ei olisi mahdollista käyttää järkevästi hyväksi, kohdistuisi lunastus koko rekisteriyksikköön.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vesilain nykyistä 11 luvun 7 §:n 2 momenttia vastaavasta lunastusvelvollisuudesta, joka koskee 6 §:n 1 momentin 3 ja 5 kohdassa tarkoitettua edunmenetystä. Momentin mukainen oikeus edellyttäisi, että korvaukseen tyytymistä voida pitää haitankärsijän kannalta kohtuullisena.

Pykälän 3 momentti koskisi lunastettavasta omaisuudesta määrättävän korvauksen suuruutta. Säännöksen mukaan korvaus olisi nykyiseen tapaan puolitoistakertainen, jos lunastuksen kohteena on omaisuus, johon kohdistuva edunmenetys korvataan puolitoistakertaisena 8 §:n 4 momentin mukaan.

10 §. *Korvauksesta sopiminen.* Vesilain nykyisen 11 luvun 9 §:n mukaan asianosaiset voivat sopia korvauksesta. Säännöksen soveltamisessa ei ole tietävästi esiintynyt ongelmia, joten se sisällytettäisiin lakiin nykyisellään. Säännöstä kuitenkin täydennettäisiin niin, että sopimus olisi tehtävä kirjallisena. Jos edunmenetyksen kohteena oleva omaisuus on kolmannen hyväksi olevan saatavan vakuutena, edellyttäisi korvauksesta sopiminen kiinnityksenhaltijan suostumusta. Myös tästä säädettäisiin pykälässä nykyiseen tapaan. Kiinnityksenhaltijan suostumukselle ei asetettaisi muotovaatimuksia, mutta useissa tilanteissa suostumuksen antaminen kirjallisesti olisi edelleenkin perusteltua näyttöongelmien välttämiseksi mahdollisissa erimielisyystilanteissa.

11 §. *Edunmenetyksen ehkäiseminen tai vähentäminen erityisin toimenpitein.* Pykälässä säädettäisiin korvauksen määräämisen sijasta korvausvelvollisen velvoittamisesta ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin korvattavan edunmenetyksen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Säännös kytkeytyy yleisempään vesioikeudellisten hankkeiden toteuttamistapaa koskevaan periaatteeseen (ehdotuksen 2 luvun 7 §), joka edellyttää hankkeen toteuttamista vähiten haitallisia vaikutuksia aiheuttavalla tavalla. Hankkeiden toteuttaminen vähintään haittaa aiheuttavalla tavalla ohjaa myös lupamääräysten asettamista koskevia säännöksiä, sillä myös näiden lähtökohtana on hankkeesta aiheutuvien haittojen välttäminen sekä ehkäisevien toimenpiteiden ensisijaisuus rahakorvauksiin nähden.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään vesilain nykyistä 11 luvun 13 §:ää sanonnallisesti ajanmukaistettuna. Pykälässä ei yksilöitäisi sen tarkoittamia toimenpiteitä, vaan kysymykseen voisivat tulla lähtökohtaisesti kaikki toimenpiteet, joilla hankkeen haitallisia vaikutuksia voidaan ehkäistä tai vähentää. Näitä voisivat olla nykyisen lain tavoin esimerkiksi omaisuutta suojaavien laitteiden rakentaminen.

Pykälän soveltaminen ei edellyttäisi edunmenetyksen kärsijän hakemusta, vaan korvausasian käsittelyn yhteydessä toimivaltaisen viranomaisen olisi virran puolesta arvioitava säännöksen soveltaminen. Haitankärsijät voisivat luonnollisesti esittää vaatimuksia toiminnanharjoittajan velvoittamisesta ryhtymään ehkäiseviin toimenpiteisiin. Edellytyksenä olisi nykyiseen tapaan, että ehkäisevien toimenpiteiden kustannukset eivät saisi olla suhteettomasti suuremmat kuin edunmenetyksestä maksettavat korvaukset ilman toimenpiteitä olisivat.

12 §. *Vedensaannin turvaaminen.* Vedenottoa koskevassa pykälässä täydennettäisiin 11 §:n mukaista velvollisuutta ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin hankkeen haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Myös vedenotolle aiheutuvan haitan ehkäiseminen kuuluisi 11 §:n soveltamisalaan, mutta pykälässä laajennettaisiin toimenpiteisiin ryhtymisvelvollisuutta vedensaannin turvaamiseksi tarpeellisten toimenpiteiden osalta. Pykälä ei nimittäin sisältäisi 11 §:n mukaisia toimenpiteiden kustannuksiin ja kohtuullisuuteen liittyviä edellytyksiä. Vedensaannin turvaamiseksi tarpeellisiin korvaaviin toimenpiteisiin olisi korvauksen sijasta ryhdyttävä aina, kun korvaukseen oikeutettu tätä vaatii. Tämä koskisi kuitenkin ainoastaan sellaista vedenottoa huomattavasti vaikeuttavaa hanketta, joka on luvanvarainen.

Pykälän 1 momentti perustuisi vesilain nykyiseen 11 luvun 12 §:n 1 momentin alkuosaan. Nykyisessä säännöksessä olevaa luetteloa korvaavista toimenpi-

teistä ei kuitenkaan sisällytettäisi momenttiin, vaan siinä viitattaisiin yleisesti vedensaannin turvaamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin. Nykyiseen tapaan tällaisena toimenpiteenä voisivat tulla kyseeseen esimerkiksi kiinteistön liittäminen vesihuoltolaitoksen verkostoon, uuden kaivon rakentaminen tai entisen kaivon syventäminen, vesijohdon jatkaminen tai vedenottamon rakentaminen. Toimenpidettä harkittaessa on otettava huomioon vesihuoltolain säännökset vesihuollon tavoitteista ja järjestämisestä. Näiden mukaisesti ensisijainen keino vedensaannin järjestämiseksi on vesihuoltolaitoksen vesijohtoon liittyminen aina kun tämä on kohtuudella mahdollista. Siten momentin tarkoitamina toimenpiteenä voisi tulla kysymykseen esimerkiksi liittymäjohdon rakentaminen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ulkopuolella olevan kiinteistön liittämiseksi laitoksen vesijohtoverkostoon.

Pykälän 2 momentissa olisi vesilain nykyisen 11 luvun 12 §:n 1 momentin toista virkettä vastaava säännös korvausvelvollisen kustannuksella tehtyjen laitteiden ja rakennelmien kunnossapidosta. Momentin mukaan kunnossapitovelvollisuus kuuluisi pääsäännön mukaan edelleen korvaukseen oikeutetulle. Ympäristölupavirasto voisi kuitenkin määrätä myös kunnossapitovelvollisuuden korvausvelvolliselle, jos tämä on olosuhteet huomioon ottaen perusteltua.

Pykälän 3 momentti sisältäisi erityissäännöksen vedensaannin turvaamisesta silloin, kun 1 momentissa tarkoitettu vedenoton vaarantuminen aiheutuu vedenottamon tekemisestä tai käytöstä. Tällaisessa tilanteessa 1 momentin mukaisten korvaavien toimenpiteiden sijasta vedensaanti voitaisiin järjestää antamalla korvaukseen oikeutetulle mahdollisuus saada tarvittava vesi ottamosta. Vesilain nykyistä 11 luvun 12 §:n 2 momenttia vastaavasti edellytyksenä tälle olisi, että vedensaantioikeus ei aiheuta kohtuuttomia kustannuksia ottamon omistajalle eikä vaaranna ottamon käyttötarkoitusta. Vedensaantioikeus koskisi enintään korvaukseen oikeutetun aikaisempaa kulutusta vastaavaa vesimäärää ja olisi voimassa niin kauan kuin ottamoa käytetään. Vedensaantiin oikeutetulla olisi myös velvollisuus maksaa saamastaan vedestä ottamon käyttökustannuksiin suhteutettua vastiketta. Korvausvelvollinen toisaalta vastaisi veden saantia varten tarvittavan vesijohdon tekemisestä ja kunnossapidosta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin korvaukseen oikeutetun velvollisuudesta osallistua pykälässä tarkoitettujen toimenpiteiden kustannuksiin silloin, kun toimenpiteestä hänelle aiheutuva hyöty on edunmenetystä suurempi. Vesilain nykyistä 11 luvun 12 §:n 3 momenttia asiallisesti vastaavan säännöksen tarkoituksena olisi estää se, että korvaukseen oikeutettu saisi toimenpiteestä perusteetonta etua. Tämän mukaisesti momentissa säädettäisiin, että hyötyä saava korvaukseen oikeutettu voitaisiin velvoittaa kohtuuden mukaan osallistumaan kustannuksiin enintään hänen saamaansa hyötyä vastaavalla osuudella. Säännös koskisi nykyiseen tapaan toimenpiteiden toteuttamiskustannusten lisäksi esimerkiksi laitteiden ja rakennelmien kunnossapitokustannuksia.

Vesilain nykyisessä 11 luvun 11 §:ssä säädetään 3 momenttia muistuttavasta oikeudesta saada korvauksen sijasta käyttöön sähköä vesivoiman käyttöoikeuden luovuttamista vastaan. Käytännössä sähkövoiman saantia koskevat oikeudet perustuvat kuitenkin sopimukseen, eivätkä mainittuun säännökseen, jonka käytännön soveltamisesta ei ole tietoa. Kun otetaan huomioon tämä ja se, että tavallisesti tiloihin ei suoraan kuulu vesivoimaoikeutta, mainittua momenttia vastaavaa säännöstä ei ehdoteta sisällytettäväksi lakiin. Tarvittaessa mahdolli-

nen vesivoimaoikeuden menetys korvataan tavalliseen tapaan kuten muutkin edunmenetykset.

13 §. *Korvausten maksaminen.* Pykälä sisältäisi yleiset korvauksen määräämistä koskevat säännökset. Pykälän 1 momentti koskisi kaikkia korvaustilanteita. Säännöksen mukaan korvausvelvollisuutta koskevassa ratkaisussa olisi aina määrättävä korvauksen suorittamisajasta ja suorittamistavasta. Jos asianosaiset ovat sopineet korvauksesta, tulisi vesioikeudelliseen päätökseen sisällyttää tätä koskeva maininta. Pääsääntöisesti viranomaisen määräämä korvaus olisi määrättävä maksettavaksi yhdellä kertaa. Määräajoin korvaus voitaisiin määrätä maksettavaksi vain, jos tähän olisi erityisiä syitä. Määräajoin maksettavaan korvaukseen voitaisiin korvauksen saajan vaatimuksesta liittää vakuus samaan tapaan kuin voimassa olevassa vesilaissa.

Pykälän 2 momentin mukaan lupapäätöksessä tulisi määrätä, milloin hankkeesta vastaava saisi ryhtyä korvausvelvollisuuden perustaviin toimenpiteisiin. Lupapäätös tulisi ymmärtää nykyiseen tapaan laajasti niin, että varsinaisten lupien lisäksi sillä tarkoitettaisiin niistä erillään myönnettäviä pakkotoimioikeuksia. Säännöksen tarkoituksena on suojata korvauksen saajien oikeuksia, ei ohjata hankkeen toteuttamistapaa, mikä tapahtuu tarvittaessa 3 luvun 10 §:n perusteella.

Pykälän 3 momentin mukaan kertakaikkinen korvaus olisi nykyiseen tapaan maksettava tai talletettava ympäristölupaviraston määräämänä aikana ja viimeistään vuoden kuluessa siitä, kun päätös on saanut lainvoiman. Eräissä tilanteissa korvaus olisi määrättävä maksettavaksi jo aikaisemmin. Erityisen sääntelyn piirissä olisivat ne tilanteet, joissa toimenpiteet voidaan lain mukaisesti aloittaa ennen lupapäätöksen lainvoimaisuutta ja korvausten maksamista. Näitä olisivat 3 luvun 15 §:n mukaiseen valmistelulupaan sekä 11 luvun 19 §:n mukaiseen kaksivaiheiseen menettelyyn perustuvat toimenpiteet. Momentin nojalla asianomaisilla olisi myös mahdollisuus sopia toimenpiteen aloittamisesta ennen korvauksen maksamista tai tallettamista. Korvaus olisi määrättävä maksettavaksi 30 päivän kuluessa korvauspäätöksen antamisesta 1 §:n 1 momentin 3 kohdan tilanteissa ja 11 luvun 19 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, jos luvassa tarkoitettu toiminta on aloitettu.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin erillisiin korvausasioihin sovellettavasta korvauksen maksuajankohdasta. Näiden osalta korvaus olisi määrättävä maksettavaksi 30 päivän kuluessa siitä, kun korvauspäätös on tullut lainvoimaiseksi. Jos kuitenkin korvaus määrättäisiin maksettavaksi määräajoin, sovellettaisiin mainittua 30 päivän määräaikaa ainoastaan niihin maksueriin, jotka kohdistuvat korvauspäätöksen antamista edeltävään aikaan.

14 §. *Korvaukselle suoritettava korko.* Pykälässä säädettäisiin korvauksiin liittyvästä koronmaksuvelvollisuudesta, jonka tarkoituksena on kompensoida edunmenetyksen kärsijälle korvausten maksamisen viivästyistä. Vesilain mukainen velvollisuus maksaa korvauksille korkoa eräpäivää edeltävältä ajalta kytkeytyy tilanteisiin, joissa korvausvelvollisuuden perustava edunmenetys on aiheutunut tai saadaan aiheuttaa ennen korvauksen maksamista. Vesilain mukaisten korvaustilanteiden moninaisuudesta johtuen koronmaksuvelvollisuutta koskevat säännökset on perusteltua säilyttää edelleen vesilaissa, vaikka esimerkiksi lunastuslakiin sisältyy säännöksiä lunastajan velvollisuudesta maksaa korkoa maksamattomalle lunastuskorvaukselle alueen haltuunoton

jälkeiseltä ajalta. Korvausvelalle eräpäivän jälkeiseltä ajalta maksettavan koron osalta vesioikeudelliset korvaukset eivät juurikaan poikkea muista siviilioikeudellisista korvaussaatavista, minkä vuoksi viivästyskoron osalta sääntelyssä voidaan nojautua pitkälti korkolain säännöksiin.

Pykälän 1 momentti koskisi erillisiä korvausasioita. Säännöksen mukaan 5 §:n 1 - 3 momentissa tarkoitetuille korvauksille olisi määrättävä suoritettavaksi 6 %:n vuotuista korkoa joko korvausvaatimuksen esittämisajankohdasta tai korvausasian käsittelyn muulla tavoin tapahtuneesta vireilletulosta aina korvauksen maksamisen eräpäivään saakka. Korvausvaatimuksen esittämisellä tarkoitettaisiin vaatimuksen esittämistä viranomaiselle vesilain mukaisessa menettelyssä esimerkiksi lupa-asian käsittelyn yhteydessä tai jättämällä erillinen korvaushakemus. Hankkeen toteuttajalle mahdollisesti aiemmin esitetyllä vaatimuksella ei olisi samoja oikeusvaikutuksia. Jos korvausvaatimuksia on esitetty useampina ajankohtina, sovellettaisiin korvauksen saajalle edullisinta koronmaksamisen ajankohtaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin koronmaksuvelvollisuuden alkamisajankohdasta niiden tilanteiden osalta, joissa vesitalousasiaan annetussa päätöksessä on sallittu ryhtyä korvausvelvollisuuden perustavaan toimeen ennen korvauksen maksamista (muun muassa valmisteluluvat ja kaksivaiheinen menettely), tai joissa vesitaloushankkeelle haettaisiin lupaa vasta jälkikäteen sen vuoksi, että hankkeen ei arvioitu edellyttävän vesioikeudellista lupaa. Näissä tilanteissa koronmaksuvelvollisuus alkaisi siitä ajankohdasta, jolloin korvausvelvollisuuden perustavaan toimeen on ryhdytty. Sellaisten luvanvaraisten hankkeiden osalta, joihin ei ole haettu lupaa sen vuoksi että niistä ei ole ennalta arvioitu aiheutuvan luvantarpeen synnyttäviä vaikutuksia (1 §:n 1 momentin 3 kohta), koronmaksuvelvollisuuden alkamisajankohta määräytyisi edelleenkin eri tavoin siitä riippuen, esitetäänkö korvausvaatimus erillisessä korvausmenettelyssä vai jälkikäteen lupamenettelyssä. Sääntely olisi yhdenmukainen nykyisen vesilain 11 luvun 14 a §:n 3 momentin kanssa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin toistuvaiskorvauksia koskevasta koronmaksuvelvollisuudesta. Määräajoin maksettavien korvausten yhteydessä 1 - 2 momentin säännöksiä sovelletaan vain niihin maksueriin, jotka kohdistuvat korvauspäätöstä edeltävään aikaan.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin hankkeesta vastaavan velvollisuudesta maksaa korkolain mukaista viivästyskorkoa korvausten maksamiselle määrätyn eräpäivän jälkeiseltä ajalta. Momenttia vastaava säännös lisättiin vesilain 11 luvun 14 §:n 2 momenttiin lailla 553/1994. Säännöksen mukaan myös viivästyskorko määrättäisiin viran puolesta niin kertakaikkisten korvausten kuin määräajoin maksettavien korvausten osalta.

15 §. *Korvauksen palauttaminen.* Korvauksen palauttamista koskeva pykälä vastaisi vesilain nykyistä 11 luvun 14 b §:ää. Itsenäisten korvauksen palauttamista koskevien säännösten sisällyttäminen vesilakiin on edelleen perusteltua, vaikka myös voimassa olevan lunastuslain 9 luvussa säädetään lunastuskorvauksen palauttamisesta lunastuksen raukeamistilanteissa. Lunastuslain mainitut säännökset on laadittu sovellettavaksi lunastusmenettelyssä, joka poikkeaa monessa suhteessa vesilain mukaisista lupa- ja korvausmenettelyistä.

Korvauksen palauttamisessa on kysymys eräänlaisesta perusteettoman edun palautustilanteesta. Hanke on esimerkiksi saattanut jostain syystä jäädä toteut-

tamatta, vaikka ennen toteuttamisen aloittamista maksettavaksi määrätty korvaus on jo maksettu. Hankkeesta vastaavalla olisi tällöin säännöksen nojalla oikeus vaatia korvauksen palauttamista hakemuksella ympäristölupavirastossa. Korvauksen palauttaminen hakemuksen perusteella olisi pääsääntö, josta ympäristölupavirasto tai muutoksenhakuviranomainen voisi kuitenkin poiketa perusteetta tai liikaa maksetun määrän vähäisyys ja olosuhteet huomioon ottaen. Säännöksen tarkoittamia muita olosuhteita olisivat esimerkiksi kohtuuskäyttökohtat. Korvauksen saaja on esimerkiksi saattanut hyvässä uskossa käyttää korvauksen, jolloin sen palauttaminen voisi aiheuttaa hänelle kohtuuttomana pidettäviä vaikeuksia.

16 §. *Kiinnitetylle omaisuudelle maksettava korvaus.* Pykälään koottaisiin säännökset korvauksen maksamisesta silloin, kun korvausvelvollisuus kohdistuu kiinnitettynä olevaan omaisuuteen. Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat vesilain nykyistä 11 luvun 15 §:ää ja 3 momentti 11 luvun 16 §:ää. Pääsääntönä olisi edelleen, että panttioikeuden haltijan suojaamiseksi kiinnitetylle omaisuudelle maksettavaksi määrättävä korvaus talletetaan lääninhallitukseen. Tästä säädettäisiin 1 momentissa, jonka mukaan panttioikeuden haltijalla olisi myös talletettuun korvausmäärään yhtäläinen oikeus kuin hänellä oli panttioikeuden kohteena olleeseen omaisuuteen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksista 1 momentin mukaiseen pääsääntöön. Kaikissa tilanteissa panttioikeuden haltijan oikeussuoja ei edellytä korvauksen tallettamista. Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun korvattava edunmenetys on niin vähäinen, että se ei sanottavasti heikennä vakuuden arvoa. Niin ikään pantinhaltijan suostumus, jolla pantinhaltija omaehtoisesti hyväksyy asemansa mahdollisen heikennyksen, oikeuttaisi poikkeamaan 1 momentin pääsäännöstä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa hankkeesta aiheutuva edunmenetys kohdistuisi kiinnitettynä olevaan omaisuuteen, mutta hankkeesta koituu hyötyä saman omistajan muille kiinteistöille tai muulle itsenäiselle hankkeelle. Momentin mukaan edunmenetyksestä tällöin maksettava korvaus olisi talletettava 1 momentissa säädetyllä tavalla, ellei 2 momentista muuta johdu.

17 §. *Korvaus omaisuuteen kuuluvana etuna.* Vesilain nykyistä 11 luvun 18 §:ää vastaavassa pykälässä säädettäisiin määräajoin maksettavan korvauksen kiinteistösidonaisuudesta. Säännöksen mukaan tällainen korvaus olisi edelleen erottamaton osa sitä omaisuutta, jolle aiheutuvan edunmenetyksen korvaamiseksi se on määrätty.

18 §. *Vuokramaksun alentaminen.* Vesilain nykyistä 11 luvun 19 §:ää vastaavassa pykälässä säädettäisiin vuokralaisen oikeudesta saada alennusta vuokraan hyvityksenä vesilain mukaisesta toimenpiteestä aiheutuvasta alueen osan hallinnan tai käyttömahdollisuuden menettämisestä. Nykyistä säännöstä täsmennettäisiin niin, että se selvemmin koskisi muitakin kuin maanvuokralaissa tarkoitettuja vuokramiehiä. Näin muotoiltuna pykälä koskisi myös huonevuokralainsäädännön mukaisia vuokralaisia. Selkeyden vuoksi pykälään myös lisättäisiin oikeuspaikkaa koskeva säännös, jonka mukaan asian käsitteellisi käräjäoikeus. Tällä varmistettaisiin, ettei synny väärinkäsitystä siitä, että pykälän tarkoittama asia käsiteltäisiin vesiasiana ympäristölupavirastossa.

19 §. *Korvausvelvollisuuden poistaminen.* Vesilain nykyistä 11 luvun 21 §:n

2 momenttia vastaavassa pykälässä säädettäisiin luvanhaltijan oikeudesta hakea luvan määräämistä raukeamaan hänen oikeussuojansa tätä edellyttäessä. Säännös koskisi tilanteita, joissa korvausvelvollisuus on syntynyt jo ennen toiminnan aloittamista. Tällaisessa tapauksessa ei ole perusteltua, että lainvoimaisesti määrätty korvausvelvollisuus pysyy voimassa, koska korvauksen perusteena olevaa edunmenetystäkään ei aiheudu.

20 §. *Korvaussäännösten soveltaminen ojitukseen.* Vesilain nykyistä 11 luvun 20 §:ää vastaavassa pykälässä säädettäisiin korvaussäännösten soveltamisesta ojitusta koskeviin asioihin. Luvanvaraisessa ojituksessa luvun säännökset tulevat sovellettavaksi kokonaisuudessaan. Muiden ojitushankkeiden osalta sen sijaan sovellettaisiin nykyiseen tapaan ainoastaan pykälässä erikseen yksilöityjä luvun säännöksiä.

15 luku. Muutoksenhaku

1 a §. Muutoksenhaku valtioneuvostossa ratkaistavassa asiassa

(Lisäys vesilakitoimikunnan ehdotuksen 15 luvun yksityiskohtaisiin perusteluihin toimikunnan mietinnön sivulle 136)

1 a §. *Muutoksenhaku valtioneuvostossa ratkaistavassa asiassa.* Ympäristölupaviraston ratkaisu asian siirtämisestä valtioneuvostolle on luonteeltaan käsittelyratkaisu. Asianosaisten oikeusturva kuitenkin edellyttää, että myös käsittelyratkaisuun on voitava hakea muutosta. Poikkeusmenettelyn piiriin kuuluvista hankkeista säädetään tyhjentävästi vesilain 3 luvun 5 §:n 1 momentissa. Ympäristölupaviraston siirtämisratkaisu perustuu oikeusharkintaan. Siirtämistä ratkaistaessa ympäristölupaviraston on ratkaistava onko kysymyksessä 3 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu hanke. Tähän päätökseen saa hakea muutosta sillä perusteella, että ratkaisu on lainvastainen.

Käsittelyratkaisuun ei saisi hakea erikseen muutosta, vaan muutosta haettaisiin 1 momentin mukaan pääasiallisen yhteydessä. Tällöin ympäristölupaviraston päätökseen, jonka mukaan asiaa ei siirretä valtioneuvostolle poikkeusasian käsittelyä varten, haettaisiin muutosta lupahakemukseen annetun päätöksen yhteydessä. Muutoksenhaku suuntautuisi siten ensi vaiheessa Vaasan hallinto-oikeuteen ja sieltä edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Ympäristölupaviraston päätökseen, jolla asia on siirretty valtioneuvostolle ratkaistavaksi, haettaisiin muutosta samassa yhteydessä kuin valtioneuvoston päätökseen eli korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Muutoksenhaku etenisi siten osittain eri reittiä siitä riippuen, onko asia siirretty valtioneuvoston ratkaistavaksi vai ei.

Viranomaisen toimivaltaan liittyvät kysymykset ovat ehdottomia prosessin edellytyksiä. Valtioneuvosto ei ole muutoksenhakutuomioistuin, minkä vuoksi valtioneuvosto ei muodollisesti voi tutkia ympäristölupaviraston päätöksen lainmukaisuutta, jolla asia on saatettu valtioneuvoston ratkaistavaksi. Valtioneuvoston tulisi hylätä hakemus, mikäli hanke ei olisi yhteiskunnan kannalta merkittävä. Asian siirtämistä valtioneuvostolle tarkoittavan päätöksen lainmukaisuus eli valtioneuvoston toimivalta asiassa tulisi kuitenkin korkeimmassa hallinto-oikeudessa viran puolesta tutkittavaksi mahdollisen muutoksenhaun

yhteydessä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtioneuvoston päätöksen antamisesta ja muutoksen hakemisesta päätökseen. Päätös annettaisiin ympäristölupaviraston ilmoitustaululle asetettavassa kuulutuksessa mainittuna päivänä, jolloin sen katsotaan tulleen asianosaisten tietoon. Päätös toimitettaisiin hakijalle ja päätöksen jäljennös sitä pyytäneille asianosaisille. Jäljennös päätöksestä tulisi lähettää alueelliselle ympäristökeskukselle, asianomaisille kunnille ja niiden ympäristönsuojeluviranomaiselle, sekä niille viranomaisille, joille asiasta sen käsittelyn aikana on annettu tieto. Lisäksi jäljennös päätöksestä tulisi toimittaa Suomen ympäristökeskukselle.

Jäljennös päätöksestä lähettäisiin asianomaisiin kuntiin pidettäväksi yleisesti nähtävänä. Päätöksen nähtäväksi asettamisesta ympäristölupaviraston tulisi ilmoittaa näissä kunnissa julkisella kuulutuksella, jossa tulisi myös mainita, milloin muutoksenhakemista varten säädetty aika laskettuna julkipanosta päättyy. Jäljennös kuulutuksesta olisi tiedossa olevalla postiosoitteella lähetettävä asianosaisille ja viranomaisille sekä muistutuksen tehneille.

Valtioneuvoston päätökseen saisi hakea valittamalla muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Näin meneteltäisiin siitä riippumatta, onko valtioneuvosto myöntänyt 3 luvun 5 §:n 2 momentin mukaisen poikkeuksen hankkeelle vai ei. Hallintolainkäyttölain 7 §:n mukaan valituksen saisi tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen. Korkein hallinto-oikeus tutkisi valtioneuvoston päätöksen siltä osin kuin asiassa on kysymys hankkeen kuulumisesta valtioneuvostossa ratkaistaviin asioihin, valtioneuvostossa noudatetun menettelyn lainmukaisuudesta ja valtioneuvoston ratkaisun oikeudellisista edellytyksistä.

6 §. Päätöksen täytäntöönpano muutoksenhausta huolimatta

(Lisäys vesilakitoimikunnan 15 luvun 6 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin toimikunnan mietinnön sivulla 136)

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin tarkkailuvelvoitetta koskevan päätöksen noudattamisvelvollisuudesta. Säännöksen mukaan lupaviranomaisen määräämä viranomainen voisi päättää, että 3 luvun 11 §:n 3 momentissa tarkoitettua päätöstä on noudatettava oikaisuvaatimuksesta ja muutoksenhausta huolimatta. Hankkeen vaikutusten seuraamiseksi on tarpeen, että tarkkailuvelvoitteen kohdistuva oikaisuvaatimus ja muutoksenhaku eivät vaikuta toiminnanharjoittajan velvollisuuteen tarkkailla toimintansa vaikutuksia tai osallistua vaikutusten tarkkailuun.

16 luku. Rangaistussäännökset

2 §. Vesilain luparikkomus

(Uusi teksti, joka korvaa vesilakitoimikunnan 16 luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan yksityiskohtaiset perustelut toimikunnan mietinnön sivulla 137)

Momentin 1 kohta kattaisi kaikki sellaiset toimenpiteet, jotka ehdotuksen

mukaan edellyttäisivät ympäristölupaviraston lupaa tai poikkeuslupaa. Tällaisia olisivat kaikki toimenpiteet, jotka aiheuttavat 2 luvun 9 §:ssä tarkoitetun seurauksen tai 3 luvun 2 §:ssä tarkoitetun vesistömuutoksen taikka joita tarkoitetaan 3 luvun 3 §:ssä ja 5 luvun 3 §:ssä. Luvanvaraisuus on 3 luvun 2 ja 3 §:ssä liitetty vesitaloushankkeeseen, mutta vesitaloushanke on 1 luvun 2 §:n määritelty laajasti niin, että se kattaa yleiskäyttöä lukuun ottamatta kaikki vesilain soveltamisalaan kuuluvat toimenpiteet. Tämän vuoksi säännöksessä ei ole tarvetta käyttää vesitaloushankkeen käsitettä, vaan rangaistavuus voidaan kytkeä suoraan luvanvaraisuussäännöksissä tarkoitettujen seurausten, kuten 3 luvun 2 §:ssä tarkoitetun vesistömuutoksen aiheuttamiseen ilman ympäristölupaviraston lupaa.

18 luku. Erinäisiä säännöksiä

11 §. Käsittelymaksu

(lisäys vesilakitoimikunnan mietinnön 18 luvun 11 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin toimikunnan mietinnön sivulle 142)

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lupaviranomaisen määräämän viranomaisen mahdollisuudesta määrätä maksu erillisenä asiana ratkaistusta tarkkailuohjelman hyväksymisestä. Tarkkailuohjelman hyväksymisestä määrättäisiin maksu 1 momentin mukaisia perusteita noudattaen.

13 §. Ruoppausmassan sijoittaminen (poistettava säännös)

Uuteen vesilakiin ei otettaisi vesilain nykyisen 4 luvun 6 §:n 1 momenttia vastaavaa säännöstä, vaan asetuksenantovaltuudesta ehdotetaan säädettäväksi jatkossa ympäristönsuojelulaissa.

19 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

(Uusi teksti, joka korvaa vesilakitoimikunnan 19 luvun eräiden pykälien yksityiskohtaiset perustelut toimikunnan mietinnön sivuilla 143 - 148)

3 §. Aikaisemmin voimassa olleiden säännösten soveltaminen. Pykälän 1 ja 2 momentissa säädettäisiin ennen lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten soveltamisesta. Säännökset vastaisivat asiallisesti nykyisen vesilain 22 luvun 2 §:n 1 momenttia. Pykälän 1 momentti koskisi ennen lain voimaantuloa laillisesti aloitettua hanketta ja toimenpidettä. Pykälän 2 momentti taas koskisi hankkeita ja toimenpiteitä, joille on annettu lupa ennen lain voimaantuloa.

Pääsääntönä olisi, että ennen lain voimaantuloa aloitettuihin hankkeisiin samoin kuin ennen lain voimaantuloa annettuun lupaan perustuvaan hankkeeseen sovellettaisiin aikaisempia säännöksiä. Aikaisemmilla säännöksillä ja määräyksillä viitattaisiin paitsi vuoden 1961 vesilakiin myös kaikkiin sitä edeltäneisiin säännöksiin sekä näiden nojalla annettuihin päätöksiin ja niihin

sisältyviin määräyksiin. Sovellettavaksi tulisivat siten hankkeen tai toimenpiteen toteuttamisajankohdan lainsäädäntö sekä mahdollisesti myöhemmät säännökset siltä osin kuin niillä poikkeuksellisesti saattaisi olla taannehtivaa vaikutusta. Myös aikaisempiin lakeihin sisältyvät voimaantulosäännökset tulisivat vastaavalla tavalla sovellettaviksi.

Edellä sanottu koskisi myös aikaisemman lain siirtymäsäännöksiä. Selkeyden vuoksi nykyisen vesilain siirtymäsäännöksiä vastaavat säännökset otettaisiin kuitenkin 19 luvun 5, 6, 10, 12 - 14, 16 ja 17 §:ään. Näin ollen kaikki tarvittavat säännökset eri aikoina voimassa olleen lainsäädännön perusteella myönnettyjen lupien tarkistamiseksi sisältyisivät 19 lukuun.

Pykälän 1 momentin mukaan aikaisempia säännöksiä sovellettaisiin, jollei 19 luvun säännöksistä muuta johtuisi. Tällainen säännös olisi myös saman pykälän 3 momentti, jonka mukaan uuden lain säännöksiä sovellettaisiin aiemman lain mukaisessa luvassa määrättyyn lupamääräysten tarkistamiseen. Muita uuden lain soveltamista edellyttäviä säännöksiä olisivat 19 luvun 4, 7 - 9, ja 11 - 15 §.

Pykälän 2 momentti sisältäisi aikaisemman lain nojalla annettuja lupia koskevan pääsäännön, jonka mukaan lain voimaantulo ei vaikuttaisi lupien voimassaoloon. Aikaisemmin annettuun lupaan perustuvaan toimenpiteeseen sovellettaisiin annettua lupaa sekä toissijaisesti aiemmin voimassa olleita säännöksiä vastaavasti kuin 1 momentin mukaisissa toimenpiteissä.

Pykälän 3 momentin mukaan uuden vesilain säännöksiä sovellettaisiin myös aiemman lain nojalla myönnetyssä luvassa määrättyyn lupamääräysten tarkistamiseen. Jos tarkistamisesta aiheutuisi hyödyn menetystä aikaisemmin voimassa olleiden säännösten soveltamiseen verrattuna, luvan haltijalla olisi oikeus saada korvaus tai vaatia hankkeen lunastamista. Koska nykyinen ja ehdotuksen mukainen vesilaki eivät perusteiltaan käytännössä poikkeaisi toisistaan, hyödyn menetys olisi epätodennäköistä.

Lupien tarkistamisessa noudatettaisiin uuden lain menettelyä koskevia säännöksiä riippumatta siitä, perustuuko tarkistaminen aineellisesti uuteen lakiin vai aikaisempiin säännöksiin.

4 §. *Valvonta- ja hallintopakkosäännöksiä koskeva siirtymäsäännös.* Pykälän mukaan lain 14 luvun valvontaa ja hallintopakkoa koskevia menettelysäännöksiä sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa luvan saaneisiin tai laillisesti aloitettuihin hankkeisiin tai toimenpiteisiin, vaikka näihin aineellisten säännösten osalta sovellettaisiinkin aiemmin voimassa ollutta lainsäädäntöä.

6 §. *Vedenkorkeuteen tai vedenjuoksuun vaikuttavia lupamääräyksiä koskeva siirtymäsäännös.* Pykälässä säädettäisiin 5 §:n mukaista luvan tarkistamista ja selvitysmenettelyä koskevien säännösten soveltamisesta muihinkin kuin säännöstelylupiin sisältyviin vedenkorkeutta ja vedenjuoksua koskeviin lupamääräyksiin. Pykälä vastaisi voimassa olevan vesilain 2 luvun 14 §:ää.

12 §. *Luvan haltijan oikeus hakea uuden lain mukaista lupaa.* Pykälän mukaan aikaisemman lainsäädännön nojalla myönnetyn luvan haltija voisi hakea luvan muuttamista uuden lain mukaiseksi. Säännös vastaisi nykyisen vesilain 22 luvun 2 §:n 2 momenttia. Myös aikaisemman lainsäädännön mukaan lailli-

sesti ilman lupaa toteutetulle hankkeelle voitaisiin hakea uuden lain mukainen lupa. Uuden lain soveltamista rajoittaisi pykälän 1 momentissa säädetty edellytys, jonka mukaan uuden luvan määräykset eivät saisi sanottavasti vähentää hankkeesta saatavaa hyötyä eivätkä aiheuttaa hankkeen tuottamaan hyötyyn nähden kohtuuttomia kustannuksia. Tämän rajoituksen perusteita on käsitelty tarkemmin jäljempänä 13 §:n 2 momentin yhteydessä.

Pykälän 2 momentin tarkoituksena olisi osaltaan tehostaa vapaaehtoista siirtymistä uuden lain mukaisiin lupiin ja siten vähentää eri aikoina voimassa olleiden säädösten perusteella myönnettyihin lupiin tai muutoin laillisesti toteutettuihin hankkeisiin liittyviä epäselvyyksiä.

13 §. *Aikaisemmin annetun päätöksen selventäminen.* Pykälässä säädettäisiin ennen lain voimaantuloa annetun, jossain suhteessa epäselvän päätöksen selventämisestä uuden lain mukaisella päätöksellä. Pykälällä korvattaisiin siten nykyisen vesilain 2 luvun 30 §:n 2 momentissa säädetty mahdollisuus selventävien määräysten antamiseen. Pykälän 1 momentin nojalla vanha päätös voitaisiin korvata uuden lain mukaisella päätöksellä, jos päätökseen perustuvan luvan tai oikeuden haltijasta tai sisällöstä olisi epäselvyyttä. Käytännössä varsinkin ennen nykyistä vesilakia annettuihin päätöksiin liittyy usein epäselvyyttä ja tulkinnanvaraisuutta, sillä päätökset eivät ole aikaisemmin olleet niin yksityiskohtaisia ja täsmällisiä kuin oikeusturvan katsotaan nykyisin edellyttävän.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 1 momentin nojalla annettavan uuden päätöksen sisällöstä. Lähtökohtana olisi perustuslain 15 §:ssä säädetyn omaisuuden suojan turvaaminen. Uudella päätöksellä pysytettäisiin aikaisemmin annettuun päätökseen perustuva lupa tai muu oikeus kuten 1 momentissa säädettäisiin. Itse lupaan tai oikeuteen puuttuminen olisi siten mahdollista vain tietyissä jäljempänä esitettävissä erityistapauksissa. Uuden lain mukaisessa päätöksessä tulisi kuitenkin antaa yleisen tai yksityisen edun turvaamiseksi tarpeelliset määräykset haittojen välttämiseksi siten, kuin lupamääräyksiä koskevassa 3 luvun 10 - 13 §:ssä säädettäisiin. Nämä määräykset voisivat perustua suoraan aikaisemmin annettuun päätökseen tai olla joltain osin sitä tarkempia. Tällaiset tarkentavat määräykset voisivat merkitä myös vähäisiä teknisluonteisia muutoksia olosuhteiden muutoksen vuoksi epätarkoituksenmukaisiksi käyneisiin määräyksiin. Edellytyksenä määräysten antamiselle olisi kuitenkin aina, että ne eivät sanottavasti vähentäisi oikeuden käytöstä saatavaa hyötyä eivätkä aiheuttaisi hankkeen tuottamaan hyötyyn nähden kohtuuttomia kustannuksia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin aikaisemmin annetun päätöksen korvaamista koskevan hakemuksen tekemisestä ympäristölupavirastolle. Hakemuksen ympäristölupavirastolle voisi tehdä edellä tarkoitetun oikeuden haltija, valvontaviranomainen sekä hankkeen välittömänä kohteena olevan alueen omistaja tai siihen kohdistuvan muun oikeuden haltija. Epäselvyys aikaisemmin annetun päätöksen sisällöstä voi olla vesilain valvonnan kannalta keskeinen kysymys, minkä vuoksi myös valvontaviranomaisella tulisi olla mahdollisuus hakea epäselvän päätöksen korvaamista uuden lain mukaisella päätöksellä. Näin on esimerkiksi silloin, kun vesistöissä olevan rakenteen kunnossapidon laiminlyönnistä aiheutuu yleistä vaaraa tai haittaa, mutta on epäselvää, kenellä rakenteiden kunnossapitovelvollisuus on. Ympäristölupavirasto voisi

myös omasta aloitteestaan ottaa aikaisemmin annetun päätöksen korvaamista koskevan asian käsiteltäväkseen, jos vanhaan päätökseen liittyvän epäselvyyden poistaminen muun vireillä olevan asian ratkaisemiseksi olisi välttämätöntä.

Pykälän 4 momentin mukaan selventäviä määräyksiä voitaisiin antaa myös sellaisista hankkeista, jotka aiemman lainsäädännön mukaan on voitu laillisesti toteuttaa ilman lupaa.

14 §. *Lupamääräysten tarkistamista ja uusien määräysten antamista koskeva siirtymäsäännös.* Pykälän mukaan ympäristölupavirasto voisi 3 luvun 20 §:n säännöksiä noudattaen tarkistaa aiemman lain nojalla annettuun päätökseen sisältyviä lupamääräyksiä tai antaa uusia määräyksiä. Tarkistamisen perusteena olisivat 3 luvun 20 §:n mukaisesti hankkeesta aiheutuvat ennakoimattomat vahingot, olosuhteiden muuttuminen sekä turvallisuussyyt. Ennakoimattomiin vahinkoihin perustuva tarkistamishakemus olisi kuitenkin sanotun säännöksen mukaan tehtävä kymmenen vuoden kuluessa hanketta koskevan valmistumisilmoituksen tekemisestä.

Pykälä vastaisi nykyisen vesilain 2 luvun 28 §:ää. Toisin kuin vesilain 2 luvun 28 §:ssä, säännöksessä ei kuitenkaan tehtäisi eroa nykyisen vesilain ja sitä edeltäneen lainsäädännön nojalla myönnettyjen lupien välillä. Säännös merkitsisi näin ollen voimassa olevaa vesilakia edeltävien hankkeiden osalta uutta tarkistamismahdollisuutta nykyisen 2 luvun 29 §:n lisäksi. Vesilain 2 luvun 29 §:ää vastaava säännös sisältyisi uuden lain 19 luvun 10 §:ään.

Säännöksessä viitatus 3 luvun 20 §:stä poiketen mahdollinen korvaus luvan haltijalle aiheutuvasta menetyksestä maksettaisiin 2 momentin mukaan valtion varoista myös silloin, kun lupamääräyksiä tarkistettaisiin yksityisen asianosaisen vaatimuksesta.

Pykälän 3 momentin mukaan olosuhteiden muuttumisen vuoksi tarpeellisia määräyksiä voitaisiin kohdistaa myös sellaisiin hankkeisiin, jotka aiemman lainsäädännön mukaan on voitu laillisesti toteuttaa ilman lupaa.

15 §. *Aikaisemmin annetun luvan tai oikeuden määrääminen raukeamaan.* Säännöksen mukaan aikaisemman lainsäädännön nojalla myönnetty lupa voitaisiin määrätä 3 luvun 23 §:n mukaisesti raukeamaan samoin perustein kuin uuden lain mukainen lupa.

16 §. *Määräaikaista oikeutta vesivoimaan koskeva siirtymäsäännös.* Säännös vastaisi pääosin nykyisen vesilain 3 luvun 15 §:ää kielellisesti uudistettuna. Erona 3 luvun 15 §:ään verrattuna olisi se, että säännös laajennettaisiin koskemaan myös nykyisen vesilain voimassa olon aikana tehtyjä määräaikaista käyttöoikeussopimuksia, eli siihen sisällytettäisiin siirtymäsäännöksenä myös nykyisen vesilain 3 luvun 7 §:ää vastaava säännös.

Nykyinen 3 luvun 7 § koskee tilannetta, jossa vesivoiman omistaja ei kohtuullisin ehdoin halua uudistaa vesilain voimaan tulon jälkeen tehtyä sopimusta, jolla vesialue on annettu vuokralle tai vesivoimaan on luovutettu 3 luvun 6 §:n mukainen määräaikainen käyttöoikeus. Vesivoiman omistaja voidaan tällöin velvoittaa lunastamaan kohtuullisen arvon mukaan määrättävästä hinnasta ne rakennukset, koneet ja laitteet, jotka kyseessä olevan oikeuden käyttämistä varten on rakennettu. Kuten edellä 8 luvun 5 a §:n yhteydessä on todettu, nykyisin säädetty lunastusvelvollisuus on kuitenkin epätarkoituksenmukainen sekä vesivoiman omistajan että käyttöoikeuden haltijan kannalta. Tä-

män vuoksi siitä esitetään luovuttavaksi myös nykyisen vesilain aikana solmittujen sopimusten osalta.

Säännöksen 2 momentin mukaan osallistumistarjous ei siis edellyttäisi 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa aloitteentekijältä omaa vähimmäisosuutta vesivoimaan. Momentissa mainittu vesivoimaosuuden vähimmäismäärä olisi uuden lain mukainen, vaikka kyse olisi siirtymäsäännöksestä. Tällä ei kuitenkaan olisi asiallista merkitystä.

17 §. *Toiselle kuuluvan vesivoiman käyttöä koskeva siirtymäsäännös.* Säännös vastaa voimassa olevan vesilain 3 luvun 17 §:ää kielellisesti uudistettuna.

Voimassa olevan vesilain 3 luvun 16 §, joka koskee väliaikaisen voimailtosluvan muuttamista lopulliseksi luvaksi, on menettänyt merkityksensä, eikä siihen verrattavaa siirtymäsäännöstä enää tarvittaisi.

10.2 Ympäristönsuojelulaki

3 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 momentin 3 kohdassa viitattaisiin ehdotettavan vesilain vesistöä koskevaan kohtaan ja aluevesiä ja talousvyöhykettä koskevaan pykälään vastaavasti kuin voimassa olevaan lakiin.

Määritelmiin lisättäisiin uusi jäteveden määritelmän sisältävä 9 kohta. Säännös vastaisi tarkoitukseltaan voimassa olevan vesilain 10 luvun 1 §:ää. Voimassa olevaa määritelmän sanamuotoa nykyaikaistettaisiin, eikä määritelmässä mainittaisi erikseen varastoalueita ja hautausmaita. Säännöksessä ei eriteltäisi vettä ja muita nesteitä, koska käytännössä kyse on aina veden mukana olevista aineista, siihen liuenneista aineista tai siihen sitoutuneesta energiasta. Puhdas muu nestemäinen aine voidaan katsoa lähinnä jätelaissa tarkoitetuksi jätteeksi. Jätevettä olisi käytöstä poistettu vesi, kuten jäähdytysvesi sekä sellainen neste, joka olisi muutoin poistettu käytöstä. Jätevetenä pidettäisiin myös esimerkiksi varastoalueilta johdettavaa hulevettä sekä esimerkiksi kaivosalueilta, turvesoilta, lentoasemilta, satama-alueita ja hautausmailta johdettavia vesiä. Sen sijaan yleisten tieliikennealueiden tai yleisessä käytössä olevien pysäköintialueiden tavanomaisia hulevesiä tai pellon salaojavettä taikka muuta kuivanapitovettä ei pidettäisi jätevetenä. Määritelmän mukaan tulisi olla kyse veden tarkoituksellisesta johtamisesta. Säännöksessä tarkoitettun johtamisen tarkoituksena voi olla myös alueen kuivanapito. Edellytyksenä olisi kuitenkin aina, että jätevedestä voisi aiheutua ympäristön pilaantumista. Tällöin vedessä tulee olla pilaantumista aiheuttavia aineita, kuten ravinteita, happea kuluttavaa aineita, haitallisia aineita tai kiintoainetta.

14 §. *Maaperä, ruoppaus ja ruoppausmassa.* Pykälän otsikkoa muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin ruoppaus ja ruoppausmassa, mikä vastaisi paremmin myös 2 momentin sisältöä. Ehdotettavaa 2 momenttia laajennettaisiin koskemaan pohjasedimenttien lisäksi myös ruoppausmassaa. Lisäksi valtioneuvosto voisi antaa asetuksia ruoppausmassan sijoittamisesta ja sen edellytyksistä. Säännös vastaisi voimassa olevaa vesilain 4 luvun 6 §:n 1 momenttia. Ehdotettavassa vesilaissa ei olisi vastaavaa valtuutussäännöstä. Annettavaa asetusta sovellettaisiin kuitenkin käytännössä vesilain mukaisissa ruoppauspäätöksissä.

19 §. *Kunnan ympäristönsuojelumääräykset.* Pykälän 2 momentin 4 kohdassa vii-

tattaisiin ehdotettavan vesilain noroa ja muita pieniä uomia ja altaita koskevaan säännökseen vastaavasti kuin voimassa olevaan vesilakiin.

28 §. *Yleinen luvanvaraisuus.* Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan lupaa tulisi hakea toimintaan, josta voi aiheutua vesistön pilaantumista. Jos toiminta olisi kuitenkin samaan aikaan vesilain mukaan luvanvaraista, siihen ei tulisi hakea ympäristölupaa.

Säännös poikkeaisi voimassa olevasta laista, jossa viitataan vesilaissa erikseen lueteltuihin hankkeisiin. Voimassa olevan lain mukaan näihin vesilain 1 luvun 19 §:ssä tarkoitettuihin hankkeisiin on haettava vesilaissa tarkoitettua lupaa silloin, kun näistä hankkeista saattaa aiheutua vesistön pilaantumista. Tällöin ei ole kuitenkaan tarpeen hakea lupaa ympäristönsuojelulain mukaan. Hankkeisiin sovelletaan nykyisin vesilain 2 luvun 1 a §:n mukaan vesilain säännösten lisäksi ympäristönsuojelulain säännöksiä. Vastaavasti ehdotettavan vesilain 3 luvun 10 §:n 3 momentin mukaan näiden hankkeiden lupamääräysten antamisessa sovellettaisiin myös ympäristönsuojelulain lupamääräysten antamista koskevia säännöksiä.

Ehdotettavan vesilain 5 luvun 3 §:ssä säilyisi kuitenkin edellä todetusta poiketen erityinen luvanvaraisuuden peruste ojitukseen. Ojitukseen tulisi hakea vesilain mukaista lupaa myös silloin kun siitä aiheutuisi vesistön pilaantumista. Tällöinkään ojitukseen ei siis haettaisi ympäristönsuojelulain mukaista lupaa.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa viitattaisiin ojaan ja ehdotettavan vesilain noroa koskevaan säännökseen vastaavasti kuin voimassa olevaan vesilakiin.

31 §. *Toimivaltainen lupaviranomainen.* Pykälän 1 momentin 2 kohtaa muutettaisiin siten, että siinä viitattaisiin ehdotettavaan vesilain 3 luvun luvanvaraisuutta koskeviin säännöksiin vastaavasti kuin voimassa olevaan vesilakiin. Lisäksi pykälässä viitattaisiin myös ehdotettavaan 48 §:ään.

38 §. *Lupahakemuksesta tiedottaminen.* Pykälän 3 momentissa viitattaisiin ehdotettavan vesilain 11 luvun 11 §:n säännökseen vastaavasti kuin voimassa olevaan vesilakiin.

39 §. *Saman toiminnan lupien yhteiskäsittely.* Pykälän 1 momentissa viitattaisiin ehdotettavan vesilain vedenottoa koskevaan 4 lukuun vastaavasti kuin voimassa olevaan vesilakiin.

44 §. *Kalatalousmääräykset.* Pykälässä viitattaisiin ehdotettavan vesilain säännöksiin vastaavasti kuin voimassa olevaan vesilakiin.

46 §. *Tarkkailumääräykset.* Pykälän 3 momenttia täsmennettäisiin voimassa olevaan säännökseen verrattuna. Käytäntönä on ollut, että toiminnanharjoittaja voi osallistua alueella järjestettävään seurantaan tarkkailuvelvollisuutensa täyttämiseksi. Yhteistarkkailupäätös voisi sisältää sekä ympäristönsuojelulakiin että vesilakiin sisältyvien tarkkailuvelvoitteiden hyväksymisen.

Pykälän 4 momenttia täsmennettäisiin siten, että yhteistarkkailun suunnitelmaa olisi muutettava, jos siihen on velvoitettu osallistumaan joku uusi toiminnanharjoittaja.

Pykälän 5 momenttia muutettaisiin siten, että erillinen tarkkailusuunnitelma hyväksyttäisiin noudattaen soveltuvin osin ympäristöluvan käsittelyä koskevia säännöksiä. Tällöin asiasta tiedotettaisiin 38 §:n mukaisesti ja kuuleminen tapahtuisi siten kuin 36 ja 37 §:ssä säädetään.

Pykälän 6 momenttia muutettaisiin siten, että ensimmäisessä virkkeessä viitattaisiin päätöksen antopäivään eikä julkipanopäivään. Momenttiin lisättäisiin uusi säännös yhteistarkkailua koskevien päätösten oikaisuvaatimustiestä. Yhteistarkkailua koskevat tarkkailusuunnitelmat päätetään käytännössä yhdellä päätöksellä, koska kyse on kokonaisuudesta. Tällöin on tarkoituksenmukaista, että oikaisuvaatimus tehdään kaikkien toiminnanharjoittajien osalta samalle viranomaiselle. Säännöksen mukaan oikaisuvaatimus tehtäisiin aina ympäristölupavirastolle, jos yhteistarkkailuun kuuluvien toimintojen tarkkailun delegoinnista yhdenkin osalta päätös on perustunut ympäristölupaviraston päätökseen.

48 §. *Jäteveden johtaminen toisen alueella.* Pykälä korvaisi osin voimassa olevan 48 §:n ja vesilain 10 luvun varsin yksityiskohtaisen ja vaikean säännöskokonaisuuden. Voimassa olevat säännökset ovat monilta osin vanhentuneita, koska jätevesien yleinen puhdistaminen on tehostunut. Viemäriksi määräämisestä luovuttaisiin. Pykälä ei koskisi varsinaista ympäristöllistä harkintaa, vaan kyse olisi oikeuden tai käyttöoikeuden myöntämisestä osittain kiinteistönmuodostamislainsäädännön rasiteoikeuden tapaisesti.

Pykälä koskisi vain ympäristöluvanvaraista toimintaa. Tällöin on kyse toiminnasta, josta johdettava jätevesi voi aiheuttaa vesistön, noron tai ojan pilaantumista tai muutoin luvanvaraisesta toiminnasta. Pykälää sovellettaisiin esimerkiksi huoltoaseman hulevesien johtamiseen, vaikka jäteveden johtamiseen ei tällöin erikseen tulisi hakea lupaa.

Pykälän 1 momentin mukaan ympäristöluvassa voitaisiin myöntää oikeus toisen maalla olevan ojan käyttämiseen jäteveden johtamiseen, vaikka tähän ei olisi annettu suostumusta. Säännöksen mukaan oikeus voitaisiin myöntää myös sellaiseen ojaan, johon olisi myönnetty käyttöoikeus 2 momentin mukaan.

Edellytyksenä oikeuden myöntämiseen olisi, ettei jäteveden johtamisesta aiheudu kohtuutonta haittaa maanomistajille ja muille ojittajille tai jätevetä johtaville. Kohtuuttomana haittana voitaisiin pitää esimerkiksi hygieenisesti huonon jäteveden johtamista asuin- tai lomakäytössä olevan rakennuksen läheisyydessä sijaitsevassa avo-ojassa. Jätevesi tulisi tällöin johtaa 2 momentissa tarkoitettussa purkujohdossa. Säännös vastaisi tältä osin voimassa olevaa vesilain 10 luvun 7 §:n 2 momenttia. Määräystä annettaessa olisi otettava huomioon ojan varrella olevat eri kiinteistöt ja arvioitava, ettei pilaantumisesta aiheudu niille kohtuutonta haittaa.

Jäteveden johtamisen tulisi olla myös kiinteistötaloudellisesti perusteltua. Sen tulisi olla teknisesti ja taloudellisesti järkevää toteuttaa esitetyllä tavalla. Säännös vastaisi lähinnä voimassa olevan vesilain 10 luvun 6 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentin mukaan myönnettäisiin käyttöoikeus erotukseksi 1 momentissa tarkoitettusta oikeudesta. Käyttöoikeuden saaminen olisi tarpeen sen vuoksi, että maanomistaja ei ole antanut suostumusta kiinteistönsä käyttöön. Käyttöoikeus perustettaisiin viemäriputken sijoittamiseen toisen maa-alueelle. Jos jäteveden johtamisen vuoksi olisi tarpeen tehdä oja toisen maalle tai putkittaa oja, olisi myös tähän myönnettävä käyttöoikeus. Käyttöoikeutta ei sen sijaan perustettaisi, jos jätevettä johdetaan omalta maalta uomaan, joka virtaa toisen maalle. Käyttöoikeuden myöntämisen kriteerit vastaisivat 1 momentin mukaisia kriteereitä.

Pykälän 3 ja 4 momentissa viitattaisiin ojitusta koskeviin säännöksiin. Ojitusta koskevia säännöksiä sovellettaisiin, jos jäteveden johtamiseksi olisi alitettava maantie, rautatie tai muu kiskotie, eikä tähän olisi saatu suostumusta. Tällainen alittamista koskeva päätös tehtäisiin luvasta erillään siten kuin ojituksesta säädetään.

49 § *Määräys viemäriputkesta.* Pykälä vastaisi voimassa olevaa ympäristönsuojelulain 49 §:ää. Pykälän otsikko muutettaisiin, koska sana purkujohto korvattaisiin uudessa laissa viemäriputkella. Pykälässä viitattaisiin ehdotettavaan vesilakiin vastaavasti kuin voimassa olevaan vesilakiin.

Viemäriputki voi aiheuttaa rakennelmana tai sen rakentamisesta voi aiheutua sellaisenaan vesilain mukaan luvantarve. Luvan tarve voi myös syntyä usein sen vuoksi, ettei jätevettä johtava omista vesialuetta, jolle putki sijoitetaan. Ympäristöluvassa annettaisiin siten vastaavat määräykset vastaavin edellytyksin, kuin mitä annettaisiin erillisessä päätöksessä vesilain mukaan.

58 §. *Luvan muuttaminen.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 4 kohta, jolloin voimassa oleva 4 ja 5 kohta siirtyisivät uudeksi 5 ja 6 kohdaksi. Ehdotettavan 4 kohdan mukaan lupaa voitaisiin muuttaa myös silloin, jos myöhemmin havaitaan, että määräyksen perusteet ovat virheelliset. Esimerkiksi raja-arvo on asetettu väärän olettamuksen mukaan tai määräyksen voimaantulo on epätarkoituksenmukainen. Kyse olisi lähinnä teknisluonteisesta määräyksen oikaisusta vastaamaan todellista tilannetta. Määräyksen muuttaminen ei saisi merkitä toiminnan olennaista muuttamista. Tästä säädetään lain 28 §:n 3 momentissa. Toiminnanharjoittajasta riippumattomasta määräajan pidentämisestä säädetään lisäksi erikseen lain 105 §:ssä.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että siinä viitattaisiin ehdotettavaan vesilakiin vastaavasti kuin voimassa olevaan vesilakiin.

66 §. *Sovellettavat säännökset.* Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että siinä viitattaisiin ehdotettavaan vesilakiin vastaavasti kuin voimassa olevaan vesilakiin.

69 §. *Vakuuden asettaminen korvausasiassa.* Pykälää muutettaisiin siten, että siinä viitattaisiin ehdotettavaan vesilakiin vastaavasti kuin voimassa olevaan vesilakiin.

74 §. *Korvausasian käsittely lupaviranomaisessa.* Pykälän 2 ja 3 momenttia muutettaisiin siten, että niissä viitattaisiin ehdotettavaan vesilakiin vastaavasti kuin voimassa olevaan vesilakiin.

84 §. *Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen.* Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että siinä viitattaisiin ehdotettavaan vesilakiin vastaavasti kuin voimassa olevaan vesilakiin.

103 §. *Jätevesien yleinen puhdistamisvelvollisuus.* Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että siinä viitattaisiin ehdotettavaan vesilakiin vastaavasti kuin voimassa olevaan vesilakiin.

103 a §. *Erityiset säännökset jäteveden johtamisesta toisen maalla.* Pykälä koskisi jäteveden johtamista luvanvaraisesta toiminnasta ja esimerkiksi 103 §:n mukaisesti johdettavaa jätevettä. Käytännössä kunnossapitovelvollisuutta koskevilla erityisillä säännöksillä olisi kuitenkin merkitystä vain silloin, kun jäteveden määrä on suuri ja siitä voi aiheutua esimerkiksi ojan tai noron liettymistä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yleisestä kunnossapitovelvollisuudesta ja velvollisuudesta ehkäistä haitan aiheutuminen. Säännös vastaisi pitkälti voimassa olevan vesilain 10 luvun 6 §:n 2 momenttia ja 9 §:ää.

Jätevettä johtavan tulisi osallistua kunnossapitoon aiheuttamaansa kunnossapitotarvetta vastaavalla määrällä. Jos jätevettä johdetaan toisen maalla olevaan ojaan siten, että huomattava osa ojan vedestä on jätevettä, jätevettä johtava vastaa tarvittaessa yksin ojan kunnossapidosta.

Pykälän 2 momentilla korvattaisiin voimassa olevan vesilain 10 luvun yhteistä viemäriä koskevat säännökset. Momentin mukaan jäteveden johtamiseen käytettyä ojaa hyödyntävät osallistuisivat sen kunnossapitoon osuudellaan. Jos oja on jouduttu putkittamaan tai muutoin siinä on jouduttu tekemään jäteveden johtamiseen liittyviä erityisiä toimia, ei vähäistä hyötyä saavaa voitaisi tällöinkään velvoittaa osallistumaan näihin kustannuksiin. Velvoitteiden jakoon sovellettaisiin muutoin ojitusta koskevia vesilain säännöksiä. Tarvittaessa olisi perustettava ojitusyhteisö vesilain 5 luvun mukaan.

Pykälän 3 momentin mukaan jätevettä johtavan osuudesta kunnossapidosta ja tarkemmasta velvollisuudesta osallistua ojan kunnossapitoon määrättäisiin ympäristöluvassa. Jos tällaisia määräyksiä ei olisi tai jäteveden johtaminen ei perustuisi ympäristölupaan, asiasta päättäisi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Määräykseen sovellettaisiin ojitusta koskevia vesilain säännöksiä.

Pykälän 4 momentin mukaan jäteveden johtamiseen saatu oikeus olisi pysyvä. Jäteveden johtamista ei saisi estää tai vaikeuttaa rakentamisen tai muun toimenpiteen vuoksi. Jos jäteveden johtamiseen liittyvästä ojasta tai purkuputken sijoitta-

misesta olisi sovittu, saisi tällainen järjestely pysyvyyssuojaa vastaavasti kuin vesilain 5 luvun 10 §:ssä säädetään ojasta. Jäteveden johtamiseen sovellettaisiin muutoinkin, mitä vesilain 5 luvun 10 §:ssä säädetään ojasta. Siten esimerkiksi maanomistaja saisi siirtää jäteveden johtamiseen liittyvää ojaa vastaavasti kuin kuivatusveden johtamiseen tarkoitettua ojaa. Tarvittaessa tällaisesta asiasta päätäisi ojitusta koskevien säännösten mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

10.3 Maankäyttö- ja rakennuslaki

161 §. *Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen.* Pykälään tehtäisiin vesilain ehdotetun 4 luvun 8 §:n edellyttämät muutokset, joilla poistettaisiin vesilain ja maankäyttö- ja rakennuslain päällekkäinen sääntely vesijohtojen sijoittamisessa. Ehdotuksen mukaan vesijohdon ja siihen liittyvien vähäisten laitteiden, rakennelmien ja laitosten sijoittaminen muutoin kuin vapaaehtoisin järjestelyin perustuisi pääsääntöisesti maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:ään. Poikkeuksena olisi ainoastaan sijoittamisesta päättäminen ympäristölupaviraston vesilain mukaisen lupapäätöksen yhteydessä. Pykälän 4 momentti koskisi voimassa olevan säännöksen tavoin myös viemäriin sijoittamista.

LAKIEHDOTUKSET

1. Toimikunnan ehdotus uudeksi vesilaiksi

Työryhmä ehdottaa seuraavia täydennyksiä ja muutoksia vesilakitoimikunnan mietintöön (Komiteanmietintö 2004:2) sisältyvän vesilakiehdotuksen pykäliin. Täydennykset ja muutokset on korostettu alleviivauksin ja poistettavat kohdat hakusulkein. Uusia tai kokonaan uudelleen muotoiltuja pykäläitä ei ole korostettu.

2 luku

Yleiset velvollisuudet, oikeudet ja rajoitukset

6 §

Oikeus haitan poistamiseen ja ruoppausmassan sijoittamiseen

Jokaisella, joka kärsii lietteestä, matalikosta tai muusta niihin verrattavasta vesistön käyttöä koskevasta haitasta, on oikeus suorittaa haitan poistamiseksi tarpeellinen toimenpide vesistön tilan ja käyttömahdollisuuksien parantamiseksi jos toimenpide ei 3 luvun 2 §:n nojalla edellytä ympäristölupaviraston lupaa eikä työn suorittamisesta aiheudu vesialueen omistajalle huomattavaa haittaa. Työn aloittamisesta ja suorittamisesta on ennakolta ilmoitettava vesialueen omistajalle tai, vesialueen kuuluessa yhteisalueen osakkaille, yhteisalueen osakaskunnalle yhteisalue lain 26 §:n mukaisesti. Työn aloittamisesta on myös ilmoitettava alueelliselle ympäristökeskukselle siten kuin 14 §:ssä säädetään.

Kulkuväylästä poistetun maan ja muun vesistön pohjasta otetun kiinteän aineen (*ruoppausmassa*) saa ilman omistajan suostumusta sijoittaa toisen vesialueelle, jos sijoittamiseen ei tarvita 3 luvun 2 §:n mukaan ympäristölupaviraston lupaa.

[Maa-alueelle ruoppausmassaa ei

saa sijoittaa ilman maanomistajan suostumusta, ellei ympäristölupavirasto ole antanut siihen lupaa. Ruoppausmassan sijoittamisessa maa-alueelle on lisäksi noudatettava, mitä jätelaissa (1072/1993) säädetään.] Ruoppausmassan sijoittaminen toisen maa-alueelle edellyttää maanomistajan suostumusta. Ympäristölupavirasto voi kuitenkin myöntää luvan ruoppausmassan sijoittamiseen, jos sen sijoittamisesta ei aiheudu alueen käytölle sanottavaa haittaa ja ruoppausmassan sijoittamiseen ei tarvitse hakea ympäristölupaa.

3 luku

Luvanvaraiset vesitaloushankkeet

2 §

[Vesitaloushankkeen yleinen luvanvaraisuus]

Vesistömuutoksen aiheuttamisen luvanvaraisuus

Vesitaloushankkeella on oltava ympäristölupaviraston lupa, kun se voi muuttaa [vesiympäristöä,] vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta, virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää, ja tämä muutos:

1) aiheuttaa tulvan vaaraa tai yleistä vedenvähyyttä;

2) aiheuttaa luonnon ja sen toiminnan vahingollista muuttumista taikka

vesistön tai pohjavesiesiintymän tilan huononemista;

3) melkoisesti vähentää luonnon kauneutta, ympäristön viihtyisyyttä tai kulttuuriarvoja taikka vesistön soveltuvuutta virkistyskäyttöön;

4) aiheuttaa vaaraa terveydelle;

5) olennaisesti vähentää tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesiesiintymän antoisuutta tai muutoin huonontaa sen käyttökelpoisuutta taikka muulla tavalla aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä

6) aiheuttaa vahinkoa tai haittaa kalastukselle tai kalakannoille;

7) aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vesiliikenteelle tai puutavaran uitolle; [tai]

8) vaarantaa puron uoman luonnon-tilan säilymisen, tai

9) [8)]muulla edellä verrattavalla tavalla loukkaa yleistä etua.

4 §

Luvan myöntämisen yleiset edellytykset

Luvan myöntämisen yleisenä edellytyksenä on, että:

1) hakijalla on oikeus hankkeessa käyttöön otettaviin alueisiin, tarvittavat oikeudet myönnetään luvan yhteydessä tai tarvittavien oikeuksien saamista koskeva asia on vireillä muussa viranomaismenettelyssä;

2) ja lisäksi

a) hanke ei sanottavasti loukkaa yleistä tai yksityistä etua, tai

b) hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin; eikä

3) hanke vaaranna yleistä tervey-

dentilaa tai turvallisuutta.

Vaikka 1 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät, lupaa ei saa myöntää hankkeelle, joka aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa tai suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- tai elinkeino-oloja.

5 §

Valtioneuvostossa käsiteltävä asia

(korvaa toimikunnan ehdotuksen 3 luvun 5 §:n)

Jos yleistä turvallisuutta, energiahuoltoa, liikenneyhteyksiä, tulvilta suojautumista, yhdyskunnan vesihuoltoa tai muuta näihin verrattavaa yhteiskunnan kannalta merkittävää tarkoitusta palvelevalla hankkeelle ei voida 4 §:n 2 momentin vuoksi myöntää lupaa, ympäristölupaviraston on siirrettävä asia tältä osin valtioneuvoston ratkaistavaksi.

Valtioneuvosto voi myöntää poikkeuksen 4 §:n 2 momentissa tarkoitusta luvan myöntämisen esteestä, jos hankkeen toteuttaminen on yhteiskunnan kokonaisedun mukaista.

Asia ratkaistaan valtioneuvostossa sen ministeriön esittelystä, jonka toimialaan hanke pääasiallisesti kuuluu. Asiasta on pyydettyvä lausunto hankkeen vaikutuspiirissä olevilta kunnilta ja niiltä ministeriöiltä, joiden toimialaan asia kuuluu.

10 §

Yleiset lupamääräykset

Lupapäätöksessä on annettava tarpeelliset määräykset:

1) hankkeesta ja sen toteuttamisesta aiheutuvien haittojen välttämisestä

siten kuin 2 luvun 7 §:ssä säädetään;

2) maisemoinnista ja muusta työn jälkien poistamisesta; sekä

3) vesistön ja pohjavesiesiintymän tilan säilyttämistä varten tarpeellisista toimenpiteistä ja laitteista.

Vesistön vedenkorkeuteen tai vedenjuoksuun vaikuttavan hankkeen lupapäätöksessä on lisäksi tarvittaessa annettava määräykset veden enimmäis- tai vähimmäiskorkeudesta ja veden juoksutuksen järjestämisestä.

Jos tämän lain mukaan luvanvaraisesta hankkeesta aiheutuu ympäristönsuojelulain 3 §:ssä tarkoitettua vesistön pilaantumista, on lupamääräyksiä annettaessa sovellettava myös, mitä ympäristönsuojelulaissa säädetään lupamääräysten antamisesta.

11 §

Tarkkailu

(korvaa toimikunnan ehdotuksen 3 luvun 11 §:n)

Luvassa on määrättävä tarvittaessa hankkeesta vastaava tarkkailemaan hankkeen toteuttamista ja sen vaikutuksia. Tarkkailuvelvoitetta määrättäessä on otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annettussa laissa tarkoitettussa vesien tilaa koskevassa seurantaohjelmassa on pidetty tarpeellisena seurannan järjestämiseksi. Hankkeen tarkkailun tietoja voidaan käyttää vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa seurannassa ja vesienhoitosuunnitelman laadinnassa.

Lupaviranomainen tai sen määräämä viranomainen voi tarvittaessa määrätä useat luvanhaltijat yhdessä tarkkailemaan toimintojensa vaikutusta (yhteistarkkailu) tai hyväksyä toiminnan tarkkailemiseksi osallis-

tumisen alueella tehtävään seurantaan. Yhteistarkkailu voi koskea ympäristönsuojelulakiin ja vesilakiin perustuvien tarkkailusuunnitelmien hyväksymistä.

Luvassa voidaan toiminnanharjoittaja velvoittaa esittämään tarkkailusuunnitelma 1 tai 2 momentissa tarkoitettun tarkkailun tarkemmasta järjestämisestä lupaviranomaisen tai sen määräämän viranomaisen hyväksyttäväksi niin ajoissa, että tarkkailu voidaan aloittaa toiminnan alkaessa tai muuna toiminnan vaikutusten kannalta tarkoituksenmukaisena ajankohtana. Tarkkailumääräyksiä ja hyväksytyä tarkkailusuunnitelmaa voidaan tarvittaessa muuttaa luvan voimassaolosta huolimatta. Yhteistarkkailun hyväksyneen viranomaisen on muutettava päätöstä, jos yhteistarkkailuun on määrätty osallistumaan uusi toiminnanharjoittaja.

Päätös 2 ja 3 momentissa tarkoitettussa tapauksessa on tehtävä noudattaen soveltuvin osin, mitä ympäristöluvasta säädetään, jollei päätöstä tehdä lupaa myönnettäessä tai muutettaessa. Päätös voidaan muuttaa viran puolesta tai luvanhaltijan, valvontaviranomaisen, yleistä etua valvovan viranomaisen, kunnan tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta. Päätös annetaan julkipanon jälkeen ja siitä on tiedotettava siten kuin 11 luvun 23 §:ssä säädetään lupapäätöksen antamisesta ja tiedottamisesta.

Lupaviranomaisen määräämän viranomaisen 4 momentissa tarkoitettuun päätökseen voidaan hakea kirjallisesti oikaisua lupaviranomaiselta 30 päivän kuluessa päätöksen antamisesta. Oikaisuvaatimus tehdään ympäristölupavirastolle, jos yhteistarkkailuun kuuluvan jonkin toiminnan tarkkailuvelvoite on perustunut sen antamaan päätökseen. Oikaisuvaatimuksena voidaan käsitellä myös

yhteistarkkailun kustannuksien jakamista koskeva erimielisyys. Oikaisuvaatimuksen johdosta tehtyyn päätökseen haetaan muutosta siten kuin 15 luvun 1 §:ssä säädetään.

13 §

Kalatalousvelvoite ja kalatalousmaksu

(korvaa toimikunnan ehdotuksen 3 luvun 13 §:n)

Jos vesitaloushankkeesta aiheutuu kalakannoille tai kalastukselle vahinkoa, hankkeesta vastaava on velvoitettava ryhtymään toimenpiteisiin kalakannoille tai kalastukselle aiheutuvien vahinkojen ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi (*kalatalousvelvoite*) taikka määrättävä maksamaan tällaisten toimenpiteiden kohtuullisia kustannuksia vastaava maksu kalatalousviranomaiselle (*kalatalousmaksu*).

Kalatalousvelvoite tai kalatalousmaksu taikka näiden yhdistelmä määrätään sen mukaan kuin on tarkoituksenmukaista ottaen huomioon hankkeen ja sen vaikutusten laatu, muut haitta-alueella toteutettavat hoitotoimenpiteet ja kalastuksen järjestely. Kalatalousvelvoitetta ei kuitenkaan tule määrätä niin, että toimenpiteiden suorittaminen aiheuttaisi niillä saavutettavaan hyötyyn verrattuna hankkeesta vastaavalle kohtuuttomia kustannuksia.

Kalatalousvelvoite voi olla kalatie, kalataloudellinen kunnostustoimenpide, istutus tai muu kalataloudellinen hoitotoimenpide taikka näiden yhdistelmä. Kalatalousvelvoitteeseen voidaan tarvittaessa sisällyttää toimenpiteiden tuloksellisuuden tarkkailu sillä vesialueella, johon hankkeen vaikutus ulottuu.

Kalatalousmaksu käytetään 1 mo-

mentissa tarkoitettujen toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä niiden tuloksellisuuden seurantaan sillä vesialueella, johon hankkeen vahingollinen vaikutus ulottuu. Ympäristölupavirasto voi tarvittaessa antaa kalatalousviranomaiselle määräyksiä maksun käytöstä.

15 §

Valmistelulupa

Ympäristölupavirasto voi lupapäätöksessään oikeuttaa hakijan ryhtymään jo ennen päätöksen lainvoimaiseksi tulemistä hankkeen toteuttamista valmisteleviin toimenpiteisiin (*valmistelulupa*). Tällainen lupa voidaan myöntää perustellusta syystä, jos:

- 1) valmistelevat toimenpiteet voidaan suorittaa tuottamatta muulle vesien käytölle tai luonnolle ja sen toiminnalle huomattavaa haittaa; ja
- 2) kyseisten toimenpiteiden suorittamisen jälkeen olot voidaan palauttaa entisen veroisiksi siinä tapauksessa, että lupapäätös kumotaan tai luvan ehtoja muutetaan.

Toimenpiteet on lupapäätöksessä tarpeellisilta osin yksilöitävä.

Valmistelulupa voidaan samoin edellytyksin myöntää valitusajan kuluessa tai 14 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä erikseen tehdystä hakemuksesta. Hakemuksesta on kuultava valvontaviranomaisia ja lupapäätökseen muutosta hakeneita. Päätös on tämän jälkeen tehtävä viivytyksettä. Myönnetystä valmisteluluvasta on ilmoitettava välittömästi hallinto-oikeudelle ja muutosta hakeneille. Se, joka on valittanut pääasiassa tehdystä päätöksestä, voi hallinto-oikeudessa vaatia valmistelulupaa koskevaa ratkaisua kumottavaksi tai muutettavaksi ilman, että hänen

olisi siitä erikseen valitettava.

23 §

Luvan määrääminen raukeamaan

(uusi pykälä)

Lupaviranomainen voi hakemuksesta määrätä, että lupa raukeaa, jo

1) luvan haltijaa ei enää ole taikka luvan haltijaa ei voida hankaluudetta saada selville;

2) hanke on menettänyt alkuperäisen merkityksensä; tai

3) luvan haltija sitä pyytää.

Hakemuksen vireillepano-oikeudesta 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa on voimassa, mitä 14 luvun 9 §:ssä säädetään. Luvan haltijan suostumuksella hakijana voi 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa toimia myös muu asianosainen.

Luvan raukeamista koskevassa päätöksessä on annettava tarvittavat määräykset luvassa tarkoitettuun hankkeeseen kuuluvien rakenteiden poistamisesta ottaen huomioon, mitä 2 luvun 10 §:n 2 ja 3 momentissa, 14 luvun 4, 5 ja 7 §:ssä sekä jäljempänä 4 momentissa säädetään.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa luvan haltijalle on, jos hän sitä vaatii, varattava tilaisuus hankkeeseen kuuluvien rakenteiden kunnostamiseen tai muihin toimenpiteeseen, jolla luvan myöntämisen perusteena ollut hankkeen hyöty voidaan olennaisin osin palauttaa. Toimenpide on määrättävä suorittamaan kohtuullisessa ajassa uhalla, että lupa raukeaa ja 3 momentin nojalla määrättyt velvoitteet tulevat voimaan.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa hakijalle voi-

daan päätöksessä myöntää lupa rakenteen pysyttämiseksi sekä oikeus rakenteen lunastamiseen vastikkeetta. Vastaava lupa rakenteen pysyttämiseksi voidaan myöntää myös 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa, jos rakenteen omistaja on luovuttanut rakenteen hakijalle.

Luvan raukeamista koskevassa päätöksessä on toisen omaisuuden kohdistuvat käyttöoikeudet määrättävä raukeamaan. Sama koskee omaksi lunastamista, jollei omistusoikeus ole jo siirtynyt luvan haltijalle.

4 luku

Vedenotto

2 §

Vesialueen omistajan oikeus vedenottoon

Vesialueen omistaja saa sen estämättä, mitä 3 luvun 2 §:n 2 momentissa säädetään, ilman ympäristölupaviraston lupaa ottaa pintavettä tavanomaista kiinteistökohtaista taloutaan varten.

Kun vesistöä ei riitä vettä kaikille sitä 1 momentin mukaiseen käyttöön tarvitseville, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi hakemuksesta päätöksellään [määrätä vesialueen veden käyttämisen rajoittamisesta. Määräystä] rajoittaa vesialueen vedenkäyttöä ottaen huomioon vettä käyttävien tarpeet. Päätöksessä on määrättävä, ovatko annetut määräykset voimassa toistaiseksi vai määräajan. Määräyksiä voidaan muuttaa olosuhteiden muuttuessa uudella päätöksellä.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee soveltuvin osin alueen omistajan ja haltijanoikeutta ottaa pohjavettä.

Yhteisesti omistetun kiinteistön tai alueensaomistajalla on oikeus tässä laissa säädetyin rajoituksin alueelta saatavan pohjaveden ottamiseen sillä tavoin, ettei se aiheuta muille osaomistajille haittaa tai häiriötä eikä estä näitä vastaavanlaisella tavalla käyttämästä alueelta saatavaa pohjavettä.

Yhteisesti omistetun kiinteistön tai alueen osaomistajalla on oikeus tässä laissa säädetyin rajoituksin alueelta saatavan pohjaveden ottamiseen sillä tavoin, ettei se aiheuta muille osaomistajille haittaa tai häiriötä eikä estä näitä vastaavanlaisella tavalla käyttämästä alueelta saatavaa pohjavettä.

8 §

Vesijohdon ja laitteiden sijoittaminen

Vedenottoa koskevassa lupapäätöksessä voidaan antaa oikeus sijoittaa luvan mukaista ottamista palveleva vesijohto toisen alueelle. Vesijohto on sijoitettava toisen alueelle niin, että siitä aiheutuva haitta jää mahdollisimman vähäiseksi.

Muuta kuin luvanvaraista vedenottoa palvelevan vesijohdon samoin kuin lupapäätöksen jälkeen 1 momentissa tarkoitetun vesijohdon sijoittamiseen toisen alueelle sovelletaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamisesta [päättää hakemuksesta kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, jollei kysymys ole johdon sijoittamisesta maa-alueelle vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella tai muulla asemakaava-alueella kuin maankäyttö- ja rakennuslain 10 luvussa tarkoitetulla ranta-asemakaava-alueella. Usean kunnan alueelle ulottuvan vesijohdon sijoittamisesta

päättää kuitenkin hakemuksesta ympäristölupavirasto].

Mitä tässä pykälässä säädetään vesijohdosta, koskee myös johtoon liittyviä vähäisiä laitteita ja rakennelmia samoin kuin vesijohdon kanssa samaan kaivantoon samanaikaisesti sijoitettavaa viemäriä sekä muita vedenottamis- tai jäteveden johtamistoimintaa palvelevia johtoja.

5 luku

Ojitus

1 §

Soveltamisala

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan ojitukseen ja ojan käyttöön. Ojituksella tarkoitetaan maan kuivattamiseksi taikka muunlaisen alueen käyttöä haittaavan veden poistamiseksi toteutettavaa:

- 1) ojan tekemistä;
- 2) ojan, noron tai puron suurentamista tai oikaisemista; sekä
- 3) noron tai puron perkaamista, johon ei sovelleta 6 luvun säännöksiä.

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan myös jäteveteen siten kuin ympäristönsuojelulaissa säädetään.

9 §

Oikeus ojitukseen toisen maalla

Jos asiasta ei sovita, lupapäätöksessä tai ojitustoimituksessa voidaan maan kuivattamiseksi antaa oikeus johtaa vettä toisen ojaan tai vesistöön, tehdä oja taikka ojitusta varten tarpeellinen suojapenger tai pumppu-asema toisen maalle samoin kuin ryhtyä puron tai noron perkaukseen

toisen maalla. Ojaan katsotaan tällöin kuuluvanuoman kummallakin puolella 1 metrin levyinen piennar, jolle sitä määrätty leveämmäksi tai maan laatu vaadi leveämpää piennarta.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen päättää 1 momentissa tarkoitettusta oikeudesta, jos ojitus ei edellytä ympäristölupaviraston lupaa tai ojitustoimitusta. Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sekä asemakaava-alueella, lukuun ottamatta maankäyttö- ja rakennuslain 10 luvussa tarkoitettua ranta-asemakaava-alueita, sovelletaan kuitenkin mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään luonnollisen vedenjuoksun muuttamisesta ja yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamisesta, ellei ojitus palvele asemakaavassa osoitettujen maa- ja metsätalousalueiden maankuivatusta tai sijoitu suurimalta osin vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen tai asemakaava-alueen ulkopuolelle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu oikeus voidaan antaa, jos tämä on tarpeen maan tarkoituksenmukaista kuivattamista varten tai 7 §:n 2 momentissa tarkoitettun seurauksen estämiseksi. Oikeus johtaa vettä toisen putkiojaan voidaan antaa vain, jos veden poisjohtaminen kohtuuttomitta kustannuksitta ei muutoin ole mahdollista.

Toisen maalle tehtävä oja on sijoitettava kiinteistön rajalle tai muutoin sellaiseen paikkaan, että siitä aiheutuu kiinteistön omistajalle mahdollisimman vähän haittaa. Avonaista ojaa, ellei se ole kiinteistön rajalla, ei saa ilman omistajan suostumusta tehdä toisen erityiseen käyttöön otetulle alueelle eikä myöskään, jos se ei ole välttämätöntä, toisen salaojitetulle alueelle.

Maanomistajalla on oikeus käyttää ojasta nostettu maa hyväkseen. Jos

maanomistaja ei halua käyttää maata, tulee hankkeesta vastaavan panna maa ojan viereen tai muuhun sellaiseen paikkaan, jossa se ei aiheuta maanomistajalle haittaa eikä estä veden valumista ojaan tai aiheuta ojan luiskan sortumista, taikka viedä maa pois.

8 luku

Vesivoiman hyväksikäyttö

5 a §

Oikeus aloitteen tekemiseen määräaikaisen käyttöoikeuden päättyessä

(uusi pykälä)

Jos vesivoiman omistaja ei entisin tai kohtuullisiksi katsottavin uusin ehdoin halua uudistaa sopimusta, jolla vesialue on annettu vuokralle vesivoiman käyttämistä varten tai jolla 3 §:ssä tarkoitettu määräaikainen käyttöoikeus on luovutettu, vuokrat tai käyttöoikeuden haltijalla on oikeus tarjota vesivoiman omistajalle ja muille vesivoiman osakkaille osallistumista hankkeeseen siten kuin tässä luvussa säädetään. Vuokra- tai käyttöoikeuden haltijalla on tämä oikeus myös silloin, kun hänen osuutensa vesivoimasta on vähemmän kuin puolet.

11 luku

Hakemusmenettely

18 §

Päätösharkinta

Ympäristölupaviraston ja kunnan

ympäristönsuojeluviranomaisen on tutkittava asiassa annetut lausunnot ja tehdyt muistutukset sekä lupa-asiassa luvan myöntämisen edellytykset.

Lupa-asiassa lupa myönnetään, jos hanke täyttää tässä laissa ja tämän lain nojalla annetuissa asetuksissa säädetty edellytykset luvan myöntämiselle.

Ympäristölupaviraston päätöstä 3 luvun 5 §:ssä tarkoitetussa lupa-asiassa ei saa antaa ennen kuin valtioneuvoston sanotussa lainkohdassa tarkoitettu päätös on saanut lainvoiman.

20 §

Hakemuksen täydentäminen

(korvaa toimikunnan ehdotuksen 11 luvun 20 §:n)

Jos ympäristölupavirasto katsoo, että asia on 3 luvun 5 §:n 1 momentin nojalla siirrettävä valtioneuvoston ratkaistavaksi, hakijalle on tarvittaessa varattava tilaisuus täydentää hakemustaan tai esittää lisäselvitystä.

Ympäristölupaviraston on tarvittaessa varattava tilaisuus muistutusten ja mielipiteiden esittämiseen asiassa esitetystä uudesta selvityksestä siten kuin tämän luvun 7 §:ssä säädetään.

Ympäristölupaviraston on toimitettava valtioneuvostolle asian ratkaisemiseksi tarpeelliset asiakirjat mukaan lukien tiivistelmä hankkeesta, sen yleisestä merkityksestä, hankkeen hyödyistä ja arvioidusta vaikutuksista ympäristöön, vesiluontoon sekä vaikutusalueen asutus- ja elinkeino-oloihin samoin kuin yhteenve-to asiassa esitetyistä muistutuksista ja mielipiteistä

13 luku

Korvaukset

(Osin uudelleen kirjoitetut säännökset korvaavat toimikunnan ehdotuksen 13 luvun)

1 §

Korvausvelvollisuus

Tämän lain tai siihen perustuvan luvan nojalla suoritetusta tai suoritettavasta toimenpiteestä aiheutuva edunmenetykset on korvattava siten kuin tässä luvussa säädetään, jos edunmenetykset aiheutuu:

1) luvan mukaisesta vesitalous-hankkeesta;

2) oikeudesta käyttää tai lunastaa toiselle kuuluvaa omaisuutta;

3) toimenpiteestä joka 3 luvun 2 §:n mukaan on luvanvarainen, mutta johon lupaa ei ole haettu sen vuoksi, ettei siitä ole voitu otaksua aiheutuvan sanotussa lainkohdassa tarkoitettuja seurauksia; ja

4) edellä 2 luvun 5 ja 6 §:ssä, 5 luvun 11 §:ssä, 9 luvun 5 §:ssä, 10 luvun 8 §:ssä ja 18 luvun 5 §:ssä tarkoitetusta toimenpiteestä sekä 9 luvun 8 §:ssä tarkoitetusta uittovahingosta.

Hankkeesta vastaava on velvollinen suorittamaan tässä luvussa tarkoitetun korvauksen. Jos hankkeesta vastaavia on useita, ovat he yhteisvastuullisesti velvollisia korvauksen suorittamiseen.

2 §

Korvausten määrääminen eräissä tilanteissa

Vesijohdon, viemärin tai muun sellaisen johdon, ojan taikka vesistöön

tai sen rannalle tehdyn tai tekeillä olevan tässä laissa tarkoitetun laitteen tai rakennelman virheellisestä toiminnasta aiheutunut edunmenetyks on korvattava siten kuin 1 §:ssä säädetään, jos virheellinen toiminta ei aiheudu poikkeuksellisesta ulkopuolisesta syystä. Omistaja ja haltija vastaavat yhteisvastuullisesti edunmenetyksen korvaamisesta tuottamukseen riippumatta. Muu kuin omaisuutta välittömästi kohdannut edunmenetyks korvataan kuitenkin vain, jos omistaja tai haltija ovat menelleet tahallisesti tai tuottamuksellisesti.

Vesistöissä kulkemisesta aiheutuneen edunmenetyksen korvaamisesta vastaa aluksen omistaja aluksen ohjauksessa tai hoidossa tapahtuneesta tuottamuksesta riippumatta. Korvaus on määrättävä siten kuin tässä luvussa ja laivanisännän vastuun rajoittamisesta ja meripanttioikeudesta erikseen säädetään. Valtaväylään tai yleiseen kulkuväylään laittomasti pannulle esineelle aiheutunutta edunmenetystä ei korvata. Sama koskee vesistöissä olevaa pyydystä, ellei edunmenetystä ole aiheutettu tahallisesti tai törkeällä varomattomuudella. Jos vahingoittuneen omaisuuden puutteellinen kunto tai hoito ovat vaikuttaneet edunmenetyksen aiheutumiseen, on tämä otettava huomioon korvausta määrättäessä.

Tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesta toimenpiteestä aiheutuneen edunmenetyksen sekä tämän lain mukaisesta toimenpiteestä johtuvan henkilövahingon korvaamiseen sovelletaan vahingonkorvauslakia (412/1974) ja ympäristövahinkojen korvaamisesta annettua lakia (737/1994), jäljempänä ympäristövahinkolaki. Ympäristövahinkolakia sovelletaan myös 1 momentissa tar-

koitun edunmenetyksen korvaamiseen, jos kyse on mainitun lain tarkoittamasta ympäristövahingosta.

3 §

Korvausasioita käsittelevät viranomaiset

Ympäristölupavirasto käsittelee muut kuin 2 - 3 momentissa tarkoitetut edunmenetyksen korvaamista koskevat asiat.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee sen myöntämään lupaan tai oikeuteen liittyvät korvausasiat sekä ojitukseen liittyvät korvausasiat, jotka eivät kuulu ojitustoimitukseen.

Henkilövahingon korvaamista koskeva asia käsitellään kärjäoikeudessa. Jos 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua epäkuntoon joutumisesta aiheutuu ympäristövahinkolaissa tarkoitettua ympäristövahinkoa eikä asia ympäristönsuojelulain 72 §:n mukaan kuulu ympäristölupaviraston käsiteltäväksi, käsitellään tätä koskeva asia kärjäoikeudessa. Kärjäoikeudessa käsitellään myös tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesta toimenpiteestä aiheutuneen sekä 2 §:n 2 momentissa tarkoitettun edunmenetyksen korvaamista koskeva asia, jollei 4 §:stä, 14 luvun 4 §:stä tai merilaista (674/1994) muuta johdu.

4 §

Hakemusasiaan liittyvät korvaukset

Myöntäessään tämän lain mukaisen luvan tai oikeuden on lupaviranomaisen viran puolesta määrättävä hankkeesta aiheutuvat edunmenetykset

korvattavaksi, ellei 11 luvun 19 §:stä muuta johdu.

Ympäristölupaviraston on lupa-asian yhteydessä käsiteltävä hakemuksessa tarkoitetusta toiminnasta ennen lupa-asian ratkaisemista aiheutuneen edunmenetyksen korvaamista koskeva vaatimus, jollei siitä aiheudu olennaista viivästyä. Jos ympäristölupavirasto ei käsittele vaatimusta lupa-asian yhteydessä, se käsitellään erillisenä asiana. Korvausvaatimuksen erikseen käsittelemistä koskevaan ratkaisuun ei saa hakea valittamalla muutosta.

5 §

Erilliset korvausasiat

Ympäristölupavirastossa voidaan aiemman ratkaisun estämättä vaatia hakemuksella korvausta edunmenetyksestä, jota lupaa myönnettäessä ei ole ennakoitu. Jos edunmenetyksen aiheuttaneen luvan on myöntänyt kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, on hakemus osoitettava mainitulle viranomaiselle.

Ympäristölupavirastossa on vaadittava hakemuksella korvausta sellaisesta edunmenetyksestä, jonka aiheuttaneeseen toimenpiteeseen ei vaadita tämän lain mukaista lupaa ja 2 §:n 1 momentissa tarkoitetusta edunmenetyksestä, joka ei kuulu käräjäoikeudessa käsiteltäviin asioihin.

Korvausta edunmenetyksestä, joka aiheutuu 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetusta toimenpiteestä on vaadittava lupa-asian yhteydessä. Jos vaatimusta ei voida käsitellä lupa-asian yhteydessä, on korvausta vaadittava ympäristölupavirastossa erillisellä hakemuksella.

Ojituksesta aiheutuvan 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun edunmenetyksen korvaamista on vaadittava hakemuksella kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa.

6 §

Korvattava edunmenetys

Jollei jonkin toimenpiteen osalta ole korvauksesta muuta säädetty, on 1 §:ssä tarkoitettuna edunmenetyksenä korvattava:

1) edunmenetys, joka aiheutuu tämän lain nojalla myönnetystä käyttöoikeudesta tai oikeudesta lunastaa omaksi kiinteää tai irtainta omaisuutta;

2) kiinteän tai irtaimen omaisuuden tai sen osan muusta kuin 1 kohdassa mainitusta syystä aiheutuva menettäminen, vahingoittuminen tai huononeminen, omaisuuden käytön estyminen tai vaikeutuminen, sen tuoton vähentyminen, edellä mainituista seikoista aiheutuvan arvon aleneminen sekä omistusoikeuteen perustuvan muunkin varallisuusarvoisen edun menettäminen mukaan lukien omaisuuden siirtämisestä ja toisella tavalla muuttamisesta koituvat kustannukset;

3) edellä 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua edunmenetyksestä johtuva, samalle omistajalle kuuluvan muun kiinteän tai irtaimen omaisuuden käyttöarvon väheneminen tai arvon alentuminen tai rakennuksen tai muun omaisuuden siirtämisestä tai uudelleen rakentamisesta koituvat kustannukset;

4) rasite- tai nautintaoikeuden, vesivoiman käyttöoikeuden, kalastusoikeuden sekä niihin verrattavan muun erityisen oikeuden menettäminen, sen käyttämisen estyminen tai vaikeutuminen samoin kuin sellaiseen oikeuteen perustuvan muunkin

varallisuusarvoisen edun menettäminen, vuokraan perustuvan oikeuden osalta kuitenkin vain siltä osin, kuin vuokralaisella ei ole oikeutta tämän luvun 19 §:ssä säädettyyn vuokramaksun alennukseen;

5) rakennuksen tai muun rakennelman, laitteen tai kaluston käyminen osittain tai kokonaan hyödyttömäksi edellä 4 kohdassa tarkoitetun edunmenetyksen takia;

6) muuhun kuin omistusoikeuteen tai 4 kohdassa tarkoitettuun erityiseen oikeuteen perustuvan, edun käyttäjälle tarpeellisen veden saannin tai vesialueen tai sen rannan muun tärkeän käyttämismahdollisuuden estyminen tai huomattava vaikeutuminen;

7) porotalouden tai ammattimaisen kalastuksen estyminen tai vaikeutuminen muissakin kuin edellä tarkoitetuissa tapauksissa; ja

8) liikkeen harjoittamisen keskeytyminen toimenpiteen kohteeksi joutuneella kiinteistöllä sekä sellaiselta kiinteistöltä muuttamisesta johtuvat kustannukset.

Jos 1 momentin nojalla korvattava edunmenetys aiheutuu melusta, täri-nästä, säteilystä, valosta, lämmöstä, hajusta tai niitä vastaavasta häiriöstä, sovelletaan, mitä ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain 12 §:ssä säädetään.

Alueen omistajalla ei ole oikeutta saada korvausta alueelta otettavasta vedestä. Korvattavana edunmenetyksenä pidetään kuitenkin veden ottamisesta omistajalle tai muun erityisen oikeuden nojalla pohjavettä käyttävälle aiheutuvaa veden saannin huonontumista, jos se ei ole vähäinen. Käyttöoikeudesta suoritettavaa korvausta määrättäessä on otettava huomioon myös pohjaveden ottomahdollisuuteen perustuva maan lisäarvo.

7 §

Yleiskäytön estyminen tai vaikeutuminen

Edellä 6 §:n nojalla korvattavaksi edunmenetykseksi ei katsota tässä laissa säädettyyn yleiskäyttöön perustuvan vesistöissä kulkemisen ja uiton estymistä tai vaikeutumista, ellei 6 §:n 1 momentin 6 ja 7 kohdista muuta johdu.

8 §

Korvauksen määrä

Tämän luvun 6 §:n 1 momentin 1-5 kohdissa tarkoitettusta edunmenetyksestä on määrättävä täysi korvaus, ellei 4 momentista tai 9 §:stä muuta johdu. Korvaus kiinteän omaisuuden tai siihen kuuluvan osan luovuttamisesta tai kiinteään omaisuuteen perustetusta käyttöoikeudesta on määrättävä siten kuin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetään, ellei tässä laissa toisin säädetä.

Jos korvaukseen oikeutetun omaisuudelle koituu edunmenetyksen aiheuttaneesta toimenpiteestä välittömästi hyötyä eikä hän sen perusteella ole velvollinen osallistumaan hankkeen kustannuksiin, on hänen saamansa hyöty kohtuuden mukaan sovitellen otettava huomioon korvausta määrättäessä.

Tämän luvun 6 §:n 1 momentin 6-8 kohdassa tarkoitettusta vahingosta on määrättävä korvaus olosuhteiden mukaan ottamalla huomioon myös korvaukseen oikeutetulle hankkeesta välittömästi koituva hyöty, jos hänen ei ole osallistuttava hankkeen kustannuksiin.

Korvaus maapohjaan ja sillä ole-

viin rakennuksiin, rakennelmiin ja laitteisiin kohdistuvasta edunmenetyksestä on määrättävä puolitoistakertaisena, jos se aiheutuu oikeudesta lunastaa, ottaa pysyvään käyttöön tai muuttaa vesialueeksi toiselle kuuluva maa-alue. Myös korvaus perustetusta käyttöoikeudesta vesivoimaan tai menetetyistä vesivoimasta on määrättävä puolitoistakertaisena. Ojaa, vesijohtoa tai ottamoa taikka viemäriä varten tarvittavan alueen käyttö- tai lunastusoikeudesta aiheutuva edunmenetyks korvataan kuitenkin siten kuin 1 - 2 momentissa säädetään.

9 §

Lunastusvelvollisuus

Saatettaessa tähän lakiin perustuvalla toimenpiteellä toiselle kuuluva maa-alue pysyvästi veden alle tai aiheutettaessa muutoin välittömästi huomattavaa pysyvää haittaa toisen kiinteistön tai siihen kuuluvan alueen käyttämiseksi, voidaan omistajan vaatimuksesta kysymyksessä oleva kiinteistö, yhteisalue tai niiden osa määrätä lunastettavaksi. Jos osa tällaisesta alueesta lunastetaan omistajalta tai hän menettää mahdollisuuden sen käyttämiseen ja jäljelle jäävän osan käyttämiseksi aiheutuu tästä huomattavaa pysyvää haittaa, on haittan kohteena oleva alue omistajan vaatiessa määrättävä lunastettavaksi.

Lunastettavaksi voidaan omistajan vaatimuksesta määrätä myös sellainen hyödyttömäksi käyvä kiinteä tai irtain omaisuus, josta sen omistajalla on oikeus vaatia korvausta 6 §:n 1 momentin 3 tai 5 kohdan perusteella, jos omistajan tyytymistä korvaukseen edunmenetyksestä ei ole pidettävä kohtuullisena.

Tämän pykälän nojalla suoritettava korvaus on puolitoistakertainen sel-

laisen alueen osalta, jota 8 §:n 4 momentissa tarkoitetaan.

10 §

Korvauksesta sopiminen

Asianosaiset saavat sopia korvauksen suorittamisesta ja määrästä sekä muistakin korvausta koskevista seikoista. Sopimus on laadittava kirjallisena.

Jos sopimus koskee kiinnitettyä kiinteää omaisuutta tai yrityskiinnityksen piiriin kuuluvaa omaisuutta, on sopimukseen saatava saatava tällaisen oikeuden haltijan suostumus.

11 §

Edunmenetyksen ehkäiseminen tai vähentäminen erityisin toimenpitein

Korvausvelvollinen on määrättävä, jos tätä on pidettävä kohtuullisena, korvauksen sijasta omalla kustannuksellaan tekemään tämän lain mukaan korvattavan edunmenetyksen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi tarpeelliset toimenpiteet, joiden kustannukset eivät suhteettomasti ylitä edunmenetyksestä maksettavan korvauksen määrää.

12 §

Vedensaannin turvaaminen

Jos luvanvarainen vesitaloushanke estää tai huomattavasti vaikeuttaa vedenottoa, ympäristölupaviraston on korvaukseen oikeutetun vaatimuksesta määrättävä korvausvelvollinen korvausten sijasta tekemään tarpeelliset toimenpiteet vedensaannin turvaamiseksi.

Korvaukseen oikeutettu vastaa 1 momentin nojalla tehtyjen laittei-

den ja rakennelmien kunnossapidosta, jollei ympäristölupavirasto olosuhteet huomioon ottaen toisin määrää.

Jos 1 momentissa tarkoitettu edunmenetyksistä aiheutuva vedennottaminen tai käyttäminen, ympäristölupavirasto voi korvauksen sijasta antaa korvaukseen oikeutetulle oikeuden saada ottamasta enintään hänen aiempaa kulutusta vastaavan määrän vettä. Oikeuden antamisesta ei saa aiheutua kohtuuttomia kustannuksia, eikä se saa vaarantaa ottamon käyttötarkoitusta. Oikeus on voimassa niin kauan kuin ottamoa käytetään. Oikeudenhaltija on velvollinen maksamaan saamastaan vedestä sitä vastaavan osuuden ottamon käyttökustannuksista. Korvausvelvollinen vastaa tarvittavan vesijohdon tekemisestä ja kunnossapidosta.

Jos tässä pykälässä tarkoitettu toimenpiteestä aiheutuva hyöty on 1 momentissa tarkoitettua edunmenetyksistä suurempi, ympäristölupavirasto voi toimenpiteestä päätettäessä velvoittaa korvaukseen oikeutetun kohtuuden mukaan osallistumaan toimenpiteen kustannuksiin enintään hänen saamaansa hyötyä vastaavalla osuudella.

13 §

Korvauksen maksaminen

Korvausvelvollisuutta koskevassa ratkaisussa on määrättävä, milloin ja miten korvaus suoritetaan. Vahvistettu korvaus on määrättävä maksettavaksi yhdellä kertaa, jolleivät erityiset syyt vaadi sen maksamista määräajoin. Määräajoin maksettavan korvauksen suorittamisesta voidaan korvauksen saajan vaatimuksesta määrätä asetettavaksi ympäristölupaviraston hyväksymä vakuus.

Lupapäätöksessä on määrättävä, milloin saadaan ryhtyä päätökseen perustuviin toimenpiteisiin, joista on suoritettava korvausta.

Kertakaikkinen rahakorvaus on määrättävä maksettavaksi tai asianmukaisesti talletettavaksi ympäristölupaviraston määräämänä aikana ennen korvausvelvollisuuden aiheuttavaan toimenpiteeseen ryhtymistä, jolleivät asianosaiset toisin sosti tai 3 luvun 15 §:stä tai 11 luvun 19 §:n 2 momentista muuta johdu. Korvaus on kuitenkin maksettava viimeistään vuoden kuluttua siitä, kun päätös sai lainvoiman. Korvaus on määrättävä maksettavaksi 30 päivän kuluessa korvauspäätöksen antamisesta 1 §:n 1 momentin 3 kohdan tilanteissa ja 11 luvun 19 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, jos luvassa tarkoitettu toiminta on aloitettu.

Korvaus 5 §:n 1 - 3 momentissa tarkoitettu edunmenetyksestä on määrättävä maksettavaksi kolmenkymmenen päivän kuluttua päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta. Määräajoin maksettavan korvauksen osalta tätä momenttia sovelletaan kuitenkin vain niihin maksueriin, jotka kohdistuvat korvauspäätöstä edeltävään aikaan.

14 §

Korvaukselle suoritettava korko

Määrättäessä korvaus 5 §:n 1 - 3 momentissa tarkoitettu edunmenetyksestä on samalla määrättävä maksettavaksi vuotuista korkoa kuusi prosenttia eräpäivään saakka siitä hetkestä, jolloin korvausvaatimus esitettiin tai sitä koskevan korvauskysymyksen käsittely muutoin tuli vireille.

Jos korvausvelvollisuuden aiheuttavaan toimenpiteeseen saadaan ryh-

tyä ennen korvauksen määräämistä, maksamista tai tallettamista tai jos siihen jo on ryhdytty 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla, on korvaukselle määrättävä suoritettavaksi vuotuista korkoa kuusi prosenttia toimenpiteeseen ryhtymisestä eräpäivään saakka.

Määräajoin maksettavan korvauksen osalta 1-2 momenttia sovelletaan kuitenkin vain niihin maksueriin, jotka kohdistuvat korvauspäätöstä edeltävään aikaan.

Eräpäivän jälkeiseltä ajalta on viran puolesta määrättävä maksettavaksi korkoa sen mukaan kuin korkolaissa säädetään viivästyskorosta.

15 §

Korvauksen palauttaminen

Korvauksen maksajalla on oikeus vaatia perusteetta tai liikaa maksetun korvauksen palauttamista hakemuksella ympäristölupavirastossa. Ympäristölupavirasto tai muutoksenhakuviranomaisen voi korvauksen määrä ja olosuhteet huomioon ottaen määrätä, ettei korvausta tarvitse palauttaa.

16 §

Kiinnitetylle omaisuudelle maksettava korvaus

Jos kertakaikkinen korvaus määrätään suoritettavaksi kiinteistön tai siihen kuuluvan alueen luovuttamisesta, kiinteään omaisuuteen perustetusta käyttöoikeudesta tai siihen tämän lain nojalla muutoin kohdistetusta toimenpiteestä ja kysymyksessä olevaan omaisuuteen on vahvistettu kiinnitys, tulee ympäristölupaviraston samalla määrätä, että korvaus on päätöksen saatua lainvoiman talletet-

tava lääninhallitukseen ja jaettava niin kuin ulosmitatun omaisuuden myyntihinnasta säädetään. Panttioikeuden haltijalla on talletettuun korvausmäärään yhtäläinen oikeus kuin hänellä oli panttioikeuden kohteena olleeseen omaisuuteen.

Korvausta ei tule määrätä talletettavaksi, jos panttioikeuden haltija suostuu korvauksen tallettamatta jättämiseen. Korvausta ei tule myöskään määrätä talletettavaksi, jos vakuuden arvo ei korvattavan edunmenetyksen vähäisyyden tai muun tällaisen syyn vuoksi ole sanottavasti heikentynyt.

Jos edunmenetyksestä suoritettava korvaus kohdistuu kiinnitettyyn kiinteään omaisuuteen ja perustuu sellaiseen toimenpiteeseen, joka tulee samalle omistajalle kuuluvan muun kiinteistön tai luonteeltaan itsenäisen hankkeen hyväksi, on lupaa toimenpiteeseen myönnettäessä vahvistettava edunmenetystä vastaava korvaus ja määrättävä se talletettavaksi siten kuin 1 ja 2 momentissa säädetään.

17 §

Korvaus omaisuuteen kuuluvana etuna

Kiinteälle omaisuudelle tai kiinnituskelpoiselle laitokselle aiheutuvas- ta edunmenetyksestä määräajoin maksettavaksi määrätty korvaus kuuluu kysymyksessä olevaan omaisuuden etuna, jota ei siitä voida erottaa.

18 §

Vuokramaksun alentaminen

Jos joku hallitsee aluetta vuokraoikeuden nojalla ja vuokralainen tässä laissa tarkoitetun toimenpiteen vuoksi menettää alueen osan hallinnan tai

käyttömahdollisuuden, hänellä on oikeus näin kärsimäänsä menetystä vastaavilta osin saada vuokramaksua alennetuksi. Vuokramaksun alentamista koskeva asia käsitellään käräjäoikeudessa.

19 §

Korvausvelvollisuuden poistaminen

Jos luvan saajan on 14 §:n 2 momentin nojalla maksettava korvaus tai osa siitä ennen toimenpiteen aloittamista, ja hän sittemmin ilmoittaa luopuvansa hankkeesta, jota ei ole aloitettu, ympäristölupavirasto voi luvanhaltijan hakemuksesta todeta luvan rauenneeksi ja poistaa siinä asetetun korvausvelvollisuuden.

20 §

Korvaussäännösten soveltaminen ojitukseen

Ojitusta koskevilla asioilla on soveltuvien kohdina noudatettava tämän luvun 2 §:n 1 momentin, 4, 5, 10, 11 ja 13 - 18 §:n säännöksiä. Luvanvaraiseen ojitukseen sovelletaan kuitenkin myös muita tämän luvun säännöksiä.

15 luku

Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

1 a §

Muutoksenhaku valtioneuvostossa käsiteltävässä asiassa

(uusi pykälä)

Ympäristölupaviraston 3 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuun

päätökseen, jolla asia on siirretty valtioneuvostossa käsiteltäväksi, haetaan muutosta valtioneuvoston asiansa antaman päätöksen yhteydessä.

Valtioneuvoston päätös annetaan julkipanon jälkeen. Valtioneuvoston päätökseen saa hakea valittamalla muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

6 §

Päätöksen täytäntöönpano muutoksenhausta huolimatta

Muutoksenhakuun ei sovelleta hallintolainkäyttölain 6 luvun säännöksiä lainvoimaa vailla olevan päätöksen täytäntöönpanosta, jollei tästä laista muuta johdu.

Vaasan hallinto-oikeus voi perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi, hakijan pyynnöstä päätöksessä määrätä, että hanke voidaan valituksesta huolimatta kokonaan tai osaksi aloittaa lupapäätöstä noudattaen, jos hakija asettaa hyväksyttävän vakuuden niiden edunmenetysten ja kustannusten korvaamiseksi, jotka päätöksen kumoaminen tai lupamääräysten muuttaminen voi aiheuttaa. Vakuus asetetaan lääninhallitukselle. Vaatimus vakuuden asettamisesta ei koske valtiota tai sen laitosta eikä kuntaa tai kuntayhtymää. Tarvittaessa Vaasan hallinto-oikeus voi määrätä täytäntöönpanon lupapäätöstä suppeammaksi tai määrätä täytäntöönpanon ajankohdasta.

Korkein hallinto-oikeus voi määrätä, että 1 momentin nojalla annettu määräys lakkaa olemasta voimassa.

Ympäristölupavirasto voi määrätä, että 14 luvun 4 §:ssä tarkoitettu kieltä tai määräystä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Vaasan hallinto-oikeus voi antaa vastaavan

määräyksen ympäristölupaviraston päätöksestä valitettaessa sekä määrätä, että annettu määräys lakkaa olemasta voimassa.

Lupaviranomaisen määräämä viranomaisen voi päättää, että 3 luvun 11 §:n 3 momentissa tarkoitettua päätöstä on noudatettava oikaisuvaatimuksesta ja muutoksenhausta huolimatta.

16 Luku

Rangaistussäännökset

2 §

Vesilain luparikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta:

1) aiheuttaa 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettua vesistömuutoksen tai ryhtyy 3 luvun 3 §:ssä tai 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettuihin toimiin taikka aiheuttaa 2 luvun 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua seurauksen ilman tämän lain mukaista ympäristölupaviraston lupaa tai 2 luvun 9 §:n 2 momentissa tarkoitettua poikkeuslupaa,

2) toteuttaa hankkeen luvan vastaisesti tai muutoin laiminlyö lupamääräyksen noudattamisen,

3) laiminlyö saattaa lupaan perustuvan hankkeen loppuun ja tästä saattaa aiheutua haittaa tai vaaraa toiselle tai toisen omaisuudelle,

4) laiminlyö lakiin tai lupaan perustuvan velvollisuutensa pitää kunnossa patoa, rakennelmaa, laitetta tai pengertä vesistössä tai sen ulkopuolella, tai

5) laiminlyö lakiin tai lupaan perustuvan velvollisuutensa kulkuväylän ylläpitämiseen,

on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *vesilain luparikkomuk-*

sesta sakkoon.

18 luku

Erinäisiä säännöksiä

11 §

Käsittelymaksu

Tämän lain mukaisen asian käsittelystä ympäristölupavirastossa ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa voidaan periä maksu, jonka suuruutta määrättäessä noudatetaan, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) ja sen nojalla annettavassa ympäristöministeriön asetuksessa säädetään. Kunnalle perittävän maksun on soveltuvin osin vastattava valtion maksuperustelakia. Maksun perusteet määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä taksassa. Maksua ei peritä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepannun asian käsittelystä. Muiden vaatimuksesta vireillepannun asian käsittelystä saadaan periä maksu, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana.

Ympäristölupavirasto voi vaatia kustannuksia varten suoritettavaksi ennakkomaksun uhalla, että asian käsittelyä ei jatketa ennen kuin maksu on suoritettu tai hyväksyttävä vakuus sen maksamisesta asetettu. Kustannukset saadaan periä ympäristölupaviraston laatiman laskelman perusteella niin kuin tämän luvun 10 §:ssä säädetään, lukuun ottamatta toimituskirjojen lunastuksia, joiden osalta on noudatettava niistä erikseen voimassa olevia säännöksiä.

Lupaviranomaisen määräämän viranomaisen 3 luvun 11 §:n 3 momentissa tarkoitettua päätöksestä voidaan periä maksu siten kuin tämän

pykälän 1 momentissa säädetään.

[13 §

Ruoppausmassan sijoittaminen

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia määräyksiä ruoppausmassan sijoittamisesta ja sijoittamisen edellytyksistä Suomen talousalueella ja aluevesillä sekä ruoppausmassan haitallisten aineiden arviointiperusteista ja raja-arvoista.]

19 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

3 §

Aikaisemmin voimassa olleiden säännösten soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuun hankkeeseen tai toimenpiteeseen, joka on laillisesti aloitettu ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan aikaisemmin voimassa olleita säännöksiä ja määräyksiä, jollei tässä luvussa muuta säädetä.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa ollut tässä laissa tarkoitettua hanketta tai toimenpidettä koskeva lupa on sellaisenaan voimassa. Hankkeen ja toimenpiteen toteuttamiseen sekä luvan tarkistamiseen sovelletaan, mitä lupapäätöksessä määrätään sekä aikaisemmin voimassa olleita säännöksiä ja määräyksiä, jollei tässä luvussa muuta säädetä.

[Tämän lain voimaan tullessa voimassa ollut lupa raukeaa, jos sen mukaista hanketta ei ole toteutettu lupapäätöksessä määrättyssä tai myöhemmin pidennetyssä ajassa.

Tarkistettaessa voimassaolevaa lupaa tämän luvun tai aikaisemmin

voimassa olleiden säännösten nojalla, noudatetaan soveltuvin osin mitä 11 luvussa säädetään.]

Jos ennen tämän lain voimaantuloa annetussa tämän lain mukaista hanketta tai toimenpidettä koskevassa luvassa on määrätty lupamääräysten tarkistamisesta, tarkistamiseen sovelletaan tämän lain aineellisia säännöksiä sekä mitä jäljempänä 14 §:n 2 momentissa säädetään luvan haltijan oikeudesta saada korvaus tai vaatia hankkeen lunastamista. Muutoin luvan määräysten tarkistamiseen sovelletaan, mitä luvassa määrätään ja tässä luvussa säädetään. Tarkistamisessa noudatettavaan menettelyyn sovelletaan soveltuvin osin, mitä 11 luvussa säädetään.

4 §

Valvonta- ja hallintopakkosäännöksiä koskeva siirtymäsäännös

Tämän lain 14 luvun säännöksiä valvonnasta ja hallintopakosta sovelletaan myös hankkeisiin ja toimenpiteisiin, joihin [3 §:n 1 momentin] tämän luvun mukaan sovelletaan aikaisemmin voimassa olleita säännöksiä.

12 §

Luvan haltijan oikeus hakea uuden lain mukaista lupaa

(Uudet 12 ja 13 § korvaavat toimikunnan ehdotuksen 19 luvun 12 §:n)

Sille, joka on ennen tämän lain voimaantuloa saanut luvan vesitaloushankkeeseen tai joka muutoin on laillisesti toteuttanut toimenpiteen ennen tätä lakia voimassa olleiden säännösten nojalla, voidaan hakemuksesta myöntää tämän lain mukainen lupa. Lupa voidaan myöntää

antamalla samalla sellaiset tämän lain nojalla yleisen tai yksityisen edun suojaamiseksi tarpeelliset määräykset, jotka eivät sanottavasti vähennä hankkeesta saatavaa hyötyä eivätkä aiheuta hankkeen tuottamaan hyötyyn nähden kohtuuttomia kustannuksia.

Jos 1 momentissa tarkoitettua lupaa haetaan 1.1.2015 jälkeen, hankkeeseen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään uuden luvan hakemisesta.

13 §

Aikaisemmin annetun päätöksen selventäminen

(uusi pykälä)

Jos hankkeelle on ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla myönnetty viranomaisen päätöksellä lupa tai oikeus ja luvan tai oikeuden sisällöstä taikka haltijasta on epäselvyyttä, voidaan tällaista päätöstä selventää tämän lain mukaisella päätöksellä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa päätöksessä tulee antaa aikaisemmin annettuun päätökseen perustuvat tai sitä tarkentavat yleisen ja yksityisen edun turvaamiseksi tarpeelliset määräykset haittojen välttämiseksi siten kuin tämän lain 3 luvun 10 - 13 §:ssä säädetään. Määräyksillä ei kuitenkaan saa sanottavasti vähentää oikeuden käytöstä saatavaa hyötyä, eikä määräyksistä saa aiheutua hankkeen tuottamaan hyötyyn nähden kohtuuttomia kustannuksia.

Hakemuksen aikaisemmin annetun päätöksen selventämiseksi tai päätöksen korvaamiseksi tämän lain mukaisella päätöksellä voi ympäristölupavirastolle tehdä luvan tai oikeuden haltija, valvontaviranomainen tai hankkeen välittömänä koh-

teena olevan alueen omistaja tai siihen kohdistuvan muun oikeuden haltija. Ympäristölupavirasto voi omasta aloitteestaan ottaa asian käsiteltäväkseen, jos se ympäristölupavirastossa vireillä olevan muun asian käsittelyn vuoksi on välttämätöntä.

Mitä edellä säädetään, koskee soveltuvin osin myös muuta toimenpidettä, joka on laillisesti toteutettu ennen tätä lakia voimassa olleiden säännösten nojalla.

14 §

Lupamääräysten tarkistamista ja uusien määräysten antamista koskeva siirtymäsäännös

(uusi pykälä)

Ellei edellä tässä luvussa säädetystä muuta johdu, ympäristölupavirasto voi hakemuksesta tarkistaa ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla annettuun päätökseen sisältyviä lupamääräyksiä tai antaa uusia määräyksiä noudattaen soveltuvin osin, mitä 3 luvun 20 §:ssä säädetään.

Jos lupamääräysten tarkistaminen ja uusien määräysten antaminen vähentää hankkeesta saatavaa hyötyä, luvan haltijalla on oikeus saada valtiolta korvaus lupaan perustuvan käyttömahdollisuuden menetyksestä, jos menetys ei ole vähäinen, tai vaatia hankkeen lunastamista. Oikeus saada korvaus tai vaatia lunastamista edellyttää lisäksi, ettei hanketta voida toteuttaa tarkoitustaan vastaavalla muulla tavalla.

Mitä edellä säädetään, koskee soveltuvin osin myös muuta toimenpidettä, joka on laillisesti toteutettu ennen tätä lakia voimassa olleiden säännösten nojalla.

15 §

Aikaisemmin annetun luvan tai oikeuden määrittäminen raukeamaan

(uusi pykälä, korvaa osin toimikunnan ehdotuksen 19 luvun 13 §:n)

Lupa tai oikeus, joka perustuu ennen tämän lain voimaan tuloa voimassa olleiden säännösten nojalla annettuun päätökseen, voidaan määrätä raukeamaan noudattaen, mitä 3 luvun 23 §:ssä säädetään

16 §

Määräaikaista oikeutta vesivoimaan koskeva siirtymäsäännös

(uusi pykälä)

Voimalaitoksen omistaja, jolle on ennen 2 §:n nojalla kumottavan vesilain voimaantuloa voimassa olleen lainsäädännön mukaan myönnetty lupa voimalaitoksen rakentamiseen ja siihen liittyvä määräaikainen oikeus käyttää toiselle kuuluvaa vesivoimaa, saa aloitteentekijänä tarjota muille vesivoiman osakkaille osallistumista hankkeeseen siten, kuin 8 luvun 7 §:ssä säädetään. Kuulutushakemus on tehtävä ennen määräaikaisen oikeuden päättymistä, kun vähintään neljä viidesosaa määräajasta on kulunut. Aloitteentekijälle ja niille, jotka siihen oikeutettuina haluavat osallistua hankkeeseen, voidaan

myöntää uusi lupa ja pysyvä käyttöoikeus muille kuuluvaan vesivoimaan noudattaen, mitä 8 luvun 2, 5 ja 6 §:ssä säädetään.

Voimalaitoksen omistajalla on 1 momentissa tarkoitettu oikeus myös silloin, kun hänen osuutensa vesivoimasta on vähemmän kuin puolet.

17 §

Toiselle kuuluvan vesivoiman käyttöä koskeva siirtymäsäännös

(uusi pykälä)

Jos voimalaitoksessa, jonka rakentamiseen on ennen 2 §:n nojalla kumottavan vesilain voimaantuloa voimassa olleen lainsäädännön mukaan myönnetty lupa, käytetään myös toiselle kuuluvaa vesivoimaa eikä voimalaitoksen omistajan oikeudesta vesivoimaan ole määrätty tai tiettävästi sovittu, on laitoksen omistajalla sellainen oikeus, josta tämän luvun 16 §:ssä säädetään.

Se, joka voi osoittaa oikeutensa 1 momentissa tarkoitettussa voimalaitoksessa käyttöön otettuun vesivoimaan, voi hakemuksella pyytää ympäristölupavirastoa määräämään ajan, jonka kuluessa voimalaitoksen omistajan on ryhdyttävä 8 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun menettelyyn. Asian käsittelystä on soveltuvin osin voimassa, mitä hallintopakkoasioista 14 luvussa säädetään.

2.

Ympäristönsuojelulaki

3 § 1 mom.

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

6) vesistöllä vesilain (/) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaista vesialuetta sekä 4 §:n mukaisia aluevesiä ja talousvyöhykettä;

9) jätevedellä käytöstä poistettua vettä tai muuta ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan käytetyltä alueelta johdettavaa vettä, josta voi aiheutua ympäristön pilaantumista.

14 § 2 mom.

Maaperä, ruoppaus ja ruoppausmassa

Valtioneuvosto voi asetuksella sääntää:

Valtioneuvosto voi antaa 1 momentissa tarkoitettuja asetuksia, jotka koskevat soveltuvin osin myös vesistön pohjakerrostumia ja ruoppausmassaa.

19 § 2 mom.

Kunnan ympäristönsuojelumääräykset

Määräykset voivat koskea:

4) alueita, joilla ympäristön erityisen pilaantumisvaaran vuoksi on kielletty jäteveden johtaminen maa-

han, vesistöön taikka ojaan, lähteeseen, tekolammikkoon tai vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaiseen uomaan;

28 § 2 mom.

Yleinen luvanvaraisuus

Ympäristölupa on lisäksi oltava:

1) toimintaan, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole vesilain mukaan luvanvaraisesta hankkeesta;

2) jätevesien johtamiseen, josta saattaa aiheutua ojan tai vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun noron pilaantumista;

31 § 1 mom.

Toimivaltainen lupaviranomainen

Ympäristölupavirasto ratkaisee ympäristölupahakemuksen, jos

2) toiminta edellyttää ympäristöluvan lisäksi lupaa vesilain 3 luvun nojalla tai vesilaissa säädetyin muun kuin purkujohtoa koskevan tai tämän lain 48 ja 49 §:ssä tarkoitetun käyttöoikeuden perustamista ja lupahakemukset on 39 §:n mukaan käsiteltävä yhteiskäsittelyssä; tai

38 § 3 mom.

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Kuulemisesta on muutoin voimas-

sa, mitä hallintolaissa säädetään. Tiedoksiantoon yhteisalueen järjestymättömälle osakaskunnalle sovelletaan, mitä vesilain 11 luvun 11 §:ssä säädetään.

39 § 1 ja 4 mom.

Saman toiminnan lupien yhteiskäsittely

Vesien pilaantumista koskeva ympäristölupahakemus sekä samaa toimintaa koskeva vesilain mukainen lupahakemus ja hakemus 31 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun käyttöoikeuden saamiseksi on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana. Yhteiskäsittely ei ole tarpeen, jos toiminta edellyttää ympäristöluvan lisäksi pelkästään vesilain 4 luvun mukaista lupaa veden johtamiseen nesteenä käytettäväksi eikä veden johtamisen ja sen takaisin vesistöön päästämisen välillä ole välitöntä vesitaloudellista yhteyttä.

Tarvittava poikkeaminen vesilain 4 luvun 12 §:ssä tarkoitetuista suoja-alueääräyksistä ratkaistaan samalla päätöksellä kuin vireillä oleva ympäristölupa-asia.

44 §

Kalatalousmääräykset

Jos jäteveden tai muun aineen päästämistä saattaa aiheutua sellaisia vaikutuksia, joita tarkoitetaan vesilain 3 luvun 13 §:ssä, ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset kalatalousvelvoitteista tai kalatalousmaksusta. Määräyksiin sovelletaan vesilain 3 luvun 13, 14 ja 21 §:ää.

46 § 3 - 6 mom.

Tarkkailumääräykset

Lupaviranomainen tai sen määräämä viranomainen voi tarvittaessa määrätä useat luvanhaltijat yhdessä tarkkailemaan toimintojensa vaikutusta (yhteistarkkailu) tai hyväksyä toiminnan tarkkailemiseksi osallistumisen alueella tehtävään seurantaan. Yhteistarkkailu voi koskea ympäristönsuojelulakiin ja vesilakiin perustuvien tarkkailusuunnitelmien hyväksymistä.

Luvassa voidaan toiminnanharjoittaja velvoittaa esittämään tarkkailusuunnitelma 1 tai 3 momentissa tarkoitetun tarkkailun tarkemmasta järjestämisestä lupaviranomaisen tai sen määräämän viranomaisen hyväksyttäväksi niin ajoissa, että tarkkailu voidaan aloittaa toiminnan alkaessa tai muuna toiminnan vaikutusten kannalta tarkoituksenmukaisena ajankohtana. Tarkkailumääräyksiä ja hyväksytyä tarkkailusuunnitelmaa voidaan tarvittaessa muuttaa luvan voimassaolosta huolimatta. Yhteistarkkailun hyväksyneen viranomaisen on muutettava päätöstä, jos yhteistarkkailuun on määrätty osallistumaan uusi toiminnanharjoittaja.

Päätös 3 ja 4 momentissa tarkoitettussa tapauksessa on tehtävä noudattaen, soveltuvin osin, mitä ympäristöluvasta säädetään, jollei päätöstä tehdä lupaa myönnettäessä tai muutettaessa. Päätös voidaan muuttaa viran puolesta tai luvanhaltijan, valvontaviranomaisen, yleistä etua valvovan viranomaisen, kunnan tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta. Päätös annetaan julkipanon jälkeen ja siitä on tiedotettava siten kuin 53 ja 54 §:ssä säädetään ympäristölupapäätöksen antamisesta ja tiedottamisesta.

Lupaviranomaisen määräämän viranomaisen 4 momentissa tarkoitettuun päätökseen voidaan hakea kirjallisesti oikaisua lupaviranomaiselta 30 päivän kuluessa päätöksen antamisesta. Oikaisuvaatimus tehdään ympäristölupavirastolle, jos yhteistarkkailuun kuuluvan jonkin toiminnan tarkkailuvelvoite on perustunut sen antamaan päätökseen. Oikaisuvaatimuksena voidaan käsitellä myös yhteistarkkailun kustannuksien jakamista koskeva erimielisyys. Oikaisuvaatimuksen johdosta tehtyyn päätökseen haetaan muutosta siten kuin 96 §:ssä säädetään.

48 §

Jäteveden johtaminen toisen alueella

Ympäristöluvassa voidaan myöntää oikeus jäteveden johtamiseen toisen maalla olevaan ojaan tai noroon, jos johtamisesta ei aiheudu kohtuutonta haittaa muille ja johtaminen on muutoin teknisesti ja taloudellisesti perusteltua. Jäteveden johtamiseen avo-ojassa tai norossa ei saa myöntää oikeutta, jos oja tai noro on tontin, rakennuspaikan, uimarannan tai muun vastaavan erityiseen käyttöön otetun alueen välittömässä läheisyydessä.

Jos suostumusta ei ole annettu ja jäteveden johtaminen edellyttää viemäriputken sijoittamista tai ojan tekemistä toisen maalle, luvassa on 1 momentin perusteiden mukaisesti päätettävä käyttöoikeuden myöntämisestä tarvittavaan alueeseen. Vahingon, haitan ja muun edunmenetyksen korvaamiseen sovelletaan vesilain 13 lukua. Käyttöoikeuteen sovelletaan vesilain 2 luvun 11 §:n 2 momenttia ja 17 lukua.

Jos tässä pykälässä tarkoitettun jäteveden johtamisen vuoksi on tehtävä

oja tai sijoitettava putki maantien, kadun tai rautatien tai muun kiskotien ali, ratkaistaan asia erikseen siten kuin ojituksesta säädetään vesilain 5 luvun 4 §:ssä.

49 §

Määräykset viemäriputkesta

Luvassa on tarvittaessa vesilain mukaisesti määrättävä viemäriputken rakentamisesta ja sitä varten tarvittavasta käyttöoikeudesta. Määräystä annettaessa sovelletaan mitä vesilain 3 luvussa säädetään. Vahingon, haitan ja muun edunmenetyksen korvaamiseen sovelletaan vesilain 13 lukua. Käyttöoikeuteen sovelletaan vesilain 2 luvun 11 §:n 2 momenttia ja 17 lukua.

58 § 1 ja 2 mom.

Luvan muuttaminen

Luvan myöntäneen viranomaisen on luvan haltijan, valvontaviranomaisen, asianomaisen yleistä etua valvojan viranomaisen tai haitankärsijän hakemuksesta muutettava lupaa, jos

4) lupamääräyksen perusteet eivät ole oikein eikä lupamääräyksen muuttamisesta aiheudu tarvetta harkita luvan myöntämisen edellytyksiä;

5) olosuhteet ovat luvan myöntämisen jälkeen olennaisesti muuttuneet;

6) se on tarpeen Suomea sitovan kansainvälisen velvoitteen täytäntöönpanemiseksi annettujen säädösten noudattamiseksi.

Kalatalousvelvoitteen tai kalatalousmaksun muuttamisesta on voimassa, mitä vesilain 3 luvun 21 §:ssä säädetään. Jos kalatalousvelvoitteen tai kalatalousmaksun perusteista on saatu uutta selvitystä 68 §:ssä tarkoi-

tetussa korvausmenettelyssä, ympäristölupavirasto voi samalla ottaa virran puolesta velvoitteen tai maksun muuttamista koskevan asian käsiteltäväkseen sen estämättä, mitä määräysten muuttamisesta ja tarkistamisesta muutoin on voimassa.

66 § 2 mom.

Sovellettavat säännökset

Mitä tässä luvussa säädetään vesistöistä, koskee soveltuvin osin myös ojaa, lähettä, keinotekoista vesialuetta ja vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettua uoma.

69 §

Vakuuden asettaminen korvausasiassa

Edellä 68 §:ssä tarkoitettussa lupapäätöksessä muu hakija kuin valtio, kunta tai kuntayhtymä on veloitettava asettamaan ennen luvassa tarkoitettuun toimintaan ryhtymistä tai, jos siihen on jo ryhdytty, lupaviranomaisen määräämässä ajassa hyväksyttävä vakuus toiminnasta aiheutuvien vahinkojen korvaamisesta. Vakuuden asettamisesta, sen määrän tarkistamisesta ja vakuuden vapauttamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä vesilain 11 luvun 21 §:ssä säädetään.

74 § 2 ja 3 mom.

Korvausasian käsittely lupaviranomaisessa

Vesistön pilaantumisen aiheutuvien korvausasioiden ratkaisemiseksi voidaan määrätä hankittavaksi erityistä selvitystä vesilain 11 luvun

16 §:n mukaisesti.

Korvausasiasta on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä vesilain 13 luvun 13 - 16 §:ssä säädetään.

84 § 3 mom.

Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Jos määräys koskee luvanvaraista toimintaa, jossa lupa-asia on käsiteltävä 39 §:n mukaisesti yhteiskäsittelyssä, määräys annetaan siten kuin hallintopakkoasiasta säädetään vesilain 14 luvussa. Jos määräys koskee ainoastaan tässä laissa tai sen nojalla säädetyn velvoitteen noudattamista, se annetaan kuitenkin tämän lain mukaisesti.

103 § 2 mom.

Jätevesien yleinen puhdistamisvelvollisuus

Vesikäymälän jätevedet sekä muut talousjätevedet on käsiteltävä ennen niiden johtamista maahan, vesistöön taikka ojaan, tekolammikkoon tai vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaiseen uomaan siten, että jätevesien puhdistus vastaa vähintään 18 §:n nojalla annetussa asetuksessa tarkoitettujen puhdistustoitimien tehoa. Muut kuin vesikäymälän jätevedet voidaan johtaa puhdistamatta maahan, jos niiden määrä on vähäinen eikä niistä aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa.

103 a §

Erityiset säännökset jäteveden johtamisesta toisen maalla
(uusi pykälä)

Jos toisen maalla olevaan ojaan tai

noroon johdetaan jätevetä, jätevetä johtava on osaltaan velvollinen huolehtimaan jäteveden johtamiseen käytetyn ojan tai noron kunnossapidosta. Jätevetä johtavan on suoritettava uoman suurentamis-, kunnostamis- ja kunnossapitotyöt, jotka aiheutuvat jäteveden johtamisesta, sekä muutoinkin huolehdittava siitä, ettei veden johtamisesta aiheudu kohtuullisin kustannuksin vältettävissä olevaa haittaa. Jätevetä johtavan on lisäksi pidettävä kunnossa toisen maalla oleva viemäriputki, jäteveden johtamista varten rakennetut muut putket ja rakenteet.

Jos useat johtavat jätevetä ojaan tai noroon taikka jäteveden johtamisesta aiheutuu maanomistajalle muuta kuin vähäistä hyötyä ojituksena, hyödynsaajat ovat kukin osaltaan velvollisia osallistumaan ojan kunnossapitoon siten kuin yhteisestä ojituksesta säädetään vesilain 5 luvun 15 – 18 §:ssä säädetään. Muuta kuin jätevetä johtavaa ei voida velvoittaa osallistumaan sellaisiin toimiin, jotka ovat välttämättömiä jäteveden joh-

tamiseksi. Tarvittaessa on muodostettava ojitusyhteisö siten kuin vesilain 5 luvussa säädetään.

Jätevetä johtavan velvollisuuden tarkemmasta sisällöstä voidaan päättää ympäristöluvassa. Jos luvassa ei ole tarvittavia määräyksiä tai jäteveden johtaminen perustuu muuhun kuin luvanvaraiseen toimintaan, velvollisuuden tarkemmasta sisällöstä päättää kunnan ympäristönsuojeluviranomainen noudattaen, mitä ojituksesta säädetään vesilain 5 luvussa. Uoman kunnossapitoa koskevan erimielisyyden ratkaisee kunnan ympäristönsuojeluviranomainen noudattaen soveltuvien osin, mitä ojituksesta säädetään vesilain 5 luvussa.

Jos jäteveden johtamiseen ojaan tai noroon, viemäriputken sijoittamiseen tai ojan tekemiseen on saatu 49 §:n nojalla oikeus, jäteveden johtamista ei saa estää tai vaikeuttaa rakentamisen tai muun toimenpiteen vuoksi. Jäteveden johtamiseen tarkoitetusta ojasta ja viemäriputkesta on lisäksi voimassa, mitä vesilain 5 luvun 10 §:ssä säädetään.

3.

Maankäyttö- ja rakennuslaki

161 §

Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen

Kiinteistön omistaja ja haltija on velvollinen sallimaan yhdyskuntaa tai kiinteistöä palvelevan johdon sijoittamisen omistamalleen tai hallitsemalleen alueelle, jollei sijoittamista muutoin voida järjestää tyydyttävästi ja kohtuullisin kustannuksin. Sama koskee johtoihin liittyviä vähäisiä laitteita, rakennelmia ja laitoksia. Johtoa tai muuta laitetta ei saa rakentaa niin, että vaikeutetaan alueen kaavoitusta tai kaavan toteuttamista. Jollei sijoittamisesta ole sovittu kiinteistön omistajan ja haltijan kanssa, sijoittamisesta päättää kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Sijoittamisesta päätettäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei kiinteistölle

aiheuteta tarpeetonta haittaa.

Sopimus 1 momentissa tarkoitettujen laitteiden sijoittamisesta sitoo myös kiinteistön uutta omistajaa ja haltijaa.

Kiinteistön omistajalla ja haltijalla on oikeus saada korvaus 1 momentissa tarkoitettun johdon tai muun laitteen sijoittamisesta aiheutuvasta haitasta ja vahingosta. Jollei korvauksesta sovita, asia ratkaistaan lunastuslain mukaisessa järjestyksessä.

Vesijohdon ja johtoon liittyvien vähäisten laitteiden, rakennelmien ja laitosten samoin kuin viemärin sijoittamiseen 1 momenttia sovelletaan, jos sijoittamisesta ei ole päätetty vesilain (/) mukaisessa vedenottoa koskevassa lupapäätöksessä.

Mitä tässä pykälässä säädetään kiinteistön omistajasta ja haltijasta, koskee myös yleisen alueen omistajaa ja haltijaa.

4.

Laki**Suomen talousvyöhykkeestä**

3 §

Ympäristönsuojeluun ja vesirakentamiseen sovellettava lainsäädäntö

Talousvyöhykkeellä sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenetelystä annettua lakia (468/1994), ympäristönsuojelulakia (86/2000) ja vesilakia (/) sekä niiden nojalla annettuja säännöksiä.

12 §

Vesilain luparikkomus talousvyöhykkeellä

Rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä vesilain luparikkomuksesta tuomitaan vesilain 16 luvun 2 §:n mukaan.

5.

Luotsauslaki

5 §

Luotsinkäyttövelvollisuus

Aluksen on Suomen vesialueella ja Saimaan kanavan vuokra-alueella olevilla luotsattaviksi väyliksi määri-

tellyillä vesilain (/) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 14 kohdassa tarkoitetuilla yleisillä kulkuväylillä käytettävä luotsia, jos aluksen lastin vaarallisuus tai haitallisuus taikka aluksen koko sitä edellyttää.

6.

Laki
peruskuivatustoiminnan tukemisesta

1 § 2 mom.

Soveltamisala

Tukea voidaan myöntää vesilaissa (/) tarkoitetulle ojitusta, keskivedenkorkeuden pysyvää alentamista tai nostamista tai vesistön säännöstellystä varten perustetulle vesioikeudelliselle yhteisölle tai kiinteistönomistajille yhteistä peruskuivatushanketta varten. Tuettavassa hankkeessa hyödyn tulee kohdistua pääasiassa viljelysmaahan ja useampaan kuin yhteen maatilaan.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

7) pientareella vesilain 5 luvun 9 §:n mukaista ojaan kuuluvaa ehjää, pysyvän kasvillisuuden peittämää kaistaa ojan kummallakin puolella; sekä

4 §

Rahoitettavat kustannukset

Tämän lain mukaista tukea voidaan myöntää seuraaviin peruskuivatushankkeen tai sen osan kustannuksiin:

3) vesilain mukaisesta ojitustoimuksesta hakijalle aiheutuvat kustannukset;

7 § 1 mom.

Taloudelliset edellytykset

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että peruskuivatushankkeen kustannukset ovat kohtuulliset hankkeella saavutettavaan hyötyyn verrattuna. Tällaisena hyötynä otetaan huomioon vesilaissa tarkoitetun ojituksesta saatavan hyödyn lisäksi hankkeesta aiheutuva välitön ja välillinen hyöty erityisesti ympäristölle ja yhdyskuntarakenteelle.

10 §

Tukipäätöksen muuttaminen

Rahoituspäätöstä voidaan ojitusyhteisön tai hyödynsaajan hakemukselta muuttaa, jos töiden kestäessä tai muutoin tulee ilmi seikkoja, jotka olisivat tiedossa ollessaan voineet merkittävästi vaikuttaa päätökseen. Muutoksen vireillepanosta säädetään asetuksella.

11 §

Valtiontyön luovuttaminen

Valtiontyön valmistuttua pidetään alueellisen ympäristökeskuksen ja ojitusyhteisön kesken luovutuskokous. Luovutuskokouksessa päätetään työn luovuttamisesta yhtiölle, jolle samalla siirtyy vastuu hankkeen hoidosta. Luovutuskokouksesta säädetään tarkemmin asetuksella.

12 §

Hankkeiden kunnossapito

Ojitusyhteisön tai, jos sellaista ei ole perustettu, hyödynsaajien on yhteisesti huolehdittava peruskuivatushankkeen kunnossapidosta siten kuin vesilaissa säädetään.

14 § 1 mom.

Vastuu valtionlainasta

Kukin hyödynsaaja vastaa vahvis-

tetun kustannusten osittelun perusteella maksettavakseen tulevasta lainamäärästä vesilain 5 luvun 25 §:n 1, 2 ja 3 momentin ja 26 §:n sekä 12 luvun 13 ja 14 §:n mukaisesti.

17 § 4 mom.

Ilmoitus kirjaamisviranomaiselle

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus pienentää samalla rahamäärällä vesilain 5 luvun 27 §:n mukaista panttivastuuta.

7.

Luonnonsuojelulaki

53 § 5 mom.

Valtion korvausvelvollisuus

Jos 66 §:n 1 momentin nojalla tehty päätös lupa-asiassa rajoittaa kiinteistön käyttöä siten, että alueen omistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle aiheutuu 1 momentissa tarkoitettuja

seurauksia, eikä luvan myöntämiselle olisi ollut muutoin estettä, valtio on vaadittaessa velvollinen korvaamaan haitan. Oikeutta korvaukseen ei kuitenkaan ole silloin, kun haitta aiheutuu:

1) vesilaissa (/) tarkoitettun luvan epäämisestä;

8.

Vesiliikennelaki

4 §

Oikeus liikkua vesialueella

Jokaisella on oikeus liikkua vesialueella siten kuin siitä säädetään vesilain (/) 2 luvun 3 §:ssä, jollei tämän lain säännöksistä muuta johdu.

19 § 3 mom.

Kiellon ja rajoituksen merkitseminen

Kieltoa ja rajoitusta osoittavien merkkien asettamisessa noudatetaan, mitä vesilain 10 luvun 5 §:ssä säädetään yleisen kulkuväylän ylläpitäjän oikeudesta asettaa merenkulun turvalaitteita vesistöön tai sen rannalle.

9.

Maastoliikennelaki

4 § 3 mom.

Oikeus liikkua maastossa

Jokaisella on oikeus liikkua jääpeitteisellä vesialueella, siten kuin siitä säädetään vesilain (/) 2 luvun 3 §:ssä, jollei tämän lain säännöksistä muuta johdu. Jos liikkumiseen tai

toimintaan tarvitaan vesialueen omistajan tai haltijan lupa, yhteisen vesialueen osakaskunnan suostumuksesta päätetään yhteisaluelain (758/1989) mukaisesti. Jos kysymys on yleisestä vesialueesta, luvasta päättää se viranomainen tai valtion laitos, jonka hallinnassa alue on.

10.

Kiinteistönmuodostamislaki

75 §

Jos ojitus koskee vain uusjakoaluetta tai 73 §:n 3 momentissa tarkoitettua ojan tekemistä, toimitusmiehet päättävät ojituksen suorittamisesta, jollei ojitukseen tarvita vesilain (/) 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettua ympäristölupaviraston lupaa tai poikkeamista vesilain 2 luvun 9 §:ssä tarkoitettua kiellosta. Sama koskee ojituksesta päättämistä myös silloin, kun uusjakoalueeseen kuulumattomien kiinteistöjen omistajat suostuvat yhteiseen ojitukseen. Muussa tapauksessa asiasta päätetään sen mukaan kuin vesilaissa yhteisen ojituksen osalta säädetään.

157 § 2 mom.

Rasitetta ei saa perustaa, jos sen käyttäminen muun lainsäädännön mukaan olisi kiellettyä. Jos rasitteen käyttämiselle muun lainsäädännön mukaan vaaditaan viranomaisen lupa, ei rasitteen perustaminen korvaa tällaista lupaa. Edellä 154 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua rasitteen käyttäminen ei edellytä vesilain 4 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua omistajan suostumusta.

158 § 2 mom.

Jos rasitteen tai 156 §:n 3 momentissa tarkoitettua oikeuden käyttäminen edellyttää tien tekemistä tai rakennuksen, rakennelman tai laitteen

rakentamista taikka rasitealueen muuta kuntoonpanoa, eikä kysymys ole tiestä, jonka osakkaat muodostavat tiekunnan tai tiekunnan osakkaille yhteisesti kuuluvasta oikeudesta, toimituksessa on annettava tarpeelliset määräykset oikeutettujen kiinteistöjen omistajien ja rasitetun alueen omistajan osallistumisesta kuntoonpanokustannuksiin, jos joku asianosaisista sitä vaatii tai jos se on muutoin tarpeellista. Jolleivät asianosaiset sovi kuntoonpanokustannusten osittelusta, on ositteluperusteena kunkin asianosaisen rasitteesta saama hyöty. Kuivattamista varten perustettavan rasitteen osalta hyöty määrätään vesilain 5 luvun säännösten mukaisesti. Tällöin voidaan myös perustaa vesilaissa tarkoitettu ojitusyhteisö. Mitä edellä tässä momentissa säädetään kuntoonpanokustannuksista, sovelletaan myös rasitealueen kunnossapitokustannuksiin. Kuivattamista varten perustettua rasitteen kunnossapitoon sovelletaan, mitä vesilaissa ojan kunnossapidosta säädetään.

282 §

Jos kiinteistötoimituksessa toimeenpannaan yhteinen ojitus, ojitusyhteisön perustamiseen toimituksen yhteydessä sovelletaan, mitä vesilaissa säädetään sanotun yhteisön perustamisesta ojitustoimituksessa.

11.

Laki**Neuvostoliiton kanssa Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännöstä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta**

2 § 1 mom.

Maa- ja metsätalousministeriön on korvattava sopimuksen täytäntöönpanosta Suomen alueella mahdollisesti aiheutuva vahinko, haitta ja muu edunmenetys noudattaen, mitä vesilain 18 luvun 4 §:n 1 momentissa säädetään.

4 § 1 mom.

Juoksutuksen hoitajien on pidettävä kirjaa normaalista poikkeavien juoksutusten alkamis- ja päättymisajan kohdista. Edellä 3 §:ssä tarkoitetun alueellisen ympäristökeskuksen on tiedotettava niistä noudattaen soveltuvin osin vesilain 11 luvun 23 §:n säännöksiä.

12.

Laki**vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä**

1 § 1 mom.

Milloin vesistöön rakentaminen, ojitus tai muu vesilain (/) mukainen hanke on suoritettu tai suoritetaan siten, että siitä aiheutuu tilusten pirstoutumisen tai supistumisen taikka kulkuyhteyden vaikeutumisen vuoksi huomattavaa haittaa kiinteistön tai sen osan käyttämiselle, voidaan suorittaa tilusjärjestely sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

4 § 2 mom.

Saatuaan vesilain 5 luvun 36 §:ssä ja 17 luvun 11 §:ssä tarkoitetut päätösasiakirjat sekä vesilain 14 luvun 8 §:n mukaisesti alueelliselta ympäristökeskukselta tiedon päätöksessä tarkoitetun hankkeen valmistumisesta maanmittaustoimiston on annettava määräys tilusjärjestelytoimituksen suorittamisesta.

13.

Patoturvallisuuslaki

11 §

Toimenpiteistä 4 ja 5 §:n säännösten tai niiden nojalla annettujen määräysten noudattamatta jättämisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä vesilain (/) 14 luvun 2, 3, 4, 5 ja 7 §:ssä sekä 15 luvun 6 §:n 4 momentissa säädetään.

Jos pato tai sen käyttö, joka ilmeisesti tapahtuu tämän lain tai vesilain

säännösten taikka niiden nojalla annettujen määräysten vastaisesti, vaarantaa välittömästi yleistä turvallisuutta, on noudatettava soveltuvin osin, mitä vesilain 14 luvun 6 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään. Lääninhallituksen ja poliisiviranomaisen ohella voi kuitenkin myös alueellinen ympäristökeskus ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

14.

Kalastuslaki

5 §

Oikeus harjoittaa kalastusta ja määrätä siitä kuuluu vesialueen omistajalle, jollei tätä oikeutta ole luovutettu toiselle tai jollei jäljempänä tässä laissa muuta säädetä. Oikeus kalastaa vesilain (/) 1 luvun 5 §:ssä mainitun vesialueen rajan ulkopuolella olevalla tulva-alueella, milloin se on veden peittämä, kuuluu vesialueen omistajalle.

24 § 1 mom.

Joessa sekä vesilain 1 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettussa salmessa tai kapeikossa on pidettävä valta-

väylä auki kalan kulkua varten niin kuin vesilaissa on säädetty.

27 § 1 mom.

Mikäli vesilain säännöksistä ei muuta johdu, saa pienehkön järven, jonka ainoastaan puro yhdistää muuhun vesialueeseen, ympäristölupaviraston luvalla sulkea kalastusta ja kalakannan hoitoa varten, jollei siitä ole toiselle mainittavaa haittaa. Samoin edellytyksin saa puron tai sen osan sulkea mainittuja tarkoituksia tai kalanviljelyä varten. Lupa voidaan korvauksetta peruuttaa tai sen ehtoja muuttaa, jos sulkemisesta aiheutuu

muu kuin vähäiseksi katsottava vahingollinen seuraus, jota lupaa myönnettäessä ei ole edellytetty.

Sulkemisesta aiheutuva vahinko on korvattava.

LAGFÖRSLAG

1.

Kommissionens förslag till ny vattenlag

2 kap.

Allmänna skyldigheter, rättigheter och begränsningar

6 §

Rätt att avhjälpa olägenhet och placera muddermassa

Var och en som lider men av upp-
slamning, uppgrundning eller annan
därmed jämförlig olägenhet vid nytt-
jande av vattendrag har rätt att vidta
åtgärder som behövs för att undanrö-
ja olägenheten och som är avsedda
att förbättra vattendragets tillstånd
och möjligheterna att nyttja det, för-
utsatt att åtgärderna inte enligt 3 kap.
2 § kräver tillstånd av miljötillstånds-
verket och arbetets utförande
inte medför avsevärd olägenhet för
vattenområdets ägare. Vattenområ-
dets ägare eller, om vattenområdet
tillhör delägarna i en samfällighet,
delägarlaget för samfälligheten, skall
i enlighet med 26 § i lagen om sam-
fälligheter på förhand underrättas om
att arbetet inleds och på vilket sätt
det utförs. Även den regionala miljö-
centralen skall underrättas om att ar-
betet inleds, enligt vad som före-
skrivs i 14 §.

Jord som har avlägsnats från en far-
led och annat från botten av ett vat-
tendrag upphämtat fast ämne (*mud-
dermassa*) får utan ägarens samtycke
placeras på någon annans vattenom-

råde, om placeringen inte förutsätter
tillstånd av miljötillståndsverket en-
ligt 3 kap. 2 §.

[Utan markägarens tillstånd får
muddermassa inte läggas upp på ett
markområde, om inte miljötillstånds-
verket har meddelat tillstånd därtill. I
fråga om uppläggning av mudder-
massa på ett markområde skall dess-
utom iakttas vad som föreskrivs i av-
fallslagen (1072/1993).] Placering av
muddermassa på någon annans
markområde förutsätter markägarens
samtycke. Miljötillståndsverket kan
emellertid meddela tillstånd till pla-
cering av muddermassa, om placer-
ingen inte medför nämnvärd olägen-
het för användningen av området och
miljötillstånd inte behöver sökas för
placeringen av muddermassa.

3 kap.

Tillståndspliktiga vattenhushåll- ningsprojekt

2 §

*[Allmän tillståndsplikt för vattenhus-
hållningsprojekt]*

*Tillståndsplikt för orsakande av för-
ändring i vattendrag*

För ett vattenhushållningsprojekt
behövs tillstånd av miljötillstånds-
verket, om projektet kan ändra [vat-
tenmiljön,] vattendragets läge, djup,
vattenstånd, vattenföring, strand eller

vattenmiljö eller grundvattnets kvalitet eller mängd och förändringen

1) medför risk för översvämning eller allmän vattenbrist,

2) medför skadlig förändring av naturen eller dess funktion eller försämrar tillståndet i ett vattendrag eller en grundvattenförekomst,

3) betydligt minskar naturskönheten, trivseln i omgivningen, kulturvärdena eller vattendragets lämplighet för rekreatiönsändamål,

4) medför fara för hälsan,

5) medför att en viktig eller annan för vattenanskaffning lämplig grundvattenförekomst blir väsentligt mindre riklig än tidigare eller att möjligheterna att utnyttja den annars försämrats eller på något annat sätt förorsakar skada eller olägenhet för tagning av vatten eller användning av vatten som hushållsvatten,

6) förorsakar skada eller olägenhet för fisket eller fiskbeståndet,

7) förorsakar skada eller olägenhet för vattentrafiken eller virkesflottningen, [eller]

8) äventyrar bevarandet av en bäckbädd i naturtillstånd, eller

9) [8)] på något annat därmed jämförbart sätt kränker allmänt intresse.

4 §

Allmänna förutsättningar för beviljande av tillstånd

En allmän förutsättning för att tillstånd skall beviljas är att

1) sökanden har rätt till de områden som projektet tar i anspråk, att behövliga rättigheter beviljas i samband med tillståndet eller att ett ärende som gäller beviljandet av behövliga rättigheter är anhängigt i något annat myndighetsförfarande,

2) och projektet dessutom

a) inte nämnvärt kränker allmänt eller enskilt intresse, eller

b) för allmänt eller enskilt intresse medför en nytta som är avsevärd i förhållande till de förluster som det medför för allmänt eller enskilt intresse, och inte

3) äventyrar det allmänna hälsotillståndet eller den allmänna säkerheten.

Även om villkoren i 1 mom. uppfylls, får tillstånd inte beviljas för ett projekt som orsakar avsevärda skadliga förändringar i omgivningens naturförhållanden eller i vattennaturen och dess funktion eller som i hög grad försämrar bosättnings- eller näringsförhållandena på orten.

5 §

Ärende som skall behandlas i statsrådet

(ersätter 3 kap. 5 § i kommissionens förslag)

Om tillstånd på grund av 4 § 2 mom. inte kan beviljas för ett projekt som gagnar den allmänna säkerheten, energiförsörjningen, trafikförbindelserna, skyddet mot översvämningar, ett samhälles vattentjänster eller något därmed jämförbart för samhället viktigt syfte, skall miljötillståndsverket till denna del överföra ärendet till statsrådet för avgörande.

Statsrådet kan bevilja undantag från ett sådant hinder för beviljande av tillstånd som avses i 4 § 2 mom., om det är förenligt med samhällets helhetsintresse att projektet genomförs.

Ärendet avgörs i statsrådet på föredragning från det ministerium till vars ansvarsområde projektet huvudsakligen hör. Utlåtande om ärendet

skall begäras hos kommunerna inom projektets influensområde och hos de ministerier till vilkas ansvarsområde ärendet hör.

10 §

Allmänna tillståndsvillkor

I tillståndsbeslutet skall tas in behövliga villkor om

1) projektet och hur olägenheter som dess genomförande förorsakar skall undvikas, enligt vad som bestäms i 2 kap. 7 §,

2) iståndsättningen av landskapet och hur spåren av arbetet annars skall avlägsnas, samt

3) behövliga åtgärder och anordningar för bevarande av tillståndet i vattendraget och grundvattenförekomsten.

Om projektet påverkar vattenståndet eller vattnets avrinning i vattendraget, skall i tillståndsbeslutet dessutom vid behov bestämmas det läge till vilket vattnet högst får uppämmas eller sänkas och hur vattenföringen skall regleras.

Om ett projekt som är tillståndspliktigt enligt denna lag föranleder i 3 § i miljöskyddslagen avsedd förorening av vattendrag, skall när tillståndsvillkoren fastställs också tillämpas vad som i miljöskyddslagen föreskrivs om meddelande av tillståndsvillkor.

11 §

Kontroll

(ersätter 3 kap. 11 § i kommissionens förslag)

I tillståndet skall den projektansvarige vid behov åläggas att kontrollera hur projektet genomförs och vilken

miljöpåverkan det har. När kontrollskyldigheten åläggs skall det som i övervakningsprogram för vattnens status som avses i lagen om vattenvårdsförvaltningen har ansetts behövas för övervakningen beaktas. Uppgifterna från kontrollen av projektet kan utnyttjas vid övervakningen och utarbetandet av förvaltningsplan enligt lagen om vattenvårdsförvaltningen.

Tillståndsmyndigheten eller en av denna förordnad myndighet kan vid behov ålägga flera tillståndshavare att gemensamt kontrollera sina verksamheters miljöpåverkan (samordnad recipientkontroll) eller som kontroll av verksamheten godkänna deltagande i övervakningen inom området. Den samordnade recipientkontrollen kan gälla godkännande av kontrollplaner som baserar sig på miljöskyddslagen och vattenlagen.

I tillståndet kan verksamhetsutövaren åläggas att för godkännande förelägga tillståndsmyndigheten eller en av denna förordnad myndighet en kontrollplan för en närmare organisering av den i 1 eller 2 mom. avsedda kontrollen i så god tid att kontrollen kan inledas samtidigt som verksamheten inleds eller vid någon annan tidpunkt som är ändamålsenlig med tanke på verksamhetens miljöpåverkan. Kontrollvillkoren och den godkända kontrollplanen kan vid behov ändras trots att tillståndet är giltigt. Den myndighet som har godkänt den samordnade recipientkontrollen skall ändra beslutet, om en ny verksamhetsutövare har ålagts att delta i den samordnade recipientkontrollen.

I sådana fall som avses i 2 och 3 mom. skall beslut fattas med iakttagande i tillämpliga delar av vad som bestäms om miljötillstånd, om inte beslutet fattas i samband med att tillståndet beviljas eller ändras. Be-

slutet kan ändras på tjänstens vägnar eller på yrkande av tillståndshavaren, tillsynsmyndigheten, en myndighet som bevakar allmänt intresse, kommunen eller en part som orsakas olägenhet. Beslutet meddelas efter anslag och om beslutet skall informeras så som i 11 kap. 23 § föreskrivs om hur ett tillståndsbeslut ges och om information om tillståndsbeslut.

Rättelse i beslut enligt 4 mom. av en av tillståndsmyndigheten förordnad myndighet kan sökas skriftligen hos tillståndsmyndigheten inom 30 dagar efter att beslutet getts. Rättelseyrkandet framställs hos miljötillståndsverket, om kontrollskyldigheten i fråga om någon verksamhet som omfattas av samordnad recipientkontroll har baserat sig på ett beslut som detta gett. Som rättelseyrkande kan behandlas också en meningsskiljaktighet som gäller fördelningen av kostnaderna för den samordnade recipientkontrollen. Ändring i beslut med anledning av rättelseyrkande söks så som anges i 15 kap. 1 §.

13 §

Fiskevårdsskyldighet och fiskerihushållningsavgift

(ersätter 3 kap. 13 § i kommissionens förslag)

Om ett vattenhushållningsprojekt orsakar skada på fiskbeståndet eller fisket, skall den projektansvarige åläggas att vidta åtgärder som behövs för att förebygga eller minska skadorna på fiskbeståndet eller fisket (*fiskevårdsskyldighet*) eller att till fiskerihushållningsmyndigheten betala en avgift som motsvarar de skäliga kostnaderna för dessa åtgärder (*fiskerihushållningsavgift*).

Fiskevårdsskyldigheten eller fiske-

rihushållningsavgiften eller en kombination av dem påförs enligt vad som är ändamålsenligt med beaktande av projektet och dess verkningar, de övriga skötselåtgärder som skall vidtas inom det område där olägenheter förekommer och ordnandet av fisket. Fiskevårdsskyldighet bör emellertid inte åläggas så, att vidtagandet av åtgärderna skulle föranleda den projektansvarige kostnader som är oskäligen i förhållande till nyttan av åtgärderna.

Fiskevårdsskyldigheten kan vara en fiskväg, en fiskeriekonomisk restaureringsåtgärd, fiskutplantering eller någon annan fiskeriekonomisk skötselåtgärd eller en kombination av dem. Med en fiskevårdsskyldighet kan vid behov införlivas kontroll av åtgärdernas resultat inom det vattenområde som utgör projektets influensområde.

Fiskerihushållningsavgiften används till planering och vidtagande av åtgärder enligt 1 mom. och till uppföljning av deras resultat inom det vattenområde där projektet har skadliga verkningar. Miljötillståndsverket kan vid behov meddela fiskerihushållningsmyndigheten föreskrifter om hur avgiften skall användas.

15 §

Tillstånd till förberedelser

Miljötillståndsverket kan i sitt tillståndsbeslut ge sökanden rätt att redan innan beslutet vunnit laga kraft vidta förberedande åtgärder för genomförandet av projektet (*tillstånd till förberedelser*). Ett sådant tillstånd kan beviljas av grundad anledning, om:

1) de förberedande åtgärderna kan vidtas utan att tillfoga den övriga an-

vändningen av vattnen eller naturen eller dess funktion avsevärd olägenhet, och

2) förhållandena efter att åtgärderna har vidtagits kan återställas, så att de blir likvärdiga med de tidigare om tillståndsbeslutet upphävs eller tillståndsvillkoren ändras.

Åtgärderna skall till behövliga delar individualiseras i tillståndsbeslutet.

Tillstånd till förberedelser kan under samma förutsättningar beviljas på separat ansökan som görs under besvärstidens gång eller inom 14 dagar efter besvärstidens utgång. Tillsynsmyndigheterna och de som har sökt ändring i ett tillståndsbeslut skall höras om ansökan. Därefter skall ett beslut fattas utan dröjsmål. Förvaltningsdomstolen och de som sökt ändring skall omedelbart underrättas om att ett tillstånd till förberedelser har beviljats. Den som anfört besvär över ett beslut som fattats i huvudsaken får hos förvaltningsdomstolen yrka på upphävande eller ändring av ett avgörande som gäller tillstånd till förberedelser utan att särskilt anföra besvär över det.

23 §

Bestämmande av att tillståndet skall förfalla

(ny paragraf)

Tillståndsmyndigheten kan på ansökan bestämma att ett tillstånd skall förfalla, om

1) tillståndshavaren inte längre finns eller om det inte utan svårighet kan redas ut vem som är tillståndshavare,

2) projektet har mist sin ursprungliga betydelse, eller

3) tillståndshavaren begär det.

I de fall som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten gäller angående rätten att anhängiggöra ansökan vad som bestäms i 14 kap. 9 §. Med samtycke av tillståndshavaren kan sökanden i det fall som avses i 1 mom. 3 punkten vara också någon annan part.

I ett beslut om att ett tillstånd skall förfalla skall tas in behövliga föreskrifter om avlägsnande av de anläggningar som ingår i det i tillståndet angivna projektet med beaktande av vad som bestäms i 2 kap. 10 § 2 och 3 mom., 14 kap. 4, 5 och 7 § samt 4 mom. nedan.

I det fall som avses i 1 mom. 2 punkten skall tillståndshavaren om han eller hon så yrkar ges tillfälle att iståndsätta de anläggningar som ingår i projektet eller att vidta någon annan åtgärd genom vilken den nytta av projektet som legat till grund för beviljande av tillståndet kan återställas till väsentliga delar. Det skall bestämmas att åtgärden skall vidtas inom rimlig tid med hot om att tillståndet förfaller och de förpliktelser som ålagts med stöd av 3 mom. träder i kraft.

I det fall som avses i 1 mom. 1 punkten kan sökanden i beslutet beviljas tillstånd att uppföra en anläggning och rätt att lösa in anläggningen utan ersättning. Motsvarande tillstånd att uppföra en anläggning kan beviljas också i det fall som avses i 1 mom. 2 punkten, om den som äger anläggningen redan har överlåtit denna till sökanden.

I ett beslut om att ett tillstånd skall förfalla skall det bestämmas att nyttjanderätter till någon annans egendom förfaller. Detsamma gäller rätt till inlösen, om inte äganderätten redan har övergått på tillståndshavaren.

4 kap.

Tagning av vatten

2 §

Vattenområdets ägares rätt att ta vatten

Ägaren till ett vattenområde får oberoende av vad som bestäms i 3 kap. 2 § 2 mom. utan miljötillståndsverkets tillstånd ta ytvatten för sin fastighets sedvanliga hushållsbrukning.

[Om vattnet i ett vattendrag inte förslår för alla i den omfattning som de behöver det för ett ändamål som avses i 1 mom., kan den kommunala miljöförbrukningen från vattenområdet. Om förhållandena ändras, kan beslutet ändras genom ett nytt beslut.] Om vattnet i ett vattendrag inte förslår för alla i den omfattning som de behöver det för ett ändamål som avses i 1 mom., kan den kommunala miljöförbrukningen från vattenområdet med beaktande av behoven för dem som använder vattnet. I beslutet skall bestämmas om de föreskrifter som meddelas gäller tills vidare eller för viss tid. Föreskrifterna kan ändras genom ett nytt beslut, om förhållandena förändras.

Vad som bestäms i 1 mom. gäller i tillämpliga delar områdets ägares eller innehavares rätt att ta grundvatten. Den som är delägare i en fastighet eller ett område som är i gemensam ägo har rätt att med de begränsningar som föreskrivs i denna lag ta grundvatten från området på ett sätt som inte medför olägenhet eller störning för andra delägare eller hindrar

dem från att på motsvarande sätt använda grundvatten från området.

8 §

Placering av vattenledningar och anordningar

I ett beslut som gäller tillstånd att ta vatten kan beviljas rätt att placera en vattenledning på någon annans område för sådan tagning av vatten som avses i tillståndet. När en vattenledning placeras på någon annans område skall detta ske så att placeringen medför så liten olägenhet som möjligt.

[Om placering av en vattenledning för annan tagning av vatten än sådan som är beroende av tillstånd samt om placering av en vattenledning som avses i 1 mom. på någon annans område efter att tillståndsbeslutet har givits beslutar den kommunala miljöförbrukningen från vattenområdet. Om placering av en vattenledning som sträcker sig in på flera kommuners områden beslutar dock miljöförbrukningen från vattenområdet. Om placering av en vattenledning som sträcker sig in på flera kommuners områden beslutar dock miljöförbrukningen från vattenområdet på ansökan.] På placering av en vattenledning för annan tagning av vatten än sådan som är beroende av tillstånd samt på placering av en vattenledning som avses i 1 mom. på någon annans område efter att tillståndsbeslutet har getts tillämpas vad som i markanvändnings- och bygglagen bestäms om placering av samhällstekniska anordningar.

Vad som i denna paragraf bestäms om vattenledningar gäller också mindre anläggningar och konstruk-

tioner som hör till ledningarna samt avlopp och andra ledningar för tagande av vatten eller avledande av avloppsvatten som samtidigt placeras i samma grav som vattenledningen.

5 kap.

Dikning

1 §

Tillämpningsområde

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på dikning och användning av dike. Med dikning avses att någon i avsikt att dränera mark eller annars avleda vatten som hindrar användningen av ett område

1) anlägger ett dike,

2) utvidgar eller rätar ut ett dike, en rännil eller bäck, eller

3) rensar en rännil eller en bäck på vilken bestämmelserna i 6 kap. inte tillämpas.

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas också på avloppsvatten så som bestäms i miljöskyddslagen.

9 §

Rätt att anlägga dike på någon annans mark

Om inget avtal finns om saken, kan någon i ett tillståndsbeslut eller vid en dikningsförrättning beviljas rätt att för dränering av mark leda in vatten i en annans dike eller vattendrag, att på en annans område anlägga ett dike eller en skyddsvall eller pumpstation som behövs för dikningen samt att rensa en bäck eller rännil på någon annans mark. Till diket räknas då på vardera sidan om bädden en dikesren av en meters bredd, om det inte har föreskrivits att den skall vara

bredare eller om inte markens beskaffenhet förutsätter en bredare dikesren.

Kommunens miljöförvaltningsmyndighet beslutar om en rätt som avses i 1 mom., om dikningen inte förutsätter miljöförvaltningsmyndighetens tillstånd eller dikningsförrättning. Inom ett vattentjänstverks verksamhetsområde eller ett annat detaljplaneområde än ett stranddetaljplaneområde som avses i 10 kap. i markanvändnings- och bygglagen tillämpas dock vad som i markanvändnings- och bygglagen föreskrivs om ändring av det naturliga vattenflödet och placering av samhällstekniska anordningar, utom när dikningen betjänar dräneringen av jord- och skogsbruksområden som anvisas i en detaljplan eller till största delen sker utanför ett vattentjänstverks verksamhetsområde eller ett detaljplaneområde.

En i 1 mom. avsedd rätt kan beviljas, om detta behövs för ändamålsenlig dränering av mark eller förebyggande av en påföljd som avses i 7 § 2 mom. Rätt att leda in vatten i någon annans rördike kan beviljas endast om det inte annars är möjligt att leda bort vattnet utan oskäliga kostnader.

Ett dike som läggs på någon annans mark skall läggas på rån mellan fastigheterna eller annars så att det förorsakar fastighetsägaren så liten olägenhet som möjligt. Ett öppet dike som inte läggs på rån får inte utan ägarens samtycke läggas på någon annans område som är avsett för särskilt bruk, inte heller på någon annans täckdikade område, om det inte är nödvändigt.

Markägaren har rätt att tillgodogöra sig jord som tagits upp ur diket. Om markägaren inte vill använda jorden, skall den projektansvarige placera jorden vid sidan av

diket eller på något annat ställe där den inte är till men för markägaren och inte hindrar vatten från att rinna in i diket eller medför att dikesslätten rasar, eller så skall den projektansvarige föra bort jorden.

8 kap.

Utnyttjande av vattenkraft

5 a §

Rätt att ta initiativ när en nyttjanderätt som upplåtits för viss tid upphör

(ny paragraf)

Om inte vattenkraftsägaren på tidigare villkor eller nya villkor som kan anses skäliga vill förnya ett avtal genom vilket ett vattenområde har arrenderats ut för utnyttjande av vattenkraft eller genom vilket nyttjanderätt för viss tid har upplåtits enligt 3 §, har innehavaren av arrende- eller nyttjanderätten rätt att så som bestäms i detta kapitel inbjuda den som äger vattenkraften och andra delägare i vattenkraften att delta i projektet. Innehavaren av arrende- eller nyttjanderätten har denna rätt också när hans eller hennes andel i vattenkraften understiger hälften.

11 kap.

Ansökningsförfarandet

18 §

Beslutsprövning

Miljötillståndsverket och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten

skall utreda de utlåtanden och anmärkningar som framställts med anledning av ärendet samt i tillståndsärenden pröva om det finns förutsättningar för tillståndet.

I tillståndsärenden beviljas tillstånd om projektet uppfyller förutsättningarna för beviljande av tillstånd enligt denna lag och de förordningar som utfärdats med stöd av denna lag.

Miljötillståndsverkets beslut i ett tillståndsärende som avses i 3 kap. 5 § får inte ges förrän det beslut av statsrådet som avses i det nämnda lagrummet har vunnit laga kraft.

20 §

Komplettering av ansökan

(ersätter 11 kap. 20 § i kommissionens förslag)

Om miljötillståndsverket anser att ett ärende med stöd av 3 kap. 5 § 1 mom. skall överföras till statsrådet för avgörande, skall sökanden vid behov ges tillfälle att komplettera sin ansökan eller inkomma med tilläggsutredning.

Miljötillståndsverket skall vid behov ge tillfälle att framställa anmärkningar och uttrycka åsikter om den nya utredningen i ärendet så som bestäms i 7 § i detta kapitel.

Miljötillståndsverket skall lämna in till statsrådet de handlingar som behövs för avgörande av ärendet, inberäknat ett sammandrag av projektet, dess allmänna betydelse, nyttan av projektet och projektets uppskattade verkningar i fråga om miljön, vattennaturen och bosättnings- och näringsförhållandena inom influensområdet, liksom ett sammandrag av de anmärkningar som framställts och de åsikter som uttryckts i ärendet.

13 kap.

Ersättningar

(dels omskrivna paragrafer, som ersätter 13 kap. i kommissionens förslag)

1 §

Ersättningskyldighet

Förlust av förmån till följd av en åtgärd som vidtagits eller kommer att vidtas med stöd av denna lag eller ett tillstånd som beviljats med stöd av denna lag skall ersättas enligt detta kapitel, om förlusten av förmånen orsakas av

1) ett vattenhushållningsprojekt som genomförs enligt tillstånd,

2) en rätt att nyttja eller lösa in egendom som tillhör någon annan,

3) en åtgärd som enligt 3 kap. 2 § kräver tillstånd, men vartill tillstånd inte har sökts av den anledningen att åtgärden inte har kunnat antas ha sådana verkningar som avses i nämnda lagrum, och

4) åtgärder som avses i 2 kap. 5 och 6 §, 5 kap. 11 §, 9 kap. 5 §, 10 kap. 8 § och 18 kap. 5 § samt flottningsskada enligt 9 kap. 8 §.

Den projektansvarige är skyldig att betala ersättning enligt detta kapitel. Om det finns flera projektansvariga är de solidariskt skyldiga att betala ersättning.

2 §

Fastställande av ersättning i vissa situationer

Förlust av förmån till följd av funktionsstörning hos en vattenledning, ett avlopp eller någon annan sådan

ledning eller en i denna lag avsedd anordning eller anläggning som har uppförts eller är under uppförande i dike, vattendrag eller på dess strand skall ersättas på det sätt som bestäms i 1 §, om funktionsstörningen beror på något annat än en yttre orsak av undantagsnatur. Ägaren och innehavaren svarar solidariskt för ersättningen oberoende av vållande. Annan förlust av förmån än skada som omedelbart har drabbat egendom ersätts dock enbart om ägaren eller innehavaren har förorsakat den uppsåtliga eller av oaktsamhet.

Sådan förlust av förmån som orsakats genom befarande av ett vattendrag skall ersättas av farkostens ägare oberoende av vållande vid manövrering eller skötsel av fartyget. Ersättningen skall bestämmas så som bestäms i detta kapitel och på det sätt som bestäms särskilt om begränsning av redarens ansvar och sjöpanträtt. Förlust av förmån som förorsakas ett föremål som olagligen utlagts i kungsådra eller allmän farled ersätts inte. Detsamma gäller i fråga om fångstredskap i vattendrag, om inte förlusten av förmånen har förorsakats uppsåtliga eller av grov oaktsamhet. Om bristfälligt skick eller bristfällig skötsel av den skadade egendomen har bidragit till uppkomsten av förlust av förmån, skall detta beaktas när ersättningen fastställs.

När det gäller ersättning för förlust av förmån till följd av åtgärder som strider mot denna lag eller de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den och ersättning för personskada till följd av en åtgärd enligt denna lag tillämpas skadeståndslagen (412/1974), och när det gäller ersättning för miljöskador tillämpas lagen om ersättning för miljöskador (737/1994), nedan miljöskadelagen. Miljöskadelagen

tillämpas också på ersättning för i 1 mom. avsedd förlust av förmån, ifall det är fråga om en miljöskada som avses i den nämnda lagen.

3 §

Myndigheter som behandlar ersättningsärenden

Miljötillståndsverket behandlar andra än i 2 och 3 mom. avsedda ersättningsärenden.

Den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten behandlar ersättningsärenden som hänför sig till ett tillstånd eller en rättighet som den beviljat samt ersättningsfrågor i anslutning till dikning, om inte ärendet skall handläggas vid dikningsförrättning.

Tingsrätten behandlar ärenden som hänför sig till ersättning för personskada. Om en funktionsstörning som avses i 2 § 1 mom. föranleder en miljöskada enligt miljöskadelagen och om inte ärendet enligt 72 § i miljöskyddslagen skall handläggas av miljötillståndsverket behandlar tingsrätten det. Tingsrätten behandlar också ärenden som gäller ersättning för förlust av förmån som har orsakats genom en åtgärd som strider mot denna lag eller de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den och ersättningsärenden som avses i 2 § 2 mom., om inte något annat följer av 4 §, 14 kap. 4 § eller sjölagen (674/1994).

4 §

Ersättningar i anslutning till ansökningsärenden

När tillståndsmyndigheten beviljar ett tillstånd eller en rättighet enligt

denna lag, skall den på tjänstens vägnar bestämma att förluster av förmåner till följd av projektet skall ersättas, om inte något annat följer av 11 kap. 19 §.

I samband med ett tillståndsärende skall miljötillståndsverket behandla ett yrkande om ersättning för förlust av förmån som den verksamhet som ansökan gäller har orsakat innan tillståndsärendet avgjordes, om inte detta medför betydande dröjsmål. Om miljötillståndsverket inte behandlar yrkandet i anslutning till tillståndsärendet, behandlas det som ett separat ärende. I ett avgörande som gäller separat behandling av ett ersättningsyrkande får ändring inte sökas genom besvär.

5 §

Separata ersättningsärenden

Utan hinder av ett tidigare avgörande kan ersättning för sådan förlust av förmån som inte förutsågs när tillståndet beviljades yrkas genom ansökan hos miljötillståndsverket. Om det tillstånd som medfört förlust av förmån har beviljats av den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten, skall ansökan riktas till myndigheten i fråga.

Ersättning skall yrkas genom ansökan hos miljötillståndsverket, ifall det är fråga om förlust av förmån med anledning av en åtgärd för vilken tillstånd enligt denna lag inte krävs eller förlust av förmån som avses i 2 § 1 mom., när det inte är fråga om ett ärende som skall behandlas av tingsrätten.

Ersättning för förlust av förmån med anledning av en åtgärd enligt 1 § 1 mom. 3 punkten skall yrkas i anslutning till tillståndsärendet. Om

yrkandet inte kan behandlas i anslutning till tillståndsärendet, skall ersättning yrkas genom separat ansökan hos miljötillståndsverket.

Ersättning för förlust av förmån till följd av dikning enligt vad som avses i 3 § 2 mom. söks hos den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten.

6 §

Förlust av förmån som skall ersättas

Om inte annat har stadgats om ersättning till följd av en viss åtgärd, skall såsom sådan förlust av förmån som avses i 1 § ersättas:

1) förlust av förmån, som följer av nyttjanderätt eller rätt att inlösa fast eller lös egendom som har beviljats med stöd av denna lag,

2) förlust, skadande eller försämrande av fast eller lös egendom eller del därav av annan än i 1 punkten nämnd orsak, hindrande eller försvårande av egendomens nyttjande, minskning av dess avkastning, sänkning av dess värde med anledning av ovan nämnda omständigheter samt förlust av annan förmån med förmögensvärde, vilken har sin grund i äganderätten, vartill även ingår kostnader för flyttande av egendom och dess ändrande,

3) sådan minskning av bruksvärdet eller sänkning av värdet i fråga om fast eller lös egendom som hör till samma ägare, som följer av en i 1 eller 2 punkten nämnd förlust av förmån, eller kostnader, som föranleds av flyttning eller uppförande ånyo av byggnad eller annan egendom,

4) förlust av servituts- eller nyttjanderätt, nyttjanderätt till vattenkraft, fiskerätt samt därmed jämförlig

annan särskild rätt, hindrande eller försvårande av dess nyttjande samt förlust av annan förmån med förmögensvärde som grundar sig på sådan rätt, i fråga om legorätt dock endast till den del legotagaren inte har rätt till sådan nedsättning av legoverlaget som avses i 19 §,

5) att byggnad eller annan anläggning, anordning eller materiel blivit delvis eller helt onyttig på grund av förlust av förmån enligt 4 punkten,

6) hindrande eller avsevärt försvårande av för vederbörande behövlig möjlighet att ha tillgång till vatten eller av annat viktigt nyttjande av vattenområde eller dess strand, vilken grundar sig på annan rätt än äganderätt eller i 4 punkten avsedd särskild rätt,

7) hindrande eller försvårande av renskötsel eller yrkesmässigt fiske även i andra än ovan nämnda fall, samt

8) avbrott i idkande av rörelse på fastighet, som åtgärden gäller, samt kostnader för flyttning från sådan fastighet.

Om förlust av förmån som skall ersättas med stöd av 1 mom. orsakas genom buller, skakning, strålning, ljus, värme, lukt eller någon annan motsvarande störning, tillämpas 12 § i lagen om ersättning för miljöskador.

Områdets ägare är inte berättigad till ersättning för vatten som tas från området. Försämrad tillgång till vatten, som föranledes av vattentagning och som drabbar ägaren eller den, som med stöd av annan särskild rätt nyttjar grundvattnet, betraktas dock som förlust av förmån som skall ersättas, om inte den är ringa. Vid fastställande av ersättning för nyttjanderätt bör även markens värdestegring till följd av möjligheten att ta grundvatten beaktas.

7 §

Hindrande eller försvårande av allmän rätt att använda vattendrag

Hindrande eller försvårande av befarande av ett vattendrag eller flottning enligt bestämmelserna om allmän rätt att använda vattendrag i denna lag betraktas inte som en sådan förlust av förmån som skall ersättas enligt 6 §, om inte annat följer av 6 § 1 mom. 6 och 7 punkten.

8 §

Ersättningens belopp

En sådan förlust av förmån som avses i 6 § 1 mom. 1–5 punkten skall ersättas till fullt belopp, om inte något annat följer av 4 mom. eller 9 §. När ersättning fastställs för överlåtelse av fast egendom eller del därav eller för upplåtande av nyttjanderätt till fast egendom skall lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) tillämpas, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Om den åtgärd som förorsakat förlust av förmån medför omedelbar nytta för den till ersättning berättigades egendom och han eller hon inte på den grund är skyldig att ta del i kostnaderna för projektet, skall den nytta han eller hon erhållit skäligen jämkad beaktas vid fastställande av ersättningen.

För skada enligt 6 § 1 mom. 6–8 punkten skall ersättning fastställas efter omständigheterna med beaktande även av den nytta som projektet omedelbart medför för den till ersättning berättigade, om han eller hon inte skall ta del i kostnaderna för projektet.

När rätt att lösa in, ta i varaktigt bruk eller till vattenområde ändra ett

markområde som tillhör någon annan beviljas, skall förlust av förmån som avser marken samt på den befintliga byggnader, anläggningar och anordningar ersättas till 1,5 gånger dess värde. Också förlust av nyttjanderätt till vattenkraft eller förlust av vattenkraft skall ersättas till 1,5 gånger dess värde. Förlust av förmån till följd av rätt att nyttja eller lösa in område som behövs för dike, vattenledning, vattentäkt eller avlopp ersätts emellertid enligt vad som föreskrivs i 1–2 mom.

9 §

Inlösningsskyldighet

När mark som tillhör någon annan genom en åtgärd som grundar sig på denna lag försätts varaktigt under vatten eller annat omedelbart avsevärt varaktigt men förorsakas för nyttjande av någon annans fastighet eller därtill hörande område, kan på ägarens yrkande föreskrivas att fastigheten, samfälligheten eller en del av dem skall inlösas. Om en del av ett sådant område inlöses av ägaren eller denne förlorar möjligheten att nyttja denna del och detta förorsakar avsevärt varaktigt men för nyttjande av den återstående delen, skall på ägarens yrkande föreskrivas att det område som menat omfattar inlöses.

På samma sätt kan det på ägarens yrkande föreskrivas att fast eller lös egendom som blir onyttig och för vilken ägaren med stöd av 6 § 1 mom. 3 eller 5 punkten har rätt att yrka ersättning skall inlösas, om det inte kan anses rimligt att ägaren bör nöja sig med ersättning för förlusten av förmånen.

Den ersättning som betalas med stöd av denna paragraf utgör 1,5 gånger värdet när det gäller ett

område enligt 8 § 4 mom.

10 §

Överenskommelse om ersättning

Parterna kan träffa överenskommelse om ersättningens betalning och belopp samt om övriga omständigheter angående ersättningen. Överenskommelsen skall ingås skriftligen.

Om överenskommelsen gäller fast egendom som är in-tecknad eller egendom i vilken företagsin-teckning har fastställts, måste överenskommelsen godkännas av den som innehar rätten i fråga.

11 §

Förebyggande eller minskning av förlust av förmån genom särskilda åtgärder

Den ersättnings-skyldiga skall, då detta anses skäligt, åläggas att i stället för att betala ersättning på sin be-kostnad utföra de åtgärder som är nödvändiga för att förebygga eller minska den förlust av förmån som enligt denna lag skall ersättas, om kostnaderna för dessa åtgärder inte oskäligt överstiger beloppet av den penningersättning, som borde utgå för ifrågavarande förlust av förmån.

12 §

Säkerställande av tillgången till vatten

Om ett tillståndspliktigt vattenhus-hållningsprojekt medför att vatten-tagningen förhindras eller försvåras avsevärt, skall miljö-tillståndsverket på yrkande av den som har rätt till ersättning bestämma att den ersättnings-skyldige i stället för att betala

ersättning skall utföra nödvändiga åtgärder för att säkerställa tillgången till vatten.

För underhållet av anordningar och anläggningar som anlagts med stöd av 1 mom. svarar den som har rätt till ersättning, om inte miljö-tillstånds-verket med beaktande av förhållan-dena föreskriver något annat.

Om en anläggning eller nyttjandet av en vattentäkt förorsakar förlust av förmån enligt 1 mom., kan miljö-tillståndsverket till den som har rätt till ersättning i stället för ersättning i pengar bevilja rätt att från vattentäk-ten få en vattenmängd som högst motsvarar hans eller hennes tidigare förbrukning. Beviljandet av rätten får inte föranleda oskäligen kostnader och inte heller äventyra vattentäktens an-vändningsändamål. Rätten gäller så länge vattentäkten används. Inneha-varen av rätten är skyldig att för vattnet han eller hon får betala ett pris som motsvarar vattnets andel i vattentäktens driftskostnader. Den ersättnings-skyldige svarar för anläg-gandet och underhållet av den vatten-ledning som behövs.

Om den åtgärd som avses i denna paragraf medför större nytta än den förlust av förmån som avses i 1 mom., kan miljö-tillståndsverket då det bestämmer om åtgärden ålägga den som har rätt till ersättning att ef-ter vad som anses skäligt ta del i kostnaderna för åtgärden, högst med en andel som motsvarar den nytta som åtgärden medför för honom eller henne.

13 §

Betalning av ersättningen

I ett beslut om ersättnings-skyldig-het skall bestämmas när och hur er-sättningen skall betalas. Fastställd er-

sättning skall föreskrivas bli betald i ett för allt, om inte särskilda skäl kräver att ersättningen betalas på bestämda tider. För ersättning som skall betalas på bestämda tider kan på yrkande av ersättningstagaren föreskrivas att en säkerhet som miljötillståndsverket godkänner skall ställas.

I tillståndsbeslutet skall bestämmas när det är tillåtet att vidta de på beslutet baserade åtgärder för vilka ersättning skall betalas.

En penningersättning i ett för allt skall föreskrivas bli betald eller behörigen deponerad inom en tid som miljötillståndsverket bestämmer och innan den åtgärd som medför ersättningskyldighet vidtas, om inte parterna avtalar något annat eller något annat följer av 3 kap. 15 § eller 11 kap. 19 § 2 mom. Ersättningen skall dock betalas senast ett år efter att beslutet har vunnit laga kraft. Ersättningen skall föreskrivas bli betald inom 30 dagar från det att beslutet om ersättning getts i situationer enligt 1 § 1 mom. 3 punkten och i fall som avses i 1 kap. 19 § 2 mom., om den verksamhet som anges i tillståndet har påbörjats.

Det skall föreskrivas att ersättning för sådan förlust av förmån som avses i 5 § 1–3 mom. skall betalas inom trettio dagar från den dag då beslutet vann laga kraft. I fråga om ersättningar som skall betalas på bestämda tider tillämpas detta moment dock endast på de betalningsposter som hänför sig till tiden före ersättningsbeslutet.

14 §

Ränta som betalas på ersättningen

När ersättning för sådan förlust av förmån som avses i 5 § 1–3 mom. fastställs skall det samtidigt föreskri-

vas att sex procents årlig ränta skall betalas räknat från den dag då ersättningsyrkandet framställdes eller handläggningen av ersättningsfrågan annars blev anhängig fram till förfallodagen.

Om en åtgärd som föranleder ersättningsskyldighet får vidtas innan ersättningen fastställs, betalas eller deponeras eller om den redan har vidtagits på det sätt som avses i 1 § 1 mom. 3 punkten, skall det föreskrivas att sex procents årlig ränta skall betalas på ersättningen räknat från den dag då åtgärden vidtogs fram till förfallodagen.

I fråga om ersättningar som skall betalas på bestämda tider tillämpas 1–2 mom. dock endast på de betalningsposter som hänför sig till tiden före ersättningsbeslutet.

På tjänstens vägnar skall föreskrivas att ränta skall betalas för tiden efter förfallodagen enligt vad som i räntelagen bestäms om dröjsmålsränta.

15 §

Återbetalning av ersättningen

Om ersättning har betalats utan grund eller till ett för stort belopp, har betalaren rätt att genom ansökan hos miljötillståndsverket yrka på återbetalning. Miljötillståndsverket eller besvärsinstansen kan med beaktande av beloppets storlek och omständigheterna bestämma att beloppet inte behöver återbetalas.

16 §

Ersättning som betalas för intecknad egendom

Om det bestäms att ersättning i ett för allt skall betalas för överlåtelse av

en fastighet eller ett därtill hörande område, för upplåten nyttjanderätt till fast egendom eller för någon åtgärd som annars med stöd av denna lag hänförs till fast egendom och in-teckning har fastställts för egendo-men, skall miljötillståndsverket sam-tidigt bestämma att ersättningen, se-dan beslutet vunnit laga kraft, skall deponeras hos länsstyrelsen och för-delas så som föreskrivs om köpe-summan för utmätt egendom. Inne-havaren av panträtt har lika rätt till det deponerade ersättningsbeloppet som han eller hon hade till den egen-dom som omfattades av panträtt.

Det skall inte föreskrivas att ersätt-ningen skall deponeras, om inneha-varen av panträtt samtycker till att ersättningen inte skall deponeras. Inte heller skall det föreskrivas att er-sättningen skall deponeras, om sä-kerhetens värde inte har minskat nämnvärt på grund av att den förlust av förmån som skall ersättas är obetydlig eller av någon annan lik-nande orsak.

Om ersättningen för förlust av för-mån avser intecknad fast egendom och åsamkas av en sådan åtgärd som kommer en annan fastighet som till-hör samma ägare eller ett till sin na-tur självständigt projekt till godo, skall i samband med att tillstånd till åtgärden beviljas fastställas en er-sättning som motsvarar förlusten av förmånen och föreskrivas att ersätt-ningen skall deponeras enligt 1 och 2 mom.

17 §

Ersättning som en med egendomen förenad förmån

Om en ersättning som skall betalas på bestämda tider har fastställts för förlust av förmån som åsamkats fast

egendom eller en inrättning i vilken in-teckning kan beviljas, är ersätt-ningen en med egendomen förenad förmån, som inte kan skiljas från den.

18 §

Nedsättning av legovederlaget

Om någon innehar ett område på grund av legorätt och legotagaren med anledning av en åtgärd som av-ses i denna lag förlorar besittningen till eller möjligheten att nyttja en del av området, är han berättigad att till den del, som motsvarar den honom åsamkade förlusten, erhålla nedsätt-ning av legovederlaget. Ärenden som gäller nedsättning av legovederlaget behandlas vid tingsrätten.

19 §

Upphävande av ersättningsskyldig-het

Om tillståndshavaren enligt 14 § 2 mom. skall betala ersättning eller en del av ersättningen innan åtgärden vidtas och tillståndshavaren sedan meddelar sig avstå från ett projekt som inte har påbörjats, kan miljötil-lståndsverket på ansökan av till-ståndshavaren konstatera att tillstån-det har förfallit och upphäva den er-sättningsskyldighet som ålagts i till-ståndet.

20 §

Tillämpning av ersättningsbestäm-melserna på dikning

I fråga om dikning gäller för till-lämpliga delar 2 § 1 mom., 4, 5, 10, 11 och 13-18 § i detta kapitel. På dikning som kräver tillstånd tilläm-

pas dock även övriga bestämmelser i detta kapitel.

15 kap.

Sökande av ändring och verkställande av beslut

1 a §

Sökande av ändring i ett ärende som skall behandlas i statsrådet

(ny paragraf)

I ett beslut enligt 3 kap. 5 § 1 mom. som miljötillståndsverket har meddelat och genom vilket ett ärende har överförs för behandling i statsrådet får ändring sökas i anslutning till det beslut som statsrådet ger i ärendet.

Beslut av statsrådet ges efter anslag. Ändring i beslut av statsrådet får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen i enlighet med förvaltningsprocesslagen.

6 §

Verkställande av beslut trots att ändring har sökts

Om inte något annat följer av denna lag, tillämpas i fråga om ändringsökande inte vad som i 6 kap. förvaltningsprocesslagen bestäms om verkställighet av beslut som inte har vunnit laga kraft.

Vasa förvaltningsdomstol kan, av grundad anledning och under förutsättning att verkställigheten inte gör ändringssökandet onödigt, på sökandens begäran i sitt beslut föreskriva att verksamheten trots att besvär anförts helt eller delvis får inledas enligt tillståndsbeslutet, om sökanden ställer godtagbar säkerhet för ersättning av de förluster av förmån och kostnader som upphävande av tillståndsbeslutet eller ändring av tillståndsvillkoren kan medföra. Säkerheten ställs hos länsstyrelsen. Kravet

på ställande av säkerhet gäller inte staten och dess inrättningar och inte heller kommuner och samkommuner. Vid behov kan Vasa förvaltningsdomstol föreskriva att verksamheten skall verkställas i mera begränsad omfattning än vad tillståndsbeslutet avser eller bestämma tidpunkten för verkställigheten.

Högsta förvaltningsdomstolen kan besluta att bestämmelsen som meddelats med stöd av 1 mom. skall upphöra att gälla.

Miljötillståndsverket kan föreskriva att ett förbud eller en bestämmelse som avses i 14 kap 4 mom. skall iakttas trots att ändring har sökts. Vasa förvaltningsdomstol kan utfärda en motsvarande föreskrift vid besvär över miljötillståndsverkets beslut samt föreskriva att bestämmelsen som meddelats skall upphöra att gälla.

En myndighet som tillståndsmyndigheten har förordnat kan besluta att ett beslut enligt 3 kap. 11 § 3 mom. skall iakttas trots att rättelse har yrkats eller ändring sökts.

16 kap.

Straffbestämmelser

2 §

Tillståndsförseelse enligt vattenlagen

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) förorsakar en sådan förändring i vattendrag som avses i 3 kap. 2 § eller vidtar åtgärder enligt 3 kap. 3 § eller 5 kap. 3 § eller utan sådant tillstånd av miljötillståndsverket som avses i denna lag eller sådant tillstånd till undantag som avses i 2 kap. 9 § 2 mom. förorsakar en följd som avses i 2 kap. 9 § 1 mom.,

2) genomför ett projekt i strid med tillståndsvillkoren eller på ett annat sätt underlåter att iakttä tillståndsvillkoren,

3) försummar att slutföra ett sådant

tillståndspliktigt projekt som, om det inställs, kan medföra olägenhet eller fara för någon annan eller någon annans egendom,

4) försummar sin skyldighet enligt denna lag eller tillstånd att underhålla en damm, en anläggning eller anordning eller en vall i ett vattendrag eller utanför vattendraget eller

5) försummar sin skyldighet enligt denna lag eller tillstånd att underhålla en farled

skall, om strängare straff för gärningen inte bestäms på något annat ställe i lag, för *tillståndsförseelse enligt vattenlagen* dömas till böter.

18 kap.

Särskilda bestämmelser

11 §

Handläggningsavgift

För handläggningen i miljötillståndsverket och hos den kommunala miljövårdsmyndigheten av ett ärende som avses i denna lag kan uppbäras en avgift, vars storlek bestäms enligt vad som föreskrivs i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) och i den förordning som med stöd av den utfärdas av miljöministeriet. Den avgift som uppbärs till kommunen skall i tillämpliga delar motsvara lagen om grunderna för avgifter till staten. Grunderna för avgiften bestäms närmare i en taxa som kommunen godkänner. Avgift uppbärs inte för handläggningen av ärenden som väckts på initiativ av en myndighet eller skadelidande part. För handläggningen av ärenden som väckts på yrkande av någon annan får avgift uppbäras, om ärendet skall

anses ha blivit väckt uppenbart utan grund.

Miljötillståndsverket kan yrka att för kostnader skall betalas en förskottsavgift, vid äventyr att behandlingen av ärendet inte fortsätts förrän betalning skett eller godtagbar säkerhet för betalningen ställts. Kostnader får uppbäras med stöd av en uträkning som gjorts av miljötillståndsverket enligt 10 § i detta kapitel, med undantag av lösen för expeditioner, beträffande vilka de särskilda bestämmelserna därom skall iakttas.

Avgift för ett beslut enligt 3 kap. 11 § 3 mom. som en av tillståndsmyndigheten förordnad myndighet ger kan tas ut i enlighet med vad som bestäms i 1 mom. i denna paragraf.

[13 §

Deponering av muddermassa

Genom statsrådsförordning meddelas närmare föreskrifter om deponering av muddermassa och om förutsättningarna för detta inom Finlands territorialvatten och ekonomiska zon samt om bedömningsgrunder och gränsvärden för skadliga ämnen i muddermassa.]

19 kap.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

3 §

Tillämpning av tidigare gällande bestämmelser

På ett projekt eller en åtgärd som avses i denna lag och lagligen påbörjats före denna lags ikraftträdande skall tidigare gällande bestämmelser

och föreskrifter tillämpas, om inte annat följer av detta kapitel.

Ett vid denna lags ikraftträdande gällande tillstånd som beviljats ett projekt eller en åtgärd som avses i denna lag gäller som sådant. På genomförandet av projektet eller åtgärden och översyn av tillståndet tillämpas vad som föreskrivs i tillståndsbeslutet samt tidigare gällande bestämmelser och föreskrifter, om inte annat följer av detta kapitel.

[Ett vid denna lags ikraftträdande gällande tillstånd förfaller, om projektet för vilket tillståndet beviljats inte har förverkligats inom den tid som föreskrivs i tillståndet eller en senare förlängd tid.

Vid justering av ett gällande tillstånd med stöd av detta kapitel eller tidigare gällande bestämmelser iaktas i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 11 kap.]

Om det i ett före denna lags ikraftträdande beviljat tillstånd för ett projekt eller en åtgärd som avses i denna lag har bestämts om översyn av tillståndsvillkoren, tillämpas på översynen de materiellrättsliga bestämmelserna i denna lag samt vad som i 14 § 2 mom. bestäms om tillståndshavarens rätt att få ersättning eller yrka inlösen av projektet. I övrigt tillämpas på översynen av tillståndsvillkoren det som föreskrivs i tillståndet och i detta kapitel. I fråga om det förfarande som skall iaktas vid översynen gäller i tillämpliga delar 11 kap.

4 §

Övergångsbestämmelse angående bestämmelserna om tillsyn och förvaltningstvång

Bestämmelserna om tillsyn och förvaltningstvång i 14 kap. tillämpas

också på projekt och åtgärder i fråga om [enligt 3 § 1 mom. skall iaktas tidigare bestämmelser] vilka tidigare bestämmelser skall iaktas enligt detta kapitel.

12 §

Rätt för tillståndshavaren att ansöka om tillstånd enligt den nya lagen

(ersätter dels 19 kap. 12 § i kommissionens förslag)

Den som innan denna lag har trätt i kraft har fått tillstånd att genomföra ett vattenhushållningsprojekt eller som annars lagligen har vidtagit en åtgärd med stöd av bestämmelser som gällde före denna lag kan på ansökan beviljas tillstånd enligt denna lag. Tillstånd kan beviljas så, att föreskrifter som behövs för skydd av allmänt eller enskilt intresse och som inte nämnvärt äventyrar nyttan av projektet eller medför kostnader som är oskäligen i förhållande till nyttan av projektet meddelas samtidigt med stöd av denna lag.

Om tillstånd enligt 1 mom. söks efter den 1 januari 2015, tillämpas på projektet vad som i denna lag föreskrivs om sökande av nytt tillstånd.

13 §

Förtydligande av tidigare beslut

(ny paragraf, som ersätter dels 19 kap. 12 § i kommissionens förslag)

Om det för ett projekt med stöd av bestämmelser som gällde före denna lags ikraftträdande genom beslut av myndighet har beviljats ett tillstånd eller en rättighet och oklarhet råder beträffande tillståndets eller rättighe-

tens innehåll eller tillstånds- eller rättshavarna, kan ett sådant beslut förtydligas genom ett beslut enligt denna lag.

I ett beslut som avses i 1 mom. skall enligt vad som föreskrivs i 3 kap. 10–13 § i syfte att säkerställa allmänt eller enskilt intresse meddelas sådana behövliga föreskrifter om att orsakande av olägenhet skall undvikas som grundar sig på eller preciserar det tidigare beslutet. Föreskrifterna får emellertid inte avsevärt minska den nytta som nyttjandet av rättigheten medför, och de får inte medföra kostnader som är oskäligen förhållande till nyttan av projektet.

Ansökan hos miljötillståndsverket om förtydligande eller ersättande av ett tidigare beslut genom ett beslut enligt denna lag kan göras av tillstånds- eller rättshavaren, tillsynsmyndigheten eller den som äger ett område som omedelbart är föremål för projektet eller innehavaren av någon annan rättighet som hänför sig därtill. Miljötillståndsverket kan på eget initiativ ta upp ärendet till behandling, om detta är nödvändigt till följd av ett annat ärende som är anhängigt i miljötillståndsverket.

Vad som bestäms ovan gäller i tillämpliga delar också andra åtgärder som har genomförts lagligen med stöd av bestämmelser som gällde innan denna lag trädde i kraft.

14 §

Övergångsbestämmelse angående översyn av tillståndsvillkor och meddelande av nya villkor

(ny paragraf)

Om inte något annat följer av detta

kapitel, kan miljötillståndsverket på ansökan se över tillståndsvillkoren i ett beslut som getts med stöd av bestämmelser som gällde innan denna lag trädde i kraft eller meddela nya villkor med iakttagande i tillämpliga delar av vad som bestäms i 3 kap. 20 §.

Om översynen av tillståndsvillkoren och meddelandet av nya villkor minskar den nytta som projektet medför, har tillståndshavaren rätt att av staten få ersättning för förlust av den möjlighet till nyttjande som grundar sig på tillståndet, om förlusten inte är obetydlig, eller yrka inlösen av projektet. Rätten att få ersättning eller yrka inlösen förutsätter dessutom att projektet inte kan genomföras på något annat sätt som motsvarar dess syfte.

Vad som bestäms ovan gäller i tillämpliga delar också andra åtgärder som har genomförts lagligen med stöd av bestämmelser som gällde innan denna lag trädde i kraft.

15 §

Bestämmande av att ett tillstånd eller en rättighet som beviljats tidigare skall förfalla

(ny paragraf, som ersätter dels 19 kap. 13 § i kommissionens förslag)

Det kan bestämmas att ett tillstånd eller en rättighet som grundar sig på ett beslut som har getts med stöd av bestämmelser som gällde innan denna lag trädde i kraft skall förfalla med iakttagande av vad som bestäms i 3 kap. 23 §.

16 §

Övergångsbestämmelse angående en för viss tid upplåten rätt till vattenkraft

(ny paragraf)

En kraftverksägare som i enlighet med den lagstiftning som gällde innan den vattenlag som upphävs med stöd av 2 § trädde i kraft har beviljats tillstånd att bygga ett kraftverk och en därtill ansluten rätt för viss tid att utnyttja vattenkraft som tillhör någon annan får i egenskap av initiativtagare inbjuda de andra delägarna i vattenkraften att delta i projektet på det sätt som bestäms i 8 kap. 7 §. Ansökan om kungörelse skall göras innan den för viss tid beviljade rätten upphört, när minst fyra femtedelar av tidsfristen har gått till ända. Initiativtagaren och de som i egenskap av därtill berättigade vill delta i projektet kan beviljas nytt tillstånd och varaktig nyttjanderätt till vattenkraft som tillhör andra med iakttagande av vad som bestäms i 8 kap. 2, 5 och 6 §.

En kraftverksägare har i den 1 mom. nämnda rätten också när hans eller hennes andel i vattenk-

raften understiger hälften.

17 §

Övergångsbestämmelse angående utnyttjandet av vattenkraft som tillhör någon annan

(ny paragraf)

Om det vid ett kraftverk för vars byggande tillstånd har beviljats enligt den lagstiftning som gällde innan den vattenlag som upphävs med stöd av 2 § trädde i kraft också utnyttjas vattenkraft som tillhör någon annan och det inte har föreskrivits eller veterligen överenskommit om kraftverksägarens rätt till vattenkraften, har kraftverksägaren sådan rätt som det bestäms om i 16 §.

Den som kan visa sin rätt till vattenkraft som har tagits i bruk för ett i 1 mom. avsett kraftverk kan genom ansökan begära att miljötillståndsverket skall utsätta en tid inom vilken kraftverksägaren skall inleda det förfarande som anges i 8 kap. 5 §. Angående behandlingen av ärendet gäller i tillämpliga delar vad som i 14 kap. föreskrivs om förvaltningsstvångsärenden.

2.

Miljöskyddslagen

3 § 1 mom.

Definitioner

I denna lag avses med

6) vattendrag vattenområden som avses i 1 kap. 3 § 1 mom. 3 punkten i vattenlagen (/) samt de territori-
alvatten och den ekonomiska zon
som nämns i 4 § i samma lag.

9) avloppsvatten vatten som inte
längre används eller annat vatten
som kan orsaka förorening av miljön
och avleds från ett område vilket an-
vänts för verksamhet som medför
risk för förorening av miljön.

14 § 2 mom.

Mark, muddring och muddermassa

Statsrådet kan genom förordning
utfärda bestämmelser om

Statsrådet kan utfärda förordningar
enligt 1 mom. som i tillämpliga delar
även gäller avlagringar på botten av
vattendrag och muddermassa.

19 § 2 mom.

Kommunala miljöskyddsföreskrifter

Föreskrifterna kan gälla

4) områden där det på grund av
speciell risk för förorening av miljön

är förbjudet att leda ut avloppsvatten
i marken, ett vattendrag, ett dike, en
källa eller en konstgjord damm eller i
en sådan bädd som avses i 1 kap. 3 §
1 mom. 6 punkten i vattenlagen.

28 § 2 mom.

Allmän tillståndsplikt

Miljötillstånd behövs dessutom för
1) verksamhet som kan orsaka
förorening av vattendrag, då det inte
är fråga om ett projekt som är till-
ståndspliktigt enligt vattenlagen.

2) avledande av avloppsvatten som
kan orsaka förorening av ett dike
eller en i 1 kap. 3 § 1 mom. 6 punk-
ten i vattenlagen avsedd rännil.

31 § 1 mom.

Behörig tillståndsmyndighet

Miljötillståndsverket skall avgöra
en ansökan om miljötillstånd, om

2) verksamheten utöver miljötill-
stånd förutsätter tillstånd enligt
3 kap. i vattenlagen eller att det
enligt vattenlagen upplåts annan
nyttjanderätt än för utloppsledning
eller annan nyttjanderätt än sådan
som avses i 48 och 49 § i denna lag
och om tillståndsansökningarna skall

behandlas gemensamt i enlighet med 39 §, eller om

38 § 3 mom.

Information om tillståndsansökan

Kungörelsen skall särskilt för sig delges de parter som saken speciellt berör.

I fråga om hörande gäller i övrigt förvaltningslagen. När det gäller en samfällighets ickekonstituerade delägarlag skall på delgivningen tillämpas 11 kap. 11 § i vattenlagen.

39 § 1 och 4 mom.

Gemensam behandling av tillstånd för en och samma verksamhet

En miljötillståndsansökan som gäller förorening av vatten samt en beträffande samma verksamhet gjord tillståndsansökan enligt vattenlagen och en ansökan om nyttjanderätt som avses i 31 § 1 mom. 2 punkten skall behandlas tillsammans och avgöras genom samma beslut, om detta inte av särskilda skäl skall anses vara onödigt. Gemensam behandling behövs inte om verksamheten utöver miljötillstånd kräver enbart i 4 kap. vattenlagen avsett tillstånd att avleda vatten för användning såsom vätska, förutsatt att det inte finns något direkt vattenhushållningssamband mellan avledandet av vatten och återledandet av det till vattendraget.

Behövliga avvikelser från skyddsområdesbestämmelser som avses i 4 kap. 12 § vattenlagen skall avgöras genom samma beslut som ett anhängigt miljötillståndsärende.

44 §

Fiskerihushållningsvillkor

Om utsläpp av avloppsvatten eller andra ämnen kan ha verkningar som avses i 3 kap. 13 § vattenlagen, skall miljötillståndet förenas med behövliga villkor om fiskevårdsskyldighet eller fiskerihushållningsavgift. På villkoren tillämpas 3 kap. 13, 14 och 21 § vattenlagen.

46 § 2 - 6 mom.

Kontrollvillkor

Tillståndsmyndigheten eller en av denna förordnad myndighet kan vid behov ålägga flera tillståndshavare att gemensamt kontrollera sina verksamheters miljöpåverkan (samordnad recipientkontroll) eller som kontroll av verksamheten godkänna deltagande i övervakningen inom området. Den samordnade recipientkontrollen kan gälla godkännande av kontrollplaner som grundar sig på miljöskyddslagen och vattenlagen.

I tillståndet kan verksamhetsutövaren åläggas att för godkännande förelägga tillståndsmyndigheten eller en av denna förordnad myndighet en kontrollplan för en närmare organisering av den i 1 eller 3 mom. avsedda kontrollen i så god tid att kontrollen kan inledas samtidigt som verksamheten inleds eller vid någon annan tidpunkt som är ändamålsenlig med tanke på verksamhetens miljöpåverkan. Kontrollvillkoren och den godkända kontrollplanen kan vid behov ändras trots att tillståndet är giltigt. Den myndighet som har godkänt den samordnade recipientkontrollen skall ändra beslutet, om en ny verksamhetsutövare har ålagts att

delta i den samordnade recipientkontrollen.

I sådana fall som avses i 3 och 4 mom. skall beslut fattas med iakttagande i tillämpliga delar av vad som bestäms om miljötillstånd, om inte beslutet fattas i samband med att tillståndet beviljas eller ändras. Beslutet kan ändras på tjänstens vägnar eller på yrkande av tillståndshavaren, tillsynsmyndigheten, en myndighet som bevakar allmänt intresse, kommunen eller en part som orsakas olägenhet. Beslutet meddelas efter anslag och om beslutet skall informeras så som i 53 och 54 § föreskrivs om hur ett miljötillståndsbeslut ges och om information om miljötillståndsbeslut.

Rättelse i beslut enligt 4 mom. av en av tillståndsmyndigheten förordnad myndighet kan sökas skriftligen hos tillståndsmyndigheten inom 30 dagar efter att beslutet getts. Rätelseyrkandet framställs hos miljötillståndsverket, om kontrollskyldigheten i fråga om någon verksamhet som omfattas av samordnad recipientkontroll har baserat sig på ett beslut som detta gett. Som rättelseyrkande kan behandlas också en meningsskiljaktighet som gäller fördelningen av kostnaderna för den samordnade recipientkontrollen. Ändring i beslut med anledning av rättelseyrkande söks så som anges i 96 §.

48 §

Inledande av avloppsvatten på någon annans område

I miljötillståndet är det möjligt att bevilja rätt att leda in avloppsvatten i ett dike eller en rännil på någon annans mark, om avledandet inte medför oskäligt men för andra och förfa-

randet i övrigt är motiverat tekniskt och ekonomiskt sett. Rätt att leda in avloppsvatten i ett öppet dike eller en rännil får inte beviljas, om diket eller rännilen befinner sig i omedelbar närhet av en tomt, en byggplats, en badstrand eller något motsvarande område som tagits i särskilt bruk.

Om samtycke inte har getts och avledandet av avloppsvatten förutsätter att ett avloppsrör eller dike anläggs på någon annans mark, skall i tillståndet i enlighet med de grunder som anges i 1 mom. beslutas om beviljande av nyttjanderätt till det område som behövs. På ersättning för skada, olägenhet och annan förlust av förmån tillämpas 13 kap. i vattenlagen. På nyttjanderätten tillämpas 2 kap. 11 § 2 mom. och 17 kap. i vattenlagen.

Måste det för avledande av avloppsvatten enligt denna paragraf anläggas ett dike eller en ledning under landsväg, gata eller järnväg eller annan rälsbana, avgörs ärendet separat i enlighet med vad som i 5 kap. 4 § i vattenlagen föreskrivs om dikning.

49 §

Villkor om avloppsrör

Tillståndet skall vid behov, i enlighet med vattenlagen, förenas med villkor om byggande av avloppsrör och om den nyttjanderätt som behövs för ändamålet. När villkoret anges tillämpas vad som bestäms i 3 kap. i vattenlagen. På ersättning för skada, olägenhet och annan förlust av förmån tillämpas 13 kap. i vattenlagen. På nyttjanderätten tillämpas 2 kap. 11 § 2 mom. och 17 kap. i vattenlagen.

58 § 1 och 2 mom.

Ändring av tillstånd

Den myndighet som har beviljat ett tillstånd skall på ansökan av tillståndshavaren, en tillsynsmyndighet, den myndighet som bevakar allmänt intresse eller den som orsakats olägenhet ändra tillståndet, om

4) grunderna för ett tillståndsvillkor inte är korrekta och en ändring av tillståndsvillkoret inte medför behov av att pröva förutsättningarna för beviljande av tillståndet.

5) förhållandena efter att tillståndet beviljats har förändrats väsentligt, eller om

6) det påkallas av bestämmelser som utfärdats för uppfyllande av internationella förpliktelser som är bindande för Finland.

När det gäller ändring av fiskevårdsskyldighet eller fiskerihushållningsavgift gäller vad som föreskrivs i 3 kap. 21 § i vattenlagen. Om det vid ett sådant ersättningsförfarande som avses i 68 § har framkommit ny utredning om grunderna för fiskevårdsskyldigheten eller fiskerihushållningsavgiften, kan miljötillståndverket samtidigt på tjänstens vägnar uppta ändringen av skyldigheten eller avgiften till behandling utan hinder av vad som annars gäller om ändring och översyn av villkor.

66 § 2 mom.

Tillämpliga bestämmelser

Vad som i detta kapitel bestäms om vattendrag gäller i tillämpliga delar också ett dike, en källa, en konstgjord damm och en sådan bädd

som avses i 1 kap. 3 § 1 mom. 6 punkten i vattenlagen.

69 §

Ställande av säkerhet i ersättningsärenden

I ett tillståndsbeslut som avses i 68 § skall andra sökande än staten, en kommun eller en samkommun åläggas att innan den i tillståndet angivna verksamheten inleds eller, om den redan har inletts, inom en av tillståndsmyndigheten bestämd tid ställa godtagbar säkerhet för att de av verksamheten orsakade skadorna blir ersatta. I fråga om ställande av säkerhet gäller i tillämpliga delar 11 kap. 21 § i vattenlagen.

74 § 2 och 3 mom.

Behandling av ersättningsärenden hos tillståndsmyndigheterna

Det kan bestämmas att det för avgörande av ersättningsfrågor som gäller förorening av vattendrag skall inhämtas särskild utredning i enlighet med 11 kap. 16 § i vattenlagen.

I fråga om ersättningsärenden gäller dessutom vad som bestäms i 13 kap. 13 – 15 § i vattenlagen.

84 § 3 mom.

Åtgärder vid överträdelser eller försummelser

Om åläggandet gäller tillståndspliktig verksamhet och tillståndsärendet enligt 39 § skall undergå gemensam behandling, meddelas åläggandet enligt bestämmelserna om förvaltningstvång i 14 kap. i vattenlagen. Om åläggandet gäller endast iakttagandet av en förpliktelse

som anges i denna lag eller i bestämmelser som har utfärdats med stöd av den, skall det emellertid meddelas i enlighet med denna lag.

103 § 2 mom.

Allmän skyldighet att rena avloppsvatten

Avloppsvatten från vattenklosetter samt annat hushållsavloppsvatten skall, innan det leds i marken, ett vattendrag, ett dike eller en konstgjord damm eller en sådan bädd som avses i 1 kap. 3 § 1 mom. 6 punkten i vattenlagen, behandlas med metoder som är minst lika effektiva som sådan rening som avses i en förordning som har utfärdats med stöd av 18 §. Annat avloppsvatten än avloppsvatten från vattenklosetter får orenat släppas ut i marken, om mängden är liten och avloppsvattnet i fråga inte medför risk för förorening av miljön.

103 a §

Särskilda bestämmelser om inledande av avloppsvatten på någon annans mark

(ny paragraf)

Om avloppsvatten leds in i ett dike eller en rännil på någon annans mark, är den som avleder avloppsvattnet för sin del skyldig att dra försorg om underhållet av det dike eller den rännil som används för avledandet. Den som avleder avloppsvatten skall utföra de arbeten för förstoring, istandsättning och underhåll av bädden som avledandet av avloppsvatten föranleder, samt även i övrigt se till att avledandet av vatten inte medför så-

dan olägenhet som till skäligen kostnader kan undvikas. Den som avleder avloppsvatten skall dessutom underhålla avloppsrör som anlagts på någon annans mark samt övriga rör och anläggningar som anlagts för avledande av avloppsvatten.

Om fler än en leder in avloppsvatten i ett dike eller en rännil eller om avledandet av avloppsvattnet för markägaren medför en nytta i form av dikning som inte är obetydlig, är nyttohavarna var för sig skyldiga att delta i dikesunderhållet på det sätt som i 5 kap. 15–18 § i vattenlagen bestäms om samfällid dikning. Andra än den som avleder avloppsvatten kan inte åläggas att delta i åtgärder som är nödvändiga för avledande av avloppsvattnet. Vid behov skall en dikningssammanslutning bildas i enlighet med 5 kap. i vattenlagen.

I miljötillståndet kan beslutas om det närmare innehållet i den skyldighet som åläggs den som avleder avloppsvatten. Om tillståndet inte innehåller behövliga föreskrifter eller om avledandet av avloppsvatten grundar sig på något annat än den tillståndspliktiga verksamheten, beslutar den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten om det närmare innehållet i skyldigheten med iakttagande av vad som i 5 kap. i vattenlagen bestäms om dikning. En meningsskiljaktighet som gäller underhållet av bädden avgörs av den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten med iakttagande i tillämpliga delar av vad som i 5 kap. i vattenlagen bestäms om dikning.

Om rätt att leda in avloppsvatten i ett dike eller en rännil eller att anlägga avloppsrör eller dike har beviljats med stöd av 49 §, får avledandet av avloppsvatten inte hindras eller försvåras på grund av byggande eller någon annan åtgärd. I fråga om

dike och avloppsrör för avledande av avloppsvatten gäller dessutom vad

som bestäms i 5 kap. 10 § i vattenlagen.

3.

Markanvändnings- och bygglagen

161 §

Placeringen av samhällstekniska anordningar

Ägaren och innehavaren av en fastighet är skyldig att tillåta att en ledning som betjänar samhället eller en fastighet placeras på det område han eller hon äger eller innehar, om inte placeringen kan ordnas på något annat tillfredsställande sätt och till skäligen kostnader. Detsamma gäller mindre anläggningar, konstruktioner och anordningar som hör till ledningarna. En ledning och en annan anordning får inte anläggas så att planläggningen av området eller genomförandet av planen försvåras. Har en överenskommelse om placeringen inte ingåtts med fastighetens ägare och innehavare, fattas beslutet om placeringen av kommunens byggnadstillsynsmyndighet. När beslutet om placeringen fattas skall vikt fästas vid att fastigheten inte orsakar onödig olägenhet.

Ett avtal om placering av sådana anordningar som avses i 1 mom. binder också fastighetens nya ägare och innehavare.

Fastighetens ägare och innehavare har rätt att få ersättning för den olägenhet och skada som förorsakas av placeringen av en ledning eller annan anordning som avses i 1 mom. Ifall överenskommelse inte nås om ersättningen, avgörs saken i enlighet med inlösningslagen.

På placeringen av en vattenledning och mindre anläggningar, konstruktioner och anordningar som hör till ledningen samt på placeringen av avlopp tillämpas 1 mom., ifall beslut om placeringen inte har fattats i ett i vattenlagen (/) avsett tillståndsbeslut som gäller tagning av vatten.

Vad som i denna paragraf bestäms om ägaren och innehavaren av en fastighet gäller också ägaren och innehavaren av ett allmänt område.

4.

**Lagen
om Finlands ekonomiska zon**

3 §
*Lagstiftning som skall tillämpas på
miljöskydd och vattenbyggande*

I den ekonomiska zonen gäller vad som föreskrivs i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/1994), miljöskyddslagen (86/2000) och vattenlagen (/) och i de bestämmelser som utfärdats med

stöd av dem.

12 §
*Tillståndsförseelse enligt vattenlagen
i den ekonomiska zonen*

Till straff för tillståndsförseelse enligt vattenlagen i den ekonomiska zonen döms enligt 16 kap. 2 § i vattenlagen.

5.

Lotsningslagen

5 §
Skyldighet att anlita lots

Fartyg skall i de i 1 kap. 3 § 1 mom. 14 punkten i vattenlagen (/) nämnda lotspliktiga allmänna

farlederna på finskt vattenområde och på den arrenderade delen av Saima kanal anlita lots om fartygets last är farlig eller skadlig eller om fartygets storlek det kräver.

6.

**Lagen
om stödjande av grundtorrläggning**

1 § 2 mom.

Tillämpningsområde

Stöd kan beviljas en sådan för dikning, bestående sänkning eller höjning av medelvattenståndet eller vattenreglering bildad vattenrättslig sammanslutning som avses i vattenlagen (/) eller flera fastighetsägare för ett gemensamt grundtorrläggningssprojekt. Ett projekt som understöds skall medföra nytta huvudsakligen för odlad mark och för flera än en gårdsbruksenhet.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

7) dikesren ett sådant sammanhållande, till ett dike hörande område på vardera sidan av diket som avses i 5 kap. 9 § i vattenlagen och som är täckt av permanent växtlighet samt

4 §

Kostnader som finansieras

Stöd enligt denna lag kan beviljas för följande kostnader som föranleds av ett grundtorrläggningssprojekt eller av en del av ett sådant projekt:

3) de kostnader som åsamkas sökanden på grund av dikningsförrättning enligt vattenlagen,

7 § 1 mom.

Ekonomiska förutsättningar

En förutsättning för beviljande av stöd är att kostnaderna för grundtorrläggningssprojektet är skäliga i förhållande till nyttan av projektet. Som nytta beaktas, utöver sådan nytta av dikning som avses i vattenlagen, den direkta och indirekta nytta som projektet medför i synnerhet för miljön och samhällsstrukturen.

10 §

Ändring av beslut om stöd

Ett finansieringsbeslut kan ändras på ansökan av dikningssammanslutningen eller en nyttohavare, om det medan arbetet pågår eller annars framkommer sådana omständigheter som, om de hade varit kända, märkbart hade kunnat inverka på beslutet. Genom förordning bestäms om anhängiggörande av ändring.

11 §

Överlåtelse av statsarbete

Sedan ett statsarbete blivit färdigt hålls ett överlåtelsesammanträde mellan den regionala miljöcentralen och dikningssammanslutningen. Vid överlåtelsesammanträdet besluts om överlåtelse av arbetet till sammans-

lutningen, som samtidigt övertar ansvaret för skötseln av projektet. Om överlåtelsesammanträdet bestäms närmare genom förordning.

12 §

Underhåll av projekt

Dikningssammanslutningen eller, om någon sådan inte har bildats, nyttohavarna skall gemensamt sörja för underhållet av ett grundtorrläggningssprojekt så som vattenlagen bestämmer.

14 § 1 mom.

Ansvar för statliga lån

Varje nyttohavare ansvarar för det lånebelopp som han skall betala enligt den fastställda fördelningen av kostnaderna enligt 5 kap. 25 § 1, 2 och 3 mom. och 26 § samt 12 kap. 13 och 14 § i vattenlagen.

17 § 4 mom.

Anmälan till inskrivningsmyndighet

Anmälan enligt 1 och 2 mom. minskar pantansvaret enligt *5 kap. 27 § i vattenlagen* med samma penningbelopp.

7.

Naturvårdslagen

53 § 5 mom.

Statens ersättningsskyldighet

Om ett beslut i ett tillståndsärende som fattats med stöd av 66 § 1 mom. begränsar användningen av fastigheten så att detta för områdets ägare eller innehavaren av särskilda rättigheter har de följdverkningar

som avses i 1 mom., och om det inte hade funnits andra hinder för att bevilja tillståndet, är staten skyldig att ersätta olägenheten om detta yrkas. Rätt till ersättning föreligger dock inte när olägenheten

1) orsakas av att ett tillstånd enligt vattenlagen (/) förvägras.

8.

Sjötrafiklagen

4 §

Rätt att färdas på vattenområden

Var och en har rätt att färdas på vattenområden så som bestäms i 2 kap. 3 § i vattenlagen (/), om inte något annat följer av denna lag.

19 § 3 mom.

Utmärkning av förbud och begränsningar

Vid placeringen av märken som utvisar förbud och begränsningar iakttas vad som i 10 kap. 5 § i vattenlagen bestäms om rätt för den som håller en allmän farled att i vattendraget eller på dess strand placera ut säkerhetsanordningar för sjöfarten.

9.

Terrängtrafiklagen

4 § 3 mom.

Rätt att färdas i terrängen

Var och en har rätt att färdas på isbelagda vattenområden så som bestäms i 2 kap. 3 § i vattenlagen (/), om inte något annat följer av bestämmelserna i denna lag. Behöver någon för att färdas eller för att utöva

någon verksamhet tillstånd av vattenområdets ägare eller innehavare, skall beslut om samtycke av delägarlaget för ett samfällt vattenområde fattas enligt lagen om samfälligheter (758/1989). Är det fråga om ett allmänt vattenområde, fattas beslutet om tillstånd av den myndighet eller statliga inrättning i vars besittning området är.

10.

Fastighetsbildningslagen

75 §

Om en dikning gäller bara ett nyskiftesområde eller anläggande av ett dike som avses i 73 § 3 mom., beslutar förrättningsmännen om dikningen, såvida inte för dikningen behövs sådant tillstånd av miljöförhållningsverket som avses i 5 kap. 3 § i vattenlagen (/) eller avvikelser från ett sådant förbud som avses i 2 kap. 9 § i vattenlagen. Detsamma gäller beslut om dikning även i de fall då ägare till fastigheter utanför nyskiftesområdet samtycker till samfällad dikning. I övriga fall fattas beslut om saken i enlighet med vad som i vattenlagen bestäms om samfällad dikning.

157 § 2 mom.

Ett servitut får inte stiftas, om det enligt annan lagstiftning vore förbjudet att utnyttja det. Om det enligt annan lagstiftning fordras tillstånd av en myndighet för att utnyttja ett servitut, ersätter stiftandet av servitutet inte ett sådant tillstånd. Utnyttjandet av ett servitut som avses i 154 § 1 mom. 1 punkten förutsätter inte sådant samtycke av ägaren som avses i 4 kap. 4 § 3 mom. i vattenlagen.

158 § 2 mom.

Förutsätter utnyttjandet av ett servitut eller av en rätt som avses i 156 § 3 mom. att en väg anläggs eller att en byggnad, konstruktion eller anordning byggs eller att servitutsområdet

iståndsätts på något annat sätt, och är det inte fråga om en väg vars delägare bildar ett väglag eller en rätt som tillhör delägarna i väglaget gemensamt, skall vid förrättningen utfärdas behövliga bestämmelser om hur ägarna till de berättigade fastigheterna och ägaren till det belastade området skall delta i iståndsättningskostnaderna, om någon av sakägarna fordrar detta eller om det annars behövs. Om sakägarna inte kommer överens om fördelningen av iståndsättningskostnaderna, skall fördelningsgrunden vara den nytta som varje sakägare har av servitutet. I fråga om ett servitut som stiftats för torrläggning bestäms nyttan enligt 5 kap. i vattenlagen. Härvid kan också en dikningssammanslutning enligt vattenlagen bildas. Vad som i detta moment bestäms om iståndsättningskostnader tillämpas även på kostnaderna för underhåll av servitutsområdet. På underhållet av ett servitut som har stiftats för torrläggning tillämpas vad som i vattenlagen bestäms om underhåll av dike.

282 §

Om samfällad dikning företas vid en fastighetsförrättning, tillämpas på bildandet av en dikningssammanslutning i samband med förrättningen vad som i vattenlagen bestäms om bildande av dikningssammanslutning vid en dikningsförrättning.

11.

**Lagen
om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Sovjetunionen om en avtappningsstadga för Saimen och Vuoksen samt om tillämpning av överenskommelsen**

2 § 1 mom.

Jord- och skogsbruksministeriet skall med iakttagande av vad som bestäms i 18 kap. 4 § 1 mom. i vattenlagen ersätta skada, men och annan förlust av förmån som eventuellt förorsakas på finskt territorium till följd av verkställigheten av överenskommelsen.

4 § 1 mom.

Den som sköter avtappningen skall föra bok över datum för inledande och avslutande av avtappningar som avviker från det normala. Den regionala miljöcentral som avses i 3 § skall tillkännage dem med iakttagande i tillämpliga delar av vad som bestäms i 11 kap. 23 § i vattenlagen.

12.

**Lagen
om ägoregleringar på grund av vattendragsprojekt**

1 § 1 mom.

Har byggande i vattendrag, dikning eller annat företag som nämns i vattenlagen (/) utförts eller kommer det att utföras så att det vållar betydande men för användningen av en fastighet eller en del därav till följd av att ägor splittras eller blir mindre eller förbindelser försvåras, kan ägoreglering verkställas i enlighet med denna lag.

4 § 2 mom.

Så snart lantmäteribyrån har fått de i 5 kap. 36 § och 17 kap. 11 § i vattenlagen avsedda beslutshandlingarna och uppgift av den regionala miljöcentralen i enlighet med 14 kap. 8 § i vattenlagen om att det projekt som beslutet avser har slutförts skall den förordna om verkställande av ägoregleringsförrättning.

13.

Dammsäkerhetslagen

11 §

I fråga om åtgärder till följd av att bestämmelserna i 4 och 5 § eller med stöd av dem utfärdade bestämmelser inte har iakttagits gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 14 kap. 2, 3, 4, 5 och 7 § samt 15 kap. 6 § 4 mom. i vattenlagen (/).

Utgör en damm eller sådan användning av den som uppenbart sker i strid med bestämmelserna i denna lag eller i vattenlagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av dem omedelbar fara för den allmänna säkerheten, skall i tillämpliga delar iakttas vad som bestäms i 14 kap. 6 § 2 och 3 mom. i vattenlagen.

14.

Lagen om fiske

5 §

Rätten att bedriva fiske och att bestämma därom tillkommer vattenområdets ägare, om inte denna rätt överlåtits till annan eller nedan i denna lag annat bestäms. Rätten att fiska på vattentäckt översvämningssområde utanför den i 1 kap. 5 § i vattenlagen (/) nämnda gränsen för vattenområde tillkommer vattenområdets ägare.

pen för fiskens vandring på det sätt som bestäms i vattenlagen.

27 § 1 mom.

Såvida av bestämmelserna i vattenlagen inte annat följer, får mindre insjö, som endast genom bäck står i förbindelse med annat vattenområde, med miljötillståndsverkets tillstånd avstängas för fiske och för vård av fiskbeståndet, om inte annan därigenom orsakas nämnvärt men. Under samma förutsättningar får bäck eller del därav avstängas i nämnda syften eller för fiskodling. Tillstånd kan utan ersättning återkallas eller villkoren ändras, såvida avstängningen

24 § 1 mom.

I älv samt i sund eller trängre led som avses i 1 kap. 6 § 1 mom. i vattenlagen skall kungsådra hållas öp-

medför annan skadlig följd än sådan som bör anses vara ringa och som inte har förutsatts vid beviljandet av

tillståndet. Skada som föränleds genom avstängning skall ersättas.

LUONNOS VESIASETUKSEKSI

Vesiasetus

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty oikeusministeriön esittelystä, säädetään päivänä kuuta 20 annetun vesilain (/) nojalla:

1 luku

Lupahakemus

Yleisiä säännöksiä

1 §

Hakemusasian suunnitelman sisältö

Vesitaloushanketta koskevan hakemusasian suunnitelmaan on siten kuin jäljempänä tässä luvussa säädetään tarpeen mukaan otettava:

- 1) hakijan yksilöinti ja yhteystiedot;
- 2) yleiskuvaus siitä vesistön osasta, johon hankkeen vaikutukset ulottuvat, yleiskartta hankkeen vaikutusalueesta ja työkohteiden sijainnista sekä valuma-alueen kartta;
- 3) piirustukset työkohteista sekä suunnitelluista rakennelmista ja laitteista;
- 4) selvitys vedenkorkeuksista ja virtaamista;
- 5) pituus- ja poikkileikkauspiirustukset perattavista ja kaivettavista sekä niistä uomista, joihin vedenkorkeuden muutokset ulottuvat;
- 6) arvio hankkeen vaikutuksista vesiympäristöön sekä vesilain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitettuihin vesiluontotyyppeihin;
- 7) selvitys hankkeen vaikutuksista pohjavesioloihin ja vedenottoon;
- 8) selvitys hankkeen vaikutuksista

vesiliikenteeseen ja uittoon;

9) selvitys kalastusoloista ja kalastosta hankkeen vaikutusalueella sekä hankkeen vaikutuksista kalastukseen ja kalastoon;

10) selvitys vaikutuksista rakennelmiin ja laitteisiin;

11) ehdotus tarvittavista rakennelmista ja laitteista tai muista toimenpiteistä hankkeesta aiheutuvien haittojen estämiseksi tai vähentämiseksi;

12) selvitys hankkeen toteuttamiseksi tarpeellisista, hakijan omistamista ja hänen käytössään olevista alueista niitä esittävine karttoineen, joiden tulee perustua viralliseen tai muuhun luotettavaan kartta-aineistoon;

13) selvitys vesilain mukaisista asianosaisista;

14) kartta selitelmineen lunastettavasta, käyttöoikeuden kohteeksi tulevasta tai sellaisesta alueesta, jolle hankkeen toteuttamisesta aiheutuu vahinkoa;

15) vesilain mukainen arvio hankkeen tuottamista hyödyistä ja edunmenetyksistä sekä muut hankkeen oikeudellisia edellytyksiä selvittävät laskelmat ja tiedot;

16) selostus järjestelyistä rakennusvaiheen aikana; ja

17) ehdotus hankkeen toteuttamisen ja sen vaikutusten tarkkailusta.

Hakemukseen on liitettävä lyhyt yhteenveto hankkeesta ja sen vaikutuksista.

2 §

Työkohteista sekä rakennelmista ja laitteista laadittavat piirustukset

Alueesta, jolle hankkeen toimeenpanemiseksi on tehtävä rakennelmia ja laitteita, sekä muista työkohteista on laadittava tarkoituksenmukaiseen mittakaavaan asemapiirros.

Tehtävistä rakennelmista ja laitteista on laadittava sellaiset piirustukset ja selvitykset, joista käy ilmi rakenteiden päämitoitus ja ne tiedot, jotka ovat tarpeen rakennelmien ja laitteiden kestävyuden ja turvallisuuden sekä niiden vesistöön tai veden käyttöön kohdistuvien vaikutusten toteamiseksi.

3 §

Lupahakemuksen tekeminen

Vesilain mukainen hakemus liitteineen on tehtävä kolmena kappaleena. Lupaviranomainen voi pyytää tarvittaessa lisäkappaleita hakemuksesta ja sen liitteistä, jos se on tarpeen asian kuuluttamisen ja lausuntojen pyytämisen vuoksi.

Jos hakija ei ole toimittanut hakemusasiakirjoja riittävän useana kappaleena, hakijaa on kehoitettava toimittamaan määräajassa puuttuvat kappaleet. Jos hakija ei niitä toimita, lupaviranomainen huolehtii asiakirjojen jäljentämisestä hakijan kustannuksella. Jos kysymyksessä on vaikeasti jäljennettävissä oleva kartta tai piirros taikka muu asiakirja, lupaviranomaisen ei tarvitse sitä jäljentää. Tällöin asianosaiselle, jolle lupaviranomaiselle toimitetut asiakirjat muutoin annetaan tiedoksi, on ilmoitettava, että asiakirjaa pidetään asianosaisen nähtävänä lupaviranomaisen määräämässä paikassa.

Vesistöä koskevat hakemusasiat

4 §

Suunnitelman korkeustason merkitseminen

Suunnitelman korkeustason toteamiseksi on maastoon merkittävä riittävästi kiintopisteitä, jotka on tehtävä kallioon tai muuhun liikkumattomaan paikkaan ja niin sijoitettava ja selvästi merkittävä, että niitä voidaan vastaisuudessaakin käyttää.

Korkeustaso on liitettävä valtakunnan perusvaaitusverkkoon tai muuhun yleiseen korkeusjärjestelmään, jos alueella tai lähiseudulla on siihen kuuluvia kiintopisteitä.

5 §

Selvitys vedenkorkeuksista ja virtaamista

Vallitsevat vedenkorkeudet ja virtaamat on selvitettävä sellaisessa laajuudessa, joka on tarpeen hankkeen toteuttamisesta vesistöissä aiheutuvien muutosten toteamiseksi, tehtävien rakennelmien ja laitteiden sekä perattavien ja kaivettavien uomien mitoittamiseksi, saatavan hyödyn tai hankkeesta aiheutuvan vahingon ja haitan arvioimiseksi sekä muiden hanketta koskevien seikkojen selvittämiseksi.

6 §

Uomien pituus- ja poikkileikkauspiirustukset

Perattavista ja kaivettavista sekä niistä uomista, joihin vedenkorkeuden muutokset ulottuvat, on laadittava pituus- ja poikkileikkauspiirustukset siinä laajuudessa, kuin se on tarpeen uomien mitoittamiseksi, veden-

korkeuksien muutosten selvittämiseksi ja poistettavien kaivumaiden määrittämiseksi. Tiedot voidaan myös esittää maanpinnan tai pohjan korkeutta taikka veden syvyyttä osoittavalla kartalla.

Pituusleikkauspiirustuksesta tulee ilmetä maanpinnan korkeus rantaäärään kohdalla, tutkimuksen aikainen vedenkorkeus mittauksen ajankohtaa osoittavine päivämäärineen ja pohjan korkeus. Lisäksi on pituusleikkauspiirustukseen merkittävä riittävät tiedot vedenkorkeuksista, kiintopisteiden paikat ja korkeudet, uoman yli johtavat sillat ja uoman kohdalla olevat muut rakennelmat ja laitteet sekä tarvittaessa maalajit.

Poikkileikkauspiirustuksen, joka on myös liitettävä uoman mittauksessa käytettyyn korkeustasoon, tulee osoittaa uoman muoto ja on siihen merkittävä tutkimuksen aikana vallinnut vedenkorkeus ja tarvittaessa maalajit.

Pituus- ja poikkileikkauspiirustuksiin tai niiden asemesta laadittuun karttaan on merkittävä perattavan tai kaivettavan uoman pohjan korkeus ja kaltevuus sekä poikkileikkauksen muoto samoin kuin tiedot suunnitelman edellyttämistä tulevista vedenkorkeuksista sekä kaivumaiden lajistusta ja määrästä.

7 §

Selvitys vaikutuksista rakennelmiin ja laitteisiin

Suunnitelmaan tulee sisältyä selvitys niistä voimalaitoksista, rakennuksista, silloista, johdoista sekä muista rakennelmista ja laitteista, joihin hankkeen toteuttaminen saattaa vaikuttaa, sekä tarpeelliset tiedot niitä koskevista lupapäätöksistä.

Rakennelmasta tai laitteesta, jonka lunastamista, poistamista tai muuttamista hankkeen toteuttaminen edellyttää tai jonka käytölle aiheutuu vahinkoa tai haittaa, on esitettävä sen rakennetta ja korkeusasemaa koskevat tiedot asiaa selvittävine asemakarttoineen ja piirustuksineen sekä selvitykset suunnitelluista rakennelman tai laitteen muutostöistä.

8 §

Kartta lunastettavista ja käyttöoikeuden kohteiksi tulevista alueista

Lunastettavasta alueesta sekä sellaisesta alueesta, johon on tarpeen hankkia käyttöoikeus tai jolle hankkeesta aiheutuu vahinkoa, on laadittava viralliseen tai muuhun luotettavaan kartta-aineistoon perustuva, mittakaavassa 1:1 000–1:5 000 oleva kartta, milloin ei ole erityistä syytä muunlaisen mittakaavan käyttämiseen. Kartasta tulee käydä selville kuntien, kylien, kiinteistöjen ja muiden maa- ja vesialueiden rekisteriyksiköiden rajat, kiinteistöjen nimet ja rekisterinumerot, rakennusten ja muiden rakennelmien sijainti sekä karttakuvioden tiluslajit. Hankkeen tarkoituksesta ja sen toteuttamisesta aiheutuvista vaikutuksista riippuen tulee kartassa lisäksi olla riittävät tiedot alueen korkeussuhteista, painuvien maalajien syvyydestä, vallitsevien ja suunnitelman mukaisten vedenkorkeuksien rajoista sekä merkinnät korkeustason kiintopisteistä.

Karttaan tulee liittyä kiinteistörekisteriyksiköittäin laadittu selitelmä, josta ilmenee kiinteistöjen ja muiden rekisteriyksiköiden tiedossa olevat omistajat ja haltijat, karttakuvioden tiluslajit, pinta-ala ja tarvittaessa niiden korkeusasema.

9 §

Selostus järjestelyistä rakennusvaiheen aikana

Suunnitelmaan tulee liittyä selostus kaivumaiden sijoittamisesta sekä töiden järjestelystä rakennusvaiheen aikana vesiliikenteen, uiton ja vesistön muun käytön turvaamiseksi sekä työn suorittamisesta aiheutuvan vahingon ja haitan estämiseksi tai vähentämiseksi. Lisäksi on esitettävä arviointi siitä, minkä ajan kuluessa hankkeen toteuttamiseksi tarpeelliset työt tulevat suoritetuiksi.

Eriyisiä määräyksiä

10 §

Siltaa koskevan suunnitelman sisältö

Sen lisäksi mitä 2 §:ssä säädetään, sillan rakentamista tarkoittavaan suunnitelmaan on tarpeen mukaan otettava piirustus, josta käy ilmi siltaaukkojen sijainti, leveys ja korkeus sekä sillan perustus, uoman pohjan korkeus ja maalajit.

11 §

Vedenottoa koskevan suunnitelman sisältö

Sen lisäksi mitä 2 §:ssä säädetään, veden ottamista koskevaan suunnitelmaan on tarpeen mukaan otettava:

- 1) selostus veden johtamisen tarkoituksesta, tarvittavasta vesimäärästä ja veden tarpeen vaihteluista eri ajankohtina;
- 2) tiedot vedenottamoista, joiden veden saantiin suunniteltu veden johtaminen saattaa vaikuttaa, samoin kuin tiedot otettavista vesimääristä ja ottamoita koskevista mahdollisista

lupapäätöksistä; ja

3) ehdotus mahdollisesti tarvittavaksi vedenottamon suoja-alueeksi.

Pohjaveden ottamista koskevaan suunnitelmaan on lisäksi tarpeen mukaan otettava hydrogeologinen yleiskuvaus pohjavesimuodostumasta, tiedot koepumppaustuloksista ja pohjaveden laadusta sekä selostus veden saatavuudesta sillä paikkakunnalla, jonne pohjavettä on suunniteltu johdettavaksi.

Tekopohjaveden ottamista koskevaan suunnitelmaan on lisäksi otettava selvitys imeytettävän veden määrästä, laadusta ja mahdollisesta esikäsittelystä sekä selvitys imeytyksen vaikutuksista pohjavesioloihin.

12 §

Vedenottamon suoja-alueetta koskevan suunnitelman sisältö

Vedenottamon suoja-alueen määrittämisestä koskevan, vesilain 4 luvun 11 §:n mukaisen hakemuksen tai edellä 11 §:n 3 kohdassa mainitun, suunnitelmaan sisältyvän ehdotuksen tulee tarpeen mukaan sisältää:

- 1) yleiskuvaus ja yleiskartta siitä alueesta, jota hakemus koskee;
- 2) tiedot vedenottamosta, jota varten suoja-alue on tarkoitettu määrättäväksi;
- 3) selostus syistä, jotka vaativat suoja-alueen määrittämistä;
- 4) ehdotus siitä, miten laajaksi suoja-alue olisi määrättävä;
- 5) ehdotus suoja-alueen ja siihen mahdollisesti sisältyvien vyöhykkeiden käyttöä koskeviksi rajoituksiksi;
- 6) ehdotus suoja-alueella mahdollisesti tarvittaviksi suojoitoimenpiteiksi; sekä
- 7) luettelo suoja-alueeseen kuuluvista kiinteistöistä ja niiden tiedossa olevista omistajista ja haltijoista sekä

vastaavat tiedot alueella sijaitsevista hakemuksen kannalta tärkeistä rakennuksista ja laitteista.

Pohjaveden ottamon suoja-alueen määrittämisestä koskevaan hakemukseen on lisäksi liitettävä hydrogeologinen selvitys kyseisestä pohjavesimuodostumasta ja pohjaveden laadusta.

13 §

Keskivedenkorkeuden pysyvää muuttamista koskevan suunnitelman sisältö

Sen lisäksi mitä 2 §:ssä säädetään, keskivedenkorkeutta pysyvää muuttamista tarkoittavaan suunnitelmaan on tarpeen mukaan otettava:

- 1) selostus keskivedenkorkeuden pysyvän muuttamisen tarkoituksesta;
- 2) alueesta, jolle keskivedenkorkeuden pysyvää muuttamisesta koituu hyötyä, viralliseen tai muuhun luotettavaan kartta-aineistoon perustuva, mittakaavassa 1:1 000–1:10 000 oleva kartta, milloin ei ole erityistä syytä muunlaisen mittakaavan käyttämiseen; kartasta tulee käydä selville kuntien, kylien ja tilojen tai tilajärjestelmään kuulumattomien alueiden rajat, tilojen nimet ja rekisterinumerot, karttakuvioiden tiluslajit, vaakituksessa käytetyn korkeustason kiintopisteet, tiedot alueen korkeussuhteista ja painuvien maalajien syvyydestä, vallitsevan ja suunnitelman mukaisen ylimmän veden tai keskiyliveden rajat, osittelualueiden rajat, niin myös perattavien ja kaivettavien uomien sekä tehtävien rakennelmien ja laitteiden sijainti ja, milloin hanke tarkoittaa järven keskivedenkorkeuden alentamista, tiedot pohjasta, sen laatua osoittavine merkintöineen, yhden metrin syvyyteen saakka suunnitelman mukaisesta

alimmasta vedestä lukien tai, milloin kasvukauden keskialivesikin järvessä alenee, vastaavat tiedot kahden metrin syvyyteen saakka luettuna tulevasta kasvukauden keskialivedestä, samoin kuin vallitsevan ja suunnitelman mukaisen alimman veden tai keskialiveden sekä tulevan keskiveden rajat;

- 3) selostus koko järven syvyyssuhteista, milloin ne tulevat olennaisesti muuttumaan;

- 4) tiedot vallitsevista vedenkorkeuksista ja virtaamista;

- 5) pituus- ja poikkileikkauspiirustukset 6 §:ssä tarkoitetuista uomista;

- 6) asian vaatimassa laajuudessa tiedot vesiliikenteeseen ja uittoon käytettyjen väylien syvyydestä;

- 7) tiedot kyseessä olevassa vesistön osassa toimeenpannuista vesistön säännöstelyistä ja keskivedenkorkeuden pysyvää muuttamisesta;

- 8) selostus siitä vesivoimasta, johon keskivedenkorkeuden pysyvää muuttaminen vaikuttaa ja, milloin se on otettu käyttöön, tiedot asianomaisista voimalaitoksista ja niiden lupapäätöksistä;

- 9) laskelmat suunnitelman mukaisista tulevasta vedenkorkeuksista;

- 10) laskelmat hankkeesta aiheutuvista muutoksista veden varastoitumiseen ja virtaamiin;

- 11) selvitys keskivedenkorkeuden pysyvän muuttamisen vaikutuksesta rakennelmiin ja laitteisiin samoin kuin vesivoimaan, vesiliikenteeseen, uittoon ja kalastukseen sekä muuhun vesistön tai veden käyttöön, niin myös alajuoksun rantamaihin;

- 12) yrityksen kustannusarvio;

- 13) laskelma yrityksestä saatavasta hyödystä;

- 14) yrityksen kustannusosittelu, johon on osittelualueiden mukaan ryhmiteltynä merkitty kylittäin kiinteistöjen nimet, rekisterinumerot ja

omistajat, muut kiinteistörekisteriyksiköt sekä kiinteistörekisteriyksiköittäin karttakuvioiden tiluslaji ja pinta-ala, samoin kuin kullekin tilalle ja alueelle koituvat hyödyt ja sen perusteella tehty laskelma kustannusten jakamisesta;

15) vesialueen piirirajakartta tai muu vastaava vesialueen omistussuhteita osoittava virallinen selvitys, milloin luvan edellytyksenä on vesilain 6 luvun 4 §:ssä mainittu järven omistajien suostumus;

16) ehdotus perattavien ja kaivettavien uomien sekä tehtävien rakennelmien ja laitteiden hoidosta ja kunnossapidosta aiheutuvien kustannusten jakamisesta, milloin näiden kustannusten osittelu poikkeaa yrityksen kustannusosittelun mukaisesta jaosta.

Milloin vesistön keskivedenkorkeuden muuttamiseen liittyy säännöstelyn luonteisia toimenpiteitä, on suunnitelmaa laadittaessa soveltuvin osin noudatettava, mitä 14 §:ssä on sanottu.

14 §

Säännöstelyä koskevan suunnitelman sisältö

Sen lisäksi mitä 2 §:ssä säädetään, vesistön säännöstelyä tarkoittavaan suunnitelmaan on tarpeen mukaan otettava:

1) selostus säännöstelyn tarkoituksesta sekä vesistön säännöstelymahdollisuuksista;

2) säännöstelyallasta esittävä, tarkoituksenmukaiseen mittakaavaan laadittu kartta, josta käy ilmi rantamaiden korkeussuhteet, sekä, milloin alimpia vedenkorkeuksia on suunniteltu alennettavaksi, tiedot pohjasta, sen laatua osoittavine merkintöineen, yhden metrin syvyyteen saakka luetuna suunnitelman mukaisesta alim-

masta vedestä, samoin kuin vallitsevan sekä tulevan ylimmän ja alimman veden rajat;

3) tiedot säännöstelyaltaan tilavuudesta eri vedenkorkeuksien vallitessa;

4) tiedot kulkemiseen ja uittoon käytettyjen väylien syvyydestä;

5) tiedot säännösteltävässä vesistön osassa toimeenpannuista vesistön säännöstelyistä ja keskivedenkorkeuden pysyvistä alentamisista;

6) selostus siitä vesivoimasta, johon säännöstely vaikuttaa ja, milloin vesivoima on otettu käyttöön, tiedot asianomaisista voimalaitoksista ja niiden lupapäätöksistä;

7) ehdotus siitä, millä tavoin veden juoksutus hoidetaan, sekä selostus perusteista, joiden mukaan säännöstelyrajat sekä juoksutukset on suunniteltu; ja

8) ehdotus vedenkorkeuden tarkkailemiseksi tarvittavista laitteista sekä menetelmästä virtaamien määrittämiseksi.

15 §

Vesivoimalaitosta ja patoa koskevan suunnitelman sisältö

Sen lisäksi mitä 2 §:ssä säädetään, voimalaitoksen ja padon rakentamista tarkoittavaan suunnitelmaan on tarpeen mukaan otettava:

1) selvitys käyttöön otettavasta vesivoimasta ja sen omistussuhteista;

2) selostus muusta kuin käyttöön otettavasta vesivoimasta, johon rakennettavan voimalaitoksen vaikutus ulottuu, ja tarpeelliset tiedot tällaista vesivoimaa mahdollisesti hyväkseen käyttävien voimalaitosten lupapäätöksistä;

3) selostus voimalaitoksen vaikutuspiirissä toimeenpannuista vesistön säännöstelyistä ja keskivedenkorkeu-

den pysyvästä alentamisesta tarpeellisine tietoineen niitä koskevista lupapäätöksistä;

4) selostus rakennettavasta voimalaitoksesta;

5) ehdotus padotus- ja juoksutus-säännöiksi; ja

6) ehdotus vedenkorkeuden tarkkailemiseksi tarvittavista laitteista sekä menetelmästä virtaamien määrittämiseksi.

16 §

Uiton toimintapaikkaa koskevan suunnitelman sisältö

Sen lisäksi mitä 2 §:ssä säädetään, uiton vakinaista toimintapaikkaa koskevaan suunnitelmaan on tarpeen mukaan otettava:

1) selostus sen vesistön osan uitto-oloista, jonne toimintapaikka on suunniteltu perustettavaksi, ja siellä jo olevista toimintapaikoista sekä suunnitellun toimintapaikan merkityksestä toimintapaikkojen muodostaman kokonaisuuden kannalta; ja

2) selostus kysymyksessä olevassa vesistön osassa olevista voimalaitoksista, padoista, silloista ja muista rakennelmista ja laitteista sekä niiden yhteyteen uittoa varten tehdyistä laitteista.

17 §

Yleistä kulkuväylää koskevan suunnitelman sisältö

Sen lisäksi mitä 2 §:ssä säädetään yleisen kulkuväylän määräämistä koskevaan hakemukseen liittyvään, väylän rakentamista koskevaan suunnitelmaan on tarpeen mukaan otettava:

1) selostus siitä vesiliikenteestä, jota väylä tulee palvelemaan, sekä väy-

län tarpeellisuudesta;

2) väylän linjauksen, väyläalueen ja väylätilan osoittava kartta sekä rakennettavasta väylästä tarpeellisilta kohdin pituus- ja poikkileikkauspiirustukset;

3) tiedot väylän kohdalla olevista silloista ja lautoista sekä voimansiirto- ja puhelinjohdoista samoin kuin väylässä olevista vesi-, viemäri- tai muista johdoista;

4) ehdotus väylän rakentamiseksi tarpeellisista töistä; ja

5) selostus väylän merkitsemisestä ja liikenteen mahdollisesti vaatimien turvalaitteiden rakentamisesta.

18 §

Kuulutushakemukseen liitettävän suunnitelman sisältö

Voimalaitoksen rakentamiseen tai vesistön säännöstelyyn osallistumista koskevaan, vesilain 7 luvun 5 §:n tai 8 luvun 7 §:n mukaiseen kuulutushakemukseen liitettävän suunnitelman tulee sisältää:

1) yleiskuvaus ja yleiskartta siitä vesistön osasta, jossa hanke on suunniteltu toteutettavaksi;

2) selostus tarvittavista rakennelmista asiaa selvittävine piirustuksineen ja kartta, josta käy ilmi suunniteltujen rakennelmien ja työkohteiden sijainti sekä padotuksen vaikutuspiirissä olevat alueet;

3) laskelma hankkeen hyödyistä sekä selostus hankkeesta aiheutuvista edunmenetyksistä;

4) luonnos padotus- ja juoksutus-säännöksi; ja

5) muut hankkeeseen osallistumista harkittaessa tarpeelliseksi katsottavat tiedot.

Voimalaitoksen rakentamiseen osallistumista koskevaan kuulutushakemukseen liitettävän suunnitel-

man tulee sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään sisältää myös selvitys käyttöön otettavasta vesivoimasta ja sen omistussuhteista.

19 §

Tutkimuslupaa koskevan suunnitelman sisältö

Vesilain 18 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun tutkimuslupaa koskevaan hakemukseen sisältyvän tutkimussuunnitelman tulee tarpeen mukaan sisältää:

20 §

Hakemuksen sisältö valtioneuvoston poikkeuslupaa koskevassa asiassa

Hakemuksen, jonka ympäristölupavirasto vesilain 11 luvun 20 §:n mukaisesti siirtää valtioneuvoston ratkaistavaksi, tulee tarpeen mukaan sisältää:

21 §

Tarpeellinen selvitys ojaa tai vesijohdtoa koskevassa asiassa

Ojan tai vedenjohdon tekemistä, muuttamista sekä kunnossapittoa koskevassa asiassa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on vaadittava hakijalta tai muutoin hankittava tarpeellinen, saatavissa oleva selvitys ojan tai vedenjohdon kulkusuunnasta, laskukohdasta ja suuruudesta sekä muista asian ratkaisemiseen vaikuttavista seikoista.

Milloin asia koskee veden johtamista toisen ojaan tai toisen maalla olevaan puroon taikka muutoin toisen alueelle, on myös hankittava sel-

vitystä johdettavan veden määrästä ja koostumuksesta.

2 luku

Lupahakemuksen käsittely

22 §

Lupahakemusta koskevan kuulutuksen sisältö

Vesilain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettua kuulutuksesta tulee käydä ilmi ainakin:

- 1) hakijan yksilöinti ja yhteystiedot;
- 2) kuvaus hankkeesta;
- 3) hankkeen sijainti;
- 4) tiedot hankkeen olennaisista vaikutuksista;
- 5) tieto hakemusasiakirjojen nähtävilläpidosta; ja
- 6) tieto muistutusten ja mielipiteiden jättämiseksi.

23 §

Merenkulkulaitoksen lausunto

Jos ympäristölupavirasto käsittelee yleisen paikallisväylän perustamista, muuttamista tai lakkauttamista koskevaa hakemusta, sen tulee ennen asian ratkaisemista hankkia asiasta merenkulkulaitoksen lausunto.

3 luku

Eriyisen selvityksen hankkiminen

24 §

Eriyisen selvityksen laatija

Ympäristölupavirasto määrää vesi-

lain 11 luvun 16 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa ympäristölupahallinnon palveluksessa olevan henkilön hankkimaan tarvittavaa selvitystä. Henkilöllä tulee olla ympäristölupaviraston esittelijältä edellytettävä koulutus.

25 §

Menettely erityisen selvityksen hankkimiseksi

Erityisen selvityksen laatijan tulee -

26 §

Lausunnon sisältö

Erityisestä selvityksestä laadittavan lausunnon tulee tarpeen mukaan sisältää:

4 luku

Lupapäätös ja töiden aloittaminen

27 §

Päätösjäljennöksen toimittaminen viranomaisille

Ympäristölupaviraston, Vaasan hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden on lähetettävä jäljennös vesilain nojalla antamastaan päätöksestä alueelliselle ympäristökeskukselle, asianomaisten kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille ja niille viranomaisille, joille asiasta sen käsittelyn aikana on annettu tieto, sekä Suomen ympäristökeskukselle. Vaasan hallinto-oikeuden on lisäksi lähetettävä jäljennös päätöksestä

ympäristölupavirastolle ja korkeimman hallinto-oikeuden Vaasan hallinto-oikeudelle ja ympäristölupavirastolle.

28 §

Päätösjäljennöksen toimittaminen kiinteistörekisterin pitäjälle

Ympäristölupaviraston on vesilain 17 luvun 6 §:ssä mainitussa tarkoituksessa lähetettävä kiinteistörekisterin pitäjälle jäljennös päätöksestä, jolla jollekin myönnetty oikeus jatkuvasti käyttää hyväkseen toisen kiinteää omaisuutta, kun päätös on saanut lainvoiman tai ympäristölupavirasto on vesilain 15 luvun 4 §:ssä tarkoitettulla tavalla saanut tiedon tuomioistuimen lainvoimaisesta ratkaisusta valitusasiassa. Jäljennökseen on liitettävä kartta, johon kysymyksessä oleva alue on merkitty.

29 §

Töiden aloittamisesta ilmoittaminen

Hankkeesta vastaavan tulee ennen vesilain mukaiseen lupaan perustuvan hankkeen toteuttamista ilmoittaa alueelliselle ympäristökeskukselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle toimenpiteiden aloittamisen ajankohta sekä lupapäätöksen päivämäärä ja antaja.

Kun on saatu lupa patoturvallisuuslaissa (413/1984) tarkoitetun padon rakentamiseen, padon rakentamisen aloittamisesta ja käyttöönottamisesta on ilmoitettava viimeistään kuukautta aikaisemmin alueelliselle ympäristökeskukselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

5 luku

Ojitus ja ojitusoimitus

30 §

Ojituksesta tehtävän ilmoituksen sisältö

Vesilain 5 luvun 6 §:ssä tarkoitettuna muusta kuin vähäisestä ojituksesta tehtävän ilmoituksen tulee sisältää:

- 1) yleiskuvaus kuivatettavasta alueesta;
- 2) selostus alueen kuivattamiseksi aikaisemmin mahdollisesti suoritetuista toimenpiteistä; ja
- 3) selostus suunnitelluista toimenpiteistä.

31 §

Kuivatussyvyys

Vesilain 5 luvun 16 §:ssä tarkoitettuna viljelysmaan avo-ojituksen kuivatussyvytenä on 1,2 metriä, kun kuivatuksesta johtuva maan painuminen otetaan huomioon, jos siitä ei toisin sovita. Milloin maan kuivattaminen edellä mainittuun syvyyteen aiheuttaa ojituksella saavutettavaan hyötyyn verrattuna kohtuuttoman suuria kustannuksia, voidaan kuivatussyvyys määrätä pienemmäksi. Kuivatussyvyys on kuitenkin määrätävä peltosalaojituksen edellyttämän kuivatussyvyyden mukaan suuremmaksi kuin 1,2 metriä, jos vähintään puolta ojituksesta saatavaa hyötyä edustavat hyödynsaajat vaativat ojituksen toteuttamista tähän suurempaan syvyyteen.

32 §

Kuivatusalueen jakaminen osittelualueisiin

Jos kuivatusalueen muoto, uomaan liittyvät sivuhaarat, jonkin kohdan erityinen työvaikeus, kuivatussyvyyden lisäyksen vaatima lisäkustannus tai muu näihin verrattava syy aiheuttaa sen, että kuivatusalueen jonkin osan kuivattamisen arvioidaan tulevan kalliimmaksi kuin tämän osan kuivattaminen erillisenä, on kuivatusalue jaettava osittelualueisiin. Osittelualueisiin jakamisen seurauksena minkään kuivatusalueen osan osuus ojituskustannuksiin ei saa tulla suuremmaksi kuin tämän osan kuivattaminen erillisenä hankkeena.

33 §

Ojitus suunnitelman sisältö

Ojitus suunnitelmaan, joka laaditaan vesilain 5 luvun 4 §:n 1 momentin 1, 2 tai 4 kohdan mukaan suoritettavassa ojitusoimituksessa, on tarpeen mukaan otettava:

- 1) kuivatettavan alueen sijaintia koskeva karttapiirros;
- 2) selostus kuivatettavasta alueesta ja alueen kuivattamiseksi aikaisemmin mahdollisesti suoritetuista toimenpiteistä samoin kuin suunnitellun ojituksen tarkoituksesta;
- 3) alueesta, jolle ojituksesta koituu hyötyä, viralliseen tai muuhun luotettavaan kartta-aineistoon perustuva, tarkoituksenmukaiseen mittakaavaan laadittu kartta;
- 4) 2 §:n 3 – 10 kohdissa tarkoitettut tiedot;
- 5) ojituksen kustannusarvio;
- 6) arvio ojituksella saatavasta hyödystä;
- 7) ojituksen kustannusosittelu, jo-

hon on osittelualueiden mukaan ryhmiteltynä merkitty kylittäin kiinteistöjen nimet, rekisterinumerot ja omistajat, muut kiinteistörekisteriyksiköt sekä kiinteistörekisteriyksiköittäin karttakuvioiden tiluslaji ja pinta-ala samoin kuin kiinteistörekisteriyksiköille koitua hyöty ja sen perusteella tehty laskelma kustannusten jakamiseksi; sekä

8) ehdotus perattavien ja kaivettavien uomien sekä tehtävien rakennelmien ja laitteiden hoidosta ja kunnossapidosta aiheutuvien kustannusten jakamisesta, milloin näiden kustannusten osittelu poikkeaa ojituksen kustannusosittelun mukaisesta jaosta.

Vesilain 5 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisessa ojitussuunnitelmassa tulee olla tarpeelliset tiedot kaivettavasta uomasta tai uomassa suoritettavasta perkauksesta kysymyksessä olevan tien, rautatien, kaapelin taikka kaasutai muun putken kohdalla sekä sillan tai rummun aukon suuruudesta ja niiden perustamissyvyydestä mitoittamista koskevine laskelmineen. Niin ikään on suunnitelmassa selvitettävä ojituskustannukset ja ojituksesta saatava hyöty.

34 §

Ojituksen hyötyalueen kartta

Edellä 33 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetusta kartasta tulee käydä selville kuntien, kylien ja kiinteistöjen tai muiden kiinteistörekisteriyksiköiden rajat, kiinteistöjen nimet ja rekisterinumerot, karttakuvioiden tiluslajit, vaaituksessa käytetyn korkeustason kiintopisteet, tiedot alueen korkeussuhteista ja painuvien maalaajien syvyydestä, vallitsevan ja suunnitelman mukaisen ylimmän veden tai keskiyliveden rajat, kuivatusalu-

een ja sen osittelualueiden rajat, niin myös perattavien ja kaivettavien uomien sekä tehtävien rakennelmien ja laitteiden sijainti.

35 §

Ojitusoimituksen toimitusmies

Asianomainen alueellinen ympäristökeskus voi antaa vesilain 5 luvun 28 §:n 2 momentin mukaisen määräyksen ojitusoimituksen pitämiseen sellaiselle henkilölle, jolle Suomen ympäristökeskus on antanut oikeuden suorittaa ojitusoimituksia. Ojitusoimituksen suorittamiseen voidaan antaa oikeus ympäristöhallinnon palveluksessa olevalle henkilölle, jolla on riittävät tiedot ja sellainen käytännöllinen kokemus, jota tehtävän suorittaminen edellyttää.

36 §

Toimitusmiehen kehotus luvan hakemiseen

Vesilain 5 luvun 29 §:ssä tarkoitettu toimitusmiehen kehotus toimitusta hakeneelle hankkia asiassa ympäristölupaviraston lupa on annettava kirjallisesti ja samalla mainittava, mikä vuoksi luvan saaminen on tarpeen.

6 luku

Rekisterit

37 §

Ympäristönsuojelun tietojärjestelmään merkittävät tiedot

Vesilain 18 luvun 1 §:ssä tarkoite-

tuista päätöksistä merkitään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään seuraavat tiedot tarpeellisin osin:

- 1) tiedot päätöksen yksilöimiseksi;
- 2) asianosaiset;
- 3) asian laadun mukainen luokitus;
- 4) päätöksen sisältö;
- 5) rakenteet ja toiminnot, joilla on vesistövaikutuksia tai yleistä merkitystä;
- 6) päätöksen vaikutusalue;
- 7) päätöksen liittyminen muihin päätöksiin;
- 8) tiedot muutoksenhausta ja muutoksenhakuasteiden ratkaisuksista.

Tietojärjestelmään merkittävien tietojen täydennyksenä voi olla karttoja.

38 §

Väylien merkitseminen

Yleinen kulkuväylä merkitään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään ja ympäristölupavirastossa pidettävään karttaan sekä merenkulkulaitoksessa ylläpidettävään merikarttaan.

39 §

Yhteisörekisteri

Ympäristölupavirastossa pidetään vesilain 12 luvun 5 §:n mukaista yhteisörekisteriä. Milloin yhteisö toimii kahden ympäristölupaviraston toimialueella, tehdään merkinnät sen viraston rekisteriin, jonka toimialueella yhteisön kotipaikka on.

Yhteisön sääntöjen lisäksi on ympäristölupavirastossa pidettävään rekisteriin merkittävä hallituksen jäsenten tai toimitsijoiden nimet ja heidän kotikuntalaisa (201/1994) tarkoitettu kotikuntansa.

7 luku

Erinäisiä säännöksiä

40 §

Keskivirtaaman määrittäminen

Keskivirtaama lasketaan vesistössä pitkän ajanjakson kuluessa sekunnissa tai muussa aikayksikössä virranneiden vesimäärien keskiarvona. Jos vesistön purkaussuhteisiin nähden riittävän pitkään ja säännölliseen havaintojaksoon perustuvia virtaamatietoja ei ole käytettävissä, voidaan keskivirtaamana pitää keskiveden korkeutta vastaavaa virtaamaa tai arvioida keskivirtaama valuma-alueen suuruuden ja keskivaluman nojalla.

41 §

Vesialueen rajan määrittäminen

Jos vesilain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettua vesialueen rajaa maata vasten on vesistön säännöstelyn aiheuttaman vedenkorkeuksien vaihtelun vuoksi vaikea määrätä, ympäristölupavirasto voi tarvittaessa lupapäätöksessä tai erikseen tehdystä hakemuksesta määrätä, missä sanotun rajan on katsottava kulkevan.

Jos vettä on sallittu pidettäväksi määrätyllä samalla ylimmällä korkeudella huomattava osa kasvukaudesta, voidaan vesialueen raja maata vasten määrätä tämän korkeuden mukaisesti. Muussa tapauksessa ympäristölupaviraston tulee rajaa määrätessään asianmukaisesti ottaa huomioon säännöstelyn aikaisten sallittujen ylimpien vedenkorkeuksien ajankohta ja pysyvyys.

42 §

Ilmoitukseen sisällytettävät tiedot

Vesilain 2 luvun 14 §:n mukaisen alueelliselle ympäristökeskukselle tehtävän ilmoituksen tulee sisältää seuraavat tiedot:

1) toimenpiteen toteuttamispaikan sijainti;

2) selostus suunnitellusta toimenpiteestä; ja

3) toimenpiteen toteuttamisaika.

43 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

LAUSUMAT

Vesilakityöryhmä ehdottaa luonnontilaisten purojen suojelemisen täsmentämistä 3 luvun 2 §:ssä siten, että purojen luonnontilan vaarantaminen tehtäisiin vesitaloushankkeiden (ojitus, patoaminen, puron perkaaminen) osalta vesilain mukaisesti luvanvaraiseksi. Näin ollen myös puron pienenkin luonnontilaisen osan luonnontilan vaarantaminen tulisi luvanvaraiseksi.

Metsälain (1093/1996) 10 §:n mukaan mm. luonnontilaisten tai luonnontilaisen kaltaisten purojen ja pysyvän veden juoksu-uoman muodostavien norojen välittömässä lähiympäristössä on metsän hoito- ja käyttötoimenpiteet tehtävä niin, että elinympäristöjen ominaispiirteet säilyvät. Maa- ja metsätalousministeriö on metsälain soveltamista koskevan päätöksensä (224/1997) 9 §:ssä katsonut, että metsälain 10 §:ssä tarkoitettussa elinympäristössä sallittuna toimenpiteenä tulee kyseeseen mm. puutavaran kuljetus maanpinnan ollessa jäässä tai lumen peittämänä.

Koska maa kohoaa Suomessa jatkuvasti, katson, että myös purojen perkaaminen ojitushankkeiden yhteydessä on oltava mahdollista. Vedet tulee saada tehokkaasti johdettua ja maasto kuivattua. Työryhmän ehdottamalla tavalla maa- ja metsätaloudessa jouduttaisiin hakemaan tarpeettomia vesilain mukaisia lupia pieniinkin purojen perkaamisiin. Työryhmän ehdottamat tiukennetut säännökset luonnontilaisten purojen käsittelyssä yhdessä metsälain 10 §:n elinympäristövaatimusten kanssa olisivat omiaan entisestäänkin vaikeuttamaan normaaleja metsätaloustoimia talousmetsissä ja maatalouden maankuivatusta. Purosäännökset tulee jättää vesilaissa nykyiselleen.

Markku Tornberg

Vesilakityöryhmän ehdotus, joka koskee valtioneuvoston poikkeuslupasäännöstä (ehdotuksen 3 luvun 5 §:n 2 momentti)

Toistamme ympäristöministeriön edustajien jättämän eriävän mielipiteen vesilaki-toimikunnan mietintöön 16.6.2004. Eriävä mielipide koski esitystä valtioneuvoston poikkeusluvaksi vesilain ehdottomaan luvan myöntämisen esteeseen ja siinä todettiin mm., että on erittäin tärkeää, että vesilaisissa olisi edelleen sellainen ehdoton luvanmyöntämisen estettä koskeva säännös, johon ei voi saada poikkeusta. Aiotun hankkeen tarkoituksen ja tarpeen yhteiskunnallista merkitystä ei tulisi liittää vesilain mukaiseen luvanmyöntämiseen, joka on oikeusharkintaa. Poikkeusluvan ottaminen uuteen vesilakiin tarkoittaisi suurta periaatteellista muutosta nykyiseen. Tarvetta poikkeuslupamenettelyyn ei tule perustaa yksittäiseen tuomioistuinratkaisuun, eikä laajaa oikeuskäytäntöperustaa asialle ole. Hankkeelle, joka voi aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonolosuhteisiin tai vesiluontoon ja sen toimintaan, ei tule myöntää poikkeuslupaa.

Vesilakityöryhmä on tarkastellut uudelleen toimikunnan tekemää ehdotusta. Kyseessä on vesiasioiden käsittelyn periaatteita ja niiden menettelytapaa koskeva ehdotus. Tämän vuoksi pidämme tarpeellisena todeta seuraavaa:

Valtioneuvoston poikkeuslupakysymystä on tarkasteltu laajemmin kuin vain menettelytapaan liittyvänä säännösten viimeistelykysymyksen ja sitä onkin lähestytty myös periaatteellisena kysymyksenä. Luvan myöntämisen este on yhdistetty luvan myöntämisen yleisiä edellytyksiä ja intressivertailua koskevan säännöksen, 11 luvun 4 §:n toiseksi momentiksi, poikkeussäännös on tarkennettu ja kirjoitettu omaksi pykäläksi, 3 luvun 5 §:ksi ja menettelysäännös, 11 luvun 20 § on yksinkertaistettu. Lisäksi 11 luvun 18 §:ään on ehdotettu lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan ympäristölupavirasto ei saisi antaa päätöstä ennen kuin valtioneuvoston päätös on saanut lainvoiman.

Menettelysäännöksen mukaan ennen omaa ratkaisuaan ympäristölupaviraston tulisi pyytää hakijalta uudet selvitykset, tarvittaessa järjestää niistä uusi kuuleminen ja toimittaa valtioneuvostolle asian ratkaisemiseksi tarpeelliset asiakirjat mukaan lukien tiivistelmä hankkeen yleisestä merkityksestä ja vaikutuksista samoin kuin yhteenveto asiassa esitetyistä muistutuksista ja mielipiteistä. Ehdotuksen 15 luvun 1 a §:n mukaan valtioneuvoston päätökseen saisi hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Ehdotus tarkoittaisi sitä, että ennen kuin ympäristölupavirasto tekisi oikeudellisen ratkaisun hankkeessa, sen olisi hankittava asiasta valtioneuvoston tarkoituksenmukaisuusharkintaan perustuva päätös. Ympäristölupaviraston ei tulisi olla vastuussa poikkeusluvan hakemista koskevasta harkinnasta.

Nykyiseen lupa- ja erityisesti muutoksenhakujärjestelmään valtioneuvoston päätösvallan yhdistäminen soveltuisi erittäin huonosti menettelyllisesti. Vesilain lupaharkinta on oikeusharkintaa. Ehdotettu valtioneuvoston toimivalta merkitsisi sitä, että tarkoituksenmukaisuusharkinnalla voitaisiin syrjäyttää oikeusharkinta. Eh-

dotus lisäisi myös valtioneuvoston toimivaltaa tapauskohtaisissa asioissa, jota toisaalta on pyritty vähentämään. Laajoissa hankkeissa voisi tulla kyseeseen Natura – 2000 verkostoon kuuluvan alueen suojeluarvojen heikentäminen, johon olisi haettava valtioneuvoston päätös jo ennen luvan myöntämistä.

Nykyisen vesilain 2 luvun 5 §:n tulkinnassa ja soveltamisessa ei ole osoitettu olevan sellaisia puutteita tai ongelmia, jotka muodostaisivat perusteen työryhmän enemmistön ehdottamalla tavalla tarkennetulle poikkeuspykälälle. Yleistä turvallisuutta, energiahuoltoa, liikenneyhteyksiä, tulvilta suojautumista ja yhdyskunnan vesihuoltoa palvelevat merkittävät hankkeet voidaan toteuttaa nykyisen vesilain ja ehdotetun vesilakiuudistuksen lupaharkintaa noudattaen. Yhteiskunnallisesti merkittäviä hankkeita, joilla on hyvin laajoja vaikutuksia, voidaan myös toteuttaa erillislailla kuten aikanaan Kemijoen suuret tekoaltaat.

Työryhmän ehdotus luvan myöntämisen esteen yhdistämiseksi luvan myöntämisen yleisiä edellytyksiä ja intressivertailua koskevan säännöksen, 11 luvun 4 §:n toiseksi momentiksi voi muuttaa myös vesilakiehdotuksen periaatetta. Luvanmyöntämiseen yhdistäminen pykälään, jossa käsitellään yksityisten alueita, hyötyjä ja oikeuksia voi alentaa luvanmyöntämiseen kynnystä. Kynnyksen alentuminen merkitsisi vesilain aiempaa tulkintaa pienempien hankkeiden poikkeusmenettelyä valtioneuvostossa.

Nykyisen vesilain 2 luvun 5 §:llä on oikeusharkinnan kannalta erityisen tärkeä merkitys. Säännös antaa selkeän rajan ratkaisuille, jotka perustuvat vesilain 2 luvun 6 §:n intressivertailuun. Intressivertailun perusteella hyvinkin huomattavia ja laajoja vaikutuksia aiheuttavilla hankkeilla olisi ilman säännöstä luvan myöntämisen edellytykset, jos hankkeen hyödyt ylittäisivät haitat. On erittäin tärkeätä, että vesilaissa olisi edelleen sellainen ehdoton luvanmyöntämisen estettä koskeva säännös, johon ei voi saada poikkeusta. Aiotun hankkeen tarkoituksen ja tarpeen yhteiskunnallista merkitystä ei tulisi liittää vesilain mukaiseen luvanmyöntämiseen, joka on oikeusharkintaa.

Helsingissä 31 päivänä toukokuuta 2006

Ulla Kaarikivi-Laine
Hallitusneuvos

Tapani Suomela
Yli-insinööri

Marketta Virta
Yli-insinööri

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Eriävä mielipide kohdistuu vesilakityöryhmän ehdotuksiin vesilain 3 luvun 4 ja 5 §:ksi, 11 luvun 18 ja 20 §:ksi sekä 15 luvun 1 a §:ksi.

Johdanto

Vesilainsäädännön kokonaisuudistusta jatkamaan 1.6.2005 asetetun työryhmän (vesilakityöryhmä) tehtävänä oli asettamispäätöksen mukaan mm. valmistella tarpeelliseksi katsomansa muutokset lainsäädäntöön koskien menettelyä valtioneuvoston poikkeuslupa-asiassa.

Työryhmän työ pohjautui vesilakitoimikunnan mietintöön ja siihen sisältyvään ehdotukseen uudeksi vesilaiksi. Työryhmän tehtävänä oli tarkastella ehdotusta ja tehdä siihen tarkistuksia vain toimeksiantonsa edellyttämässä laajuudessa. Niinpä työryhmä tarkasteli mm. valtioneuvoston poikkeuslupaa koskevia kysymyksiä suppeasti pelkästään menettelykysymyksenä eikä ottanut lainkaan kantaa poikkeusmenettelyn tarpeellisuuteen eikä siihen, tarvitaanko ehdotonta luvanmyöntämisestettä uudessa laissa lainkaan.

Vesilakitoimikunnan mietintöön (Kom 2004:2) 16.6.2004 jättämässäni eriävässä mielipiteessä totesin, että toimikunta ei ollut riittävästi selvittänyt valtioneuvoston poikkeuslupaan liittyviä menettelykysymyksiä ja muutosten toteuttamisesta aiheutuvia lainsäädännöllisiä ongelmia. On todettava, että myöskään vesilakityöryhmä ei ole - toimeksiantonsa tehtävänasettelusta huolimatta - täysin onnistunut näitä kysymyksiä ratkaisemaan. Muutosten vaikutukset ovat osin edelleen selvittämättä.

Ehdotonta luvanmyöntämisestettä koskeva muutos

Vesilakitoimikunta on mietinnössään todennut, että vesilakiuudistuksen yleisenä tavoitteena on ajanmukaistaa vesilainsäädäntö vastaamaan niitä muutoksia, joita vesilain säätämisen jälkeen on tapahtunut vesivarojen käytössä, kansallisessa ja yhteisöläinsäädännössä sekä yhteiskunnassa yleisesti.

Ympäristönsuojelua koskeva lainsäädäntö on viime aikoina kehittynyt voimakkaasti ja ympäristöä koskeva sääntely on kehittynyt osin arvosuuntautuneemmaksi. Esimerkiksi luonnon itseisarvo ja julkisen vallan vastuu ympäristöstä, luonnosta ja sen monimuotoisuudesta on jo tunnustettu Suomeakin sitovissa kansainvälisissä sopimuksissa, yhteisöläinsäädännössä ja Suomen perustuslaissa.

Nykyään ympäristön pilaantumattomuus, puhtaus, terveellisyys ja monimuotoisuus nähdään laajasti entistä tärkeämpänä yhteiskunnallisena tavoitteena. Tätä kehityssuuntaa vasten tarkasteltuna toimikunnan ja työryhmän ehdottamaa poikkeuslupasääntelyä voidaan pitää huomattavana askeleena taaksepäin. Ehdotus menee itse asiassa jo vuonna 1962 voimaan tullutta vesilakiakin pitemmälle. Lainsäädännön tulisi kuitenkin seurata yhteiskunnassa tapahtuvia arvomuutoksia.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu ns. Vuotos -päätöksessä (KHO 2002:86) heijastelee aidosti juuri yhteiskunnan arvostuksissa tapahtunutta muutosta - (korvaamattomien) luontoarvojen kunnioitusta. Vesilakitoimikunnan enemmistön esitys loukkaa kuitenkin tätä näkemystä ja antaa aivan väärän signaalin luonnon oikeusturvan vaalimisen tarpeellisuudesta. Muutosesitys on ehdottomasti väärä eikä suinkaan heijastele kansallisella eikä kansainvälisellä tasolla tapahtuvaa kehitystä, peruslinjaa, jonka lähtökohta on luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen.

Sekä toimikunnassa että työryhmässä jäi käsittelemättä ja perustelematta, miksi vesilain ehdotonta luvanmyöntämisestettä koskevaa sääntelyä oli tarpeen muuttaa. Miksi valtioneuvoston päätöksellä sallittaisiin huomattavien vahingollisten muutosten aiheuttaminen ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa tai paikkakunnan asutus- tai elinkeino-olojen suuri huonontaminen?

Perusteena toimikunnan ja työryhmän mietinnöissä on mainittu, että ehdoton luvanmyöntämisestä olisi liian ehdoton ja voisi muodostua esteeksi yhteiskunnallisesti merkittävän hankkeen toteutumiselle. Toisaalta, ristiriitaisesti edellisen kanssa, mietinnöissä todetaan, että vesilain joustavasti muotoillut säännökset ovat jättäneet lupaviranomaiselle varsin laajasti harkintavaltaa sen suhteen, millainen painoarvo huomioon otettaville intresseille annetaan tapauskohtaisessa ratkaisuharkinnassa. Joustavat säännökset ovat varmistaneet sen, että yhteiskunnan arvomaailmassa tapahtuneet muutokset on voitu ottaa lupaharkinnassa huomioon ilman että lain säännöksiä olisi ollut tarpeen muuttaa. Mietinnön perustelu säännöksen muuttamiselle on itse asiassa perustelu säännöksen nykyiselle toimivuudelle.

Mietinnöissä perusteluna mainitaan myös oikeuskäytännössä tapahtunut kehitys. Tosiasiassa ehdotonta luvanmyöntämisestettä on sovellettu vain Vuotoksen tekoallasta koskevassa päätöksessä. Edelleen mietinnöissä todetaan, että ehdoton luvanmyöntämisestä saattaa muodostua esteeksi myös sellaisen yhteiskunnan kannalta merkittävän hankkeen toteuttamiselle, jota vesilain 2 luvun 5 §:n ei säännöksen alkuperäinen tarkoitus huomioon ottaen ole tarkoitettu koskevan. Tarkoittaako vesilakia uudistava ja ajantasalle saattava työryhmä siis sitä, että uudistamistyössä olisi pitädyttävä vanhan vesilain tarkoituksissa eikä säännösten merkityksiä voisi muuttaa.

Käsitykseni mukaan ehdotonta luvanmyöntämisestettä koskeva säännös on toimiva eikä joustavuutensa vuoksi muodosta estettä yhteiskunnallisesti merkittävien hankkeiden toteuttamiselle.

Ongelmakohtia

Kuten edellä jo totesin, vesilakityöryhmä ei ole onnistunut ratkaisemaan valtioneuvoston poikkeuslupajärjestelmään liittyviä menettelyongelmia. Tar kastelen seuraavassa lyhyesti joitain keskeisimpiä kysymyksiä.

Luonnonsuojelulain 66 §:n, vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 23 §:n ja vesilakiehdotuksen 3 luvun 5 §:n suhteesta

Valtioneuvosto voi vesienhoitosuunnitelmien yhteydessä tehdä poikkeuksia ympäristötilatavoitteiden saavuttamiselle. Vesilakitoimikunta ja vesilakityöryhmä eivät ole ollenkaan käsitelleet tämän seikan merkitystä ja vaikutuksia vesilain menettelyille. Asiallisesti VHJL:n poikkeamismahdollisuudet vaikuttavat intressivertailuun ja 3 luvun 4 §:n ja 5 §:n tulkintaan. Ehdotettu malli voi johtaa tilanteeseen, jossa tiettyä hanketta varten tehdään poikkeus vesienhoitosuunnitelmassa ympäristötilatavoitteiden osalta, LSL 66 §:n 2 momentin mukainen poikkeus ja vesilain mukainen poikkeus. Näiden eri poikkeusten prosessuaalista yhteyttä ei ole pohdittu lainkaan. LSL 66 §:n poikkeusedellytykset ovat tiukemmat kuin vesilakiehdotuksen. Miten menetellä jos samaan hankkeeseen haetaan kumpaakin lupaa, ehkä myös eri aikoina? Näitä kolmen lain päällekkäisyystilanteita ei ole riittävästi pohdittu.

Muutoksenhakukysymyksiä

Toimikunta ja työryhmä ovat valtioneuvostossa ratkaistavassa asiassa tehtävää muutoksenhakua koskevilla perusteluilla todenneet, että "Valtioneuvosto ei ole muutoksenhakutuomioistuina, minkä vuoksi valtioneuvosto ei muodollisesti voi tutkia ympäristölupaviraston päätöksen lainmukaisuutta, jolla asia on saatettu valtioneuvoston ratkaistavaksi. Valtioneuvoston tulisi hylätä hakemus, mikäli hanke ei olisi yhteiskunnan kannalta merkittävä". Perustelut antavat sellaisen kuvan, että valtioneuvostolla olisi kolme vaihtoehtoa: todeta että hanke on yhteiskunnan kokonaisedun kannalta huomattava, todeta että hanke ei ole tätä, ja hakemuksen hylkääminen. Onko kolmen vaihtoehdon säätäminen ollut tarkoituksena? Jos on ollut, niin mitä hakemuksen hylkääminen -vaihtoehto tosiasiallisesti pitää sisällään? Minkä luonteinen hylkäämispäätös on, millä perusteilla se tehdään, onko kyse oikeusharkinnan käyttämisestä, voiko päätöksestä valittaa ja kuka voi valittaa?

Ehdotus aiheuttaa muutoksenhakutilanteisiin ja -yhdistelmiin uusia ongelmia. Esitän seuraavaksi esimerkkinä muutoksenhakutilanteen. Ympäristölupavirasto katsoo, että ehdotonta luvanmyöntämisestettä ei ole ja myöntää luvan. Ehdottomasta luvanmyöntämisestestä valitetaan, ja KHO katsoo että este on olemassa. Ilmeisesti KHO:n on palautettava asia ympäristölupavirastolle, jonka tulee ratkaista onko asia yhteiskunnallisesti merkittävä.

Ellei lupavirasto pidä asiaa yhteiskunnallisesti merkittävänä, tästä tehdään päätös josta on mahdollisuus valittaa, ja valitus etenee taas KHO:een. KHO pitää hanketta yhteiskunnallisesti tärkeänä, ja niinpä asia siirretään valtioneuvoston käsiteltäväksi. Valtioneuvoston päätöksestä taas valitetaan.

Eräänä vesilain uudistamisen tavoitteena on ollut käsittelyn nopeuttaminen ja selkeyttäminen. Mielestäni tässäkin ei ole onnistuttu.

Yhteiskunnan kokonaisetut

Ehdotuksen mukaan valtioneuvoston tehtävänä olisi arvioida hankkeen sallittavuutta lain 3:4.2 §:n edellytysten kannalta, ja päättää, onko hankkeen toteuttaminen yhteiskunnan kokonaisedun mukaista. Perusteluissa mainitaan, että valtioneuvoston sallittavuusarvioinnin tulisi kohdistua erityisesti hankkeen toteuttamisesta saatavien yhteiskunnallisten hyötyjen ja haittojen punnintaan. Valtioneuvoston ratkaisuharkinnassa huomioon otettavien näkökohtien piiriä ei olisi tarpeen rajata laintasoisesti, vaan valtioneuvoston tulisi voida vapaasti harkita hankkeen toteuttamisen hyväksyttävyyttä yhteiskunnan kokonaisedun kannalta. Arvioinnissa tulisi kuitenkin ottaa huomioon ratkaisuharkintaa rajaavina kriteereinä Suomea sitovat kansainvälisoikeudelliset ja Suomen perustuslain 2 luvusta johtuvat velvoitteet.

Valtioneuvostolla on siis vapaa harkintavalta, ja oletan, että huomattavat luon- toarvot ja paikkakunnan asutus- ja elinkeino-olot ovat seikkoja, jotka valtio- neuvosto ottaa myös huomioon. Näin ainakin tulisi olla. Mielestäni kyseisten seikkojen merkitystä arvioinnissa olisi kuitenkin erityisesti korostettava ja tästä olisi mainittava jo lain säännöksessä.

Ehdotetut säännökset on kirjoitettu niin, että ne ovat omiaan luomaan mielikuvaa jonkinlaisesta vastakkainasettelusta (5 §). On olemassa toisaalta jokin yhteis- kunnan kokonaisetut, toisaalta huomattavat luonnonarvot ja asutus- ja elinkeino- olot, jotka joutuvat väistymään yhteiskunnan kokonaisedun tieltä. Näistä luvanmyöntämisen esteistä siis myönnetään poikkeus. Luonnonarvojen ja asutus- ja elinkeino-olojen kunnioittaminen on osa yhteiskunnan kokonaisetutua, ei jotain josta poiketaan kokonaisedun nimissä.

Yhteiskunnan kannalta merkittävää tarkoitusta palveleva hanke

Vesilakityöryhmän ehdotuksessa on esimerkinomainen luettelo hankkeista, joita voitaisiin pitää yhteiskunnan kannalta merkittävänä. Työryhmän tarkoituksena oli rajata poikkeamismahdollisuutta suppeammaksi. Poikkeamismenettelyä ei rajat- taisi tietyyntyyppisiin hankkeisiin, vaan ratkaisevaa olisi hankkeen yhteiskun- nallinen merkitys. Ehdotukseen on kuitenkin lisätty eräänlainen "hankeluettelo". Luettelo koskee siksi monia hankkeita, että ne voivat lopulta olla mitä vain. Rajaus ei siis ole onnistunut. Eikö voisi pikemmin painottaa LSL 66 §:n tavoin yhteiskunnallista merkitystä ja sitä että vaihtoehtoisia ratkaisuja ei ole?

Loppupäätelmiä

Työskentely ns. valtioneuvoston poikkeuslupa-asian yhteydessä poikkosi työ- ryhmän peruslinjasta, joka oli mielestäni eri osapuolia ja asiantuntijoita kuulevaa, laadukasta lainvalmistelutyötä.

Poikkeuslupa-asiassa työryhmälle oli asiallisesti annettu lopputulos valmiina. Tämä Vuotos-päätöksen takia annettu poliittinen toimeksianto ei mahdollistanut

asianmukaista valmistelua vaan oikeudellinen ajattelu alistettiin väärällä tavalla lyhytnäköiselle poliittiselle intressille.

Oikeusministeriön antama toimeksianto työryhmälle “valmistella *tarpeelliseksi* katsomansa muut muutokset lainsäädäntöön...” olisi toki mahdollistanut sellaisen ratkaisun, jossa olisi todettu, että vesilain 2 luvun 5 §:n muuttaminen ei ole perusteltua.

Nyt tehty esitys on sekä ympäristösuojelullisesti että lakiteknisesti epäonnistunut.

Vesilain johdonmukainen, joustava, oikeusharkintaan perustuva ja luonnon oikeusturvan huomioonottava järjestelmä on hylätty. Tilalle on ehdotettu rakennelmaa, joka on epäjohdonmukainen, monimutkainen, kankea ja hidas.

Rakennelma luo uusia ongelmia ja voi hidastaa asioiden käsittelyä sekä pitkittää muutoksenhakua. Tämä ei voi olla kenenkään edun mukaista. Lainsäädännön tulisi olla selkeää ja mm. mahdollistaa asioiden mahdollisimman nopea käsittely. Ehdotus luo päinvastaista lainsäädäntöä ja saattaa vaarantaa, jopa heikentää, myös kansalaisten oikeusturvaa.

Työryhmän esitys palvelee räikeimmillään lyhytnäköistä, kvartaalitalouteen liittyvää, itsekästä aineellisen edun tavoittelua. Tätä ei voida pitää yhteiskunnan kokonaisedun mukaisena.

Mielestäni sekä vesilakitoimikunta että vesilakityöryhmä ovat epäonnistuneet tehtävässään luoda toimiva säädöskokonaisuus valtioneuvoston poikkeuslupa-asiassa. Käsitykseni mukaan tehtävä onkin ollut itse asiassa mahdoton. Vesilain 2 luvun 5 § olisi pidettävä voimassa sellaisenaan.

Helsingissä 6.6.2006

Ilpo Kuronen
Suomen luonnonsuojeluliitto r.y.